។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

សំយុត្តនិកាយោ

សឡាយតនវគ្គោ

១. សឡាយតនសំយុត្តំ

១. អនិច្ចវគ្គោ

១. អជ្ឈត្តានិច្ចសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ចក្ខុំ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ; យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សោតំ អនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ...បេ.... ឃានំ អនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ; យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ កាយោ អនិច្ចោ។ យទនិច្ចំ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ; យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, សោតស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ឃានស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ, កាយស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ , មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ បឋមំ។

២. អជ្ឈត្តទុក្ខសុត្តំ

២. “ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា; យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សោតំ ទុក្ខំ...បេ.... ឃានំ ទុក្ខំ... ជិវ្ហា ទុក្ខា... កាយោ ទុក្ខោ... មនោ ទុក្ខោ។ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា; យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អជ្ឈត្តានត្តសុត្តំ

៣. “ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, អនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សោតំ អនត្តា...បេ.... ឃានំ អនត្តា... ជិវ្ហា អនត្តា... កាយោ អនត្តា... មនោ អនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។ តតិយំ។

៤. ពាហិរានិច្ចសុត្តំ

៤. “រូបា , ភិក្ខវេ, អនិច្ចា។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ; យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ , ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនិច្ចា។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ; យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, សទ្ទេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, គន្ធេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, រសេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ផោដ្ឋព្ពេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ពាហិរទុក្ខសុត្តំ

៥. “រូបា , ភិក្ខវេ, ទុក្ខា។ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា; យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា ទុក្ខា។ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ...បេ. ... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ពាហិរានត្តសុត្តំ

៦. “រូបា, ភិក្ខវេ, អនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អជ្ឈត្តានិច្ចាតីតានាគតសុត្តំ

៧. “ចក្ខុំ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ អតីតានាគតំ; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ ចក្ខុស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ ចក្ខុំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នស្ស ចក្ខុស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ សោតំ អនិច្ចំ... ឃានំ អនិច្ចំ... ជិវ្ហា អនិច្ចា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នាយ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតាយ ជិវ្ហាយ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ ជិវ្ហំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នាយ ជិវ្ហាយ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ កាយោ អនិច្ចោ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ អតីតានាគតោ; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ មនស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ មនំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នស្ស មនស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. អជ្ឈត្តទុក្ខាតីតានាគតសុត្តំ

៨. “ចក្ខុំ , ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ អតីតានាគតំ; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ ចក្ខុស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ ចក្ខុំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នស្ស ចក្ខុស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ សោតំ ទុក្ខំ...បេ.... ឃានំ ទុក្ខំ...បេ.... ជិវ្ហា ទុក្ខា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នាយ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតាយ ជិវ្ហាយ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ ជិវ្ហំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នាយ ជិវ្ហាយ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ កាយោ ទុក្ខោ...បេ.... មនោ ទុក្ខោ អតីតានាគតោ; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ មនស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ មនំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នស្ស មនស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អជ្ឈត្តានត្តាតីតានាគតសុត្តំ

៩. “ចក្ខុំ , ភិក្ខវេ, អនត្តា អតីតានាគតំ; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ ចក្ខុស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ ចក្ខុំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នស្ស ចក្ខុស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ សោតំ អនត្តា...បេ.... ឃានំ អនត្តា...បេ.... ជិវ្ហា អនត្តា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នាយ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតាយ ជិវ្ហាយ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ ជិវ្ហំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នាយ ជិវ្ហាយ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ កាយោ អនត្តា...បេ.... មនោ អនត្តា អតីតានាគតោ; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ មនស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតំ មនំ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នស្ស មនស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតី”តិ។ នវមំ។

១០. ពាហិរានិច្ចាតីតានាគតសុត្តំ

១០. “រូបា , ភិក្ខវេ, អនិច្ចា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នានំ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតេសុ រូបេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតេ រូបេ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នានំ រូបានំ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនិច្ចា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នានំ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតេសុ ធម្មេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតេ ធម្មេ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតី”តិ។ ទសមំ។

១១. ពាហិរទុក្ខាតីតានាគតសុត្តំ

១១. “រូបា, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នានំ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតេសុ រូបេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតេ រូបេ នាភិនន្ទតិ ; បច្ចុប្បន្នានំ រូបានំ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតី”តិ...បេ. ...។ ឯកាទសមំ។

១២. ពាហិរានត្តាតីតានាគតសុត្តំ

១២. “រូបា, ភិក្ខវេ, អនត្តា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នានំ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អតីតេសុ រូបេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតេ រូបេ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នានំ រូបានំ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនត្តា អតីតានាគតា; កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នានំ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ , សុតវា អរិយសាវកោ អតីតេសុ ធម្មេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ; អនាគតេ ធម្មេ នាភិនន្ទតិ; បច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតី”តិ។ ទ្វាទសមំ។

អនិច្ចវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ច, តយោ អជ្ឈត្តពាហិរា;
យទនិច្ចេន តយោ វុត្តា, តេ តេ អជ្ឈត្តពាហិរាតិ។

២. យមកវគ្គោ

១. បឋមបុព្ពេសម្ពោធសុត្តំ

១៣. សាវត្ថិនិទានំ ។ “បុព្ពេវ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ចក្ខុស្ស អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ? កោ សោតស្ស...បេ.... កោ ឃានស្ស... កោ ជិវ្ហាយ... កោ កាយស្ស... កោ មនស្ស អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ’ន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘យំ ខោ ចក្ខុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ ចក្ខុស្ស អស្សាទោ។ យំ ចក្ខុំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អយំ ចក្ខុស្ស អាទីនវោ។ យោ ចក្ខុស្មិំ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ ចក្ខុស្ស និស្សរណំ។ យំ សោតំ...បេ.... យំ ឃានំ...បេ.... យំ ជិវ្ហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ ជិវ្ហាយ អស្សាទោ។ យំ [យា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ជិវ្ហា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, អយំ ជិវ្ហាយ អាទីនវោ។ យោ ជិវ្ហាយ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ ជិវ្ហាយ និស្សរណំ។ យំ កាយំ...បេ.... យំ មនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ មនស្ស អស្សាទោ។ យំ [យោ (សី. ស្យា. កំ. ក.)] មនោ អនិច្ចោ ទុក្ខោ វិបរិណាមធម្មោ, អយំ មនស្ស អាទីនវោ។ យោ មនស្មិំ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ មនស្ស និស្សរណ’’’ន្តិ។

“យាវកីវញ្ចាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នាព្ភញ្ញាសិំ, នេវ តាវាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ [សព្ពត្ថាបិ ឯវមេវ ឥតិសទ្ទេន សហ ទិស្សតិ] បច្ចញ្ញាសិំ។ យតោ ច ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, អថាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មា

សម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសឹ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ [ចេតោវិមុត្តិ (សី. បី. ក.) ឯវមុបរិបិ], អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយបុព្ពេសម្ពោធសុត្តំ

១៤. “បុព្ពេវ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ រូបានំ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កឹ និស្សរណំ? កោ សទ្ទានំ…បេ…. កោ គន្ធានំ… កោ រសានំ… កោ ផោដ្ឋព្ពានំ… កោ ធម្មានំ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កឹ និស្សរណ’ន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘យំ ខោ រូបេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ រូបានំ អស្សាទោ។ យំ រូបា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, អយំ រូបានំ អាទីនវោ។ យោ រូបេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ រូបានំ និស្សរណំ។ យំ សទ្ទេ… គន្ធេ… រសេ… ផោដ្ឋព្ពេ… យំ ធម្មេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ ធម្មានំ អស្សាទោ។ យំ ធម្មា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា , អយំ ធម្មានំ អាទីនវោ។ យោ ធម្មេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ ធម្មានំ និស្សរណ’”ន្តិ។

“យាវកីវញ្ចាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ឆន្នំ ពាហិរានំ អាយតនានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នាព្ភញ្ញាសិំ, នេវ តាវាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសឹ។ យតោ ច ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ឆន្នំ ពាហិរានំ អាយតនានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, អថាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសឹ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ, អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមអស្សាទបរិយេសនសុត្តំ

១៥. “ចក្ខុស្សាហំ, ភិក្ខវេ, អស្សាទបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ ចក្ខុស្ស អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ចក្ខុស្ស អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ ចក្ខុស្សាហំ, ភិក្ខវេ , អាទីនវបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ ចក្ខុស្ស អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ចក្ខុស្ស អាទីនវោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ ចក្ខុស្សាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សរណបរិយេសនំ អចរឹ។ យំ ចក្ខុស្ស និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ចក្ខុស្ស និស្សរណំ , បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋំ។ សោតស្សាហំ , ភិក្ខវេ… ឃានស្សាហំ, ភិក្ខវេ… ជិវ្ហាយាហំ ភិក្ខវេ, អស្សាទបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ ជិវ្ហាយ អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ជិវ្ហាយ អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ ជិវ្ហាយាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ ជិវ្ហាយ អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ជិវ្ហាយ អាទីនវោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ ជិវ្ហាយាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សរណបរិយេសនំ អចរឹ។ យំ ជិវ្ហាយ និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ជិវ្ហាយ និស្សរណំ, បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋំ។ មនស្សាហំ, ភិក្ខវេ, អស្សាទបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ មនស្ស អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា មនស្ស អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ មនស្សាហំ, ភិក្ខវេ , អាទីនវបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ មនស្ស អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា មនស្ស អាទីនវោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ មនស្សាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សរណបរិយេសនំ អចរឹ។ យំ មនស្ស និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា មនស្ស និស្សរណំ, បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋំ។

“យាវកីវញ្ចាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នាព្ភញ្ញាសឹ…បេ…. បច្ចញ្ញាសឹ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ, អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយអស្សាទបរិយេសនសុត្តំ

១៦. “រូបានាហំ, ភិក្ខវេ, អស្សាទបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ រូបានំ អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា រូបានំ អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ រូបានាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ រូបានំ អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា រូបានំ អាទីនវោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ រូបានាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សរណបរិយេសនំ អចរឹ។ យំ រូបានំ និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា រូបានំ និស្សរណំ, បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋំ។ សទ្ទានាហំ, ភិក្ខវេ… គន្ធានាហំ, ភិក្ខវេ… រសានាហំ, ភិក្ខវេ… ផោដ្ឋព្ពានាហំ, ភិក្ខវេ… ធម្មានាហំ, ភិក្ខវេ, អស្សាទបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ ធម្មានំ អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ធម្មានំ អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ សោ សុទិដ្ឋោ។ ធម្មានាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវបរិយេសនំ អចរឹ។ យោ ធម្មានំ អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ធម្មានំ អាទីនវោ បញ្ញាយ មេ សោ

សុទិដ្ឋោ។ ធម្មានាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សរណបរិយេសនំ អចរឹ។ យំ ធម្មានំ និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ។ យាវតា ធម្មានំ និស្សរណំ, បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋំ។

“យាវកីវញ្ចាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ឆន្នំ ពាហិរានំ អាយតនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នាព្ភញ្ញាសឹ...បេ.... បច្ចញ្ញាសឹ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ, អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមនោចេអស្សាទសុត្តំ

១៧. “នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្ស អស្សាទោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ចក្ខុស្មឹ សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ចក្ខុស្ស អស្សាទោ តស្មា សត្តា ចក្ខុស្មឹ សារជ្ជន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្ស អាទីនវោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ចក្ខុស្មឹ និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ចក្ខុស្ស អាទីនវោ តស្មា សត្តា ចក្ខុស្មឹ និព្ពិន្ទន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្ស និស្សរណំ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ចក្ខុស្មា និស្សរេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ចក្ខុស្ស និស្សរណំ តស្មា សត្តា ចក្ខុស្មា និស្សរន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, សោតស្ស អស្សាទោ អភវិស្ស... នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ឃានស្ស អស្សាទោ អភវិស្ស... នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាយ អស្សាទោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ជិវ្ហាយ សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ជិវ្ហាយ អស្សាទោ, តស្មា សត្តា ជិវ្ហាយ សារជ្ជន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាយ អាទីនវោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ជិវ្ហាយ និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ជិវ្ហាយ អាទីនវោ, តស្មា សត្តា ជិវ្ហាយ និព្ពិន្ទន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាយ និស្សរណំ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ជិវ្ហាយ និស្សរេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ជិវ្ហាយ និស្សរណំ, តស្មា សត្តា ជិវ្ហាយ និស្សរន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, កាយស្ស អស្សាទោ អភវិស្ស... នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, មនស្ស អស្សាទោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា មនស្មឹ សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ មនស្ស អស្សាទោ, តស្មា សត្តា មនស្មឹ សារជ្ជន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, មនស្ស អាទីនវោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា មនស្មឹ និព្ពិន្ទេយ្យុំ ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ មនស្ស អាទីនវោ, តស្មា សត្តា មនស្មឹ និព្ពិន្ទន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, មនស្ស និស្សរណំ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា មនស្មា និស្សរេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ មនស្ស និស្សរណំ, តស្មា សត្តា មនស្មា និស្សរន្តិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, សត្តា ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នាព្ភញ្ញំសុ, នេវ តាវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សទេវកា លោកា សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ និស្សដា វិសញ្ញុត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទីកតេន [វិបរិយាទិកតេន (សី. បី.), វិបរិយាទិកតេន (ស្យា. កំ. ក.)] ចេតសា វិហរឹសុ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តា ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញំសុ , អថ, ភិក្ខវេ, សត្តា សទេវកា លោកា សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ និស្សដា វិសញ្ញុត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរន្តី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយនោចេអស្សាទសុត្តំ

១៨. “នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អស្សាទោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា រូបេសុ សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ រូបានំ អស្សាទោ, តស្មា សត្តា រូបេសុ សារជ្ជន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, រូបានំ អាទីនវោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា រូបេសុ និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ រូបានំ អាទីនវោ, តស្មា សត្តា រូបេសុ និព្ពិន្ទន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, រូបានំ និស្សរណំ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា រូបេហិ និស្សរេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ រូបានំ និស្សរណំ, តស្មា សត្តា រូបេហិ និស្សរន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, សទ្ទានំ... គន្ធានំ... រសានំ... ផោដ្ឋព្ពានំ... ធម្មានំ អស្សាទោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ធម្មេសុ សារជ្ជេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ធម្មានំ អស្សាទោ, តស្មា សត្តា ធម្មេសុ សារជ្ជន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ អាទីនវោ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ធម្មេសុ និព្ពិន្ទេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ធម្មានំ អាទីនវោ, តស្មា សត្តា ធម្មេសុ និព្ពិន្ទន្តិ។ នោ ចេទំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ និស្សរណំ អភវិស្ស, នយិទំ សត្តា ធម្មេហិ និស្សរេយ្យុំ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ ធម្មានំ និស្សរណំ, តស្មា សត្តា ធម្មេហិ និស្សរន្តិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, សត្តា ឥមេសំ ឆន្នំ ពាហិរានំ អាយតនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នាព្ភញ្ញំសុ , នេវ តាវ, ភិក្ខវេ, សត្តា សទេវកា លោកា សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ និស្សដា វិសញ្ញុត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរឹសុ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តា ឥមេសំ ឆន្នំ ពាហិរានំ អាយតនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ, អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ, និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញំសុ, អថ, ភិក្ខវេ , សត្តា សទេវកា លោកា

សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ និស្សដា វិសញ្ញុត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរន្តី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមាភិនន្ទសុត្តំ

១៩. “យោ , ភិក្ខវេ, ចក្ខុំ អភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ អភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ អភិនន្ទតិ, អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ យោ សោតំ…បេ… យោ ឃានំ…បេ… យោ ជិវ្ហំ អភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ អភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ អភិនន្ទតិ, អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ យោ កាយំ…បេ… យោ មនំ អភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ អភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ អភិនន្ទតិ, អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មា”តិ វទាមិ។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុំ នាភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ នាភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្ទតិ, បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ យោ សោតំ…បេ… យោ ឃានំ…បេ… យោ ជិវ្ហំ នាភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ នាភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្ទតិ, បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ យោ កាយំ…បេ… យោ មនំ នាភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ នាភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្ទតិ, បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មា”តិ វទាមិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយាភិនន្ទសុត្តំ

២០. “យោ, ភិក្ខវេ, រូបេ អភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ អភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ អភិនន្ទតិ, អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ យោ សទ្ទេ…បេ… គន្ធេ… រសេ… ផោដ្ឋព្ពេ… ធម្មេ អភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ អភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ អភិនន្ទតិ, អបរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មា”តិ វទាមិ។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, រូបេ នាភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ នាភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្ទតិ, បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ ។ យោ សទ្ទេ…បេ… គន្ធេ… រសេ… ផោដ្ឋព្ពេ… ធម្មេ នាភិនន្ទតិ, ទុក្ខំ សោ នាភិនន្ទតិ។ យោ ទុក្ខំ នាភិនន្ទតិ, បរិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មា”តិ វទាមិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមទុក្ខុប្បាទសុត្តំ

២១. “យោ , ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្ស ឧប្បាទោ ឋិតិ អភិនិព្ពត្តិ បាតុភាវោ, ទុក្ខស្សេសោ ឧប្បាទោ, រោគានំ ឋិតិ, ជរាមរណស្ស បាតុភាវោ។ យោ សោតស្ស…បេ… យោ ឃានស្ស… យោ ជិវ្ហាយ… យោ កាយស្ស… យោ មនស្ស ឧប្បាទោ ឋិតិ អភិនិព្ពត្តិ បាតុភាវោ, ទុក្ខស្សេសោ ឧប្បាទោ, រោគានំ ឋិតិ, ជរាមរណស្ស បាតុភាវោ។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្ស និរោធោ វូបសមោ អត្ថង្គមោ, ទុក្ខស្សេសោ និរោធោ, រោគានំ វូបសមោ, ជរាមរណស្ស អត្ថង្គមោ។ យោ សោតស្ស… យោ ឃានស្ស… យោ ជិវ្ហាយ… យោ កាយស្ស… យោ មនស្ស និរោធោ វូបសមោ អត្ថង្គមោ, ទុក្ខស្សេសោ និរោធោ, រោគានំ វូបសមោ, ជរាមរណស្ស អត្ថង្គមោ”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយទុក្ខុប្បាទសុត្តំ

២២. “យោ, ភិក្ខវេ, រូបានំ ឧប្បាទោ ឋិតិ អភិនិព្ពត្តិ បាតុភាវោ, ទុក្ខស្សេសោ ឧប្បាទោ, រោគានំ ឋិតិ, ជរាមរណស្ស បាតុភាវោ។ យោ សទ្ទានំ…បេ… យោ គន្ធានំ… យោ រសានំ… យោ ផោដ្ឋព្ពានំ… យោ ធម្មានំ ឧប្បាទោ ឋិតិ អភិនិព្ពត្តិ បាតុភាវោ, ទុក្ខស្សេសោ ឧប្បាទោ, រោគានំ ឋិតិ, ជរាមរណស្ស បាតុភាវោ។

“យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, រូបានំ និរោធោ វូបសមោ អត្ថង្គមោ, ទុក្ខស្សេសោ និរោធោ, រោគានំ វូបសមោ, ជរាមរណស្ស អត្ថង្គមោ។ យោ សទ្ទានំ…បេ… យោ គន្ធានំ… យោ រសានំ… យោ ផោដ្ឋព្ពានំ… យោ ធម្មានំ និរោធោ វូបសមោ អត្ថង្គមោ, ទុក្ខស្សេសោ និរោធោ, រោគានំ វូបសមោ, ជរាមរណស្ស អត្ថង្គមោ”តិ។ ទសមំ។

យមកវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សម្ពោធេន ទុវេ វុត្តា, អស្សាទេន អបរេ ទុវេ;
នោ ចេតេន ទុវេ វុត្តា, អភិនន្ទេន អបរេ ទុវេ;

ឧប្បាទេន ទុវេ វុត្តា, វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

៣. សព្ពវគ្គោ

១. សព្ពសុត្តំ

២៣. សាវត្ថិនិទានំ ។ “សព្ពំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ? ចក្ខុញ្ចេវ រូបា ច, សោតញ្ច [សោតញ្ចេវ (?) ឯវមិតរយុគលេសុបិ] សទ្ទា ច, ឃានញ្ច គន្ធា ច, ជិវ្ហា ច រសា ច, កាយោ ច ផោដ្ឋព្ពា ច, មនោ ច ធម្មា ច – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ។ យោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហមេតំ សព្ពំ បច្ចក្ខាយ អញ្ញំ សព្ពំ បញ្ញាបេស្សាមី’តិ, តស្ស វាចាវត្ថុកមេវស្ស [វាចាវត្ថុរេវស្ស (សី. បី.), វាចាវត្ថុទេវស្ស (ស្យា. កំ.)]; បុដ្ឋោ ច ន សម្បាយេយ្យ, ឧត្តរិញ្ច វិឃាតំ អាបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? យថា តំ, ភិក្ខវេ, អវិសយស្មិ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. បហានសុត្តំ

២៤. “សព្ពប្បហានាយ [សព្ពំ បហានាយ (ស្យា. កំ. ក.)] វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សព្ពប្បហានាយ ធម្មោ? ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, បហាតព្ពំ, រូបា បហាតព្ពា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ បហាតព្ពំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ បហាតព្ពោ , យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ បហាតព្ពំ...បេ.... យម្បិទំ សោតសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ បហាតព្ពំ... យម្បិទំ ឃានសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ បហាតព្ពំ។ ជិវ្ហា បហាតព្ពា, រសា បហាតព្ពា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ បហាតព្ពំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ បហាតព្ពោ, យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ បហាតព្ពំ។ កាយោ បហាតព្ពោ... មនោ បហាតព្ពោ, ធម្មា បហាតព្ពា, មនោវិញ្ញាណំ បហាតព្ពំ, មនោសម្ផស្សោ បហាតព្ពោ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ បហាតព្ពំ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពប្បហានាយ ធម្មោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អភិញ្ញាបរិញ្ញាបហានសុត្តំ

២៥. “សព្ពំ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហានាយ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហានាយ ធម្មោ? ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពំ, រូបា អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពា , ចក្ខុវិញ្ញាណំ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពោ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពំ...បេ.... ជិវ្ហា អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពា, រសា អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពោ, យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពំ។ កាយោ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពោ... មនោ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពោ, ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពា, មនោវិញ្ញាណំ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពំ, មនោសម្ផស្សោ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពោ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហាតព្ពំ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិញ្ញា បរិញ្ញា បហានាយ ធម្មោ”តិ។ តតិយំ។

៤. បឋមអបរិជាននសុត្តំ

២៦. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ? ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ រូបេ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ចក្ខុសម្ផស្សំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ...បេ.... ជិវ្ហំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ រសេ...បេ.... ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ...បេ.... ជិវ្ហាសម្ផស្សំ...បេ.... យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ កាយំ...បេ.... មនំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ធម្មេ...បេ.... មនោវិញ្ញាណំ...បេ.... មនោសម្ផស្សំ...បេ.... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។

“សព្ពញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ កិញ្ច , ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ? ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ រូបេ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ចក្ខុសម្ផស្សំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ... បេ.... ជិវ្ហំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ រសេ...បេ.... ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ...បេ.... ជិវ្ហាសម្ផស្សំ...បេ.... យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ កាយំ...បេ.... មនំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ធម្មេ...បេ.... មនោវិញ្ញាណំ...បេ.... មនោសម្ផស្សំ...បេ.... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយអបរិជាននសុត្តំ

២៧. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ? យញ្ច, ភិក្ខវេ , ចក្ខុ, យេ ច រូបា, យញ្ច ចក្ខុវិញ្ញាណំ, យេ ច ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា...បេ.... យា ច ជិវ្ហា, យេ ច រសា, យញ្ច ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ, យេ ច ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា; យោ ច កាយោ, យេ ច ផោដ្ឋព្ពា, យញ្ច កាយវិញ្ញាណំ, យេ ច កាយវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា; យោ ច មនោ, យេ ច ធម្មា, យញ្ច មនោវិញ្ញាណំ, យេ ច មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា – ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។

“សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ? យញ្ច, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ, យេ ច រូបា, យញ្ច ចក្ខុវិញ្ញាណំ, យេ ច ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា...បេ.... យា ច ជិវ្ហា, យេ ច រសា, យញ្ច ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ, យេ ច ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា; យោ ច កាយោ, យេ ច ផោដ្ឋព្ពា, យញ្ច កាយវិញ្ញាណំ, យេ ច កាយវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា; យោ ច មនោ, យេ ច ធម្មា, យញ្ច មនោវិញ្ញាណំ, យេ ច មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា – ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អាទិត្តសុត្តំ

២៨. ឯកំ សមយំ ភគវា គយាយំ វិហរតិ គយាសីសេ សទ្ធិំ ភិក្ខុសហស្សេន។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អាទិត្តំ? ចក្ខុ [ចក្ខុំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], ភិក្ខវេ, អាទិត្តំ, រូបា អាទិត្តា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អាទិត្តំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អាទិត្តោ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អាទិត្តំ។ កេន អាទិត្តំ? ‘រាគគ្គិនា, ទោសគ្គិនា, មោហគ្គិនា អាទិត្តំ, ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អាទិត្ត’ន្តិ វទាមិ...បេ.... ជិវ្ហា អាទិត្តា, រសា អាទិត្តា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អាទិត្តំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អាទិត្តោ ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អាទិត្តំ។ កេន អាទិត្តំ? ‘រាគគ្គិនា, ទោសគ្គិនា, មោហគ្គិនា អាទិត្តំ, ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អាទិត្ត’ន្តិ វទាមិ...បេ.... មនោ អាទិត្តោ, ធម្មា អាទិត្តា, មនោវិញ្ញាណំ អាទិត្តំ, មនោសម្ផស្សោ អាទិត្តោ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អាទិត្តំ។ កេន អាទិត្តំ? ‘រាគគ្គិនា, ទោសគ្គិនា, មោហគ្គិនា អាទិត្តំ, ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អាទិត្ត’ន្តិ វទាមិ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ ...បេ.... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុំ។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ តស្ស ភិក្ខុសហស្សស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តានិ វិមុច្ចិំសូតិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អទ្ធភូតសុត្តំ

២៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អទ្ធភូតំ [អន្ធភូតំ (សី. ស្យា. កំ.)]។ កិញ្ច , ភិក្ខវេ, សព្ពំ អទ្ធភូតំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អទ្ធភូតំ, រូបា អទ្ធភូតា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អទ្ធភូតំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អទ្ធភូតោ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អទ្ធភូតំ។ កេន អទ្ធភូតំ? ‘ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អទ្ធភូត’ន្តិ វទាមិ…បេ… ជិវ្ហា អទ្ធភូតា, រសា អទ្ធភូតា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អទ្ធភូតំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អទ្ធភូតោ, យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អទ្ធភូតំ។ កេន អទ្ធភូតំ? ‘ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អទ្ធភូត’ន្តិ វទាមិ។ កាយោ អទ្ធភូតោ…បេ… មនោ អទ្ធភូតោ, ធម្មា អទ្ធភូតា, មនោវិញ្ញាណំ អទ្ធភូតំ, មនោសម្ផស្សោ អទ្ធភូតោ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អទ្ធភូតំ។ កេន អទ្ធភូតំ? ‘ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អទ្ធភូត’ន្តិ វទាមិ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ , វិរាគា វិមុច្ចតិ, វិមុត្តស្មិំ ‘វិមុត្ត’មិតិ ញាណំ ហោតិ, ‘ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. សមុគ្ឃាតសារុប្បសុត្តំ

៣០. “សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសារុប្បំ វោ, ភិក្ខវេ, បដិបទំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមីតិ។ កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសារុប្បា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុស្មិំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុតោ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ រូបេ ន មញ្ញតិ, រូបេសុ ន មញ្ញតិ, រូបតោ ន មញ្ញតិ, រូបា មេតិ ន មញ្ញតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណស្មិំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណតោ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ ចក្ខុសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុសម្ផស្សស្មិំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុសម្ផស្សតោ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុសម្ផស្សោ មេតិ ន មញ្ញតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ , តស្មិម្បិ ន មញ្ញតិ, តតោបិ ន មញ្ញតិ, តំ មេតិ ន មញ្ញតិ…បេ… ជិវ្ហំ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាយ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាតោ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហា មេតិ ន មញ្ញតិ។ រសេ ន មញ្ញតិ, រសេសុ ន មញ្ញតិ, រសតោ ន មញ្ញតិ, រសា មេតិ ន មញ្ញតិ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្មិំ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណតោ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាសម្ផស្សស្មិំ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាសម្ផស្សតោ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ មេតិ ន មញ្ញតិ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញតិ, តតោបិ ន មញ្ញតិ, តំ មេតិ ន មញ្ញតិ…បេ… មនំ ន មញ្ញតិ, មនស្មិំ ន មញ្ញតិ, មនតោ ន មញ្ញតិ, មនោ មេតិ ន មញ្ញតិ។ ធម្មេ ន មញ្ញតិ, ធម្មេសុ ន មញ្ញតិ, ធម្មតោ ន មញ្ញតិ, ធម្មា មេតិ ន មញ្ញតិ។ មនោវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ, មនោវិញ្ញាណស្មិំ ន មញ្ញតិ, មនោវិញ្ញាណតោ ន មញ្ញតិ, មនោវិញ្ញាណំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ មនោសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ, មនោសម្ផស្សស្មិំ ន មញ្ញតិ, មនោសម្ផស្សតោ ន មញ្ញតិ, មនោសម្ផស្សោ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញតិ, តតោបិ ន មញ្ញតិ, តំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ សព្ពំ ន មញ្ញតិ, សព្ពស្មិំ ន មញ្ញតិ, សព្ពតោ ន មញ្ញតិ, សព្ពំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ សោ ឯវំ អមញ្ញមានោ ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ។ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសារុប្បា បដិបទា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមសមុគ្ឃាតសប្បាយសុត្តំ

៣១. “សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសប្បាយំ វោ, ភិក្ខវេ, បដិបទំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសប្បាយា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុស្មិំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុតោ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ រូបេ ន មញ្ញតិ…បេ… ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ, ចក្ខុសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញតិ, តតោបិ ន មញ្ញតិ, តំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ យញ្ហិ, ភិក្ខវេ, មញ្ញតិ, យស្មិំ មញ្ញតិ, យតោ មញ្ញតិ, យំ មេតិ មញ្ញតិ, តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា។ អញ្ញថាភាវី ភវសត្តោ លោកោ ភវមេវាភិនន្ទតិ…បេ… ជិវ្ហំ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាយ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាតោ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហា មេតិ ន មញ្ញតិ។ រសេ ន មញ្ញតិ…បេ… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ, ជិវ្ហាសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញតិ, តតោបិ ន មញ្ញតិ, តំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ យញ្ហិ, ភិក្ខវេ, មញ្ញតិ, យស្មិំ មញ្ញតិ, យតោ មញ្ញតិ, យំ មេតិ មញ្ញតិ, តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា។ អញ្ញថាភាវី ភវសត្តោ លោកោ ភវមេវាភិនន្ទតិ…បេ… មនំ ន មញ្ញតិ,

មនស្មឹ ន មញ្ញតិ, មនតោ ន មញ្ញតិ, មនោ មេតិ ន មញ្ញតិ។ ធម្មេ ន មញ្ញតិ…បេ… មនោវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ, មនោសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញតិ, តតោបិ ន មញ្ញតិ, តំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ យញ្ហិ, ភិក្ខវេ, មញ្ញតិ, យស្មឹ មញ្ញតិ, យតោ មញ្ញតិ, យំ មេតិ មញ្ញតិ, តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា។ អញ្ញថាភាវី ភវសត្តោ លោកោ ភវមេវាភិនន្ទតិ។ យាវតា, ភិក្ខវេ, ខន្ធធាតុអាយតនំ តម្បិ ន មញ្ញតិ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញតិ, តតោបិ ន មញ្ញតិ, តំ មេតិ ន មញ្ញតិ។ សោ ឯវំ អមញ្ញមានោ ន ច កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ។ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសប្បាយា បដិបទា”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយសមុគ្ឃាតសប្បាយសុត្តំ

៣២. “សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសប្បាយំ វោ, ភិក្ខវេ, បដិបទំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសប្បាយា បដិបទា?

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ , ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ ភន្តេ”។

“រូបា…បេ… ចក្ខុវិញ្ញាណំ… ចក្ខុសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”…បេ…។

“យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”…បេ…។

“ជិវ្ហា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា ភន្តេ”…បេ…។

“រសា… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ… ជិវ្ហាសម្ផស្សោ…បេ… យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”…បេ… ធម្មា… មនោវិញ្ញាណំ… មនោសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វាតិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”។

“យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ, រសេសុបិ…បេ… យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសប្បាយា បដិបទា”តិ។ ទសមំ។

សព្ពវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> សព្ពញ្ច ទ្វេបិ បហានា, បរិជានាបរេ ទុវេ;
> អាទិត្តំ អទ្ធភូតញ្ច, សារុប្បា ទ្វេ ច សប្បាយា;
> វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

៤. ជាតិធម្មវគ្គោ

១-១០. ជាតិធម្មាទិសុត្តទសកំ

៣៣. សាវត្ថិនិទានំ ។ តត្រ ខោ…បេ… “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, ជាតិធម្មំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ ជាតិធម្មំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ជាតិធម្មំ។ រូបា… ចក្ខុវិញ្ញាណំ… ចក្ខុសម្ផស្សោ ជាតិធម្មោ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ជាតិធម្មំ…បេ… ជិវ្ហា… រសា… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ… ជិវ្ហាសម្ផស្សោ… យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ជាតិធម្មំ។ កាយោ…បេ… មនោ ជាតិធម្មោ, ធម្មា ជាតិធម្មា, មនោវិញ្ញាណំ ជាតិធម្មំ, មនោសម្ផស្សោ ជាតិធម្មោ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ជាតិធម្មំ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ… ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ… ចក្ខុសម្ផស្សេបិ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។ បឋមំ។

៣៤. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, ជរាធម្មំ…បេ… សំខិត្តំ។ ទុតិយំ។

៣៥. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, ព្យាធិធម្មំ…បេ…។ តតិយំ។

៣៦. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, មរណធម្មំ…បេ….។ ចតុត្ថំ។

៣៧. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, សោកធម្មំ…បេ….។ បញ្ចមំ។

៣៨. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, សំកិលេសិកធម្មំ…បេ….។ ឆដ្ឋំ។

៣៩. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, ខយធម្មំ…បេ….។ សត្តមំ។

៤០. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, វយធម្មំ…បេ….។ អដ្ឋមំ។

៤១. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, សមុទយធម្មំ…បេ….។ នវមំ។

៤២. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, និរោធធម្មំ…បេ….។ ទសមំ។

ជាតិធម្មវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ជាតិជរាព្យាធិមរណំ, សោកោ ច សំកិលេសិកំ;
ខយវយសមុទយំ, និរោធធម្មេន តេ ទសាតិ។

៥. សព្ពអនិច្ចវគ្គោ

១-៩. អនិច្ចាទិសុត្តនវកំ

៤៣. សាវត្ថិនិទានំ ។ តត្រ ខោ…បេ…. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អនិច្ចំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, រូបា អនិច្ចា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ…បេ…. ជិវ្ហា អនិច្ចា, រសា អនិច្ចា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អនិច្ចោ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ។ កាយោ អនិច្ចោ…បេ…. មនោ អនិច្ចោ, ធម្មា អនិច្ចា, មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, មនោសម្ផស្សោ អនិច្ចោ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ បឋមំ។

៤៤. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ…បេ….។ ទុតិយំ។

៤៥. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អនត្តា…បេ….។ តតិយំ។

៤៦. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យំ…បេ…. ។ ចតុត្ថំ។

៤៧. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញេយ្យំ…បេ….។ បញ្ចមំ។

៤៨. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, បហាតព្ពំ…បេ….។ ឆដ្ឋំ។

៤៩. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, សច្ឆិកាតព្ពំ…បេ…. ។ សត្តមំ។

៥០. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាបរិញ្ញេយ្យំ…បេ….។ អដ្ឋមំ។

៥១. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, ឧបទ្ទុតំ…បេ….។ នវមំ។

១០. ឧបស្សដ្ឋសុត្តំ

៥២. “សព្ពំ , ភិក្ខវេ, ឧបស្សដ្ឋំ [ឧបសដ្ឋំ (ក.)]។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ ឧបស្សដ្ឋំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ឧបស្សដ្ឋំ, រូបា ឧបស្សដ្ឋា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧបស្សដ្ឋំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ ឧបស្សដ្ឋោ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ឧបស្សដ្ឋំ…បេ…. ជិវ្ហា ឧបស្សដ្ឋា, រសា ឧបស្សដ្ឋា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឧបស្សដ្ឋំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ ឧបស្សដ្ឋោ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ឧបស្សដ្ឋំ។ កាយោ ឧបស្សដ្ឋោ… មនោ ឧបស្សដ្ឋោ, ធម្មា ឧបស្សដ្ឋា, មនោវិញ្ញាណំ ឧបស្សដ្ឋំ, មនោសម្ផស្សោ ឧបស្សដ្ឋោ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ឧបស្សដ្ឋំ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ទសមំ។

សព្ពអនិច្ចវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា, អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ;
បហាតព្ពំ សច្ឆិកាតព្ពំ, អភិញ្ញេយ្យបរិញ្ញេយ្យំ [អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ (សី. ស្យា. កំ.), អភិញ្ញាតំ បរិញ្ញេយ្យំ (បី. ក.)];
ឧបទ្ទុតំ ឧបស្សដ្ឋំ, វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

សឡាយតនវគ្គេ បឋមបណ្ណាសកោ សមត្តោ។

តស្ស វគ្គុទ្ទានំ –

អនិច្ចវគ្គំ យមកំ, សព្ពំ វគ្គំ ជាតិធម្មំ;
អនិច្ចវគ្គេន បញ្ញាសំ, បញ្ចមោ តេន បវុច្ចតីតិ។

៦. អវិជ្ជាវគ្គោ

១. អវិជ្ជាបហានសុត្តំ

៥៣. សាវត្ថិនិទានំ ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ កថំ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ?

“ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ រូបេ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ… ចក្ខុសម្ផស្សំ… យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ សោតំ… ឃានំ… ជិវ្ហំ… កាយំ… មនំ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ ធម្មេ … មនោវិញ្ញាណំ… មនោសម្ផស្សំ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ។ បឋមំ។

២. សំយោជនបហានសុត្តំ

៥៤. “កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ, កថំ បស្សតោ, សំយោជនា បហីយន្តី”តិ? “ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ សំយោជនា បហីយន្តិ។ រូបេ... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សំ... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ សំយោជនា បហីយន្តិ។ សោតំ... ឃានំ... ជិវ្ហំ... កាយំ... មនំ... ធម្មេ... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សំ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ សំយោជនា បហីយន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ សំយោជនា បហីយន្តី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សំយោជនសមុគ្ឃាតសុត្តំ

៥៥. “កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ, កថំ បស្សតោ សំយោជនា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តី”តិ? “ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ សំយោជនា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តិ។ រូបេ អនត្តតោ... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សំ... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ សំយោជនា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តិ។ សោតំ... ឃានំ... ជិវ្ហំ... កាយំ... មនំ... ធម្មេ... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សំ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ សំយោជនា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ សំយោជនា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តី”តិ។ តតិយំ។

៤. អាសវបហានសុត្តំ

៥៦. “កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ, កថំ បស្សតោ អាសវា បហីយន្តី”តិ...បេ....។ ចតុត្ថំ។

៥. អាសវសមុគ្ឃាតសុត្តំ

៥៧. “កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ, កថំ បស្សតោ អាសវា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តី”តិ...បេ.... ។ បញ្ចមំ។

៦. អនុសយបហានសុត្តំ

៥៨. “កថំ នុ ខោ...បេ.... អនុសយា បហីយន្តី”តិ...បេ....។ ឆដ្ឋំ។

៧. អនុសយសមុគ្ឃាតសុត្តំ

៥៩. “កថំ នុ ខោ...បេ.... អនុសយា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តី”តិ? “ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អនុសយា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តិ...បេ.... សោតំ... ឃានំ... ជិវ្ហំ... កាយំ... មនំ... ធម្មេ... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សំ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អនុសយា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ អនុសយា សមុគ្ឃាតំ គច្ឆន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. សព្ពុបាទានបរិញ្ញាសុត្តំ

៦០. “សព្ពុបាទានបរិញ្ញាយ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សព្ពុបាទានបរិញ្ញាយ ធម្មោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា។ ឯវំ បស្សំ , ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមោក្ខា [វិមោក្ខំ (ក.), វិមោក្ខ (ស្យា. កំ.)] ‘បរិញ្ញាតំ មេ ឧបាទាន’ន្តិ បជានាតិ។ សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ... ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច... ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច... កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ , ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមោក្ខា ‘បរិញ្ញាតំ មេ ឧបាទាន’ន្តិ បជានាតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពុបាទានបរិញ្ញាយ ធម្មោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមសព្ពុបាទានបរិយាទានសុត្តំ

៦១. “សព្ពុបាទានបរិយាទានាយ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សព្ពុបាទានបរិយាទានាយ ធម្មោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមោក្ខា ‘បរិយាទិន្នំ [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ ទន្តជ-នការេនេវ] មេ ឧបាទាន’ន្តិ បជានាតិ...បេ.... ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ...បេ.... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមោក្ខា ‘បរិយាទិន្នំ មេ ឧបាទាន’ន្តិ បជានាតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពុបាទានបរិយាទានាយ ធម្មោ”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយសព្ពុបាទានបរិយាទានសុត្តំ

៦២. “សព្ពុបាទានបរិយាទានាយ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សព្ពុបាទានបរិយាទានាយ ធម្មោ”?

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“រូបា...បេ.... ចក្ខុវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”...បេ....។

“ចក្ខុសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”...បេ....។

“យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”...បេ....។

“សោតំ... ឃានំ... ជិវ្ហា... កាយោ... មនោ... ធម្មា... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សោ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ , ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ, រសេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ជិវ្ហាសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, សព្ពុបាទានបរិយាទានាយ ធម្មោ”តិ។ ទសមំ។

អវិជ្ជាវគ្គោ ឆដ្ឋោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> អវិជ្ជា សំយោជនា ទ្វេ, អាសវេន ទុវេ វុត្តា;
> អនុសយា អបរេ ទ្វេ, បរិញ្ញា ទ្វេ បរិយាទិន្នំ;
> វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

៧. មិគជាលវគ្គោ

១. បឋមមិគជាលសុត្តំ

៦៣. សាវត្ថិនិទានំ ។ អថ ខោ អាយស្មា មិគជាលោ យេន ភគវា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មិគជាលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘ឯកវិហារី, ឯកវិហារី’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ឯកវិហារី ហោតិ, កិត្តាវតា ច បន សទុតិយវិហារី ហោតី”តិ?

“សន្តិ ខោ, មិគជាល, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី [នន្ទិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ នន្ទិយា សតិ សារាគោ ហោតិ; សារាគេ សតិ សំយោគោ ហោតិ។ នន្ទិសំយោជនសំយុត្តោ ខោ, មិគជាល, ភិក្ខុ សទុតិយវិហារីតិ វុច្ចតិ។ សន្តិ...បេ.... សន្តិ ខោ, មិគជាល, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី។ នន្ទិយា សតិ សារាគោ ហោតិ; សារាគេ សតិ សំយោគោ ហោតិ។ នន្ទិសំយោជនសំយុត្តោ ខោ, មិគជាល, ភិក្ខុ សទុតិយវិហារីតិ វុច្ចតិ។ ឯវំវិហារី ច, មិគជាល, ភិក្ខុ កិញ្ចាបិ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហស្សេយ្យកានិ [មនុស្សរាហសេយ្យកានិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បដិសល្លានសារុប្បានិ; អថ ខោ សទុតិយវិហារីតិ វុច្ចតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តណ្ហា ហិស្ស ទុតិយា, សាស្ស អប្បហីនា។ តស្មា សទុតិយវិហារី”តិ វុច្ចតិ។

“សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ នន្ទី និរុជ្ឈតិ។ នន្ទិយា អសតិ សារាគោ ន ហោតិ; សារាគេ អសតិ សំយោគោ ន ហោតិ។ នន្ទិសំយោជនវិសំយុត្តោ ខោ, មិគជាល, ភិក្ខុ ឯកវិហារីតិ វុច្ចតិ...បេ.... សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា...បេ.... សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ នន្ទី និរុជ្ឈតិ។ នន្ទិយា អសតិ សារាគោ ន ហោតិ; សារាគេ អសតិ សំយោគោ ន ហោតិ។ នន្ទិសំយោជនវិប្បយុត្តោ ខោ, មិគជាល, ភិក្ខុ ឯកវិហារីតិ វុច្ចតិ។ ឯវំវិហារី ច, មិគជាល, ភិក្ខុ កិញ្ចាបិ គាមន្តេ វិហរតិ អាកិណ្ណោ ភិក្ខូហិ ភិក្ខុនីហិ ឧបាសកេហិ ឧបាសិកាហិ រាជូហិ រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ ។ អថ ខោ ឯកវិហារីតិ វុច្ចតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តណ្ហា ហិស្ស ទុតិយា, សាស្ស បហីនា។ តស្មា ឯកវិហារីតិ វុច្ចតី”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយមិគជាលសុត្តំ

៦៤. អថ ខោ អាយស្មា មិគជាលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មិគជាលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។

“សន្តិ ខោ, មិគជាល, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី។ នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ, មិគជាលាតិ វទាមិ...បេ.... សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា...បេ.... សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី ។ នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ, មិគជាលាតិ វទាមិ។

“សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ នន្ទី និរុជ្ឈតិ។ នន្ទិនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ, មិគជាលាតិ វទាមិ...បេ.... សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ឥដ្ឋា កន្តា...បេ.... សន្តិ ច ខោ, មិគជាល, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ នន្ទី និរុជ្ឈតិ។ នន្ទិនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ, មិគជាលាតិ វទាមី”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មិគជាលោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ អាយស្មា មិគជាលោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា មិគជាលោ អរហតំ អហោសីតិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមសមិទ្ធិមារបញ្ហាសុត្តំ

៦៥. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ យេន ភគវា...បេ.... ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘មារោ, មារោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, មារោ វា អស្ស មារបញ្ញត្តិ វា”តិ?

“យត្ថ ខោ, សមិទ្ធិ, អត្ថិ ចក្ខុ, អត្ថិ រូបា, អត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ , អត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។ អត្ថិ សោតំ, អត្ថិ សទ្ទា, អត្ថិ សោតវិញ្ញាណំ, អត្ថិ សោតវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។ អត្ថិ ឃានំ, អត្ថិ គន្ធា, អត្ថិ ឃានវិញ្ញាណំ, អត្ថិ ឃានវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។ អត្ថិ ជិវ្ហា, អត្ថិ រសា, អត្ថិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ, អត្ថិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។ អត្ថិ កាយោ, អត្ថិ ផោដ្ឋព្ពា, អត្ថិ កាយវិញ្ញាណំ, អត្ថិ កាយវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។ អត្ថិ មនោ, អត្ថិ ធម្មា, អត្ថិ មនោវិញ្ញាណំ, អត្ថិ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។

“យត្ថ ច ខោ, សមិទ្ធិ, នត្ថិ ចក្ខុ, នត្ថិ រូបា, នត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, នត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, នត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។ នត្ថិ សោតំ...បេ.... នត្ថិ ឃានំ...បេ.... នត្ថិ ជិវ្ហា, នត្ថិ រសា, នត្ថិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ, នត្ថិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, នត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា។ នត្ថិ កាយោ...បេ....។ នត្ថិ មនោ, នត្ថិ ធម្មា, នត្ថិ មនោវិញ្ញាណំ, នត្ថិ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, នត្ថិ តត្ថ មារោ វា មារបញ្ញត្តិ វា”តិ។ តតិយំ។

៤. សមិទ្ធិសត្តបញ្ហាសុត្តំ

៦៦. “‘សត្តោ , សត្តោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សត្តោ វា អស្ស សត្តបញ្ញត្តិ វា”តិ...បេ....។ ចតុត្ថំ។

៥. សមិទ្ធិទុក្ខបញ្ហាសុត្តំ

៦៧. "'ទុក្ខំ , ទុក្ខ'ន្តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ទុក្ខំ វា អស្ស ទុក្ខបញ្ញត្តិ វា"តិ...បេ....។ បញ្ចមំ។

៦. សមិទ្ធិលោកបញ្ហាសុត្តំ

៦៨. "'លោកោ, លោកោ'តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, លោកោ វា អស្ស លោកបញ្ញត្តិ វា"តិ? យត្ថ ខោ, សមិទ្ធិ, អត្ថិ ចក្ខុ, អត្ថិ រូបា, អត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, អត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ លោកោ វា លោកបញ្ញត្តិ វាតិ...បេ.... អត្ថិ ជិវ្ហា...បេ.... អត្ថិ មនោ, អត្ថិ ធម្មា, អត្ថិ មនោវិញ្ញាណំ, អត្ថិ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, អត្ថិ តត្ថ លោកោ វា លោកបញ្ញត្តិ វា។

"យត្ថ ច ខោ, សមិទ្ធិ, នត្ថិ ចក្ខុ, នត្ថិ រូបា, នត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ, នត្ថិ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, នត្ថិ តត្ថ លោកោ វា លោកបញ្ញត្តិ វា...បេ.... នត្ថិ ជិវ្ហា...បេ.... នត្ថិ មនោ, នត្ថិ ធម្មា, នត្ថិ មនោវិញ្ញាណំ, នត្ថិ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពា ធម្មា, នត្ថិ តត្ថ លោកោ វា លោកបញ្ញត្តិ វា"តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឧបសេនអាសីវិសសុត្តំ

៦៩. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច ឧបសេនោ រាជគហេ វិហរន្តិ សីតវនេ សប្បសោណ្ឌិកបព្ភារេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស កាយេ អាសីវិសោ បតិតោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មា ឧបសេនោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "ឯថ មេ, អាវុសោ, ឥមំ កាយំ មញ្ចកំ អារោបេត្វា ពហិទ្ធា នីហរថ។ បុរាយំ កាយោ ឥធេវ វិកិរតិ; សេយ្យថាបិ ភុសមុដ្ឋី"តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ ឧបសេនំ ឯតទវោច – "ន ខោ បន មយំ បស្សាម អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស កាយស្ស វា អញ្ញថត្តំ ឥន្ទ្រិយានំ វា វិបរិណាមំ។ អថ ច បនាយស្មា ឧបសេនោ ឯវមាហ – 'ឯថ មេ, អាវុសោ, ឥមំ កាយំ មញ្ចកំ អារោបេត្វា ពហិទ្ធា នីហរថ។ បុរាយំ កាយោ ឥធេវ វិកិរតិ; សេយ្យថាបិ ភុសមុដ្ឋី'"តិ។ "យស្ស នូន, អាវុសោ សារិបុត្ត, ឯវមស្ស – 'អហំ ចក្ខូតិ វា មម ចក្ខូតិ វា...បេ.... អហំ ជិវ្ហាតិ វា មម ជិវ្ហាតិ វា... អហំ មនោតិ វា មម មនោតិ វា'។ តស្ស, អាវុសោ សារិបុត្ត, សិយា កាយស្ស វា អញ្ញថត្តំ ឥន្ទ្រិយានំ វា វិបរិណាមោ។ មយ្ហញ្ច ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ន ឯវំ ហោតិ – 'អហំ ចក្ខូតិ វា មម ចក្ខូតិ វា...បេ.... អហំ ជិវ្ហាតិ វា មម ជិវ្ហាតិ វា...បេ.... អហំ មនោតិ វា មម មនោតិ វា'។ តស្ស មយ្ហញ្ច ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, កឹ កាយស្ស វា អញ្ញថត្តំ ភវិស្សតិ, ឥន្ទ្រិយានំ វា វិបរិណាមោ"តិ!

"តថា ហិ បនាយស្មតោ ឧបសេនស្ស ទីឃរត្តំ អហង្ការមមង្ការមានានុសយោ សុសមូហតោ។ តស្មា អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស ន ឯវំ ហោតិ – 'អហំ ចក្ខូតិ វា មម ចក្ខូតិ វា...បេ.... អហំ ជិវ្ហាតិ វា មម ជិវ្ហាតិ វា...បេ.... អហំ មនោតិ វា មម មនោតិ វា'"តិ។ អថ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស កាយំ មញ្ចកំ អារោបេត្វា ពហិទ្ធា នីហរិំសុ។ អថ ខោ អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស កាយោ តត្ថេវ វិកិរិ; សេយ្យថាបិ ភុសមុដ្ឋីតិ។ សត្តមំ។

៨. ឧបវាណសន្ទិដ្ឋិកសុត្តំ

៧០. អថ ខោ អាយស្មា ឧបវាណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧបវាណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "'សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ'តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ, អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី"តិ?

"ឥធ បន, ឧបវាណ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា រូបប្បដិសំវេទី ច ហោតិ រូបរាគប្បដិសំវេទី ច។ សន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគំ 'អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគោ'តិ បជានាតិ។ យំ តំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា រូបប្បដិសំវេទី ច ហោតិ រូបរាគប្បដិសំវេទី ច។ សន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគំ 'អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគោ'តិ បជានាតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ឧបវាណ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី"តិ...បេ....។

"បុន ចបរំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា រសប្បដិសំវេទី ច ហោតិ រសរាគប្បដិសំវេទី ច។ សន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រសេសុ រាគំ 'អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រសេសុ រាគោ'តិ បជានាតិ។ យំ តំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា រ

សប្បដិសំវេទី ច ហោតិ រសរាគប្បដិសំវេទី ច។ សន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រសេសុ រាគំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រសេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ឧបវាណ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’’តិ...បេ....។

‘‘បុន ចបរំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ធម្មប្បដិសំវេទី ច ហោតិ ធម្មរាគប្បដិសំវេទី ច។ សន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ។ យំ តំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ធម្មប្បដិសំវេទី ច ហោតិ ធម្មរាគប្បដិសំវេទី ច។ សន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ឧបវាណ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ...បេ.... បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’’តិ...បេ....។

‘‘ឥធ បន, ឧបវាណ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា រូបប្បដិសំវេទី ច ហោតិ, នោ ច រូបរាគប្បដិសំវេទី។ អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ។ យំ តំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា រូបប្បដិសំវេទីហិ ខោ ហោតិ, នោ ច រូបរាគប្បដិសំវេទី។ អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រូបេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ឧបវាណ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ, អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’’តិ...បេ....។

‘‘បុន ចបរំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា រសប្បដិសំវេទីហិ ខោ ហោតិ, នោ ច រសរាគប្បដិសំវេទី។ អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រសេសុ រាគំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រសេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ...បេ....។

‘‘បុន ចបរំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ធម្មប្បដិសំវេទីហិ ខោ ហោតិ, នោ ច ធម្មរាគប្បដិសំវេទី។ អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ។ យំ តំ, ឧបវាណ, ភិក្ខុ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ធម្មប្បដិសំវេទីហិ ខោ ហោតិ, នោ ច ធម្មរាគប្បដិសំវេទី។ អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ រាគោ’តិ បជានាតិ។ ឯវម្បិ ខោ, ឧបវាណ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ, អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមឆផស្សាយតនសុត្តំ

៧១. ‘‘យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ អវុសិតំ តេន ព្រហ្មចរិយំ, អារកា សោ ឥមស្មា ធម្មវិនយា’’តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឯត្ថាហំ, ភន្តេ, អនស្សសំ [អនស្សសី (សី.), អនស្សាសំ (ស្យា. កំ.), អនស្សាសី (បី.)]។ អហញ្ហិ, ភន្តេ, ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាមី’’តិ។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, ភិក្ខុ, ចក្ខុំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ , ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី’’តិ?

‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។

‘‘សាធុ, ភិក្ខុ, ឯត្ថ ច តេ, ភិក្ខុ, ចក្ខុ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ។ ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្ស...បេ.... ជិវ្ហំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី’’តិ?

‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។

‘‘សាធុ, ភិក្ខុ, ឯត្ថ ច តេ, ភិក្ខុ, ជិវ្ហា ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ។ ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្ស...បេ.... មនំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី’’តិ?

‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។

‘‘សាធុ, ភិក្ខុ, ឯត្ថ ច តេ, ភិក្ខុ, មនោ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ។ ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្សា’’តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយឆផស្សាយតនសុត្តំ

៧២. “យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ អវុសិតំ តេន ព្រហ្មចរិយំ, អារកា សោ ឥមស្មា ធម្មវិនយា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឯត្ថាហំ, ភន្តេ, អនស្សសំ បនស្សសំ។ អហញ្ហិ, ភន្តេ, ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាមី”តិ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, ភិក្ខុ, ចក្ខុំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ , ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“សាធុ, ភិក្ខុ, ឯត្ថ ច តេ, ភិក្ខុ, ចក្ខុ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ។ ឯវំ តេ ឯតំ បឋមំ ផស្សាយតនំ បហីនំ ភវិស្សតិ អាយតឹ អបុនព្ភវាយ…បេ…។

“ជិវ្ហំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“សាធុ , ភិក្ខុ, ឯត្ថ ច តេ, ភិក្ខុ, ជិវ្ហា ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ។ ឯវំ តេ ឯតំ ចតុត្ថំ ផស្សាយតនំ បហីនំ ភវិស្សតិ អាយតឹ អបុនព្ភវាយ…បេ…។

“មនំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី”តិ?

“ឯវំ, ភន្តេ”។

“សាធុ, ភិក្ខុ, ឯត្ថ ច តេ, ភិក្ខុ, មនោ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ។ ឯវំ តេ ឯតំ ឆដ្ឋំ ផស្សាយតនំ បហីនំ ភវិស្សតិ អាយតឹ អបុនព្ភវាយា”តិ។ ទសមំ។

១១. តតិយឆផស្សាយតនសុត្តំ

៧៣. “យោ ហិ កោចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ អវុសិតំ តេន ព្រហ្មចរិយំ, អារកា សោ ឥមស្មា ធម្មវិនយា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឯត្ថាហំ, ភន្តេ, អនស្សសំ បនស្សសំ។ អហញ្ហិ, ភន្តេ, ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាមី”តិ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, ភិក្ខុ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“សោតំ… ឃានំ… ជិវ្ហា… កាយោ… មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, សោតស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ឃានស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ, កាយស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ឯកាទសមំ។

មិគជាលវគ្គោ សត្តមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មិគជាលេន ទ្វេ វុត្តា, ចត្តារោ ច សមិទ្ធិនា;
ឧបសេនោ ឧបវាណោ, ឆផស្សាយតនិកា តយោតិ។

៨. គិលានវគ្គោ

១. បឋមគិលានសុត្តំ

៧៤. សាវត្ថិនិទានំ ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ…បេ.… ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អមុកស្មិំ, ភន្តេ, វិហារេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ នវោ អប្បញ្ញាតោ អាពាធិកោ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា”តិ។

អថ ខោ ភគវា នវវាទញ្ច សុត្វា គិលានវាទញ្ច, “អប្បញ្ញាតោ ភិក្ខូ”តិ ឥតិ វិទិត្វា យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន មញ្ចកេ សមធោសិ [សមញ្ចោសិ (សី.), សមតេសិ (ស្យា. កំ.), សមញ្ចោបិ (បី.)]។ អថ ខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “អលំ, ភិក្ខុ, មា ត្វំ មញ្ចកេ សមធោសិ។ សន្តិមានិ អាសនានិ បញ្ញត្តានិ, តត្ថាហំ និសីទិស្សាមី”តិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “កច្ចិ តេ, ភិក្ខុ, ខមនីយំ, កច្ចិ យាបនីយំ, កច្ចិ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ នោ អភិក្កមន្តិ, បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោ”តិ?

“ន មេ, ភន្តេ, ខមនីយំ, ន យាបនីយំ, ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ នោ បដិក្កមន្តិ, អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោ”តិ។

“កច្ចិ តេ, ភិក្ខុ, ន កិញ្ចិ កុក្កុច្ចំ, ន កោចិ វិប្បដិសារោ”តិ?

“តគ្ឃ មេ, ភន្តេ, អនប្បកំ កុក្កុច្ចំ, អនប្បកោ វិប្បដិសារោ”តិ។

“កច្ចិ បន តំ [ត្វំ (សី.), តេ (ស្យា. កំ. ក.)], ភិក្ខុ, អត្តា សីលតោ ឧបវទតី”តិ?

“ន ខោ មំ, ភន្តេ, អត្តា សីលតោ ឧបវទតី”តិ [នោ ហេតំ ភន្តេ (បី. ក.)]។

“នោ ចេ កិរ តេ, ភិក្ខុ, អត្តា សីលតោ ឧបវទតិ, អថ កិញ្ច [អថ កិស្មិញ្ច (សី.), អថ ភិក្ខុ កិស្មិញ្ច (ស្យា. កំ. បី. ក.)] តេ កុក្កុច្ចំ កោ ច វិប្បដិសារោ”តិ?

“ន ខ្វាហំ , ភន្តេ, សីលវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមី”តិ ។

“នោ ចេ កិរ ត្វំ, ភិក្ខុ, សីលវិសុទ្ធត្ថំ មយា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសិ, អថ កិមត្ថំ ចរហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មយា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសី”តិ?

“រាគវិរាគត្ថំ ខ្វាហំ, ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមី”តិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! សាធុ ខោ ត្វំ, ភិក្ខុ, រាគវិរាគត្ថំ មយា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសិ។ រាគវិរាគត្ថោ ហិ, ភិក្ខុ, មយា ធម្មោ ទេសិតោ។ តំ កិំ មញ្ញសិ ភិក្ខុ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ…បេ…. សោតំ… ឃានំ… ជិវ្ហា… កាយោ… មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, សោតស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិ។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ តស្ស ភិក្ខុនោ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – “យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម”ន្តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយគិលានសុត្តំ

៧៥. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ…បេ…. ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អមុកស្មិំ, ភន្តេ, វិហារេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ នវោ អប្បញ្ញាតោ អាពាធិកោ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា”តិ។

អថ ខោ ភគវា នវវាទញ្ច សុត្វា គិលានវាទញ្ច, “អប្បញ្ញាតោ ភិក្ខូ”តិ ឥតិ វិទិត្វា យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន មញ្ចកេ សមធោសិ។ អថ ខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “អលំ, ភិក្ខុ, មា ត្វំ មញ្ចកេ សមធោសិ។ សន្តិមានិ អាសនានិ បញ្ញត្តានិ, តត្ថាហំ និសីទិស្សាមី”តិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “កច្ចិ តេ, ភិក្ខុ, ខមនីយំ, កច្ចិ យាបនីយំ, កច្ចិ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ នោ អភិក្កមន្តិ, បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោ”តិ?

“ន មេ, ភន្តេ, ខមនីយំ, ន យាបនីយំ…បេ…. ន ខោ មំ [មេ (សព្ពត្ថ)], ភន្តេ, អត្តា សីលតោ ឧបវទតី”តិ។

“នោ ចេ កិរ តេ, ភិក្ខុ, អត្តា សីលតោ ឧបវទតិ, អថ កិញ្ច តេ កុក្កុច្ចំ កោ ច វិប្បដិសារោ”តិ?

“ន ខ្វាហំ, ភន្តេ, សីលវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមី”តិ។

“នោ ចេ កិរ ត្វំ, ភិក្ខុ, សីលវិសុទ្ធត្ថំ មយា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសិ, អថ កិមត្ថំ ចរហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មយា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសី”តិ?

“អនុបាទាបរិនិព្ពានត្ថំ ខ្វាហំ, ភន្តេ, ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមី”តិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! សាធុ ខោ ត្វំ, ភិក្ខុ, អនុបាទាបរិនិព្ពានត្ថំ មយា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសិ។ អនុបាទាបរិនិព្ពានត្ថោ ហិ, ភិក្ខុ, មយា ធម្មោ ទេសិតោ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, ភិក្ខុ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ , ភន្តេ”។

“យំ…បេ… សោតំ… ឃានំ… ជិវ្ហា… កាយោ… មនោ… មនោវិញ្ញាណំ… មនោសម្ផស្សោ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… មនស្មិម្បិ… មនោវិញ្ញាណេបិ… មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិ។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ តស្ស ភិក្ខុស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចីតិ [វិមុច្ចតីតិ (សព្ពត្ថ)]។ ទុតិយំ។

៣. រាធអនិច្ចសុត្តំ

៧៦. អថ ខោ អាយស្មា រាធោ…បេ… ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា រាធោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ , យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។ “យំ ខោ, រាធ, អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, រាធ, អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ? ចក្ខុ អនិច្ចំ , រូបា អនិច្ចា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ… ចក្ខុសម្ផស្សោ… យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ…បេ… ជិវ្ហា… កាយោ… មនោ អនិច្ចោ។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ធម្មា… មនោវិញ្ញាណំ… មនោសម្ផស្សោ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យំ ខោ, រាធ, អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ”តិ។ តតិយំ។

៤. រាធទុក្ខសុត្តំ

៧៧. “យំ ខោ, រាធ, ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, រាធ, ទុក្ខំ? ចក្ខុ ខោ, រាធ, ទុក្ខំ។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ រូបា... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សោ... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្ស...បេ.... អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ...បេ.... មនោ ទុក្ខោ... ធម្មា... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សោ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យំ ខោ, រាធ, ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. រាធអនត្តសុត្តំ

៧៨. “យោ ខោ, រាធ, អនត្តា តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ កោ ច, រាធ, អនត្តា? ចក្ខុ ខោ, រាធ, អនត្តា។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ រូបា... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សោ... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា...បេ.... មនោ អនត្តា... ធម្មា... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សោ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តា។ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យោ ខោ, រាធ, អនត្តា តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បឋមអវិជ្ជាបហានសុត្តំ

៧៩. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អត្ថិ នុ ខោ, ភន្តេ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ?

“អត្ថិ ខោ, ភិក្ខុ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ។

“កតមោ បន, ភន្តេ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ?

“អវិជ្ជា ខោ, ភិក្ខុ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ។

“កថំ បន, ភន្តេ, ជានតោ, កថំ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ?

“ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ រូបេ... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សំ... យម្បិទំ, ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... មនំ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ ធម្មេ... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សំ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុតិយអវិជ្ជាបហានសុត្តំ

៨០. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ...បេ.... ឯតទវោច – “អត្ថិ នុ ខោ, ភន្តេ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ?

“អត្ថិ ខោ, ភិក្ខុ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ។

“កតមោ បន, ភន្តេ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ?

“អវិជ្ជា ខោ, ភិក្ខុ, ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ។

“កថំ បន, ភន្តេ, ជានតោ, កថំ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី”តិ?

“ឥធ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ – ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ ឯវញ្ចេតំ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ – ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ សោ សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាតិ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ សព្ពំ ធម្មំ បរិជានាតិ, សព្ពំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ សព្ពនិមិត្តានិ អញ្ញតោ បស្សតិ, ចក្ខុំ អញ្ញតោ បស្សតិ , រូបេ... ចក្ខុវិញ្ញាណំ...

ចក្ខុសម្ផស្សំ... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អញ្ញតោ បស្សតិ...បេ.... មនំ អញ្ញតោ បស្សតិ, ធម្មេ... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សំ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អញ្ញតោ បស្សតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ, វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតី"តិ។ សត្តមំ។

៨. សម្ពហុលភិក្ខុសុត្តំ

៨១. អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – "ឥធ នោ, ភន្តេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា អម្ហេ ឯវំ បុច្ឆន្តិ – 'កិមត្ថិយំ, អាវុសោ, សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី'តិ? ឯវំ បុដ្ឋា មយំ, ភន្តេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករោម – 'ទុក្ខស្ស ខោ, អាវុសោ, បរិញ្ញត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី'តិ។ កច្ចិ មយំ, ភន្តេ, ឯវំ បុដ្ឋា ឯវំ ព្យាករមានា វុត្តវាទិនោ ចេវ ភគវតោ ហោម, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខាម, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោម, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតី"តិ?

"តគ្ឃ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯវំ បុដ្ឋា ឯវំ ព្យាករមានា វុត្តវាទិនោ ចេវ មេ ហោថ, ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខថ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោថ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតិ។ ទុក្ខស្ស ហិ, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញត្ថំ មយិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ សចេ បន វោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – 'កតមំ បន តំ, អាវុសោ, ទុក្ខំ, យស្ស បរិញ្ញាយ សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី'តិ? ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ – 'ចក្ខុ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខំ, តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ រូបា...បេ.... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ។ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ...បេ.... មនោ ទុក្ខោ...បេ.... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ។ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ ឥទំ ខោ តំ, អាវុសោ, ទុក្ខំ, តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី'តិ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថា"តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. លោកបញ្ហាសុត្តំ

៨២. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

"'លោកោ, លោកោ'តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, លោកោតិ វុច្ចតី"តិ? "'លុជ្ជតី'តិ ខោ, ភិក្ខុ, តស្មា លោកោតិ វុច្ចតិ។ កិញ្ច លុជ្ជតិ? ចក្ខុ ខោ, ភិក្ខុ, លុជ្ជតិ។ រូបា លុជ្ជន្តិ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ លុជ្ជតិ, ចក្ខុសម្ផស្សោ លុជ្ជតិ , យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ លុជ្ជតិ...បេ.... ជិវ្ហា លុជ្ជតិ...បេ.... មនោ លុជ្ជតិ, ធម្មា លុជ្ជន្តិ, មនោវិញ្ញាណំ លុជ្ជតិ, មនោសម្ផស្សោ លុជ្ជតិ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ លុជ្ជតិ។ លុជ្ជតីតិ ខោ, ភិក្ខុ, តស្មា លោកោតិ វុច្ចតី"តិ។ នវមំ។

១០. ផគ្គុនបញ្ហាសុត្តំ

៨៣. អថ ខោ អាយស្មា ផគ្គុនោ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ផគ្គុនោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

"អត្ថិ នុ ខោ, ភន្តេ, តំ ចក្ខុ, យេន ចក្ខុនា អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដុមេ បរិយាទិន្នវដ្ដេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ...បេ.... អត្ថិ នុ ខោ, ភន្តេ, សា ជិវ្ហា, យាយ ជិវ្ហាយ អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដុមេ បរិយាទិន្នវដ្ដេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ...បេ.... អត្ថិ នុ ខោ សោ, ភន្តេ, មនោ, យេន មនេន អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដុមេ បរិយាទិន្នវដ្ដេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យា"តិ?

"នត្ថិ ខោ តំ, ផគ្គុន, ចក្ខុ, យេន ចក្ខុនា អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដុមេ បរិយាទិន្នវដ្ដេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ ...បេ.... នត្ថិ ខោ សា , ផគ្គុន, ជិវ្ហា, យាយ ជិវ្ហាយ អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដុមេ បរិយាទិន្នវដ្ដេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ...បេ.... នត្ថិ

ខោ សោ, ផគ្គុន, មនោ, យេន មនេន អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដុមេ បរិយាទិន្នវដ្ដេ សព្ពទុក្ខវីតិវដ្ដេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យា’’តិ។ ទសមំ។

គិលានវគ្គោ អដ្ឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> គិលានេន ទុវេ វុត្តា, រាធេន អបរេ តយោ;
> អវិជ្ជាយ ច ទ្វេ វុត្តា, ភិក្ខុ លោកោ ច ផគ្គុនោតិ។

៩. ឆន្នវគ្គោ

១. បលោកធម្មសុត្តំ

៨៤. សាវត្ថិនិទានំ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ…បេ… ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘‘លោកោ, លោកោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, លោកោតិ វុច្ចតី’’តិ? ‘‘យំ ខោ, អានន្ទ, បលោកធម្មំ, អយំ វុច្ចតិ អរិយស្ស វិនយេ លោកោ។ កិញ្ច, អានន្ទ, បលោកធម្មំ? ចក្ខុ ខោ, អានន្ទ, បលោកធម្មំ, រូបា បលោកធម្មា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ បលោកធម្មំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ បលោកធម្មោ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា…បេ… តម្បិ បលោកធម្មំ…បេ… ជិវ្ហា បលោកធម្មា, រសា បលោកធម្មា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ បលោកធម្មំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ បលោកធម្មោ, យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា…បេ… តម្បិ បលោកធម្មំ…បេ… មនោ បលោកធម្មោ, ធម្មា បលោកធម្មា, មនោវិញ្ញាណំ បលោកធម្មំ, មនោសម្ផស្សោ បលោកធម្មោ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ បលោកធម្មំ។ យំ ខោ, អានន្ទ, បលោកធម្មំ, អយំ វុច្ចតិ អរិយស្ស វិនយេ លោកោ’’តិ។ បឋមំ។

២. សុញ្ញតលោកសុត្តំ

៨៥. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ…បេ… ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘‘សុញ្ញោ លោកោ, សុញ្ញោ លោកោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតី’’តិ? ‘‘យស្មា ច ខោ, អានន្ទ, សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា តស្មា សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតិ។ កិញ្ច, អានន្ទ, សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា? ចក្ខុ ខោ, អានន្ទ, សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ រូបា សុញ្ញា អត្តេន វា អត្តនិយេន វា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា, ចក្ខុសម្ផស្សោ សុញ្ញោ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា…បេ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ យស្មា ច ខោ, អានន្ទ, សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា, តស្មា សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតី’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. សំខិត្តធម្មសុត្តំ

៨៦. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ’’ន្តិ។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, អានន្ទ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា’’តិ?

‘‘អនិច្ចំ, ភន្តេ’’។

‘‘យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា’’តិ?

‘‘ទុក្ខំ , ភន្តេ’’។

‘‘យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’’’តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“រូបា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ…។

“ចក្ខុវិញ្ញាណំ…បេ… យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”…បេ…។

“ជិវ្ហា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ…។

“ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ… ជិវ្ហាសម្ផស្សោ…បេ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”…បេ…។

“ឯវំ បស្សំ, អានន្ទ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ តតិយំ។

៤. ឆន្នសុត្តំ

៨៧. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ អាយស្មា ច ឆន្នោ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ វិហរន្តិ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ឆន្នោ អាពាធិកោ ហោតិ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាចុន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាចុន្ទំ ឯតទវោច – “អាយាមាវុសោ ចុន្ទ, យេនាយស្មា ឆន្នោ តេនុបសង្កមិស្សាម គិលានបុច្ឆកា”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសិ។

អថ ខោ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ យេនាយស្មា ឆន្នោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទឹសុ។ និសជ្ជ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឯតទវោច – “កច្ចិ តេ, អាវុសោ ឆន្ន, ខមនីយំ, កច្ចិ យាបនីយំ, កច្ចិ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ នោ អភិក្កមន្តិ, បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោ”តិ?

“ន មេ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ខមនីយំ ន យាបនីយំ, ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ នោ បដិក្កមន្តិ, អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ពលវា បុរិសោ តិណ្ហេន សិខរេន [ខគ្គេន (ក.)] មុទ្ធនិ [មុទ្ធានំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អភិមត្ថេយ្យ [អភិមន្ថេយ្យ (សី.)]; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, អធិមត្តា វាតា មុទ្ធនិ [មុទ្ធានំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ឩហនន្តិ [ឧបហនន្តិ (សី. ស្យា. កំ. បី. ក.), ឧហនន្តិ (ក.)]។ ន មេ, អាវុសោ, ខមនីយំ, ន យាបនីយំ...បេ.... នោ បដិក្កមោ។ សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, ពលវា បុរិសោ ទឡ្ហេន វរត្តក្ខណ្ឌេន សីសេ សីសវេឋំ ទទេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, អធិមត្តា សីសេ សីសវេទនា។ ន មេ, អាវុសោ, ខមនីយំ , ន យាបនីយំ...បេ.... នោ បដិក្កមោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ទក្ខោ គោឃាតកោ វា គោឃាតកន្តេវាសី វា តិណ្ហេន គោវិកន្តនេន កុច្ឆិំ បរិកន្តេយ្យ; ឯវមេវ ខោ អធិមត្តា វាតា កុច្ឆិំ បរិកន្តន្តិ។ ន មេ, អាវុសោ, ខមនីយំ, ន យាបនីយំ...បេ.... នោ បដិក្កមោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ទ្វេ ពលវន្តោ បុរិសា ទុព្ពលតរំ បុរិសំ នានាពាហាសុ គហេត្វា អង្គារកាសុយា សន្តាបេយ្យុំ សម្បរិតាបេយ្យុំ; ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, អធិមត្តោ កាយស្មិំ ឌាហោ។ ន មេ, អាវុសោ, ខមនីយំ, ន យាបនីយំ, ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ នោ បដិក្កមន្តិ, អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោ។ សត្ថំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, អាហរិស្សាមិ, នាវកង្ខាមិ [នាបិ កង្ខាមិ (ក.)] ជីវិត”ន្តិ។

“មា អាយស្មា ឆន្នោ សត្ថំ អាហរេសិ។ យាបេតាយស្មា ឆន្នោ, យាបេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឥច្ឆាម។ សចេ អាយស្មតោ ឆន្នស្ស នត្ថិ សប្បាយានិ ភោជនានិ, អហំ អាយស្មតោ ឆន្នស្ស សប្បាយានិ ភោជនានិ បរិយេសិស្សាមិ។ សចេ អាយស្មតោ ឆន្នស្ស នត្ថិ សប្បាយានិ ភេសជ្ជានិ, អហំ អាយស្មតោ ឆន្នស្ស សប្បាយានិ ភេសជ្ជានិ បរិយេសិស្សាមិ។ សចេ អាយស្មតោ ឆន្នស្ស នត្ថិ បតិរូបា ឧបដ្ឋាកា, អហំ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឧបដ្ឋហិស្សាមិ។ មា អាយស្មា ឆន្នោ សត្ថំ អាហរេសិ។ យាបេតាយស្មា ឆន្នោ, យាបេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឥច្ឆាមា”តិ។

“ន មេ, អាវុសោ សារិបុត្ត, នត្ថិ សប្បាយានិ ភោជនានិ; អត្ថិ មេ សប្បាយានិ ភោជនានិ។ នបិ មេ នត្ថិ សប្បាយានិ ភេសជ្ជានិ; អត្ថិ មេ សប្បាយានិ ភេសជ្ជានិ។ នបិ មេ នត្ថិ បតិរូបា ឧបដ្ឋាកា; អត្ថិ មេ បតិរូបា ឧបដ្ឋាកា។ អបិ ច មេ, អាវុសោ, សត្ថា បរិចិណ្ណោ ទីឃរត្តំ មនាបេនេវ, នោ អមនាបេន។ ឯតញ្ហិ, អាវុសោ, សាវកស្ស បតិរូបំ យំ សត្ថារំ បរិចរេយ្យ មនាបេនេវ, នោ អមនាបេន។ ‘អនុបវជ្ជំ [តំ អនុបវជ្ជំ (ពហូសុ)] ឆន្នោ ភិក្ខុ សត្ថំ អាហរិស្សតី’តិ – ឯវមេតំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ធារេហី”តិ។

“បុច្ឆេយ្យាម មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ កញ្ចិទេវ [កិញ្ចិទេវ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] ទេសំ, សចេ អាយស្មា ឆន្នោ ឱកាសំ ករោតិ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយា”តិ។ “បុច្ឆាវុសោ សារិបុត្ត, សុត្វា វេទិស្សាមា”តិ។

“ចក្ខុំ, អាវុសោ ឆន្ន, ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សសិ...បេ.... ជិវ្ហំ, អាវុសោ ឆន្ន, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សសិ...បេ.... មនំ, អាវុសោ ឆន្ន, មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី”តិ?

“ចក្ខុំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សាមិ...បេ.... ជិវ្ហំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សាមិ...បេ.... មនំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សាមី”តិ។

“ចក្ខុស្មិំ, អាវុសោ ឆន្ន, ចក្ខុវិញ្ញាណេ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ កិំ ទិស្វា កិំ អភិញ្ញាយ ចក្ខុំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សសិ... ជិវ្ហាយ, អាវុសោ ឆន្ន, ជិវ្ហាវិញ្ញាណេ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ កិំ ទិស្វា កិំ អភិញ្ញាយ ជិវ្ហំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សសិ... មនស្មិំ, អាវុសោ ឆន្ន, មនោវិញ្ញាណេ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ កិំ ទិស្វា កិំ អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សសី”តិ?

“ចក្ខុស្មិំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ចក្ខុវិញ្ញាណេ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ និរោធំ ទិស្វា និរោធំ អភិញ្ញាយ ចក្ខុំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សាមិ...បេ.... ជិវ្ហាយ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ជិវ្ហាវិញ្ញាណេ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ និរោធំ ទិស្វា និរោធំ អភិញ្ញាយ ជិវ្ហំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សាមិ...បេ.... មនស្មិំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, មនោវិញ្ញាណេ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ និរោធំ ទិស្វា និរោធំ អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ សមនុបស្សាមី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា មហាចុន្ទោ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឯតទវោច – “តស្មាតិហ, អាវុសោ ឆន្ន, ឥទម្បិ តស្ស ភគវតោ សាសនំ និច្ចកប្បំ សាធុកំ មនសិ កាតព្ពំ – ‘និស្សិតស្ស ចលិតំ, អនិស្សិតស្ស ចលិតំ នត្ថិ។ ចលិតេ អសតិ បស្សទ្ធិ ហោតិ។ បស្សទ្ធិយា សតិ នតិ ន ហោតិ។ នតិយា អសតិ អាគតិគតិ ន ហោតិ។ អាគតិគតិយា អសតិ ចុតូបបាតោ ន ហោតិ។ ចុតូបបាតេ អសតិ នេវិធ ន ហុរំ ន ឧភយមន្តរេន។ ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្សា’”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឥមិនា ឱវាទេន ឱវទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ។ អថ ខោ អាយស្មា ឆន្នោ អចិរបក្កន្តេសុ តេសុ អាយស្មន្តេសុ សត្ថំ អាហរេសិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អាយស្មតា, ភន្តេ, ឆន្នេន សត្ថំ អាហរិតំ។ តស្ស កា គតិ កោ អភិសម្បរាយោ”តិ? “ននុ តេ, សារិបុត្ត, ឆន្នេន ភិក្ខុនា សម្មុខាយេវ អនុបវជ្ជតា ព្យាកតា”តិ ? “អត្ថិ, ភន្តេ, បុព្ពវិជ្ជនំ [បុព្ពវិចិរំ (សី.), បុព្ពវិជ្ជនំ (បី.), បុព្ពជិរំ (ម. និ. ៣.៣៩៤)] នាម វជ្ជិគាមោ។ តត្ថាយស្មតោ ឆន្នស្ស មិត្តកុលានិ សុហជ្ជកុលានិ ឧបវជ្ជកុលានី”តិ។ “ហោន្តិ ហេតេ, សារិបុត្ត, ឆន្នស្ស ភិក្ខុនោ មិត្តកុលានិ សុហជ្ជកុលានិ ឧបវជ្ជកុលានិ។ ន ខោ បនាហំ, សារិបុត្ត, ឯត្តាវតា សឧបវជ្ជោតិ វទាមិ។ យោ ខោ, សារិបុត្ត, តញ្ច កាយំ និក្ខិបតិ, អញ្ញញ្ច កាយំ ឧបាទិយតិ, តមហំ សឧបវជ្ជោតិ វទាមិ។ តំ ឆន្នស្ស ភិក្ខុនោ នត្ថិ។ ‘អនុបវជ្ជំ ឆន្នេន ភិក្ខុនា សត្ថំ អាហរិត’ន្តិ – ឯវមេតំ, សារិបុត្ត, ធារេហី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បុណ្ណសុត្តំ

៨៨. អថ [សាវត្ថិនិទានំ។ អថ (?) ម. និ. ៣.៣៩៥ បស្សិតព្ពំ] ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។

“សន្តិ ខោ, បុណ្ណ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី។ ‘នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ, បុណ្ណា’តិ វទាមិ...បេ.... សន្តិ ខោ, បុណ្ណ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា...បេ.... សន្តិ ខោ, បុណ្ណ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទី។ ‘នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ, បុណ្ណា’តិ វទាមិ។

“សន្តិ ខោ, បុណ្ណ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ និរុជ្ឈតិ នន្ទី។ ‘នន្ទិនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ, បុណ្ណា’តិ វទាមិ...បេ.... សន្តិ ខោ, បុណ្ណ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ និរុជ្ឈតិ នន្ទី។ ‘នន្ទិនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ, បុណ្ណា’តិ វទាមិ។

“ឥមិនា ត្វំ [ឥមិនា ច ត្វំ], បុណ្ណ, មយា សំខិត្តេន ឱវាទេន ឱវទិតោ កតមស្មិំ [កតរស្មិំ (ម. និ. ៣.៣៩៥)] ជនបទេ វិហរិស្សសី”តិ? “អត្ថិ, ភន្តេ, សុនាបរន្តោ នាម ជនបទោ, តត្ថាហំ វិហរិស្សាមី”តិ។

“ចណ្ឌា ខោ, បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា; ផរុសា ខោ, បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា។ សចេ តំ, បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា អក្កោសិស្សន្តិ បរិភាសិស្សន្តិ, តត្រ តេ, បុណ្ណ, កិន្តិ ភវិស្សតី”តិ?

“សចេ មំ, ភន្តេ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា អក្កោសិស្សន្តិ បរិភាសិស្សន្តិ, តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ – ‘ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, យំ មេ [មំ (សព្ពត្ថ)] នយិមេ បាណិនា បហារំ ទេន្តី’តិ។ ឯវមេត្ថ [ឯវម្មេត្ថ (?)], ភគវា, ភវិស្សតិ; ឯវមេត្ថ, សុគត, ភវិស្សតី”តិ។

“សចេ បន តេ, បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា បាណិនា បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ បន តេ, បុណ្ណ, កិន្តិ ភវិស្សតី”តិ?

“សចេ មេ, ភន្តេ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា បាណិនា បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ – ‘ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, យំ មេ [ឯវម្មេត្ថ (?)] នយិមេ លេឌ្ឌុនា បហារំ ទេន្តី’តិ។ ឯវមេត្ថ, ភគវា, ភវិស្សតិ; ឯវមេត្ថ, សុគត, ភវិស្សតី”តិ។

“សចេ បន តេ, បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា លេឌ្ឌុនា បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ បន តេ, បុណ្ណ, កិន្តិ ភវិស្សតី”តិ?

“សចេ មេ, ភន្តេ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា លេឌ្ឌុនា បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ – ‘ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, យំ មេ នយិមេ ទណ្ឌេន បហារំ ទេន្តី’តិ ។ ឯវមេត្ថ, ភគវា, ភវិស្សតិ; ឯវមេត្ថ, សុគត, ភវិស្សតី”តិ។

“សចេ បន បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា ទណ្ឌេន បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ បន តេ, បុណ្ណ, កិន្តិ ភវិស្សតី”តិ?

“សចេ មេ, ភន្តេ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា ទណ្ឌេន បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ – ‘ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, យំ មេ នយិមេ សត្ថេន បហារំ ទេន្តី’តិ។ ឯវមេត្ថ, ភគវា, ភវិស្សតិ; ឯវមេត្ថ, សុគត, ភវិស្សតី”តិ។

“សចេ បន តេ, បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា សត្ថេន បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ បន តេ, បុណ្ណ, កិន្តិ ភវិស្សតី”តិ?

“សចេ មេ, ភន្តេ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា សត្ថេន បហារំ ទស្សន្តិ, តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ – ‘ភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, សុភទ្ទកា វតិមេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា, យំ មំ នយិមេ តិណ្ហេន សត្ថេន ជីវិតា វោរោបេន្តី’តិ។ ឯវមេត្ថ, ភគវា, ភវិស្សតិ; ឯវមេត្ថ, សុគត, ភវិស្សតី”តិ។

“សចេ បន តំ, បុណ្ណ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា តិណ្ហេន សត្ថេន ជីវិតា វោរោបេស្សន្តិ, តត្រ បន តេ, បុណ្ណ, កិន្តិ ភវិស្សតី”តិ?

“សចេ មំ, ភន្តេ, សុនាបរន្តកា មនុស្សា តិណ្ហេន សត្ថេន ជីវិតា វោរោបេស្សន្តិ, តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ – ‘សន្តិ ខោ តស្ស ភគវតោ សាវកា កាយេន ច ជីវិតេន ច អដ្ដីយមានា ហរាយមានា ជិគុច្ឆមានា សត្ថហារកំ បរិយេសន្តិ, តំ មេ ឥទំ អបរិយិដ្ឋញ្ញេវ សត្ថហារកំ លទ្ធ’ន្តិ។ ឯវមេត្ថ, ភគវា, ភវិស្សតិ; ឯវមេត្ថ, សុគត, ភវិស្សតី”តិ។

“សាធុ សាធុ, បុណ្ណ! សក្ខិស្សសិ ខោ ត្វំ, បុណ្ណ, ឥមិនា ទមូបសមេន សមន្នាគតោ សុនាបរន្តស្មិំ ជនបទេ វត្ថុំ។ យស្ស ទានិ ត្វំ, បុណ្ណ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ ភគវតោ វចនំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា សេនាសនំ សំសាមេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ តេន ចារិកំ បក្កាមិ។ អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ អាយស្មា បុណ្ណោ សុនាបរន្តស្មិំ ជនបទេ វិហរតិ។ អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ តេនេវន្តរវស្សេន បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកសតានិ បដិវេទេសិ [បដិបាទេសិ (សី. បី.), បដិទេសេសិ (ស្យា. កំ.)]។ តេនេវន្តរវស្សេន បញ្ចមត្តានិ ឧបាសិកាសតានិ បដិវេទេសិ។ តេនេវន្តរវស្សេន តិស្សោ វិជ្ជា សច្ឆាកាសិ។ តេនេវន្តរវស្សេន បរិនិព្ពាយិ។

អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ…បេ.… ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “យោ សោ, ភន្តេ, បុណ្ណោ នាម កុលបុត្តោ ភគវតា សំខិត្តេន ឱវាទេន ឱវទិតោ, សោ

កាលង្កតោ។ តស្ស កា គតិ កោ អភិសម្បរាយោ’’តិ?

‘‘បណ្ឌិតោ, ភិក្ខវេ, បុណ្ណោ កុលបុត្តោ [កុលបុត្តោ អហោសិ (សព្ពត្ថ)], បច្ចបាទិ [សច្ចវាទី (ស្យា. កំ. ក.)] ធម្មស្សានុធម្មំ, ន ច មំ ធម្មាធិករណំ វិហេសេសិ [វិហេឋេសិ (សី. ស្យា. កំ.)]។ បរិនិព្ពុតោ, ភិក្ខវេ, បុណ្ណោ កុលបុត្តោ’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ពាហិយសុត្តំ

៨៩. អថ ខោ អាយស្មា ពាហិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ…បេ.… ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ពាហិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ’’ន្តិ។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, ពាហិយ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា’’តិ?

‘‘អនិច្ចំ, ភន្តេ’’។

‘‘យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា’’តិ?

‘‘ទុក្ខំ, ភន្តេ’’។

‘‘យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’’’តិ?

‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។

‘‘រូបា និច្ចា វា អនិច្ចា វា’’តិ?

‘‘អនិច្ចា, ភន្តេ’’…បេ.… ចក្ខុវិញ្ញាណំ…បេ.… ចក្ខុសម្ផស្សោ…បេ.… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា’’តិ?

‘‘អនិច្ចំ, ភន្តេ’’។

‘‘យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា’’តិ?

‘‘ទុក្ខំ, ភន្តេ’’។

‘‘យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’’’តិ?

‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។

‘‘ឯវំ បស្សំ, ពាហិយ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ…បេ.… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា ពាហិយោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ អាយស្មា ពាហិយោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ ‘‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ , នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’’តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា ពាហិយោ អរហតំ អហោសីតិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមឯជាសុត្តំ

៩០. “ឯជា , ភិក្ខវេ, រោគោ, ឯជា គណ្ឌោ, ឯជា សល្លំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេជោ វិហរតិ វីតសល្លោ។ តស្មាតិហ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចេបិ អាកង្ខេយ្យ ‘អនេជោ វិហរេយ្យំ [វិហរេយ្យ (សី. បី. ក.)] វីតសល្លោ’តិ, ចក្ខុំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុតោ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; រូបេ ន មញ្ញេយ្យ, រូបេសុ ន មញ្ញេយ្យ, រូបតោ ន មញ្ញេយ្យ, រូបា មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុវិញ្ញាណស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុវិញ្ញាណតោ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; ចក្ខុសម្ផស្សំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុសម្ផស្សស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុសម្ផស្សតោ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុសម្ផស្សោ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ, តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។

“សោតំ ន មញ្ញេយ្យ...បេ.... ឃានំ ន មញ្ញេយ្យ...បេ.... ជិវ្ហំ ន មញ្ញេយ្យ, ជិវ្ហាយ ន មញ្ញេយ្យ, ជិវ្ហាតោ ន មញ្ញេយ្យ, ជិវ្ហា មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; រសេ ន មញ្ញេយ្យ...បេ.... ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន មញ្ញេយ្យ...បេ.... ជិវ្ហាសម្ផស្សំ ន មញ្ញេយ្យ...បេ.... យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ, តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។

“កាយំ ន មញ្ញេយ្យ...បេ.... មនំ ន មញ្ញេយ្យ, មនស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ, មនតោ ន មញ្ញេយ្យ, មនោ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; ធម្មេ ន មញ្ញេយ្យ...បេ.... មនោ វិញ្ញាណំ...បេ.... មនោសម្ផស្សំ...បេ.... យម្បិទំ មនោសម្ផស្ស បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ, តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; សព្ពំ ន មញ្ញេយ្យ, សព្ពស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ, សព្ពតោ ន មញ្ញេយ្យ, សព្ពំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។

“សោ ឯវំ អមញ្ញមានោ ន កិញ្ចិបិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ។ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយឯជាសុត្តំ

៩១. “ឯជា , ភិក្ខវេ, រោគោ, ឯជា គណ្ឌោ, ឯជា សល្លំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេជោ វិហរតិ វីតសល្លោ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចេបិ អាកង្ខេយ្យ ‘អនេជោ វិហរេយ្យំ វីតសល្លោ’តិ, ចក្ខុំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុតោ ន មញ្ញេយ្យ, ចក្ខុ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; រូបេ ន មញ្ញេយ្យ... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សំ... យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ, តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។ យញ្ហិ, ភិក្ខវេ, មញ្ញតិ, យស្មិំ មញ្ញតិ, យតោ មញ្ញតិ, យំ មេតិ មញ្ញតិ, តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា។ អញ្ញថាភាវី ភវសត្តោ លោកោ ភវមេវ អភិនន្ទតិ...បេ....។

“ជិវ្ហំ ន មញ្ញេយ្យ, ជិវ្ហាយ ន មញ្ញេយ្យ, ជិវ្ហាតោ ន មញ្ញេយ្យ, ជិវ្ហា មេតិ ន មញ្ញេយ្យ; រសេ ន មញ្ញេយ្យ... ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ... ជិវ្ហាសម្ផស្សំ... យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ, តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។ យញ្ហិ, ភិក្ខវេ, មញ្ញតិ, យស្មិំ មញ្ញតិ, យតោ មញ្ញតិ, យំ មេតិ មញ្ញតិ, តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា។ អញ្ញថាភាវី ភវសត្តោ លោកោ ភវមេវ អភិនន្ទតិ...បេ....។

“មនំ ន មញ្ញេយ្យ, មនស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ, មនតោ ន មញ្ញេយ្យ, មនោ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សំ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ, តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។ យញ្ហិ, ភិក្ខវេ, មញ្ញតិ, យស្មិំ មញ្ញតិ , យតោ មញ្ញតិ, យំ មេតិ មញ្ញតិ, តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា។ អញ្ញថាភាវី ភវសត្តោ លោកោ ភវមេវ អភិនន្ទតិ។

“យាវតា, ភិក្ខវេ, ខន្ធធាតុអាយតនា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ, តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ, តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ។ សោ ឯវំ អមញ្ញមានោ ន កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ។ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមទ្វយសុត្តំ

៩២. “ទ្វយំ វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ទ្វយំ? ចក្ខុញ្ចេវ រូបា ច, សោតញ្ចេវ សទ្ទា ច, ឃានញ្ចេវ គន្ធា ច, ជិវ្ហា ចេវ រសា ច, កាយោ ចេវ ផោដ្ឋព្ពា ច , មនោ ចេវ ធម្មា ច – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទ្វយំ។

“យោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហមេតំ ទ្វយំ បច្ចក្ខាយ អញ្ញំ ទ្វយំ បញ្ញបេស្សាមី’តិ, តស្ស វាចាវត្ថុកមេវស្ស។ បុដ្ឋោ ច ន សម្បាយេយ្យ។ ឧត្តរិញ្ច វិឃាតំ អាបជ្ជេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? យថា តំ, ភិក្ខវេ, អវិសយស្មិ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយទ្វយសុត្តំ

៩៣. “ទ្វយំ, ភិក្ខវេ, បដិច្ច វិញ្ញាណំ សម្ភោតិ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ទ្វយំ បដិច្ច វិញ្ញាណំ សម្ភោតិ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ ចក្ខុ អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ។ រូបា អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ។ ឥត្ថេតំ ទ្វយំ ចលញ្ចេវ ព្យថញ្ច អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ អនិច្ចំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ កុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ! យា ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ តិណ្ណំ ធម្មានំ សង្គតិ សន្និបាតោ សមវាយោ, អយំ វុច្ចតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ។ ចក្ខុសម្ផស្សោបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុសម្ផស្សស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ អនិច្ចំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ ចក្ខុសម្ផស្សោ កុតោ និច្ចោ ភវិស្សតិ! ផុដ្ឋោ , ភិក្ខវេ, វេទេតិ, ផុដ្ឋោ ចេតេតិ, ផុដ្ឋោ សញ្ជានាតិ។ ឥត្ថេតេបិ ធម្មា ចលា ចេវ ព្យថា ច អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ។ សោតំ…បេ….។

“ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី [វិបរិណាមិនី អញ្ញថាភាវិនី (?)]។ រសា អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ។ ឥត្ថេតំ ទ្វយំ ចលញ្ចេវ ព្យថញ្ច អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ , សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ អនិច្ចំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ, កុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ! យា ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ តិណ្ណំ ធម្មានំ សង្គតិ សន្និបាតោ សមវាយោ, អយំ វុច្ចតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សោបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ជិវ្ហាសម្ផស្សស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ អនិច្ចំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ, កុតោ និច្ចោ ភវិស្សតិ! ផុដ្ឋោ, ភិក្ខវេ, វេទេតិ, ផុដ្ឋោ ចេតេតិ, ផុដ្ឋោ សញ្ជានាតិ។ ឥត្ថេតេបិ ធម្មា ចលា ចេវ ព្យថា ច អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ។ កាយំ…បេ….។

“មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ មនោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ ធម្មា អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ។ ឥត្ថេតំ ទ្វយំ ចលញ្ចេវ ព្យថញ្ច អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ។ មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនោវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ អនិច្ចំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ មនោវិញ្ញាណំ, កុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ! យា ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ តិណ្ណំ ធម្មានំ សង្គតិ សន្និបាតោ សមវាយោ, អយំ វុច្ចតិ មនោសម្ផស្សោ។ មនោសម្ផស្សោបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនោសម្ផស្សស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី។ អនិច្ចំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ មនោសម្ផស្សោ, កុតោ និច្ចោ ភវិស្សតិ! ផុដ្ឋោ, ភិក្ខវេ, វេទេតិ, ផុដ្ឋោ ចេតេតិ, ផុដ្ឋោ សញ្ជានាតិ។ ឥត្ថេតេបិ ធម្មា ចលា ចេវ ព្យថា ច អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វយំ បដិច្ច វិញ្ញាណំ សម្ភោតី”តិ។ ទសមំ។

ឆន្នវគ្គោ នវមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បលោកសុញ្ញា សំខិត្តំ, ឆន្នោ បុណ្ណោ ច ពាហិយោ;
ឯជេន ច ទុវេ វុត្តា, ទ្វយេហិ អបរេ ទុវេតិ។

១០. សឡាយតនវគ្គោ

១. អទន្តអគុត្តសុត្តំ

៩៤. សាវត្ថិនិទានំ ។ “ឆយិមេ , ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនា អទន្តា អគុត្តា អរក្ខិតា អសំវុតា ទុក្ខាធិវាហា ហោន្តិ។ កតមេ ឆ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនំ អទន្តំ អគុត្តំ អរក្ខិតំ អសំវុតំ ទុក្ខាធិវាហំ ហោតិ…បេ.… ជិវ្ហា, ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនំ អទន្តំ អគុត្តំ អរក្ខិតំ អសំវុតំ ទុក្ខាធិវាហំ ហោតិ…បេ.… មនោ, ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនំ អទន្តំ អគុត្តំ អរក្ខិតំ អសំវុតំ ទុក្ខាធិវាហំ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ផស្សាយតនា អទន្តា អគុត្តា អរក្ខិតា អសំវុតា ទុក្ខាធិវាហា ហោន្តិ”។

“ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនា សុទន្តា សុគុត្តា សុរក្ខិតា សុសំវុតា សុខាធិវាហា ហោន្តិ។ កតមេ ឆ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនំ សុទន្តំ សុគុត្តំ សុរក្ខិតំ សុសំវុតំ សុខាធិវាហំ ហោតិ…បេ.… ជិវ្ហា, ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនំ សុទន្តំ សុគុត្តំ សុរក្ខិតំ សុសំវុតំ សុខាធិវាហំ ហោតិ…បេ.… មនោ, ភិក្ខវេ, ផស្សាយតនំ សុទន្តំ សុគុត្តំ សុរក្ខិតំ សុសំវុតំ សុខាធិវាហំ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ផស្សាយតនា សុទន្តា សុគុត្តា សុរក្ខិតា សុសំវុតា សុខាធិវាហា ហោន្តី”តិ។ ឥទមវោច ភគវា…បេ.… ឯតទវោច សត្ថា –

“សឡេវ [ឆឡេវ (ក.)] ផស្សាយតនានិ ភិក្ខវោ,
អសំវុតោ យត្ថ ទុក្ខំ និគច្ឆតិ;
តេសញ្ច យេ សំវរណំ អវេទិសុំ,
សទ្ធាទុតិយា វិហរន្តានវស្សុតា។

“ទិស្វាន រូបានិ មនោរមានិ,
អថោបិ ទិស្វាន អមនោរមានិ;
មនោរមេ រាគបថំ វិនោទយេ,
ន ចាប្បិយំ មេតិ មនំ បទោសយេ។

“សទ្ទញ្ច សុត្វា ទុភយំ បិយាប្បិយំ,
បិយម្ហិ សទ្ទេ ន សមុច្ឆិតោ សិយា;
អថោប្បិយេ ទោសគតំ វិនោទយេ,
ន ចាប្បិយំ មេតិ មនំ បទោសយេ។

“គន្ធញ្ច ឃត្វា សុរភិំ មនោរមំ,
អថោបិ ឃត្វា អសុចិំ អកន្តិយំ;
អកន្តិយស្មិំ បដិឃំ វិនោទយេ,
ឆន្ទានុនីតោ ន ច កន្តិយេ សិយា។

“រសញ្ច ភោត្វាន អសាទិតញ្ច សាទុំ,
អថោបិ ភោត្វាន អសាទុមេកទា;
សាទុំ រសំ នាជ្ឈោសាយ ភុញ្ជេ,
វិរោធមាសាទុសុ នោបទំសយេ។

“ផស្សេន ផុដ្ឋោ ន សុខេន មជ្ជេ [មជ្ឈេ (ស្យា. កំ. បី.)],
ទុក្ខេន ផុដ្ឋោបិ ន សម្បវេធេ;
ផស្សទ្វយំ សុខទុក្ខេ ឧបេក្ខេ,
អនានុរុទ្ធោ អវិរុទ្ធ កេនចិ។

“បបញ្ចសញ្ញា ឥតរីតរា នរា,
បបញ្ចយន្តា ឧបយន្តិ សញ្ញិនោ;
មនោមយំ គេហសិតញ្ច សព្ពំ,
បនុជ្ជ នេក្ខម្មសិតំ ឥរីយតិ។

“ឯវំ មនោ ឆស្សុ យទា សុភាវិតោ,
ផុដ្ឋស្ស ចិត្តំ ន វិកម្បតេ ក្វចិ;
តេ រាគទោសេ អភិភុយ្យ ភិក្ខវោ,
ភវត្ថ [ភវថ (សី. ស្យា. កំ.)] ជាតិមរណស្ស បារគា”តិ។ បឋមំ;

២. មាលុក្យបុត្តសុត្តំ

៩៥. អថ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ [មាលុង្ក្យបុត្តោ (សី.)] យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ…បេ.… ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។

“ឯត្ថ ទានិ, មាលុក្យបុត្ត, កិំ ទហរេ ភិក្ខូ វក្ខាម! យត្រ ហិ នាម ត្វំ, ភិក្ខុ, ជិណ្ណោ វុទ្ធោ មហល្លកោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ សំខិត្តេន ឱវាទំ យាចសី”តិ។

“កិញ្ចាបាហំ, ភន្តេ, ជិណ្ណោ វុទ្ធោ មហល្លកោ អទ្ធគតោ វយោអនុប្បត្តោ។ ទេសេតុ មេ, ភន្តេ , ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ, ទេសេតុ សុគតោ សំខិត្តេន ធម្មំ, អប្បេវ នាមាហំ ភគវតោ ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានេយ្យំ។ អប្បេវ នាមាហំ ភគវតោ ភាសិតស្ស ទាយាទោ អស្ស”ន្តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, មាលុក្យបុត្ត, យេ តេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា អទិដ្ឋា អទិដ្ឋបុព្ពា, ន ច បស្សសិ, ន ច តេ ហោតិ បស្សេយ្យន្តិ? អត្ថិ តេ តត្ថ ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“យេ តេ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា អស្សុតា អស្សុតបុព្ពា, ន ច សុណាសិ, ន ច តេ ហោតិ សុណេយ្យន្តិ? អត្ថិ តេ តត្ថ ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“យេ តេ ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា អឃាយិតា អឃាយិតបុព្ពា, ន ច ឃាយសិ, ន ច តេ ហោតិ ឃាយេយ្យន្តិ? អត្ថិ តេ តត្ថ ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“យេ តេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា អសាយិតា អសាយិតបុព្ពា, ន ច សាយសិ, ន ច តេ ហោតិ សាយេយ្យន្តិ? អត្ថិ តេ តត្ថ ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“យេ តេ កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា អសម្ផុដ្ឋា អសម្ផុដ្ឋបុព្ពា, ន ច ផុសសិ, ន ច តេ ហោតិ ផុសេយ្យន្តិ? អត្ថិ តេ តត្ថ ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“យេ តេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា អវិញ្ញាតា អវិញ្ញាតបុព្ពា, ន ច វិជានាសិ, ន ច តេ ហោតិ វិជានេយ្យន្តិ? អត្ថិ តេ តត្ថ ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯត្ថ ច តេ, មាលុក្យបុត្ត, ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមត្តំ ភវិស្សតិ, សុតេ សុតមត្តំ ភវិស្សតិ, មុតេ មុតមត្តំ ភវិស្សតិ, វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តំ ភវិស្សតិ។ យតោ ខោ តេ, មាលុក្យបុត្ត, ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមត្តំ ភវិស្សតិ, សុតេ សុតមត្តំ ភវិស្សតិ , មុតេ មុតមត្តំ ភវិស្សតិ, វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តំ ភវិស្សតិ; តតោ ត្វំ, មាលុក្យបុត្ត, ន តេន។ យតោ ត្វំ, មាលុក្យបុត្ត, ន តេន; តតោ ត្វំ, មាលុក្យបុត្ត , ន តត្ថ។ យតោ ត្វំ, មាលុក្យបុត្ត, ន តត្ថ; តតោ ត្វំ, មាលុក្យបុត្ត, នេវិធ, ន ហុរំ, ន ឧភយមន្តរេន។ ឯសេវន្តោ ទុក្ខស្សា”តិ។

“ឥមស្ស ខ្វាហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ –

“រូបំ ទិស្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស [អជ្ឈោសាយ (សី.)] តិដ្ឋតិ។

“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា រូបសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពានមុច្ចតិ។

“សទ្ទំ សុត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា សទ្ទសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពានមុច្ចតិ។

“គន្ធំ ឃត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា គន្ធសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពានមុច្ចតិ។

“រសំ ភោត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា រសសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពានមុច្ចតិ។

“ផស្សំ ផុស្ស សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា ផស្សសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពានមុច្ចតិ។

“ធម្មំ ញត្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា ធម្មសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពានមុច្ចតិ។

“ន សោ រជ្ជតិ រូបេសុ, រូបំ ទិស្វា បដិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“យថាស្ស បស្សតោ រូបំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពានមុច្ចតិ។

“ន សោ រជ្ជតិ សទ្ទេសុ, សទ្ទំ សុត្វា បដិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“យថាស្ស សុណតោ សទ្ទំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពានមុច្ចតិ។

“ន សោ រជ្ជតិ គន្ធេសុ, គន្ធំ ឃត្វា បដិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“យថាស្ស ឃាយតោ គន្ធំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពានមុច្ចតិ។

“ន សោ រជ្ជតិ រសេសុ, រសំ ភោត្វា បដិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“យថាស្ស សាយតោ រសំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពានមុច្ចតិ។

“ន សោ រជ្ជតិ ផស្សេសុ, ផស្សំ ផុស្ស បដិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“យថាស្ស ផុសតោ ផស្សំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពានមុច្ចតិ។

“ន សោ រជ្ជតិ ធម្មេសុ, ធម្មំ ញត្វា បដិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“យថាស្ស ជានតោ ធម្មំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពានមុច្ចតី”តិ។

“ឥមស្ស ខ្វាហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមី”តិ។ “សាធុ សាធុ, មាលុក្យបុត្ត! សាធុ ខោ ត្វំ, មាលុក្យបុត្ត, មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាសិ –

“រូបំ ទិស្វា សតិ មុដ្ឋា, បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ;
សារត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា, អនេកា រូបសម្ភវា;
អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច, ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ;
ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ, អារា និព្ពានមុច្ចតិ។…បេ…។

“ន សោ រជ្ជតិ ធម្មេសុ, ធម្មំ ញត្វា បដិស្សតោ;
វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ, តញ្ច នាជ្ឈោស តិដ្ឋតិ។

“យថាស្ស វិជានតោ ធម្មំ, សេវតោ ចាបិ វេទនំ;
ខីយតិ នោបចីយតិ, ឯវំ សោ ចរតី សតោ;
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ, សន្តិកេ និព្ពានមុច្ចតី”តិ។

“ឥមស្ស ខោ, មាលុក្យបុត្ត, មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ “ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា”តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ អរហតំ អហោសីតិ។ ទុតិយំ។

៣. បរិហានធម្មសុត្តំ

៩៦. “បរិហានធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អបរិហានធម្មញ្ច ឆ ច អភិភាយតនានិ។ តំ សុណាថ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បរិហានធម្មោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា សរសង្កប្បា [អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា (ស្យា. កំ. បី. ក.) ឧបរិ អាសីវិសវគ្គេ សត្តមសុត្តេ បន “អាកុសលា សរសង្កប្បា” ត្វេវ សព្ពត្ថ ទិស្សតិ] សំយោជនិយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ [ព្យន្តិករោតិ (បី.) ព្យន្តី ករោតិ (ក.)] ន អនភាវំ គមេតិ, វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ បរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ជន្តិ…បេ…. បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ, វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ បរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បរិហានធម្មោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, អបរិហានធម្មោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ អបរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ជន្តិ…បេ…. បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, វេទិតព្ពមេតំ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ អបរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អបរិហានធម្មោ ហោតិ។

“កតមានិ ច, ភិក្ខវេ, ឆ អភិភាយតនានិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នុប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘អភិភូតមេតំ អាយតនំ’។ អភិភាយតនញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ…បេ…. បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នុប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘អភិភូតមេតំ អាយតនំ’។ អភិភាយតនញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ។ ឥមានិ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ឆ អភិភាយតនានី”តិ។ តតិយំ។

៤. បមាទវិហារីសុត្តំ

៩៧. “បមាទវិហារិញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អប្បមាទវិហារិញ្ច។ តំ សុណាថ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បមាទវិហារី ហោតិ? ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតស្ស, ភិក្ខវេ, វិហរតោ ចិត្តំ ព្យាសិញ្ចតិ [ព្យាសិច្ចតិ (សី. ស្យា. កំ.)]។ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ តស្ស ព្យាសិត្តចិត្តស្ស បាមោជ្ជំ ន ហោតិ។ បាមោជ្ជេ អសតិ បីតិ ន ហោតិ។ បីតិយា អសតិ បស្សទ្ធិ ន ហោតិ។ បស្សទ្ធិយា អសតិ ទុក្ខំ ហោតិ។ ទុក្ខិនោ ចិត្តំ ន សមាធិយតិ។ អសមាហិតេ ចិត្តេ ធម្មា ន បាតុភវន្តិ។ ធម្មានំ អបាតុភាវា បមាទវិហារី ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ…បេ…. ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ អសំវុតស្ស, ភិក្ខវេ, វិហរតោ ចិត្តំ ព្យាសិញ្ចតិ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ, តស្ស ព្យាសិត្តចិត្តស្ស…បេ…. បមាទវិហារី ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ…បេ…. មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតស្ស, ភិក្ខវេ, វិហរតោ ចិត្តំ ព្យាសិញ្ចតិ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ, តស្ស ព្យាសិត្តចិត្តស្ស បាមោជ្ជំ ន ហោតិ។ បាមោជ្ជេ អសតិ បីតិ ន ហោតិ ។ បីតិយា អសតិ បស្សទ្ធិ ន ហោតិ។ បស្សទ្ធិយា អសតិ ទុក្ខំ ហោតិ។ ទុក្ខិនោ ចិត្តំ ន សមាធិយតិ។ អសមាហិតេ ចិត្តេ ធម្មា ន បាតុភវន្តិ ។ ធម្មានំ អបាតុភាវា បមាទវិហារី ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បមាទវិហារី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, អប្បមាទវិហារី ហោតិ? ចក្ខុន្ទ្រិយំ សំវុតស្ស, ភិក្ខវេ, វិហរតោ ចិត្តំ ន ព្យាសិញ្ចតិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ, តស្ស អព្យាសិត្តចិត្តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វិហរតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតេ ចិត្តេ ធម្មា បាតុភវន្តិ។ ធម្មានំ បាតុភាវា អប្បមាទវិហារី ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ…បេ…. ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ សំវុតស្ស, ភិក្ខវេ, វិហរតោ ចិត្តំ ន ព្យាសិញ្ចតិ…បេ.… អប្បមាទវិហារី ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ មនិន្ទ្រិយំ សំវុតស្ស, ភិក្ខវេ, វិហរតោ ចិត្តំ ន ព្យាសិញ្ចតិ, មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ, តស្ស អព្យាសិត្តចិត្តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។

បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វិហរតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតេ ចិត្តេ ធម្មា បាតុភវន្តិ។ ធម្មានំ បាតុភាវា អប្បមាទវិហារី ត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អប្បមាទវិហារី ហោតី’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សំវរសុត្តំ

៩៨. ‘‘សំវរញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អសំវរញ្ច។ តំ សុណាថ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, អសំវរោ ហោតិ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ បរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ…បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ បរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អសំវរោ ហោតិ។

‘‘កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សំវរោ ហោតិ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា – ‘ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ អបរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ …បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ.… សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, វេទិតព្ពមេតំ ភិក្ខុនា – ‘ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ’។ អបរិហានញ្ហេតំ វុត្តំ ភគវតាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សំវរោ ហោតី’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សមាធិសុត្តំ

៩៩. ‘‘សមាធិំ, ភិក្ខវេ, ភាវេថ។ សមាហិតោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យថាភូតំ បជានាតិ។ កិញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ? ‘ចក្ខុ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ‘រូបា អនិច្ចា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ‘ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ‘ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ‘យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ…. ‘មនោ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ធម្មា… មនោវិញ្ញាណំ… មនោសម្ផស្សោ… ‘យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ សមាធិំ, ភិក្ខវេ, ភាវេថ។ សមាហិតោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យថាភូតំ បជានាតី’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បដិសល្លានសុត្តំ

១០០. ‘‘បដិសល្លានេ [បដិសល្លានំ (សី. បី. ក.), បដិសល្លីនា (ស្យា. កំ.)], ភិក្ខវេ, យោគមាបជ្ជថ។ បដិសល្លីនោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យថាភូតំ បជានាតិ។ កិញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ? ‘ចក្ខុ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ‘រូបា អនិច្ចា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ‘ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ‘ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ‘យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ…. ‘យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ច’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ បដិសល្លានេ, ភិក្ខវេ, យោគមាបជ្ជថ។ បដិសល្លីនោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យថាភូតំ បជានាតី’’តិ។ សត្តមំ។

៨. បឋមនតុម្ហាកំសុត្តំ

១០១. ‘‘យំ [យម្បិ (បី. ក.)], ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ រូបា ន តុម្ហាកំ។ តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ សោតំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ សទ្ទា ន តុម្ហាកំ។ តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ សោតវិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ សោតសម្ផស្សោ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សោ

វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ យម្បិទំ សោតសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ ឃានំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ គន្ធា ន តុម្ហាកំ។ តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ ឃានវិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ ឃានសម្ផស្សោ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ យម្បិទំ ឃានសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។

ជិវ្ហា ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សា វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ រសា ន តុម្ហាកំ។ តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ...បេ...។

មនោ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ ធម្មា ន តុម្ហាកំ។ តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ មនោវិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ មនោសម្ផស្សោ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យំ ឥមស្មិំ ជេតវនេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ តំ ជនោ ហរេយ្យ វា ឌហេយ្យ វា យថាបច្ចយំ វា ករេយ្យ, អបិ នុ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘អម្ហេ ជនោ ហរតិ វា ឌហតិ វា យថាបច្ចយំ វា ករោតី’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តំ កិស្ស ហេតុ”?

“ន ហិ នោ ឯតំ, ភន្តេ, អត្តា វា អត្តនិយំ វា”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ រូបា ន តុម្ហាកំ... ចក្ខុវិញ្ញាណំ... ចក្ខុសម្ផស្សោ...បេ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយនតុម្ហាកំសុត្តំ

១០២. “យំ , ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ រូបា ន តុម្ហាកំ។ តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ...បេ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ។ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតី”តិ។ នវមំ។

១០. ឧទកសុត្តំ

១០៣. “ឧទកោ [ឧទ្ទកោ (សី. បី.)] សុទំ, ភិក្ខវេ, រាមបុត្តោ ឯវំ វាចំ ភាសតិ – ‘ឥទំ ជាតុ វេទគូ, ឥទំ ជាតុ សព្ពជី [សព្ពជិ (បី.)], ឥទំ ជាតុ អបលិខតំ គណ្ឌមូលំ បលិខណិ’ន្តិ។ តំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, ឧទកោ រាមបុត្តោ អវេទគូយេវ សមានោ ‘វេទគូស្មី’តិ ភាសតិ, អសព្ពជីយេវ សមានោ ‘សព្ពជីស្មី’តិ ភាសតិ, អបលិខតំយេវ គណ្ឌមូលំ បលិខតំ មេ ‘គណ្ឌមូល’ន្តិ ភាសតិ។ ឥធ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឥទំ ជាតុ វេទគូ, ឥទំ ជាតុ សព្ពជី, ឥទំ ជាតុ អបលិខតំ គណ្ឌមូលំ បលិខណិ’”ន្តិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, វេទគូ ហោតិ? យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ; ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វេទគូ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពជិ ហោតិ? យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ; ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពជិ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អបលិខតំ គណ្ឌមូលំ បលិខតំ ហោតិ? គណ្ឌោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមស្សេតំ ចាតុមហាភូតិកស្ស កាយស្ស អធិវចនំ មាតាបេត្តិកសម្ភវស្ស ឱទនកុម្មាសូបចយស្ស អនិច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទនវិទ្ធំសនធម្មស្ស ។ គណ្ឌមូលន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, តណ្ហាយេតំ អធិវចនំ។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា បហីនា ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា; ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អបលិខតំ គណ្ឌមូលំ បលិខតំ ហោតិ។

“ឧទកោ សុទំ, ភិក្ខវេ, រាមបុត្តោ ឯវំ វាចំ ភាសតិ – ‘ឥទំ ជាតុ វេទគូ, ឥទំ ជាតុ សព្ពជិ, ឥទំ ជាតុ អបលិខតំ គណ្ឌមូលំ បលិខណិ’ន្តិ។ តំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, ឧទកោ រាមបុត្តោ អវេទគូយេវ សមានោ ‘វេទគូស្មី’តិ ភាសតិ, អសព្ពជិយេវ សមានោ ‘សព្ពជិស្មី’តិ ភាសតិ; អបលិខតំយេវ គណ្ឌមូលំ ‘បលិខតំ មេ គណ្ឌមូល’ន្តិ ភាសតិ។ ឥធ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘ឥទំ ជាតុ វេទគូ, ឥទំ ជាតុ សព្ពជិ, ឥទំ ជាតុ អបលិខតំ គណ្ឌមូលំ បលិខណិ’”ន្តិ។ ទសមំ។

សឡវគ្គោ ទសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ សំគយ្ហា បរិហានំ, បមាទវិហារី ច សំវរោ;
សមាធិ បដិសល្លានំ, ទ្វេ នតុម្ហាកេន ឧទ្ទកោតិ។

សឡាយតនវគ្គេ ទុតិយបណ្ណាសកោ សមត្តោ។

តស្ស វគ្គុទ្ទានំ –

អវិជ្ជា មិគជាលញ្ច, គិលានំ ឆន្នំ ចតុត្ថកំ;
សឡវគ្គេន បញ្ញាសំ, ទុតិយោ បណ្ណាសកោ អយន្តិ។

បឋមសតកំ។

១១. យោគក្ខេមិវគ្គោ

១. យោគក្ខេមិសុត្តំ

១០៤. សាវត្ថិនិទានំ ។ “យោគក្ខេមិបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មបរិយាយំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, យោគក្ខេមិបរិយាយោ ធម្មបរិយាយោ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តេ តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ តេសញ្ច បហានាយ អក្ខាសិ យោគំ, តស្មា តថាគតោ ‘យោគក្ខេមី’តិ វុច្ចតិ…បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តេ តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ តេសញ្ច បហានាយ អក្ខាសិ យោគំ, តស្មា តថាគតោ ‘យោគក្ខេមី’តិ វុច្ចតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, យោគក្ខេមិបរិយាយោ ធម្មបរិយាយោ”តិ។ បឋមំ។

២. ឧបាទាយសុត្តំ

១០៥. “កិស្មិំ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិ កិំ ឧបាទាយ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខ”ន្តិ?

“ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា…បេ….។

“ចក្ខុស្មឹ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិ ចក្ខុំ ឧបាទាយ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ…. មនស្មឹ សតិ មនំ ឧបាទាយ ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ។ តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អបិ នុ តំ អនុបាទាយ ឧប្បជ្ជេយ្យ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខ”ន្តិ?

“នោ ហេតំ ភន្តេ”…បេ….។

“ជិវ្ហា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អបិ នុ តំ អនុបាទាយ ឧប្បជ្ជេយ្យ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខ”ន្តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”…បេ….។

“មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អបិ នុ តំ អនុបាទាយ ឧប្បជ្ជេយ្យ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខ”ន្តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មឹ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ទុក្ខសមុទយសុត្តំ

១០៦. “ទុក្ខស្ស , ភិក្ខវេ, សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស សមុទយោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ អយំ ទុក្ខស្ស សមុទយោ…បេ…. ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ អយំ ទុក្ខស្ស សមុទយោ…បេ…. មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស សមុទយោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស អត្ថង្គមោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ទុក្ខស្ស អត្ថង្គមោ... បេ.... ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ...បេ.... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស អត្ថង្គមោ”តិ។ តតិយំ។

៤. លោកសមុទយសុត្តំ

១០៧. “លោកស្ស, ភិក្ខវេ, សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, លោកស្ស សមុទយោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស សមុទយោ ...បេ.... ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ...បេ.... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស សមុទយោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, លោកស្ស អត្ថង្គមោ? ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស អត្ថង្គមោ...បេ.... ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, លោកស្ស អត្ថង្គមោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សេយ្យោហមស្មិសុត្តំ

១០៨. “កិស្មិំ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិ កិំ ឧបាទាយ កិំ អភិនិវិស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ វា ហោតិ, សទិសោហមស្មីតិ វា ហោតិ, ហីនោហមស្មីតិ វា ហោតី”តិ?

“ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា។

“ចក្ខុស្មិំ ខោ, ភិក្ខវេ, សតិ ចក្ខុំ ឧបាទាយ ចក្ខុំ អភិនិវិស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ វា ហោតិ, សទិសោហមស្មីតិ វា ហោតិ, ហីនោហមស្មីតិ វា ហោតិ...បេ.... ជិវ្ហាយ សតិ...បេ.... មនស្មិំ សតិ មនំ ឧបាទាយ មនំ អភិនិវិស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ វា ហោតិ, សទិសោហមស្មីតិ វា ហោតិ, ហីនោហមស្មីតិ វា ហោតិ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ , ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អបិ នុ តំ អនុបាទាយ សេយ្យោហមស្មីតិ វា អស្ស, សទិសោហមស្មីតិ វា អស្ស, ហីនោហមស្មីតិ វា អស្សា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”...បេ.... ជិវ្ហា... កាយោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”…បេ….។

“មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អបិ នុ តំ អនុបាទាយ សេយ្យោហមស្មីតិ វា អស្ស, សទិសោហមស្មីតិ វា អស្ស, ហីនោហមស្មីតិ វា អស្សា”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សំយោជនិយសុត្តំ

១០៩. “សំយោជនិយេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មេ ទេសេស្សាមិ សំយោជនញ្ច។ តំ សុណាថ។ កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយា ធម្មា, កតមញ្ច សំយោជនំ? ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយោ ធម្មោ។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ…បេ…. ជិវ្ហា សំយោជនិយោ ធម្មោ…បេ…. មនោ សំយោជនិយោ ធម្មោ។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយា ធម្មា, ឥទំ សំយោជន”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឧបាទានិយសុត្តំ

១១០. “ឧបាទានិយេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មេ ទេសេស្សាមិ ឧបាទានញ្ច។ តំ សុណាថ។ កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយា ធម្មា, កតមញ្ច ឧបាទានំ ? ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយោ ធម្មោ។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ ឧបាទានំ…បេ…. ជិវ្ហា ឧបាទានិយោ ធម្មោ…បេ…. មនោ ឧបាទានិយោ ធម្មោ។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ ឧបាទានំ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយា ធម្មា, ឥទំ ឧបាទាន”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. អជ្ឈត្តិកាយតនបរិជាននសុត្តំ

១១១. “ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ សោតំ… ឃានំ… ជិវ្ហំ… កាយំ… មនំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ចក្ខុញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ…បេ…. ជិវ្ហំ… កាយំ… មនំ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ពាហិរាយតនបរិជាននសុត្តំ

១១២. “រូបេ , ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ សទ្ទេ… គន្ធេ… រសេ… ផោដ្ឋព្ពេ… ធម្មេ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ រូបេ ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ សទ្ទេ… គន្ធេ… រសេ… ផោដ្ឋព្ពេ… ធម្មេ អភិជានំ បរិជានំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ នវមំ។

១០. ឧបស្សុតិសុត្តំ

១១៣. ឯកំ សមយំ ភគវា នាតិកេ [ញាតិកេ (សី. ស្យា. កំ.)] វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ អថ ខោ ភគវា រហោគតោ បដិសល្លីនោ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ អភាសិ – “ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ

សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ។ ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា; តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ; ឧបាទានបច្ចយា ភវោ; ភវបច្ចយា ជាតិ; ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

“ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ; ឧបាទាននិរោធា ភវនិរោធោ; ភវនិរោធា ជាតិនិរោធោ; ជាតិនិរោធា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតិ...បេ.... ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ។ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ។ ផស្សបច្ចយា វេទនា; វេទនាបច្ចយា តណ្ហា។ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទាននិរោធោ ; ឧបាទាននិរោធា...បេ.... ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី”តិ។

តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវតោ ឧបស្សុតិ [ឧបស្សុតី (សី. ក.)] ឋិតោ ហោតិ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឧបស្សុតិ ឋិតំ។ ទិស្វាន តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “អស្សោសិ នោ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយ”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឧគ្គណ្ហាហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ។ បរិយាបុណាហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ។ ធារេហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, ឥមំ ធម្មបរិយាយំ។ អត្ថសំហិតោយំ, ភិក្ខុ, ធម្មបរិយាយោ អាទិព្រហ្មចរិយកោ”តិ។ ទសមំ។

យោគក្ខេមិវគ្គោ ឯកាទសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> យោគក្ខេមិ ឧបាទាយ, ទុក្ខំ លោកោ ច សេយ្យោ ច;
> សំយោជនំ ឧបាទានំ, ទ្វេ បរិជានំ ឧបស្សុតីតិ។

១២. លោកកាមគុណវគ្គោ

១. បឋមមារបាសសុត្តំ

១១៤. “សន្តិ , ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ, ភិក្ខុ, អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាវាសគតោ មារស្ស, មារស្ស វសំ គតោ [វសគតោ (សី. អដ្ឋ. ស្យា. អដ្ឋ.)], បដិមុក្កស្ស មារបាសោ។ ពទ្ធោ សោ មារពន្ធនេន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ...បេ....។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាវាសគតោ មារស្ស, មារស្ស វសំ គតោ, បដិមុក្កស្ស មារបាសោ។ ពទ្ធោ សោ មារពន្ធនេន...បេ....។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាវាសគតោ មារស្ស, មារស្ស វសំ គតោ, បដិមុក្កស្ស មារបាសោ។ ពទ្ធោ សោ មារពន្ធនេន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ។

“សន្តិ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ នាវាសគតោ មារស្ស, ន មារស្ស វសំ គតោ, ឧម្មុក្កស្ស មារបាសោ។ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ...បេ....។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នាវាសគតោ មារស្ស, ន មារស្ស វសំ

គតោ, ឧម្មុក្កស្ស មារបាសោ។ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ…បេ….។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នាវាសគតោ មារស្ស, ន មារស្ស វសំ គតោ, ឧម្មុក្កស្ស មារបាសោ។ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយមារបាសសុត្តំ

១១៥. “សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពទ្ធោ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ, អាវាសគតោ មារស្ស, មារស្ស វសំ គតោ, បដិមុក្កស្ស មារបាសោ។ ពទ្ធោ សោ មារពន្ធនេន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ…បេ….។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពទ្ធោ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ, អាវាសគតោ មារស្ស, មារស្ស វសំ គតោ, បដិមុក្កស្ស មារបាសោ។ ពទ្ធោ សោ មារពន្ធនេន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ…បេ….។

“សន្តិ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ មុត្តោ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេហិ រូបេហិ, នាវាសគតោ មារស្ស, ន មារស្ស វសំ គតោ, ឧម្មុក្កស្ស មារបាសោ។ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ…បេ….។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មុត្តោ មនោវិញ្ញេយ្យេហិ ធម្មេហិ, នាវាសគតោ មារស្ស, ន មារស្ស វសំ គតោ, ឧម្មុក្កស្ស មារបាសោ។ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. លោកន្តគមនសុត្តំ

១១៦. “នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ, ទដ្ឋេយ្យំ [ទិដ្ឋេយ្យំ (ស្យា. កំ. ក.)], បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមី”តិ។ ឥទំ វត្វា ភគវា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។ អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – “ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្දិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ, ទដ្ឋេយ្យំ, បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមី’តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា”តិ?

អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ , សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធឹ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោចុំ –

“ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ អានន្ទ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ, ទដ្ឋេយ្យំ, បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមី’តិ។ តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស

ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ, ទដ្ឋេយ្យំ, បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមីតិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា’តិ ? តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ, អាវុសោ, អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា’តិ។ វិភជតាយស្មា អានន្ទោ”តិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ, មូលំ អតិក្កម្មេវ, ខន្ធំ សាខាបលាសេ សារំ បរិយេសិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ; ឯវំ សម្បទមិទំ អាយស្មន្តានំ សត្ថរិ សម្មុខីភូតេ តំ ភគវន្តំ អតិសិត្វា អម្ហេ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆិតព្ពំ មញ្ញថ [មញ្ញេថ (បី. ក.)]។ សោ ហាវុសោ, ភគវា ជានំ ជានាតិ, បស្សំ បស្សតិ – ចក្ខុភូតោ, ញាណភូតោ, ធម្មភូតោ, ព្រហ្មភូតោ, វត្តា, បវត្តា, អត្ថស្ស និន្នេតា, អមតស្ស ទាតា, ធម្មស្សាមី, តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ ភគវន្តំយេវ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ ។ យថា វោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា វោ ធារេយ្យាថា”តិ។

“អទ្ធាវុសោ អានន្ទ, ភគវា ជានំ ជានាតិ, បស្សំ បស្សតិ – ចក្ខុភូតោ, ញាណភូតោ, ធម្មភូតោ, ព្រហ្មភូតោ, វត្តា, បវត្តា, អត្ថស្ស និន្នេតា, អមតស្ស ទាតា, ធម្មស្សាមី, តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ ភគវន្តំយេវ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម ។ យថា នោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធារេយ្យាម។ អបិ ចាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ វិភជតាយស្មា អានន្ទោ អគរុំ ករិត្វា”តិ។

“តេនហាវុសោ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“យំ ខោ វោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ, ទដ្ឋេយ្យំ, បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមី’តិ, ឥមស្ស ខ្វាហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ យេន ខោ, អាវុសោ, លោកស្មិំ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី – អយំ វុច្ចតិ អរិយស្ស វិនយេ លោកោ។ កេន ចាវុសោ, លោកស្មិំ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី? ចក្ខុនា ខោ, អាវុសោ, លោកស្មិំ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី។ សោតេន ខោ, អាវុសោ… ឃានេន ខោ, អាវុសោ… ជិវ្ហាយ ខោ, អាវុសោ, លោកស្មិំ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី ។ កាយេន ខោ, អាវុសោ… មនេន ខោ, អាវុសោ, លោកស្មិំ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី។ យេន ខោ, អាវុសោ, លោកស្មិំ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី – អយំ វុច្ចតិ អរិយស្ស វិនយេ លោកោ។ យំ ខោ វោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ , ទដ្ឋេយ្យំ, បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមី’តិ, ឥមស្ស ខ្វាហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ អាកង្ខមានា ច បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា វោ ភគវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។

“ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ –

“យំ ខោ នោ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ, ទដ្ឋេយ្យំ, បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមី’តិ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – នាហំ, ភិក្ខវេ, គមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ, ទដ្ឋេយ្យំ, បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន

ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមី’តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាតិ? តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា’តិ។ អថ ខោ មយំ , ភន្តេ, យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិម្ហ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆិម្ហ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អាយស្មតា អានន្ទេន ឥមេហិ អាការេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ វិភត្តោ”តិ។

“បណ្ឌិតោ , ភិក្ខវេ, អានន្ទោ; មហាបញ្ញោ, ភិក្ខវេ, អានន្ទោ! មំ ចេបិ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ, អហម្បិ តំ ឯវមេវំ ព្យាករេយ្យំ យថា តំ អានន្ទេន ព្យាកតំ។ ឯសោ ចេវេតស្ស អត្ថោ, ឯវញ្ច នំ ធារេយ្យាថា”តិ។ តតិយំ។

៤. កាមគុណសុត្តំ

១១៧. “បុព្ពេវ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘យេមេ បញ្ច កាមគុណា ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្ពា អតីតា និរុទ្ធា វិបរិណតា, តត្រ មេ ចិត្តំ ពហុលំ គច្ឆមានំ គច្ឆេយ្យ បច្ចុប្បន្នេសុ វា អប្បំ វា អនាគតេសុ’។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘យេមេ បញ្ច កាមគុណា ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្ពា អតីតា និរុទ្ធា វិបរិណតា, តត្រ មេ អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ’។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកម្បិ យេ តេ បញ្ច កាមគុណា ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្ពា អតីតា និរុទ្ធា វិបរិណតា, តត្រ វោ ចិត្តំ ពហុលំ គច្ឆមានំ គច្ឆេយ្យ បច្ចុប្បន្នេសុ វា អប្បំ វា អនាគតេសុ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកម្បិ យេ តេ បញ្ច កាមគុណា ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្ពា អតីតា និរុទ្ធា វិបរិណតា, តត្រ វោ អត្តរូបេហិ អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ…បេ…. យត្ថ ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ, រសសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ…បេ…. យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ”តិ។ ឥទំ វត្វា ភគវា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – “ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ…បេ…. យត្ថ ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ, រសសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ…បេ…. យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា”តិ?

អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោចុំ –

“ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ អានន្ទ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ…បេ…. យត្ថ ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ , រសសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ…បេ…. យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ។ តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ…បេ…. យត្ថ ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ, រសសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ សេ

អាយតនេ វេទិតព្ពេ...បេ.... យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាតិ? តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា’តិ។ វិភជតាយស្មា អានន្ទោ”តិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស...បេ.... វិភជតាយស្មា អានន្ទោ អគរុំ ករិត្វាតិ។

“តេនហាវុសោ , សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“យំ ខោ វោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ...បេ.... យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ។ ឥមស្ស ខ្វាហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ សឡាយតននិរោធំ នោ ឯតំ, អាវុសោ, ភគវតា សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ, យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ...បេ.... យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ...បេ.... យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ។ ឥមស្ស ខ្វាហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ អាកង្ខមានា ច បន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមថ; ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យាថ។ យថា វោ ភគវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។

“ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ –

“យំ ខោ នោ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ...បេ.... យត្ថ ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ, រសសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ...បេ.... យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ, តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ , ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ, រូបសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ...បេ.... យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ, ធម្មសញ្ញា ច និរុជ្ឈតិ, សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ’តិ។ ‘កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា’តិ? តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមា’តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិម្ហ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆិម្ហ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អាយស្មតា អានន្ទេន ឥមេហិ អាការេហិ, ឥមេហិ បទេហិ, ឥមេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ វិភត្តោ”តិ។

“បណ្ឌិតោ, ភិក្ខវេ, អានន្ទោ; មហាបញ្ញោ, ភិក្ខវេ, អានន្ទោ! មំ ចេបិ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ, អហម្បិ តំ ឯវមេវំ ព្យាករេយ្យំ យថា តំ អានន្ទេន ព្យាកតំ។ ឯសោ ចេវេតស្ស អត្ថោ។ ឯវញ្ច នំ ធារេយ្យាថា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សក្កបញ្ហសុត្តំ

១១៨. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "កោ នុ ខោ, ភន្តេ , ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី"តិ?

"សន្តិ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ។ សឧបាទានោ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ...បេ....។

"សន្តិ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា...បេ.... សន្តិ ខោ, ទេវានមិន្ទ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ។ សឧបាទានោ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ។

"សន្តិ ច ខោ, ទេវានមិន្ទ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ន តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ, ន តទុបាទានំ។ អនុបាទានោ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុ បរិនិព្ពាយតិ...បេ.... ។

"សន្តិ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា...បេ.... សន្តិ ខោ, ទេវានមិន្ទ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ន តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន តទុបាទានំ។ អនុបាទានោ, ទេវានមិន្ទ, ភិក្ខុ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី"តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បញ្ចសិខសុត្តំ

១១៩. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ បញ្ចសិខោ គន្ធព្ពទេវបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ បញ្ចសិខោ គន្ធព្ពទេវបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី"តិ? "សន្តិ ខោ, បញ្ចសិខ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា...បេ.... សន្តិ ខោ, បញ្ចសិខ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ។ សឧបាទានោ, បញ្ចសិខ , ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, បញ្ចសិខ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ"។

"សន្តិ ច ខោ, បញ្ចសិខ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា...បេ.... សន្តិ ខោ, បញ្ចសិខ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ន តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ, ន តទុបាទានំ។ អនុបាទានោ, បញ្ចសិខ, ភិក្ខុ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, បញ្ចសិខ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី"តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សារិបុត្តសទ្ធិវិហារិកសុត្តំ

១២០. ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – "សទ្ធិវិហារិកោ , អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តោ"តិ។

“ឯវមេតំ, អាវុសោ, ហោតិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារស្ស, ភោជនេ អមត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អននុយុត្តស្ស។ ‘សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារោ ភោជនេ អមត្តញ្ញូ ជាគរិយំ អននុយុត្តោ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ សន្តានេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ, ជាគរិយំ អនុយុត្តោ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ សន្តានេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“កថញ្ចាវុសោ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ, រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ។

“កថញ្ចាវុសោ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ – ‘នេវ ទវាយ, ន មទាយ, ន មណ្ឌនាយ, ន វិភូសនាយ, យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ, វិហឹសូបរតិយា, ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ។ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ, នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ, យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ , អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចា’តិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ។

“កថញ្ចាវុសោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ ។ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ, ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា។ រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ។ តស្មាតិហាវុសោ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា ភវិស្សាម, ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, អាវុសោ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. រាហុលោវាទសុត្តំ

១២១. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ ភគវតោ រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – “បរិបក្កា ខោ រាហុលស្ស វិមុត្តិបរិបាចនិយា ធម្មា; យំនូនាហំ រាហុលំ ឧត្តរឹ អាសវានំ ខយេ វិនេយ្យ”ន្តិ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ អាយស្មន្តំ រាហុលំ អាមន្តេសិ – “គណ្ហាហិ, រាហុល, និសីទនំ។ យេន អន្ធវនំ តេនុបសង្កមិស្សាម ទិវាវិហារាយា”តិ ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា រាហុលោ ភគវតោ បដិស្សុត្វា និសីទនំ អាទាយ ភគវន្តំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធិ។

តេន ខោ បន សមយេន អនេកានិ ទេវតាសហស្សានិ ភគវន្តំ អនុពន្ធានិ ហោន្តិ – “អជ្ជ ភគវា អាយស្មន្តំ រាហុលំ ឧត្តរឹ អាសវានំ ខយេ វិនេស្សតី”តិ។ អថ ខោ ភគវា អន្ធវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អាយស្មាបិ ខោ រាហុលោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ រាហុលំ ភគវា ឯតទវោច –

“តំ កឹ មញ្ញសិ, រាហុល, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ ( ) [(តំ កឹ មញ្ញសិ) ឯវមិតរេសុបិ (ម. និ. ៣.៤១៦-៤១៧)]

“រូបា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ….។

“ចក្ខុវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”…បេ….។

“ចក្ខុសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”…បេ….។

“យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ, សញ្ញាគតំ, សង្ខារគតំ, វិញ្ញាណគតំ, តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ , ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”…បេ….។

“ជិវ្ហា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ….។

“ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”…បេ….។

“ជិវ្ហាសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”…បេ….។

“យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ, សញ្ញាគតំ, សង្ខារគតំ, វិញ្ញាណគតំ, តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”…បេ….។

“មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ធម្មា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ…។

“មនោវិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”…បេ…។

“មនោសម្ផស្សោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វា”តិ?

“អនិច្ចោ, ភន្តេ”…បេ…។

“យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ, សញ្ញាគតំ, សង្ខារគតំ, វិញ្ញាណគតំ, តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, រាហុល, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ… ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ, រសេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ជិវ្ហាសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…។

“មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, មនោសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនោ អាយស្មា រាហុលោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិ។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មឹ ភញ្ញមានេ អាយស្មតោ រាហុលស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិ។ អនេកានញ្ច ទេវតាសហស្សានំ វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – “យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សំយោជនិយធម្មសុត្តំ

១២២. “សំយោជនិយេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មេ ទេសេស្សាមិ សំយោជនញ្ច។ តំ សុណាថ។ កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយា ធម្មា, កតមញ្ច សំយោជនំ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយា ធម្មា។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ…បេ… សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ… សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, សំយោជនិយា ធម្មា។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជន”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ឧបាទានិយធម្មសុត្តំ

១២៣. “ឧបាទានិយេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មេ ទេសេស្សាមិ ឧបាទានញ្ច។ តំ សុណាថ។ កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយា ធម្មា, កតមញ្ច ឧបាទានំ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយា ធម្មា។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ ឧបាទានំ…បេ… សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ… សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានិយា ធម្មា។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ ឧបាទាន”ន្តិ។ ទសមំ។

លោកកាមគុណវគ្គោ ទ្វាទសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មារបាសេន ទ្វេ វុត្តា, លោកកាមគុណេន ច;
សក្កោ បញ្ចសិខោ ចេវ, សារិបុត្តោ ច រាហុលោ;
សំយោជនំ ឧបាទានំ, វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

១៣. គហបតិវគ្គោ

១. វេសាលីសុត្តំ

១២៤. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ ឧគ្គោ គហបតិ វេសាលិកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧគ្គោ គហបតិ វេសាលិកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ?

“សន្តិ ខោ, គហបតិ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ។ សឧបាទានោ, គហបតិ, ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ…បេ… សន្តិ ខោ, គហបតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ… សន្តិ ខោ, គហបតិ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ។ សឧបាទានោ, គហបតិ, ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, គហបតិ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ។

“សន្តិ ច ខោ, គហបតិ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា, ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ន តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ, ន តទុបាទានំ។ អនុបាទានោ, គហបតិ, ភិក្ខុ បរិនិព្ពាយតិ…បេ… សន្តិ ខោ, គហបតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ… សន្តិ ខោ, គហបតិ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា

កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ។ ន តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ, ន តទុបាទានំ។ អនុបាទានោ , គហបតិ, ភិក្ខុ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, គហបតិ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ។ បឋមំ។

២. វជ្ជីសុត្តំ

១២៥. ឯកំ សមយំ ភគវា វជ្ជីសុ វិហរតិ ហត្ថិគាមេ។ អថ ខោ ឧគ្គោ គហបតិ ហត្ថិគាមកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧគ្គោ គហបតិ ហត្ថិគាមកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ? កោ បន, ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ? (យថា បុរិមសុត្តន្តំ, ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ អយំ ខោ, គហបតិ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តីតិ។ ទុតិយំ។

៣. នាឡន្ទសុត្តំ

១២៦. ឯកំ សមយំ ភគវា នាឡន្ទាយំ វិហរតិ បាវារិកម្ពវនេ។ អថ ខោ, ឧបាលិ គហបតិ, យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ, ឧបាលិ គហបតិ, ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ? (យថា បុរិមសុត្តន្តំ, ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ អយំ ខោ, គហបតិ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តីតិ។ តតិយំ។

៤. ភារទ្វាជសុត្តំ

១២៧. ឯកំ សមយំ អាយស្មា បិណ្ឌោលភារទ្វាជោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ រាជា ឧទេនោ យេនាយស្មា បិណ្ឌោលភារទ្វាជោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា បិណ្ឌោលភារទ្វាជេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ រាជា ឧទេនោ អាយស្មន្តំ បិណ្ឌោលភារទ្វាជំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភោ ភារទ្វាជ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនិមេ ទហរា ភិក្ខូ សុសូ [សុសុ (សី. ក.)] កាឡកេសា ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតា បឋមេន វយសា អនិកីឡិតាវិនោ កាមេសុ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ, អទ្ធានញ្ច អាបាទេន្តី”តិ? “វុត្តំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន – ‘ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, មាតុមត្តីសុ មាតុចិត្តំ ឧបដ្ឋបេថ, ភគិនិមត្តីសុ ភគិនិចិត្តំ ឧបដ្ឋបេថ, ធីតុមត្តីសុ ធីតុចិត្តំ ឧបដ្ឋបេថា’តិ។ អយំ ខោ, មហារាជ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេនិមេ ទហរា ភិក្ខូ សុសូ កាឡកេសា ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតា បឋមេន វយសា អនិកីឡិតាវិនោ កាមេសុ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ, អទ្ធានញ្ច អាបាទេន្តី”តិ។

“លោលំ [លោឡំ (ស្យា. កំ.)] ខោ, ភោ ភារទ្វាជ, ចិត្តំ។ អប្បេកទា មាតុមត្តីសុបិ លោភធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ, ភគិនិមត្តីសុបិ លោភធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ, ធីតុមត្តីសុបិ លោភធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ។ អត្ថិ នុ ខោ, ភោ ភារទ្វាជ, អញ្ញោ ច ហេតុ, អញ្ញោ ច បច្ចយោ យេនិមេ ទហរា ភិក្ខូ សុសូ កាឡកេសា...បេ.... អទ្ធានញ្ច អាបាទេន្តី”តិ?

“វុត្តំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន – ‘ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឥមមេវ កាយំ ឧទ្ធំ បាទតលា អធោ កេសមត្ថកា តចបរិយន្តំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខថ – អត្ថិ ឥមស្មិំ កាយេ កេសា លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារុ [នហារុ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អដ្ឋិ អដ្ឋិមិញ្ជំ [អដ្ឋិមិញ្ជា (សី.)] វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ បិត្តំ សេម្ហំ បុព្ពោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្ត’ន្តិ។ អយម្បិ ខោ, មហារាជ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេនិមេ ទហរា ភិក្ខូ សុសូ កាឡកេសា...បេ.... អទ្ធានញ្ច អាបាទេន្តី”តិ។ “យេ តេ, ភោ ភារទ្វាជ, ភិក្ខូ ភាវិតកាយា ភាវិតសីលា ភាវិតចិត្តា ភាវិតបញ្ញា, តេសំ តំ សុករំ ហោតិ។ យេ ច ខោ តេ , ភោ ភារទ្វាជ, ភិក្ខូ អភាវិតកាយា អភាវិតសីលា អភាវិតចិត្តា អភាវិតបញ្ញា, តេសំ តំ ទុក្ករំ ហោតិ។ អប្បេកទា, ភោ ភារទ្វាជ, អសុភតោ មនសិ ករិស្សាមីតិ [មនសិ ករិស្សាមាតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សុភតោវ [សុភតោ វា (សី.), សុភតោ ច (ស្យា. កំ.)] អាគច្ឆតិ។ អត្ថិ នុ ខោ, ភោ ភារទ្វាជ , អញ្ញោ ច ខោ ហេតុ អញ្ញោ ច បច្ចយោ យេនិមេ ទហរា ភិក្ខូ សុសូ កាឡកេសា...បេ.... អទ្ធានញ្ច អាបាទេន្តី”តិ?

“វុត្តំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន – ‘ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា វិហរថ។ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា មា និមិត្តគ្គាហិនោ អហុវត្ថ, មានុព្យញ្ជនគ្គាហិនោ។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជថ។ រក្ខថ ចក្ខុន្ទ្រិយំ; ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជថ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា…បេ…. ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ មា និមិត្តគ្គាហិនោ អហុវត្ថ, មានុព្យញ្ជនគ្គាហិនោ។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជថ ។ រក្ខថ មនិន្ទ្រិយំ; មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជថា’តិ។ អយម្បិ ខោ, មហារាជ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេនិមេ ទហរា ភិក្ខូ សុសូ កាឡកេសា ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតា បឋមេន វយសា អនិកីឡិតាវិនោ កាមេសុ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ, អទ្ធានញ្ច អាបាទេន្តី”តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ ភារទ្វាជ; អព្ភុតំ, ភោ ភារទ្វាជ! យាវ សុភាសិតំ ចិទំ [យាវ សុភាសិតមិទំ (សី.)], ភោ ភារទ្វាជ, តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន។ ឯសោវ ខោ, ភោ ភារទ្វាជ, ហេតុ, ឯស បច្ចយោ យេនិមេ ទហរា ភិក្ខូ សុសូ កាឡកេសា ភទ្រេន យោព្ពនេន សមន្នាគតា បឋមេន វយសា អនិកីឡិតាវិនោ កាមេសុ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ, អទ្ធានញ្ច អាបាទេន្តីតិ។ អហម្បិ ខោ, ភោ [អហម្បិ ភោ (សី. បី.)] ភារទ្វាជ, យស្មិំ សមយេ អរក្ខិតេនេវ កាយេន, អរក្ខិតាយ វាចាយ, អរក្ខិតេន ចិត្តេន, អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា, អសំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អន្តេបុរំ បវិសាមិ, អតិវិយ មំ តស្មិំ សមយេ លោភធម្មា បរិសហន្តិ។ យស្មិញ្ច ខ្វាហំ, ភោ ភារទ្វាជ, សមយេ រក្ខិតេនេវ កាយេន, រក្ខិតាយ វាចាយ, រក្ខិតេន ចិត្តេន, ឧបដ្ឋិតាយ សតិយា , សំវុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អន្តេបុរំ បវិសាមិ, ន មំ តថា តស្មិំ សមយេ លោភធម្មា បរិសហន្តិ។ អភិក្កន្តំ, ភោ ភារទ្វាជ; អភិក្កន្តំ, ភោ ភារទ្វាជ! សេយ្យថាបិ , ភោ ភារទ្វាជ, និក្កុជ្ជិតំ [និកុជ្ជិតំ (បី.)] វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ , បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភោតា ភារទ្វាជេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភោ ភារទ្វាជ, តំ ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ, ធម្មញ្ច, ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ ភារទ្វាជោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សោណសុត្តំ

១២៨. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ សោណោ គហបតិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោណោ គហបតិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ? (យថា បុរិមសុត្តន្តំ, ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ)។ អយំ ខោ, សោណ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តីតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឃោសិតសុត្តំ

១២៩. ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ ឃោសិតោ គហបតិ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ…បេ…. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឃោសិតោ គហបតិ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “‘ធាតុនានត្តំ, ធាតុនានត្ត’ន្តិ , ភន្តេ អានន្ទ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុនានត្តំ វុត្តំ ភគវតា”តិ? “សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, ចក្ខុធាតុ, រូបា ច មនាបា, ចក្ខុវិញ្ញាណញ្ច សុខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, ចក្ខុធាតុ, រូបា ច អមនាបា, ចក្ខុវិញ្ញាណញ្ច ទុក្ខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, ចក្ខុធាតុ, រូបា ច មនាបា ឧបេក្ខាវេទនិយា, ចក្ខុវិញ្ញាណញ្ច អទុក្ខមសុខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា…បេ…. សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, ជិវ្ហាធាតុ, រសា ច មនាបា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណញ្ច សុខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, ជិវ្ហាធាតុ, រសា ច អមនាបា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណញ្ច ទុក្ខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, ជិវ្ហាធាតុ, រសា ច ឧបេក្ខាវេទនិយា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណញ្ច អទុក្ខមសុខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា…បេ…. សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, មនោធាតុ, ធម្មា ច មនាបា, មនោវិញ្ញាណញ្ច សុខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, មនោធាតុ, ធម្មា ច អមនាបា, មនោវិញ្ញាណញ្ច ទុក្ខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, គហបតិ, មនោធាតុ, ធម្មា ច ឧបេក្ខាវេទនិយា, មនោវិញ្ញាណញ្ច អទុក្ខមសុខវេទនិយំ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា។ ឯត្តាវតា ខោ, គហបតិ, ធាតុនានត្តំ វុត្តំ ភគវតា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ហាលិទ្ទិកានិសុត្តំ

១៣០. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាកច្ចានោ អវន្តីសុ វិហរតិ កុររឃរេ [កុលឃរេ (ស្យា. ក.)] បបាតេ [បវត្តេ (សី. បី.), សម្បវត្តេ (ស្យា. កំ. ក.) ឯត្ថេវ អដ្ឋមបិដ្ឋេបិ] បព្ពតេ។ អថ ខោ ហាលិទ្ទិកានិ [ហាលិទ្ទកានិ (សី. ស្យា. កំ.)] គហបតិ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ហាលិទ្ទិកានិ គហបតិ អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតទវោច – “វុត្តមិទំ, ភន្តេ, ភគវតា – ‘ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ; ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្ត’ន្តិ។ កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ; ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្ត”ន្តិ? “ឥធ, គហបតិ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ‘មនាបំ ឥត្ថេត’ន្តិ បជានាតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សុខវេទនិយញ្ច [សុខវេទនិយំ, សុខវេទនិយំ (សី. បី.), សុខវេទនិយញ្ច, សុខវេទនិយំ (ស្យា. កំ. ក.) ឯវំ “ទុក្ខវេទនិយញ្ច អទុក្ខមសុខវេទនិយញ្ចា”តិ បទេសុបិ។ អដ្ឋកថាដីកា ឱលោកេតព្ពា]។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ ចក្ខុនា ខោ បនេវ [បនេវំ (ស្យា. កំ. ក.)] រូបំ ទិស្វា ‘អមនាបំ ឥត្ថេត’ន្តិ បជានាតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ទុក្ខវេទនិយញ្ច។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ ចក្ខុនា ខោ បនេវ រូបំ ទិស្វា ‘ឧបេក្ខាដ្ឋានិយំ [ឧបេក្ខាវេទនិយំ (ក.)] ឥត្ថេត’ន្តិ បជានាតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អទុក្ខមសុខវេទនិយញ្ច។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា។

“បុន ចបរំ, គហបតិ, ភិក្ខុ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ‘មនាបំ ឥត្ថេត’ន្តិ បជានាតិ មនោវិញ្ញាណំ សុខវេទនិយញ្ច ។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ មនសា ខោ បនេវ ធម្មំ វិញ្ញាយ ‘អមនាបំ ឥត្ថេត’ន្តិ បជានាតិ មនោវិញ្ញាណំ ទុក្ខវេទនិយញ្ច។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ មនសា ខោ បនេវ ធម្មំ វិញ្ញាយ ‘ឧបេក្ខាដ្ឋានិយំ ឥត្ថេត’ន្តិ បជានាតិ មនោវិញ្ញាណំ អទុក្ខមសុខវេទនិយញ្ច។ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា។ ឯវំ ខោ, គហបតិ, ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ; ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្ត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. នកុលបិតុសុត្តំ

១៣១. ឯកំ សមយំ ភគវា ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ នកុលបិតា គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ នកុលបិតា គហបតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ? កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ? “សន្តិ ខោ, គហបតិ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ។ សឧបាទានោ, គហបតិ, ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ...បេ.... សន្តិ ខោ, គហបតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា...បេ.... សន្តិ ខោ, គហបតិ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា ។ តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ។ សឧបាទានោ, គហបតិ, ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ ។ អយំ ខោ, គហបតិ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ”។

“សន្តិ ច ខោ, គហបតិ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុនាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ន តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ, ន តទុបាទានំ។ អនុបាទានោ, គហបតិ, ភិក្ខុ បរិនិព្ពាយតិ...បេ.... សន្តិ ខោ, គហបតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា...បេ.... សន្តិ ខោ, គហបតិ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ តស្ស តំ នាភិនន្ទតោ នាភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ន តន្និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន តទុបាទានំ។ អនុបាទានោ, គហបតិ, ភិក្ខុ បរិនិព្ពាយតិ។ អយំ ខោ, គហបតិ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. លោហិច្ចសុត្តំ

១៣២. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាកច្ចានោ អវន្តីសុ វិហរតិ មក្ករកតេ [មក្ករកដេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អរញ្ញកុដិកាយំ។ អថ ខោ លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស សម្ពហុលា អន្តេវាសិកា កដ្ឋហារកា មាណវកា យេនាយ

ស្សតោ មហាកច្ចានស្ស អរញ្ញកុដិកា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា បរិតោ បរិតោ កុដិកាយ អនុចង្កមន្តិ អនុវិចរន្តិ ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា កានិចិ កានិចិ សេលេយ្យកានិ ករោន្តិ [សេលិស្សកានិ ករោន្តា (សី.)] – “ឥមេ បន មុណ្ឌកា សមណកា ឥព្ភា កណ្ហា [កិណ្ហា (សី. បី.)] ពន្ធុបាទាបច្ចា, ឥមេសំ ភរតកានំ សក្កតា គរុកតា មានិតា បូជិតា អបចិតា”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ វិហារា និក្ខមិត្វា តេ មាណវកេ ឯតទវោច – “មា មាណវកា សទ្ទមកត្ថ; ធម្មំ វោ ភាសិស្សាមី”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, តេ មាណវកា តុណ្ហី អហេសុំ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ តេ មាណវកេ គាថាហិ អជ្ឈភាសិ –

“សីលុត្តមា បុព្ពតរា អហេសុំ,
តេ ព្រាហ្មណា យេ បុរាណំ សរន្តិ;
គុត្តានិ ទ្វារានិ សុរក្ខិតានិ,
អហេសុំ តេសំ អភិភុយ្យ កោធំ។

“ធម្មេ ច ឈានេ ច រតា អហេសុំ,
តេ ព្រាហ្មណា យេ បុរាណំ សរន្តិ;
ឥមេ ច វោក្កម្ម ជបាមសេតិ,
គោត្តេន មត្តា វិសមំ ចរន្តិ។

“កោធាភិភូតា បុថុអត្តទណ្ឌា [កោធាភិភូតាសុបុថុត្តទណ្ឌា (ស្យា. កំ. ក.)],
វិរជ្ជមានា សតណ្ហាតណ្ហេសុ;
អគុត្តទ្វារស្ស ភវន្តិ មោឃា,
សុបិនេវ លទ្ធំ បុរិសស្ស វិត្តំ។

“អនាសកា ថណ្ឌិលសាយិកា ច;
បាតោ សិនានញ្ច តយោ ច វេទា។

“ខរាជិនំ ជដាបង្កោ, មន្តា សីលព្ពតំ តបោ;
កុហនា វង្កទណ្ឌា ច, ឧទកាចមនានិ ច។

“វណ្ណា ឯតេ ព្រាហ្មណានំ, កតា កិញ្ចិក្ខភាវនា;
ចិត្តញ្ច សុសមាហិតំ, វិប្បសន្នមនាវិលំ;
អខិលំ សព្ពភូតេសុ, សោ មគ្គោ ព្រហ្មបត្តិយា”តិ។

អថ ខោ តេ មាណវកា កុបិតា អនត្តមនា យេន លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា លោហិច្ចំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោចុំ – “យគ្ឃេ! ភវំ ជានេយ្យ, សមណោ មហាកច្ចានោ ព្រាហ្មណានំ មន្តេ [មន្តំ (ក.)] ឯកំសេន អបវទតិ, បដិក្កោសតី”តិ? ឯវំ វុត្តេ, លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ កុបិតោ អហោសិ អនត្តមនោ។ អថ ខោ លោហិច្ចស្ស ព្រាហ្មណស្ស ឯតទហោសិ – “ន ខោ បន មេតំ បតិរូបំ យោហំ អញ្ញទត្ថុ មាណវកានំយេវ សុត្វា សមណំ មហាកច្ចានំ អក្កោសេយ្យំ [អក្កោសេយ្យំ វិរុជ្ឈេយ្យំ (ស្យា. កំ. ក.)] បរិភាសេយ្យំ។ យំនូនាហំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆេយ្យ”ន្តិ។

អថ ខោ លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធិំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាកច្ចានេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ លោហិច្ចោ ព្រាហ្មណោ អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតទវោច – “អាគមំសុ នុ ខ្វិធ, ភោ កច្ចាន, អម្ហាកំ សម្ពហុលា អន្តេវាសិកា កដ្ឋហារកា មាណវកា”តិ? “អាគមំសុ ខ្វិធ តេ, ព្រាហ្មណ, សម្ពហុលា អន្តេវាសិកា កដ្ឋហារកា មាណវកា”តិ។ “អហុ បន ភោតោ កច្ចានស្ស តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ? “អហុ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធិំ កោចិទេវ កថាសល្លាបោ”តិ ។ “យថា កថំ បន ភោតោ កច្ចានស្ស តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធិំ អហោសិ កថាសល្លាបោ”តិ? “ឯវំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធិំ អហោសិ កថាសល្លាបោ –

“សីលុត្តមា បុព្ពតរា អហេសុំ,
តេ ព្រាហ្មណា យេ បុរាណំ សរន្តិ;...បេ....;

អខិលំ សព្ពភូតេសុ,
សោ មគ្គោ ព្រហ្មបត្តិយា”តិ។

“ឯវំ ខោ មេ, ព្រាហ្មណ, តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធិំ អហោសិ កថាសល្លាបោ”តិ។

“‘អគុត្តទ្វារោ’តិ [អគុត្តទ្វារោ អគុត្តទ្វារោតិ (ក.)] ភវំ កច្ចានោ អាហ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភោ កច្ចាន, អគុត្តទ្វារោ ហោតី”តិ? “ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ [អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា (ស្យា. កំ. បី. ក.) ឧបរិ អាសីវិសវគ្គេ អវស្សុតសុត្តេ បន “អនុបដ្ឋិតកាយស្សតី”ត្វេវ សព្ពត្ថ ទិស្សតិ] ច វិហរតិ, បរិត្តចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ច ធម្មេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ, បរិត្តចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, អគុត្តទ្វារោ ហោតី”តិ។ “អច្ឆរិយំ, ភោ កច្ចាន; អព្ភុតំ, ភោ កច្ចាន! យាវញ្ចិទំ ភោតា កច្ចានេន អគុត្តទ្វារោវ សមានោ អគុត្តទ្វារោតិ អក្ខាតោ។

“‘គុត្តទ្វារោ’តិ ភវំ កច្ចានោ អាហ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភោ កច្ចាន, គុត្តទ្វារោ ហោតី”តិ? “ឥធ, ព្រាហ្មណ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ, អប្បមាណចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ, អប្បមាណចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ, យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, គុត្តទ្វារោ ហោតី”តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ កច្ចាន; អព្ភុតំ, ភោ កច្ចាន! យាវញ្ចិទំ ភោតា កច្ចានេន គុត្តទ្វារោវ សមានោ គុត្តទ្វារោតិ អក្ខាតោ។ អភិក្កន្តំ, ភោ កច្ចាន; អភិក្កន្តំ, ភោ កច្ចាន! សេយ្យថាបិ, ភោ កច្ចាន, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភោតា កច្ចានេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភោ កច្ចាន, តំ ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ, ធម្មញ្ច, ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភវំ កច្ចានោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតំ។ យថា ច ភវំ កច្ចានោ មក្ករកតេ ឧបាសកកុលានិ ឧបសង្កមតិ; ឯវមេវ លោហិច្ចកុលំ ឧបសង្កមតុ។ តត្ថ យេ មាណវកា វា មាណវិកា វា ភវន្តំ កច្ចានំ អភិវាទេស្សន្តិ បច្ចុដ្ឋិស្សន្តិ អាសនំ វា ឧទកំ វា ទស្សន្តិ, តេសំ តំ ភវិស្សតិ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។ នវមំ។

១០. វេរហច្ចានិសុត្តំ

១៣៣. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ឧទាយី កាមណ្ឌាយំ វិហរតិ តោទេយ្យស្ស ព្រាហ្មណស្ស អម្ពវនេ។ អថ ខោ វេរហច្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណិយា អន្តេវាសី មាណវកោ យេនាយស្មា ឧទាយី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា ឧទាយិនា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ តំ មាណវកំ អាយស្មា ឧទាយី ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ។ អថ ខោ សោ មាណវកោ អាយស្មតា ឧទាយិនា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ ឧដ្ឋាយាសនា យេន វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា វេរហច្ចានិគោត្តំ ព្រាហ្មណិំ ឯតទវោច – “យគ្ឃេ, ភោតិ, ជានេយ្យាសិ [ភោតិ ជានេយ្យ (សី. បី. ក.), ភោតី ជានេយ្យ (ស្យា. កំ.)]! សមណោ ឧទាយី ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ , សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតី”តិ។

“តេន ហិ ត្វំ, មាណវក, មម វចនេន សមណំ ឧទាយិំ និមន្តេហិ ស្វាតនាយ ភត្តេនា”តិ ។ “ឯវំ ភោតី”តិ ខោ សោ មាណវកោ វេរហច្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណិយា បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា ឧទាយី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ឯតទវោច – “អធិវាសេតុ កិរ, ភវំ, ឧទាយិ, អម្ហាកំ អាចរិយភរិយាយ វេរហច្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណិយា ស្វាតនាយ ភត្ត”ន្តិ។ អធិវាសេសិ ខោ អាយស្មា ឧទាយី តុណ្ហីភាវេន។ អថ ខោ អាយស្មា ឧទាយី តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន វេរហច្ចានិគោត្តាយ

ព្រាហ្មណិយា និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណិំ បាទុកា អារោហិត្វា ឧច្ចេ អាសនេ និសីទិត្វា សីសំ ឱគុណ្ឋិត្វា អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ឯតទវោច – “ភណ, សមណ, ធម្ម”ន្តិ។ “ភវិស្សតិ, ភគិនិ, សមយោ”តិ វត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមិ [បក្កាមិ (ស្យា. កំ. បី.)]។

ទុតិយម្បិ ខោ សោ មាណវកោ យេនាយស្មា ឧទាយី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា ឧទាយិនា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ តំ មាណវកំ អាយស្មា ឧទាយី ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ សោ មាណវកោ អាយស្មតា ឧទាយិនា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ ឧដ្ឋាយាសនា យេន វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា វេរហច្ចានិគោត្តំ ព្រាហ្មណិំ ឯតទវោច – “យគ្ឃេ, ភោតិ, ជានេយ្យាសិ! សមណោ ឧទាយី ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ , សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតី”តិ។

“ឯវមេវំ បន ត្វំ, មាណវក, សមណស្ស ឧទាយិស្ស វណ្ណំ ភាសសិ។ សមណោ បនុទាយី ‘ភណ, សមណ, ធម្ម’ន្តិ វុត្តោ សមានោ ‘ភវិស្សតិ, ភគិនិ, សមយោ’តិ វត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កន្តោ”តិ។ “តថា ហិ បន ត្វំ, ភោតិ, បាទុកា អារោហិត្វា ឧច្ចេ អាសនេ និសីទិត្វា សីសំ ឱគុណ្ឋិត្វា ឯតទវោច – ‘ភណ, សមណ, ធម្ម’ន្តិ។ ធម្មគរុនោ ហិ តេ ភវន្តោ ធម្មគារវា”តិ។ “តេន ហិ ត្វំ, មាណវក, មម វចនេន សមណំ ឧទាយិំ និមន្តេហិ ស្វាតនាយ ភត្តេនា”តិ។ “ឯវំ, ភោតី”តិ ខោ សោ មាណវកោ វេរហច្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណិយា បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា ឧទាយី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ឯតទវោច – “អធិវាសេតុ កិរ ភវំ ឧទាយី អម្ហាកំ អាចរិយភរិយាយ វេរហច្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណិយា ស្វាតនាយ ភត្ត”ន្តិ។ អធិវាសេសិ ខោ អាយស្មា ឧទាយី តុណ្ហីភាវេន។

អថ ខោ អាយស្មា ឧទាយី តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន វេរហច្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណិយា និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណិំ បាទុកា ឱរោហិត្វា នីចេ អាសនេ និសីទិត្វា សីសំ វិវរិត្វា អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ឯតទវោច – “កិស្មិំ នុ ខោ, ភន្តេ, សតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, កិស្មិំ អសតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ ន បញ្ញបេន្តី”តិ?

“ចក្ខុស្មិំ ខោ, ភគិនិ, សតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, ចក្ខុស្មិំ អសតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ ន បញ្ញបេន្តិ… បេ… ជិវ្ហាយ សតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, ជិវ្ហាយ អសតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ ន បញ្ញបេន្តិ…បេ…។ មនស្មិំ សតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេន្តិ, មនស្មិំ អសតិ អរហន្តោ សុខទុក្ខំ ន បញ្ញបេន្តី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ; អភិក្កន្តំ, ភន្តេ! សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្జេយ្យ , បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ, ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ អយ្យេន ឧទាយិនា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, អយ្យ ឧទាយិ, តំ ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ, ធម្មញ្ច, ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសិកំ មំ អយ្យោ ឧទាយី ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ទសមំ។

គហបតិវគ្គោ តេរសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

វេសាលី វជ្ជី នាឡន្ទា, ភារទ្វាជ សោណោ ច ឃោសិតោ;
ហាលិទ្ទិកោ នកុលបិតា, លោហិច្ចោ វេរហច្ចានីតិ។

១៤. ទេវទហវគ្គោ

១. ទេវទហសុត្តំ

១៣៤. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ ទេវទហំ នាម សក្យានំ និគមោ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘នាហំ, ភិក្ខវេ, សព្ពេសំយេវ ភិក្ខូនំ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អប្បមាទេន ករណីយន្តិ វទាមិ, ន ច បនាហំ, ភិក្ខវេ, សព្ពេសំយេវ ភិក្ខូនំ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ នាប្បមាទេន ករណីយន្តិ វទាមិ។ យេ តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អរហន្តោ ខីណាសវា វុសិតវន្តោ កតករណីយា ឱហិតភារា អនុប្បត្តសទត្ថា បរិក្ខីណភវសំយោជនា សម្មទញ្ញា វិមុត្តា, តេសាហំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ នាប្បមាទេន ករណីយន្តិ វទាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? កតំ តេសំ អប្បមាទេន, អភព្ពា តេ បមជ្ជិតុំ។ យេ ច ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សេក្ខា [សេខា (សី. ស្យា. កំ. បី.ក.)] អប្បត្តមានសា អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានា វិហរន្តិ, តេសាហំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អប្បមាទេន ករណីយន្តិ វទាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា មនោរមាបិ, អមនោរមាបិ។ ត្យាស្ស ផុស្ស ផុស្ស ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ។ ចេតសោ អបរិយាទានា អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា [អបម្មុដ្ឋា (សី.), អប្បមុដ្ឋា (ស្យា. កំ.)], បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បមាទផលំ សម្បស្សមានោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អប្បមាទេន ករណីយន្តិ វទាមិ…បេ.… សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនោរមាបិ អមនោរមាបិ។ ត្យាស្ស ផុស្ស ផុស្ស ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ។ ចេតសោ អបរិយាទានា អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អប្បមាទផលំ សម្បស្សមានោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឆសុ [ឆស្សុ (សី.)] ផស្សាយតនេសុ អប្បមាទេន ករណីយន្តិ វទាមី’’តិ។ បឋមំ។

២. ខណសុត្តំ

១៣៥. ‘‘លាភា វោ, ភិក្ខវេ, សុលទ្ធំ វោ, ភិក្ខវេ, ខណោ វោ បដិលទ្ធោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ។ ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, ឆផស្សាយតនិកា នាម និរយា។ តត្ថ យំ កិញ្ចិ ចក្ខុនា រូបំ បស្សតិ អនិដ្ឋរូបំយេវ បស្សតិ, នោ ឥដ្ឋរូបំ; អកន្តរូបំយេវ បស្សតិ, នោ កន្តរូបំ; អមនាបរូបំយេវ បស្សតិ, នោ មនាបរូបំ។ យំ កិញ្ចិ សោតេន សទ្ទំ សុណាតិ…បេ.… យំ កិញ្ចិ ឃានេន គន្ធំ ឃាយតិ…បេ.… យំ កិញ្ចិ ជិវ្ហាយ រសំ សាយតិ…បេ.… យំ កិញ្ចិ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសតិ…បេ.… យំ កិញ្ចិ មនសា ធម្មំ វិជានាតិ អនិដ្ឋរូបំយេវ វិជានាតិ, នោ ឥដ្ឋរូបំ; អកន្តរូបំយេវ វិជានាតិ, នោ កន្តរូបំ; អមនាបរូបំយេវ វិជានាតិ, នោ មនាបរូបំ។ លាភា វោ, ភិក្ខវេ, សុលទ្ធំ វោ, ភិក្ខវេ, ខណោ វោ បដិលទ្ធោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ។ ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, ឆផស្សាយតនិកា នាម សគ្គា។ តត្ថ យំ កិញ្ចិ ចក្ខុនា រូបំ បស្សតិ ឥដ្ឋរូបំយេវ បស្សតិ, នោ អនិដ្ឋរូបំ; កន្តរូបំយេវ បស្សតិ, នោ អកន្តរូបំ; មនាបរូបំយេវ បស្សតិ, នោ អមនាបរូបំ…បេ.… យំ កិញ្ចិ ជិវ្ហាយ រសំ សាយតិ…បេ.… យំ កិញ្ចិ មនសា ធម្មំ វិជានាតិ ឥដ្ឋរូបំយេវ វិជានាតិ, នោ អនិដ្ឋរូបំ; កន្តរូបំយេវ វិជានាតិ, នោ អកន្តរូបំ; មនាបរូបំយេវ វិជានាតិ, នោ អមនាបរូបំ។ លាភា វោ, ភិក្ខវេ, សុលទ្ធំ វោ, ភិក្ខវេ, ខណោ វោ បដិលទ្ធោ ព្រហ្មចរិយវាសាយា’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមរូបារាមសុត្តំ

១៣៦. ‘‘រូបារាមា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា រូបរតា រូបសម្មុទិតា។ រូបវិបរិណាមវិរាគនិរោធា ទុក្ខា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា វិហរន្តិ។ សទ្ទារាមា, ភិក្ខវេ , ទេវមនុស្សា សទ្ទរតា សទ្ទសម្មុទិតា។ សទ្ទវិបរិណាមវិរាគនិរោធា ទុក្ខា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា វិហរន្តិ។ គន្ធារាមា… រសារាមា… ផោដ្ឋព្ពារាមា… ធម្មារាមា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា ធម្មរតា ធម្មសម្មុទិតា។ ធម្មវិបរិណាមវិរាគនិរោធា ទុក្ខា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា វិហរន្តិ។ តថាគតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ រូបានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវំ ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា ន រូបារាមោ ន រូបរតោ ន រូបសម្មុទិតោ។ រូបវិបរិណាមវិរាគនិរោធា សុខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ វិហរតិ។ សទ្ទានំ… គន្ធានំ… រសានំ… ផោដ្ឋព្ពានំ… ធម្មានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា ន ធម្មារាមោ, ន ធម្មរតោ, ន ធម្មសម្មុទិតោ។ ធម្មវិបរិណាមវិរាគនិរោធា សុខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ វិហរតី’’តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

‘‘រូបា សទ្ទា រសា គន្ធា, ផស្សា ធម្មា ច កេវលា;
ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ច, យាវតត្ថីតិ វុច្ចតិ។

‘‘សទេវកស្ស លោកស្ស, ឯតេ វោ សុខសម្មតា;
យត្ថ ចេតេ និរុជ្ឈន្តិ, តំ តេសំ ទុក្ខសម្មតំ។

‘‘សុខំ [សុខន្តិ (សី.)] ទិដ្ឋមរិយេភិ, សក្កាយស្ស និរោធនំ;
បច្ចនីកមិទំ ហោតិ, សព្ពលោកេន បស្សតំ។

“យំ បរេ សុខតោ អាហុ, តទរិយា អាហុ ទុក្ខតោ;
យំ បរេ ទុក្ខតោ អាហុ, តទរិយា សុខតោ វិទូ។

“បស្ស ធម្មំ ទុរាជានំ, សម្បមូឡ្ហេត្ថ អវិទ្ទសុ;
និវុតានំ តមោ ហោតិ, អន្ធការោ អបស្សតំ។

“សតញ្ច វិវដំ ហោតិ, អាលោកោ បស្សតាមិ;
សន្តិកេ ន វិជានន្តិ, មគ្គា [មគា (សី.)] ធម្មស្ស អកោវិទា។

“ភវរាគបរេតេភិ , ភវរាគានុសារីភិ [ភវសោតានុសារិភិ (ស្យា. កំ. បី.), ភវសោតានុសារិហិ (សី.)];
មារធេយ្យានុបន្នេហិ, នាយំ ធម្មោ សុសម្ពុធោ។

“កោ នុ អញ្ញត្រ មរិយេភិ, បទំ សម្ពុទ្ធមរហតិ;
យំ បទំ សម្មទញ្ញាយ, បរិនិព្ពន្តិ អនាសវា”តិ។ តតិយំ;

៤. ទុតិយរូបារាមសុត្តំ

១៣៧. “រូបារាមា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា រូបរតា រូបសម្មុទិតា។ រូបវិបរិណាមវិរាគនិរោធា ទុក្ខា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា វិហរន្តិ។ សទ្ទារាមា... គន្ធារាមា... រសារាមា ... ផោដ្ឋព្ពារាមា... ធម្មារាមា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា ធម្មរតា ធម្មសម្មុទិតា។ ធម្មវិបរិណាមវិរាគនិរោធា ទុក្ខា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា វិហរន្តិ។ តថាគតោ ច, ភិក្ខវេ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ រូបានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា ន រូបារាមោ ន រូបរតោ ន រូបសម្មុទិតោ។ រូបវិបរិណាមវិរាគនិរោធា សុខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ វិហរតិ។ សទ្ទានំ... គន្ធានំ... រសានំ... ផោដ្ឋព្ពានំ... ធម្មានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា ន ធម្មារាមោ ន ធម្មរតោ ន ធម្មសម្មុទិតោ។ ធម្មវិបរិណាមវិរាគនិរោធា សុខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ វិហរតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមនតុម្ហាកំសុត្តំ

១៣៨. “យំ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ; តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា ន តុម្ហាកំ ; តំ បជហថ។ សា វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ...បេ.... មនោ ន តុម្ហាកំ; តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យំ ឥមស្មិំ ជេតវនេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ តំ ជនោ ហរេយ្យ វា ឌហេយ្យ វា យថាបច្ចយំ វា ករេយ្យ, អបិ នុ តុម្ហាកំ ឯវមស្ស – ‘អម្ហេ ជនោ ហរតិ វា ឌហតិ វា យថាបច្ចយំ វា ករោតី’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “ន ហិ នោ ឯតំ, ភន្តេ, អត្តា វា អត្តនិយំ វា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ ន តុម្ហាកំ; តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា ន តុម្ហាកំ; តំ បជហថ។ សា វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ...បេ.... មនោ ន តុម្ហាកំ ; តំ បជហថ។ សោ វោ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយនតុម្ហាកំសុត្តំ

១៣៩. “យំ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថ។ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ? រូបា, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ; តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា ន តុម្ហាកំ; តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យំ ឥមស្មិំ ជេតវនេ...បេ.... ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, រូបា ន តុម្ហាកំ; តេ បជហថ។ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អជ្ឈត្តានិច្ចហេតុសុត្តំ

១៤០. “ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ អនិច្ចោ។ អនិច្ចសម្ភូតំ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ កុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ ជិវ្ហាយ ឧប្បាទាយ សោបិ អនិច្ចោ។ អនិច្ចសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហា កុតោ និច្ចា ភវិស្សតិ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ។ យោបិ,

ភិក្ខវេ, ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ អនិច្ចោ។ អនិច្ចសម្ភូតោ, ភិក្ខវេ, មនោ កុតោ និច្ចោ ភវិស្សតិ! ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. អជ្ឈត្តទុក្ខហេតុសុត្តំ

១៤១. “ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ ទុក្ខោ។ ទុក្ខសម្ភូតំ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ កុតោ សុខំ ភវិស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា ទុក្ខា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ ជិវ្ហាយ ឧប្បាទាយ, សោបិ ទុក្ខោ។ ទុក្ខសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហា កុតោ សុខា ភវិស្សតិ...បេ.... មនោ ទុក្ខោ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ ទុក្ខោ។ ទុក្ខសម្ភូតោ, ភិក្ខវេ, មនោ កុតោ សុខោ ភវិស្សតិ! ឯវំ បស្សំ...បេ.... ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អជ្ឈត្តានត្តហេតុសុត្តំ

១៤២. “ចក្ខុំ , ភិក្ខវេ, អនត្តា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុស្ស ឧប្បាទាយ, សោបិ អនត្តា។ អនត្តសម្ភូតំ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ កុតោ អត្តា ភវិស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា អនត្តា។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ជិវ្ហាយ ឧប្បាទាយ, សោបិ អនត្តា។ អនត្តសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហា កុតោ អត្តា ភវិស្សតិ...បេ.... មនោ អនត្តា។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនស្ស ឧប្បាទាយ , សោបិ អនត្តា។ អនត្តសម្ភូតោ, ភិក្ខវេ, មនោ កុតោ អត្តា ភវិស្សតិ! ឯវំ បស្សំ...បេ.... ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ នវមំ។

១០. ពាហិរានិច្ចហេតុសុត្តំ

១៤៣. “រូបា, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ រូបានំ ឧប្បាទាយ, សោបិ អនិច្ចោ។ អនិច្ច សម្ភូតា, ភិក្ខវេ, រូបា កុតោ និច្ចា ភវិស្សន្តិ! សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនិច្ចា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ, សោបិ អនិច្ចោ។ អនិច្ចសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, ធម្មា កុតោ និច្ចា ភវិស្សន្តិ! ឯវំ បស្សំ...បេ.... ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ទសមំ។

១១. ពាហិរទុក្ខហេតុសុត្តំ

១៤៤. “រូបា, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ រូបានំ ឧប្បាទាយ, សោបិ ទុក្ខោ។ ទុក្ខសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, រូបា កុតោ សុខា ភវិស្សន្តិ! សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា ទុក្ខា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ, សោបិ ទុក្ខោ។ ទុក្ខសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, ធម្មា កុតោ សុខា ភវិស្សន្តិ! ឯវំ បស្សំ...បេ.... ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ពាហិរានត្តហេតុសុត្តំ

១៤៥. “រូបា , ភិក្ខវេ, អនត្តា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ រូបានំ ឧប្បាទាយ, សោបិ អនត្តា។ អនត្តសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, រូបា កុតោ អត្តា ភវិស្សន្តិ! សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនត្តា។ យោបិ ហេតុ, យោបិ បច្ចយោ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ, សោបិ អនត្តា។ អនត្តសម្ភូតា, ភិក្ខវេ, ធម្មា កុតោ អត្តា ភវិស្សន្តិ! ឯវំ បស្សំ , ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, សទ្ទេសុបិ... គន្ធេសុបិ... រសេសុបិ... ផោដ្ឋព្ពេសុបិ... ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ ទ្វាទសមំ។

ទេវទហវគ្គោ ចុទ្ទសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទេវទហោ ខណោ រូបា, ទ្វេ នតុម្ហាកមេវ ច;
ហេតុនាបិ តយោ វុត្តា, ទុវេ អជ្ឈត្តពាហិរាតិ។

១៥. នវបុរាណវគ្គោ

១. កម្មនិរោធសុត្តំ

១៤៦. “នវបុរាណានិ , ភិក្ខវេ, កម្មានិ ទេសេស្សាមិ កម្មនិរោធំ កម្មនិរោធគាមិនិញ្ច បដិបទំ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមីតិ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បុរាណកម្មំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, បុរាណកម្មំ អភិសង្ខតំ អភិសញ្ចេតយិតំ វេទនិយំ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... ជិវ្ហា បុរាណកម្មា អភិសង្ខតា អភិសញ្ចេតយិតា វេទនិយា ទដ្ឋព្ពា...បេ.... មនោ បុរាណកម្មោ អភិសង្ខតោ អភិសញ្ចេតយិតោ វេទនិយោ ទដ្ឋព្ពោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បុរាណកម្មំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, នវកម្មំ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ កម្មំ ករោតិ កាយេន វាចាយ មនសា, ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, នវកម្មំ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កម្មនិរោធោ? យោ ខោ, ភិក្ខវេ, កាយកម្មវចីកម្មមនោកម្មស្ស និរោធា វិមុត្តិំ ផុសតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មនិរោធោ។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេសិតំ មយា បុរាណកម្មំ, ទេសិតំ នវកម្មំ, ទេសិតោ កម្មនិរោធោ, ទេសិតា កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា។ យំ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ, កតំ វោ តំ មយា។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆាវិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី”តិ។ បឋមំ។

២. អនិច្ចនិព្ពានសប្បាយសុត្តំ

១៤៧. “និព្ពានសប្បាយំ វោ, ភិក្ខវេ, បដិបទំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ, រូបា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោតិ បស្សតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, រសា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អនិច្ចោតិ បស្សតិ , យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ...បេ.... មនោ អនិច្ចោតិ បស្សតិ, ធម្មា អនិច្ចាតិ បស្សតិ, មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ, មនោសម្ផស្សោ អនិច្ចោតិ បស្សតិ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ទុក្ខនិព្ពានសប្បាយសុត្តំ

១៤៨. “និព្ពានសប្បាយំ វោ, ភិក្ខវេ, បដិបទំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុំ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ, រូបា ទុក្ខាតិ បស្សតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ, ចក្ខុសម្ផស្សោ ទុក្ខោតិ បស្សតិ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា ទុក្ខាតិ បស្សតិ...បេ.... មនោ ទុក្ខោតិ បស្សតិ, ធម្មា ទុក្ខាតិ បស្សតិ, មនោវិញ្ញាណំ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ, មនោសម្ផស្សោ ទុក្ខោតិ បស្សតិ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា”តិ។ តតិយំ។

៤. អនត្តនិព្ពានសប្បាយសុត្តំ

១៤៩. “និព្ពានសប្បាយំ វោ, ភិក្ខវេ, បដិបទំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុំ អនត្តាតិ បស្សតិ, រូបា អនត្តាតិ បស្សតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនត្តាតិ បស្សតិ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អនត្តាតិ បស្សតិ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តាតិ បស្សតិ...បេ.... មនោ អនត្តាតិ បស្សតិ, ធម្មា អនត្តាតិ បស្សតិ, មនោវិញ្ញាណំ អនត្តាតិ បស្សតិ, មនោសម្ផស្សោ អនត្តាតិ បស្សតិ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តាតិ បស្សតិ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. និព្ពានសប្បាយបដិបទាសុត្តំ

១៥០. “និព្ពានសប្បាយំ វោ, ភិក្ខវេ, បដិបទំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា? តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ , ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“រូបា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?

“អនិច្ចា, ភន្តេ”…បេ….។

“ចក្ខុវិញ្ញាណំ… ចក្ខុសម្ផស្សោ…បេ…. យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ …បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, និព្ពានសប្បាយា បដិបទា”តិ ។ បញ្ចមំ។

៦. អន្តេវាសិកសុត្តំ

១៥១. “អនន្តេវាសិកមិទំ , ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ អនាចរិយកំ។ សន្តេវាសិកោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ [ផាសុំ (សី. បី.)] វិហរតិ។ អនន្តេវាសិកោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនាចរិយកោ សុខំ ផាសុ វិហរតិ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ, សន្តេវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ផាសុ វិហរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ ត្យាស្ស អន្តោ វសន្តិ, អន្តស្ស វសន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា សន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ។ តេ នំ សមុទាចរន្តិ, សមុទាចរន្តិ នំ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ ត្យាស្ស អន្តោ វសន្តិ, អន្តស្ស វសន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា សន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ។ តេ នំ សមុទាចរន្តិ, សមុទាចរន្តិ នំ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ…បេ….។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ ត្យាស្ស អន្តោ វសន្តិ, អន្តស្ស វសន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា សន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ។ តេ នំ សមុទាចរន្តិ, សមុទាចរន្តិ នំ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ។ ឯវំ ខោ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តេវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ, ន ផាសុ វិហរតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនន្តេវាសិកោ អនាចរិយកោ សុខំ ផាសុ វិហរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ ត្យាស្ស ន អន្តោ វសន្តិ, នាស្ស អន្តោ វសន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ ។ តស្មា អនន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ។ តេ នំ ន សមុទាចរន្តិ, ន សមុទាចរន្តិ នំ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា អនាចរិយកោតិ វុច្ចតិ...បេ....។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ន ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ ត្យាស្ស ន អន្តោ វសន្តិ, នាស្ស អន្តោ វសន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា អនន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ។ តេ នំ ន សមុទាចរន្តិ, ន សមុទាចរន្តិ នំ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា អនាចរិយកោតិ វុច្ចតិ...បេ....។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា។ ត្យាស្ស ន អន្តោ វសន្តិ, នាស្ស អន្តោ វសន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា អនន្តេវាសិកោតិ វុច្ចតិ។ តេ នំ ន សមុទាចរន្តិ, ន សមុទាចរន្តិ នំ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ។ តស្មា អនាចរិយកោតិ វុច្ចតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនន្តេវាសិកោ អនាចរិយកោ សុខំ ផាសុ វិហរតិ។ អនន្តេវាសិកមិទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ។ អនាចរិយកំ សន្តេវាសិកោ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សាចរិយកោ ទុក្ខំ, ន ផាសុ វិហរតិ។ អនន្តេវាសិកោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនាចរិយកោ សុខំ ផាសុ វិហរតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. កិមត្ថិយព្រហ្មចរិយសុត្តំ

១៥២. “សចេ វោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កិមត្ថិយំ, អាវុសោ, សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ? ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ – ‘ទុក្ខស្ស ខោ, អាវុសោ, បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ។ សចេ បន វោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កតមំ បនាវុសោ, ទុក្ខំ, យស្ស បរិញ្ញាយ សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ? ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ –

“ចក្ខុ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខំ; តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ រូបា ទុក្ខា ; តេសំ បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ទុក្ខំ; តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ ទុក្ខោ; តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ; តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហា ទុក្ខា... មនោ ទុក្ខោ; តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ...បេ.... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ; តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ ឥទំ ខោ, អាវុសោ , ទុក្ខំ; យស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថា”តិ។ សត្តមំ។

៨. អត្ថិនុខោបរិយាយសុត្តំ

១៥៣. “អត្ថិ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ, អញ្ញត្រ រុចិយា, អញ្ញត្រ អនុស្សវា, អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា, អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមី”តិ [បជានាតីតិ (ស្យា. កំ. បី. ក.)]? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា, ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “អត្ថិ, ភិក្ខវេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ, អញ្ញត្រ រុចិយា, អញ្ញត្រ អនុស្សវា, អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា, អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមី”តិ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បរិយាយោ, យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ...បេ.... អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមី’តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ ; អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ។ យំ តំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ; អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ។ អបិ នុមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សទ្ធាយ វា វេទិតព្ពា, រុចិយា វា វេទិតព្ពា, អនុស្សវេន វា វេទិតព្ពា, អាការបរិវិតក្កេន វា វេទិតព្ពា, ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា វា វេទិតព្ពា”តិ? “នោ ហេតំ , ភន្តេ”។ “ននុមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា បញ្ញាយ ទិស្វា វេទិតព្ពា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ, អញ្ញត្រ រុចិយា, អញ្ញត្រ អនុស្សវា, អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា, អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមី”តិ...បេ....។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ...បេ.... រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ; អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ ។ យំ តំ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ; អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ; អបិ នុមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សទ្ធាយ វា វេទិតព្ពា, រុចិយា វា វេទិតព្ពា, អនុស្សវេន វា វេទិតព្ពា, អាការបរិវិតក្កេន វា វេទិតព្ពា, ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា វា វេទិតព្ពា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ននុមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា បញ្ញាយ ទិស្វា វេទិតព្ពា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “អយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ, អញ្ញត្រ រុចិយា, អញ្ញត្រ អនុស្សវា, អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា, អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមី”តិ [បជានាតីតិ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] ...បេ....។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ; អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ។ យំ តំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ; អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហំ, នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគទោសមោហោតិ បជានាតិ; អបិ នុមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សទ្ធាយ វា វេទិតព្ពា, រុចិយា វា វេទិតព្ពា, អនុស្សវេន វា វេទិតព្ពា, អាការបរិវិតក្កេន វា វេទិតព្ពា, ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា វា វេទិតព្ពា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ននុមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា បញ្ញាយ ទិស្វា វេទិតព្ពា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “អយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ, អញ្ញត្រ រុចិយា, អញ្ញត្រ អនុស្សវា, អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា, អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាមី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ឥន្ទ្រិយសម្បន្នសុត្តំ

១៥៤. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ, ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ ហោតី”តិ?

“ចក្ខុន្ទ្រិយេ ចេ, ភិក្ខុ, ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរន្តោ ចក្ខុន្ទ្រិយេ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... ជិវ្ហិន្ទ្រិយេ ចេ, ភិក្ខុ, ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរន្តោ ជិវ្ហិន្ទ្រិយេ និព្ពិន្ទតិ...បេ.... មនិន្ទ្រិយេ ចេ, ភិក្ខុ, ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរន្តោ មនិន្ទ្រិយេ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ...បេ.... វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ភិក្ខុ, ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ ហោតី”តិ។ នវមំ។

១០. ធម្មកថិកបុច្ឆសុត្តំ

១៥៥. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘ធម្មកថិកោ , ធម្មកថិកោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មកថិកោ ហោតី”តិ?

“ចក្ខុស្ស ចេ, ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ‘ធម្មកថិកោ ភិក្ខូ’តិ អលំវចនាយ។ ចក្ខុស្ស ចេ, ភិក្ខុ, និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ, ‘ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខូ’តិ អលំវចនាយ។ ចក្ខុស្ស ចេ, ភិក្ខុ, និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ, ‘ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានប្បត្តោ ភិក្ខូ’តិ អលំវចនាយ…បេ… ជិវ្ហាយ ចេ, ភិក្ខុ, និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ‘ធម្មកថិកោ ភិក្ខូ’តិ អលំវចនាយ…បេ… មនស្ស ចេ, ភិក្ខុ, និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ‘ធម្មកថិកោ ភិក្ខូ’តិ អលំវចនាយ។ មនស្ស ចេ, ភិក្ខុ, និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ, ‘ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខូ’តិ អលំវចនាយ។ មនស្ស ចេ, ភិក្ខុ, និព្ពិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ, ‘ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានប្បត្តោ ភិក្ខូ’តិ អលំវចនាយា”តិ។ ទសមំ។

នវបុរាណវគ្គោ បញ្ចទសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

កម្មំ ចត្តារិ សប្បាយា, អនន្តេវាសិ កិមត្ថិយា;
អត្ថិ នុ ខោ បរិយាយោ, ឥន្ទ្រិយកថិកេន ចាតិ។

សឡាយតនវគ្គេ តតិយបណ្ណាសកោ សមត្តោ។

តស្ស វគ្គុទ្ទានំ –

យោគក្ខេមិ ច លោកោ ច, គហបតិ ទេវទហេន ច;
នវបុរាណេន បណ្ណាសោ, តតិយោ តេន វុច្ចតីតិ។

១៦. នន្ទិក្ខយវគ្គោ

១. អជ្ឈត្តនន្ទិក្ខយសុត្តំ

១៥៦. “អនិច្ចំយេវ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ, សាស្ស [សាយំ (បី. ក.)] ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ សម្មា បស្សំ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ…បេ… អនិច្ចំយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជិវ្ហំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ, សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ។ សម្មា បស្សំ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា…បេ… ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ…បេ… អនិច្ចំយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មនំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ, សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ។ សម្មា បស្សំ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតី”តិ។ បឋមំ។

២. ពាហិរនន្ទិក្ខយសុត្តំ

១៥៧. “អនិច្ចេយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបេ អនិច្ចាតិ បស្សតិ, សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ។ សម្មា បស្សំ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ។ អនិច្ចេយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ទេ… គន្ធេ… រសេ… ផោដ្ឋព្ពេ… ធម្មេ អនិច្ចាតិ បស្សតិ, សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ។ សម្មា បស្សំ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អជ្ឈត្តអនិច្ចនន្ទិក្ខយសុត្តំ

១៥៨. “ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិ ករោថ; ចក្ខានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សថ។ ចក្ខុំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិករោន្តោ, ចក្ខានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សន្តោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ។ សោតំ , ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិ ករោថ… ឃានំ… ជិវ្ហំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិ ករោថ; ជិវ្ហានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សថ។ ជិវ្ហំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិករោន្តោ, ជិវ្ហានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សន្តោ ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ។ កាយំ… មនំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិ ករោថ; មនានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សថ។ មនំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិករោន្តោ , មនានិច្ចតញ្ច

យថាភូតំ សមនុបស្សន្តោ មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតី”តិ។ តតិយំ។

៤. ពាហិរអនិច្ចនន្ទិក្ខយសុត្តំ

១៥៩. “រូបេ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិ ករោថ; រូបានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សថ។ រូបេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិករោន្តោ, រូបានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សន្តោ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ។ សទ្ទេ… គន្ធេ… រសេ… ផោដ្ឋព្ពេ… ធម្មេ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិ ករោថ; ធម្មានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សថ។ ធម្មេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យោនិសោ មនសិករោន្តោ, ធម្មានិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សមនុបស្សន្តោ ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ; រាគក្ខយា នន្ទិក្ខយោ ។ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ជីវកម្ពវនសមាធិសុត្តំ

១៦០. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ ជីវកម្ពវនេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ… បេ…. “សមាធឹ, ភិក្ខវេ, ភាវេថ។ សមាហិតស្ស, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុនោ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ។ កិញ្ច យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ? ចក្ខុំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, រូបា អនិច្ចាតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ…បេ…. ជិវ្ហា អនិច្ចាតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ…បេ…. មនោ អនិច្ចោតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, ធម្មា អនិច្ចាតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ…បេ…. យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ។ សមាធឹ, ភិក្ខវេ, ភាវេថ។ សមាហិតស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យថាភូតំ ឱក្ខាយតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ជីវកម្ពវនបដិសល្លានសុត្តំ

១៦១. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ ជីវកម្ពវនេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ…បេ…. “បដិសល្លានេ, ភិក្ខវេ, យោគមាបជ្ជថ។ បដិសល្លីនស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ។ កិញ្ច យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ? ចក្ខុំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, រូបា អនិច្ចាតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ…បេ…. មនោ អនិច្ចោតិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ, ធម្មា… មនោវិញ្ញាណំ… មនោសម្ផស្សោ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ឱក្ខាយតិ។ បដិសល្លានេ ភិក្ខវេ, យោគមាបជ្ជថ។ បដិសល្លីនស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យថាភូតំ ឱក្ខាយតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. កោដ្ឋិកអនិច្ចសុត្តំ

១៦២. អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ…បេ…. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា កោដ្ឋិកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ”ន្តិ។

“យំ ខោ, កោដ្ឋិក, អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, កោដ្ឋិក, អនិច្ចំ? ចក្ខុ ខោ, កោដ្ឋិក, អនិច្ចំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ រូបា អនិច្ចា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ…បេ…. ជិវ្ហា អនិច្ចា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ រសា អនិច្ចា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អនិច្ចោ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ…បេ…. មនោ អនិច្ចោ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ធម្មា អនិច្ចា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ មនោសម្ផស្សោ អនិច្ចោ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ

វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យំ ខោ, កោដ្ឋិក, អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ”តិ។ សត្តមំ។

៨. កោដ្ឋិកទុក្ខសុត្តំ

១៦៣. អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ…បេ… ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ…បេ… វិហរេយ្យ”ន្តិ។ “យំ ខោ, កោដ្ឋិក, ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, កោដ្ឋិក, ទុក្ខំ? ចក្ខុ ខោ, កោដ្ឋិក, ទុក្ខំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ រូបា ទុក្ខា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ទុក្ខំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ ទុក្ខោ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ…បេ… ជិវ្ហា ទុក្ខា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ…បេ… មនោ ទុក្ខោ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ធម្មា ទុក្ខា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ មនោវិញ្ញាណំ ទុក្ខំ ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ មនោសម្ផស្សោ ទុក្ខោ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យំ ខោ, កោដ្ឋិក, ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. កោដ្ឋិកអនត្តសុត្តំ

១៦៤. ឯកមន្តំ…បេ… វិហរេយ្យន្តិ។ “យោ ខោ, កោដ្ឋិក, អនត្តា តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ កោ ច, កោដ្ឋិក, អនត្តា? ចក្ខុ ខោ, កោដ្ឋិក, អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ រូបា អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ …បេ… ជិវ្ហា អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ…បេ… មនោ អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ ធម្មា អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ មនោវិញ្ញាណំ… មនោសម្ផស្សោ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តា; តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យោ ខោ, កោដ្ឋិក, អនត្តា, តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ”តិ។ នវមំ។

១០. មិច្ឆាទិដ្ឋិបហានសុត្តំ

១៦៥. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ…បេ… ឯកមន្តំ និសិន្នោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ កថំ បស្សតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយតី”តិ?

“ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយតិ។ រូបេ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ចក្ខុសម្ផស្សំ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយតិ…បេ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហីយតី”តិ។ ទសមំ។

១១. សក្កាយទិដ្ឋិបហានសុត្តំ

១៦៦. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ…បេ… ឯតទវោច – “កថំ នុ ខោ, ភន្តេ, ជានតោ កថំ បស្សតោ សក្កាយទិដ្ឋិ បហីយតី”តិ? “ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, ទុក្ខតោ ជានតោ បស្សតោ សក្កាយទិដ្ឋិ បហីយតិ។ រូបេ ទុក្ខតោ ជានតោ បស្សតោ សក្កាយទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ទុក្ខតោ ជានតោ បស្សតោ សក្កាយទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ចក្ខុសម្ផស្សំ ទុក្ខតោ ជានតោ បស្សតោ សក្កាយទិដ្ឋិ បហីយតិ…បេ… យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខតោ ជានតោ បស្សតោ សក្កាយទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ សក្កាយទិដ្ឋិ បហីយតី”តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. អត្តានុទិដ្ឋិបហានសុត្តំ

១៦៧. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ…បេ… ឯតទវោច – “កថំ នុ ខោ , ភន្តេ, ជានតោ កថំ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតី”តិ? “ចក្ខុំ ខោ, ភិក្ខុ, អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតិ។ រូបេ

អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ចក្ខុសម្ផស្សំ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតិ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតិ... បេ.... ជិវ្ហំ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតិ...បេ.... មនំ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតិ។ ធម្មេ... មនោវិញ្ញាណំ... មនោសម្ផស្សំ... យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយតី''តិ។ ទ្វាទសមំ។

នន្ទិក្ខយវគ្គោ សោឡសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

នន្ទិក្ខយេន ចត្តារោ, ជីវកម្ពវនេ ទុវេ;
កោដ្ឋិកេន តយោ វុត្តា, មិច្ឆា សក្កាយ អត្តនោតិ។

១៧. សដ្ឋិបេយ្យាលវគ្គោ

១. អជ្ឈត្តអនិច្ចឆន្ទសុត្តំ

១៦៨. ''យំ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ? ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ។ យំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ''តិ។

២. អជ្ឈត្តអនិច្ចរាគសុត្តំ

១៦៩. ''យំ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, តត្រ វោ រាគោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ; តត្រ វោ រាគោ បហាតព្ពោ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា; តត្រ វោ រាគោ បហាតព្ពោ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ; តត្រ វោ រាគោ បហាតព្ពោ។ យំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, តត្រ វោ រាគោ បហាតព្ពោ''តិ។

៣. អជ្ឈត្តអនិច្ចឆន្ទរាគសុត្តំ

១៧០. ''យំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, តត្រ វោ ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ; តត្រ វោ ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ; តត្រ វោ ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ យំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, តត្រ វោ ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ''តិ។

៤-៦. ទុក្ខឆន្ទាទិសុត្តំ

១៧១-១៧៣. ''យំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ... បេ.... ជិវ្ហា ទុក្ខា...បេ.... មនោ ទុក្ខោ; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ យំ , ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ''តិ។

៧-៩. អនត្តឆន្ទាទិសុត្តំ

១៧៤-១៧៦. ''យោ , ភិក្ខវេ, អនត្តា, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ កោ ច, ភិក្ខវេ, អនត្តា? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនត្តា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ...បេ.... ជិវ្ហា អនត្តា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ...បេ.... មនោ អនត្តា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ យោ, ភិក្ខវេ, អនត្តា តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ''តិ។

១០-១២. ពាហិរានិច្ចឆន្ទាទិសុត្តំ

១៧៧-១៧៩. “យំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ? រូបា, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ សទ្ទា អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ គន្ធា អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ រសា អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ ផោដ្ឋព្ពា អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ ធម្មា អនិច្ចា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ យំ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ”តិ។

១៣-១៥. ពាហិរទុក្ខឆន្ទាទិសុត្តំ

១៨០-១៨២. “យំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ? រូបា, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា ទុក្ខា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ យំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ”តិ។

១៦-១៨. ពាហិរានត្តឆន្ទាទិសុត្តំ

១៨៣-១៨៥. “យោ , ភិក្ខវេ, អនត្តា, តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ កោ ច, ភិក្ខវេ, អនត្តា? រូបា, ភិក្ខវេ, អនត្តា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា អនត្តា; តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ។ យោ, ភិក្ខវេ, អនត្តា តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ, រាគោ បហាតព្ពោ, ឆន្ទរាគោ បហាតព្ពោ”តិ។

១៩. អជ្ឈត្តាតីតានិច្ចសុត្តំ

១៨៦. “ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ អតីតំ…បេ…. ជិវ្ហា អនិច្ចា អតីតា…បេ…. មនោ អនិច្ចោ អតីតោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. មនស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។

២០. អជ្ឈត្តានាគតានិច្ចសុត្តំ

១៨៧. “ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ អនាគតំ…បេ…. ជិវ្ហា អនិច្ចា អនាគតា…បេ…. មនោ អនិច្ចោ អនាគតោ។ ឯវំ បស្សំ…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

២១. អជ្ឈត្តបច្ចុប្បន្នានិច្ចសុត្តំ

១៨៨. “ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ បច្ចុប្បន្នំ…បេ…. ជិវ្ហា អនិច្ចា បច្ចុប្បន្នា…បេ…. មនោ អនិច្ចោ បច្ចុប្បន្នោ។ ឯវំ បស្សំ…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

២២-២៤. អជ្ឈត្តាតីតាទិទុក្ខសុត្តំ

១៨៩-១៩១. “ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ…បេ…. ជិវ្ហា ទុក្ខា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា…បេ…. មនោ ទុក្ខោ អតីតោ អនាគតោ បច្ចុប្បន្នោ។ ឯវំ បស្សំ , ភិក្ខវេ…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

២៥-២៧. អជ្ឈត្តាតីតាទិអនត្តសុត្តំ

១៩២-១៩៤. “ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, អនត្តា អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ…បេ…. ជិវ្ហា អនត្តា…បេ…. មនោ អនត្តា អតីតោ អនាគតោ បច្ចុប្បន្នោ ។ ឯវំ បស្សំ…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

២៨-៣០. ពាហិរាតីតាទិអនិច្ចសុត្តំ

១៩៥-១៩៧. “រូបា, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនិច្ចា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៣១-៣៣. ពាហិរាតីតាទិទុក្ខសុត្តំ

១៩៨-២០០. “រូបា, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា ទុក្ខា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៣៤-៣៦. ពាហិរាតីតាទិអនត្តសុត្តំ

២០១-២០៣. “រូបា , ភិក្ខវេ, អនត្តា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ សទ្ទា... គន្ធា... រសា... ផោដ្ឋព្ពា... ធម្មា អនត្តា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៣៧. អជ្ឈត្តាតីតយទនិច្ចសុត្តំ

២០៤. “ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ អតីតំ។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា អតីតា។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ អតីតោ។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ , ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៣៨. អជ្ឈត្តានាគតយទនិច្ចសុត្តំ

២០៥. “ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ អនាគតំ។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា អនាគតា។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ អនាគតោ។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា ។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៣៩. អជ្ឈត្តបច្ចុប្បន្នយទនិច្ចសុត្តំ

២០៦. “ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ បច្ចុប្បន្នំ។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... ជិវ្ហា អនិច្ចា បច្ចុប្បន្នា។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... មនោ អនិច្ចោ បច្ចុប្បន្នោ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៤០-៤២. អជ្ឈត្តាតីតាទិយំទុក្ខសុត្តំ

២០៧-២០៩. “ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... ជិវ្ហា ទុក្ខា...បេ.... មនោ ទុក្ខោ អតីតោ អនាគតោ បច្ចុប្បន្នោ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ...បេ.... នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៤៣-៤៥. អជ្ឈត្តាតីតាទិយទនត្តសុត្តំ

២១០-២១២. “ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, អនត្តា អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ…បេ… ជិវ្ហា អនត្តា…បេ… មនោ អនត្តា អតីតោ អនាគតោ បច្ចុប្បន្នោ។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៤៦-៤៨. ពាហិរាតីតាទិយទនិច្ចសុត្តំ

២១៣-២១៥. “រូបា, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ យទនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា អនិច្ចា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា។ យទនត្តា តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៤៩-៥១. ពាហិរាតីតាទិយំទុក្ខសុត្តំ

២១៦-២១៨. “រូបា , ភិក្ខវេ, ទុក្ខា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា ។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា ទុក្ខា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ យំ ទុក្ខំ, តទនត្តា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៥២-៥៤. ពាហិរាតីតាទិយទនត្តសុត្តំ

២១៩-២២១. “រូបា, ភិក្ខវេ, អនត្តា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា អនត្តា អតីតា អនាគតា បច្ចុប្បន្នា។ យទនត្តា, តំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៥៥. អជ្ឈត្តាយតនអនិច្ចសុត្តំ

២២២. “ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, អនិច្ចំ…បេ… ជិវ្ហា អនិច្ចា…បេ… មនោ អនិច្ចោ។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៥៦. អជ្ឈត្តាយតនទុក្ខសុត្តំ

២២៣. “ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ…បេ… ជិវ្ហា ទុក្ខា…បេ… មនោ ទុក្ខោ។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៥៧. អជ្ឈត្តាយតនអនត្តសុត្តំ

២២៤. “ចក្ខុ , ភិក្ខវេ, អនត្តា…បេ… ជិវ្ហា អនត្តា…បេ… មនោ អនត្តា។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៥៨. ពាហិរាយតនអនិច្ចសុត្តំ

២២៥. “រូបា, ភិក្ខវេ, អនិច្ចា។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា អនិច្ចា។ ឯវំ បស្សំ…បេ… នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៥៩. ពាហិរាយតនទុក្ខសុត្តំ

២២៦. “រូបា, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា ទុក្ខា។ ឯវំ បស្សំ…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

៦០. ពាហិរាយតនអនត្តសុត្តំ

២២៧. “រូបា , ភិក្ខវេ, អនត្តា។ សទ្ទា… គន្ធា… រសា… ផោដ្ឋព្ពា… ធម្មា អនត្តា។ ឯវំ បស្សំ…បេ…. នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតី”តិ។

សឡិបេយ្យាលវគ្គោ សត្តរសមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ឆន្ទេនដ្ឋារស ហោន្តិ, អតីតេន ច ទ្វេ នវ;
យទនិច្ចាដ្ឋារស វុត្តា, តយោ អជ្ឈត្តពាហិរា;
បេយ្យាលោ សឌ្ឍិកោ វុត្តោ, ពុទ្ធេនាទិច្ចពន្ធុនាតិ។
សុត្តន្តានិ សឌ្ឋិ។

១៨. សមុទ្ទវគ្គោ

១. បឋមសមុទ្ទសុត្តំ

២២៨. “‘សមុទ្ទោ , សមុទ្ទោ’តិ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ភាសតិ។ នេសោ, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ សមុទ្ទោ។ មហា ឯសោ, ភិក្ខវេ, ឧទករាសិ មហាឧទកណ្ណវោ។ ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, បុរិសស្ស សមុទ្ទោ; តស្ស រូបមយោ វេគោ។ យោ តំ រូបមយំ វេគំ សហតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អតរិ ចក្ខុសមុទ្ទំ សឩមិំ សាវដ្ដំ សគាហំ សរក្ខសំ; តិណ្ណោ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ…បេ…. ជិវ្ហា, ភិក្ខវេ, បុរិសស្ស សមុទ្ទោ; តស្ស រសមយោ វេគោ។ យោ តំ រសមយំ វេគំ សហតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អតរិ ជិវ្ហាសមុទ្ទំ សឩមិំ សាវដ្ដំ សគាហំ សរក្ខសំ; តិណ្ណោ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ…បេ…. មនោ, ភិក្ខវេ, បុរិសស្ស សមុទ្ទោ; តស្ស ធម្មមយោ វេគោ។ យោ តំ ធម្មមយំ វេគំ សហតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អតរិ មនោសមុទ្ទំ សឩមិំ សាវដ្ដំ សគាហំ សរក្ខសំ; តិណ្ណោ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ”តិ។ ឥទមវោច…បេ…. សត្ថា –

“យោ ឥមំ សមុទ្ទំ សគាហំ សរក្ខសំ,
សឩមិំ សាវដ្ដំ សភយំ ទុត្តរំ អច្ចតរិ;
ស វេទគូ វុសិតព្រហ្មចរិយោ,
លោកន្តគូ បារគតោតិ វុច្ចតី”តិ។ បឋមំ;

២. ទុតិយសមុទ្ទសុត្តំ

២២៩. “សមុទ្ទោ, សមុទ្ទោ’តិ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ភាសតិ ។ នេសោ, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ សមុទ្ទោ។ មហា ឯសោ, ភិក្ខវេ, ឧទករាសិ មហាឧទកណ្ណវោ។ សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ សមុទ្ទោ។ ឯត្ថាយំ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា យេភុយ្យេន សមុន្នា តន្តាកុលកជាតា កុលគណ្ឋិកជាតា [គុឡាគុណ្ឋិកជាតា (សី.), កុលគុណ្ឋិកជាតា (ស្យា. កំ.), គុណគុណិកជាតា (បី.), កុលាគុណ្ឋិកជាតា (ក.)] មុញ្ជបព្ពជភូតា, អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ សំសារំ នាតិវត្តតិ…បេ….។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ សមុទ្ទោ។ ឯត្ថាយំ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា យេភុយ្យេន សមុន្នា តន្តាកុលកជាតា កុលគណ្ឋិកជាតា មុញ្ជបព្ពជភូតា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ សំសារំ នាតិវត្តតី”តិ។

“យស្ស រាគោ ច ទោសោ ច, អវិជ្ជា ច វិរាជិតា;
សោ ឥមំ សមុទ្ទំ សគាហំ សរក្ខសំ, សឩមិភយំ ទុត្តរំ អច្ចតរិ។

“សង្ខាតិគោ មច្ចុជហោ និរុបធិ, បហាសិ ទុក្ខំ អបុនព្ភវាយ;
អត្ថង្គតោ សោ ន បុនេតិ [ន បមាណមេតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], អមោហយិ, មច្ចុរាជន្តិ ព្រូមី”តិ។
ទុតិយំ;

៣. ពាឡិសិកោបមសុត្តំ

២៣០. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ពាឡិសិកោ អាមិសគតពឡិសំ គម្ភីរេ ឧទករហទេ បក្ខិបេយ្យ។ តមេនំ អញ្ញតរោ អាមិសចក្ខុ មច្ឆោ គិលេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មច្ឆោ គិលិតពឡិសោ ពាឡិសិកស្ស អនយំ អាបន្នោ ព្យសនំ អាបន្នោ យថាកាមករណីយោ ពាឡិសិកស្ស។

ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆយិមេ ពឡិសា លោកស្មិំ អនយាយ សត្តានំ វធាយ [ព្យាពាធាយ (សី. បី.)] បាណិនំ។ កតមេ ឆ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ, ភិក្ខុ, អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គិលិតពឡិសោ, មារស្ស អនយំ អាបន្នោ ព្យសនំ អាបន្នោ យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ…បេ…. សន្តិ, ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ….។

សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ, ភិក្ខុ, អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ គិលិតពឡិសោ មារស្ស អនយំ អាបន្នោ ព្យសនំ អាបន្នោ យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ។

“សន្តិ ច, ភិក្ខវេ, ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន គិលិតពឡិសោ មារស្ស អភេទិ ពឡិសំ បរិភេទិ ពឡិសំ ន អនយំ អាបន្នោ ន ព្យសនំ អាបន្នោ ន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ…បេ….។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា…បេ….។ សន្តិ, ភិក្ខវេ, មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ តញ្ចេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន គិលិតពឡិសោ មារស្ស អភេទិ ពឡិសំ បរិភេទិ ពឡិសំ ន អនយំ អាបន្នោ ន ព្យសនំ អាបន្នោ ន យថាកាមករណីយោ បាបិមតោ”តិ។ តតិយំ។

៤. ខីររុក្ខោបមសុត្តំ

២៣១. “យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ យោ រាគោ សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ, យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ, យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ តស្ស បរិត្តា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ បរិយាទិយន្តេវស្ស ចិត្តំ; កោ បន វាទោ អធិមត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ, សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ, យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ, យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ…បេ….។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ យោ រាគោ សោ អត្ថិ…បេ….។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ យោ រាគោ សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ, យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ, យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ, តស្ស បរិត្តា ចេបិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ បរិយាទិយន្តេវស្ស ចិត្តំ; កោ បន វាទោ អធិមត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ, សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ, យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ, យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ខីររុក្ខោ អស្សត្ថោ វា និគ្រោធោ វា បិលក្ខោ វា ឧទុម្ពរោ វា ទហរោ តរុណោ កោមារកោ។ តមេនំ បុរិសោ តិណ្ហាយ កុឋារិយា យតោ យតោ អាភិន្ទេយ្យ [ភិន្ទេយ្យ (ស្យា. កំ. សី. អដ្ឋ.), អភិន្ទេយ្យ (កត្ថចិ)] អាគច្ឆេយ្យ ខីរ”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “យញ្ហិ, ភន្តេ, ខីរំ តំ អត្ថី”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ យោ រាគោ សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ, យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ,

យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ, តស្ស បរិត្តា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ បរិយាទិយន្តេវស្ស ចិត្តំ; កោ បន វាទោ អធិមត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ , យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ, យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ...បេ....។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ យោ រាគោ សោ អត្ថិ...បេ....។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ យោ រាគោ សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ, យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ, យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ, តស្ស បរិត្តា ចេបិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ បរិយាទិយន្តេវស្ស ចិត្តំ; កោ បន វាទោ អធិមត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ សោ អត្ថិ, យោ ទោសោ សោ អត្ថិ, យោ មោហោ សោ អត្ថិ, យោ រាគោ សោ អប្បហីនោ, យោ ទោសោ សោ អប្បហីនោ, យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ យោ រាគោ សោ នត្ថិ, យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ, តស្ស អធិមត្តា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ; កោ បន វាទោ បរិត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ សោ នត្ថិ, យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ...បេ....។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ...បេ.... មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ យោ រាគោ សោ នត្ថិ, យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ, តស្ស អធិមត្តា ចេបិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ; កោ បន វាទោ បរិត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ សោ នត្ថិ, យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ។ សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ខីររុក្ខោ អស្សត្ថោ វា និគ្រោធោ វា បិលក្ខោ វា ឧទុម្ពរោ វា សុក្ខោ កោលាបោ តេរោវស្សិកោ។ តមេនំ បុរិសោ តិណ្ហាយ កុឋារិយា យតោ យតោ អាភិន្ទេយ្យ អាគច្ឆេយ្យ ខីរ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “យញ្ហិ, ភន្តេ, ខីរំ តំ នត្ថី”តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ យោ រាគោ សោ នត្ថិ, យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ, តស្ស អធិមត្តា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ; កោ បន វាទោ បរិត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ សោ នត្ថិ, យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ...បេ....។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ...បេ....។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ យោ រាគោ សោ នត្ថិ, យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ, តស្ស អធិមត្តា ចេបិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ; កោ បន វាទោ បរិត្តានំ! តំ កិស្ស ហេតុ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគោ សោ នត្ថិ , យោ ទោសោ សោ នត្ថិ, យោ មោហោ សោ នត្ថិ, យោ រាគោ សោ បហីនោ, យោ ទោសោ សោ បហីនោ, យោ មោហោ សោ បហីនោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. កោដ្ឋិកសុត្តំ

២៣២. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច មហាកោដ្ឋិកោ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ…បេ… ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ, រសា ជិវ្ហាយ សំយោជនំ …បេ… មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ធម្មា មនស្ស សំយោជន”ន្តិ?

“ន ខោ, អាវុសោ កោដ្ឋិក, ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជនំ…បេ… ន ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ, ន រសា ជិវ្ហាយ សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជនំ…បេ… ន មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ន ធម្មា មនស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជនំ។

“សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, កាឡោ ច ពលីពទ្ទោ [ពលិវទ្ទោ (សី. បី.), ពលិពទ្ទោ (ស្យា. កំ. ក.)] ឱទាតោ ច ពលីពទ្ទោ ឯកេន ទាមេន វា យោត្តេន វា សំយុត្តា អស្សុ។ យោ នុ ខោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កាឡោ ពលីពទ្ទោ ឱទាតស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជនំ, ឱទាតោ ពលីពទ្ទោ កាឡស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជន’ន្តិ, សម្មា នុ ខោ សោ វទមានោ វទេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។ “ន ខោ, អាវុសោ, កាឡោ ពលីពទ្ទោ ឱទាតស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជនំ, ន ឱទាតោ ពលីពទ្ទោ កាឡស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជនំ។ យេន ច ខោ តេ ឯកេន ទាមេន វា យោត្តេន វា សំយុត្តា តំ តត្ថ សំយោជនំ។

“ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ន ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជនំ…បេ… ន ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ…បេ… ន មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ន ធម្មា មនស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ។

“ចក្ខុ វា, អាវុសោ, រូបានំ សំយោជនំ អភវិស្ស, រូបា វា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ, នយិទំ ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយេថ [បញ្ញាយតិ (ក.)] សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ យស្មា ច ខោ, អាវុសោ, ន ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ, តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ…បេ…។

“ជិវ្ហា, អាវុសោ, រសានំ សំយោជនំ អភវិស្ស, រសា វា ជិវ្ហាយ សំយោជនំ, នយិទំ ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយេថ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ យស្មា ច ខោ, អាវុសោ, ន ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ, ន រសា ជិវ្ហាយ សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ, តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ…បេ…។

“មនោ វា, អាវុសោ, ធម្មានំ សំយោជនំ អភវិស្ស, ធម្មា វា មនស្ស សំយោជនំ, នយិទំ ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយេថ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។ យស្មា ច ខោ, អាវុសោ, ន មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ន ធម្មា មនស្ស សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ, តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ។

“តមិនាបេតំ , អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា ន ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ…បេ… ន ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ…បេ… ន មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ន ធម្មា មនស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ។

“សំវិជ្ជតិ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ ចក្ខុ។ បស្សតិ ភគវា ចក្ខុនា រូបំ។ ឆន្ទរាគោ ភគវតោ នត្ថិ។ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ សោតំ។ សុណាតិ ភគវា សោតេន សទ្ទំ។ ឆន្ទរាគោ ភគវតោ នត្ថិ។ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ ឃានំ។ ឃាយតិ ភគវា ឃានេន គន្ធំ។ ឆន្ទរាគោ ភគវតោ នត្ថិ។ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ ជិវ្ហា។ សាយតិ ភគវា ជិវ្ហាយ រសំ។ ឆន្ទរាគោ ភគវតោ នត្ថិ។ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ កាយោ។ ផុសតិ ភគវា កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ។ ឆន្ទរាគោ ភគវតោ នត្ថិ។ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវា។ សំវិជ្ជតិ ខោ, អាវុសោ, ភគវតោ មនោ។ វិជានាតិ ភគវា មនសា ធម្មំ។ ឆន្ទរាគោ ភគវតោ នត្ថិ។ សុវិមុត្តចិត្តោ ភគវា។

“តមិនា ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា ន ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ។ ន សោតំ… ន ឃានំ… ន ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ, ន រសា ជិវ្ហាយ សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ

សំយោជនំ។ ន កាយោ... ន មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ន ធម្មា មនស្ស សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជន’’ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. កាមភូសុត្តំ

២៣៣. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច អានន្ទោ អាយស្មា ច កាមភូ កោសម្ពិយំ វិហរន្តិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា កាមភូ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា កាមភូ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច –

‘‘កិំ នុ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ...បេ.... ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ, រសា ជិវ្ហាយ សំយោជនំ...បេ.... មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ធម្មា មនស្ស សំយោជន’’ន្តិ?

‘‘ន ខោ, អាវុសោ កាមភូ [កាមភុ (សី.) មោគ្គល្លានេ ៦៥-គេ វាគិ សុត្តំ បស្សិតព្ពំ], ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជនំ...បេ.... ន ជិវ្ហា រសានំ សំយោជនំ, ន រសា ជិវ្ហាយ សំយោជនំ...បេ.... ន មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ន ធម្មា មនស្ស សំយោជនំ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជនំ។

‘‘សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, កាឡោ ច ពលីពទ្ទោ ឱទាតោ ច ពលីពទ្ទោ ឯកេន ទាមេន វា យោត្តេន វា សំយុត្តា អស្សុ។ យោ នុ ខោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កាឡោ ពលីពទ្ទោ ឱទាតស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជនំ, ឱទាតោ ពលីពទ្ទោ កាឡស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជន’ន្តិ, សម្មា នុ ខោ សោ វទមានោ វទេយ្យា’’តិ? ‘‘នោ ហេតំ, អាវុសោ’’។ ‘‘ន ខោ, អាវុសោ, កាឡោ ពលីពទ្ទោ ឱទាតស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជនំ, នបិ ឱទាតោ ពលីពទ្ទោ កាឡស្ស ពលីពទ្ទស្ស សំយោជនំ។ យេន ច ខោ តេ ឯកេន ទាមេន វា យោត្តេន វា សំយុត្តា, តំ តត្ថ សំយោជនំ។ ឯវមេវ ខោ , អាវុសោ, ន ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ...បេ.... ន ជិវ្ហា...បេ.... ន មនោ...បេ.... យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ, តំ តត្ថ សំយោជន’’ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឧទាយីសុត្តំ

២៣៤. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច អានន្ទោ អាយស្មា ច ឧទាយី កោសម្ពិយំ វិហរន្តិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា ឧទាយី សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧទាយី អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច –

‘‘យថេវ នុ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, អយំ កាយោ ភគវតា អនេកបរិយាយេន អក្ខាតោ វិវដោ បកាសិតោ – ‘ឥតិបាយំ កាយោ អនត្តា’តិ, សក្កា ឯវមេវ វិញ្ញាណំ បិទំ អាចិក្ខិតុំ ទេសេតុំ បញ្ញបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីកាតុំ – ‘ឥតិបិទំ វិញ្ញាណំ អនត្តា’’’តិ?

‘‘យថេវ ខោ, អាវុសោ ឧទាយិ, អយំ កាយោ ភគវតា អនេកបរិយាយេន អក្ខាតោ វិវដោ បកាសិតោ – ‘ឥតិបាយំ កាយោ អនត្តា’តិ, សក្កា ឯវមេវ វិញ្ញាណំ បិទំ អាចិក្ខិតុំ ទេសេតុំ បញ្ញបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីកាតុំ – ‘ឥតិបិទំ វិញ្ញាណំ អនត្តា’’’តិ។

‘‘ចក្ខុញ្ច, អាវុសោ, បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណ’’ន្តិ? ‘‘ឯវមាវុសោ’’តិ ។ ‘‘យោ ចាវុសោ, ហេតុ, យោ ច បច្ចយោ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ, សោ ច ហេតុ, សោ ច បច្ចយោ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈេយ្យ។ អបិ នុ ខោ ចក្ខុវិញ្ញាណំ បញ្ញាយេថា’’តិ? ‘‘នោ ហេតំ, អាវុសោ’’។ ‘‘ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន ភគវតា អក្ខាតំ វិវដំ បកាសិតំ – ‘ឥតិបិទំ វិញ្ញាណំ អនត្តា’’’តិ...បេ....។

‘‘ជិវ្ហញ្ចាវុសោ, បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ’’ន្តិ? ‘‘ឯវមាវុសោ’’តិ។ ‘‘យោ ចាវុសោ, ហេតុ យោ ច បច្ចយោ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ, សោ ច ហេតុ, សោ ច បច្ចយោ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈេយ្យ, អបិ នុ ខោ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ បញ្ញាយេថា’’តិ? ‘‘នោ ហេតំ, អាវុសោ’’។ ‘‘ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន ភគវតា អក្ខាតំ វិវដំ បកាសិតំ – ‘ឥតិបិទំ វិញ្ញាណំ អនត្តា’’’តិ...បេ....។

“មនញ្ចាវុសោ, បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណ”ន្តិ? “ឯវមាវុសោ”តិ។ “យោ ចាវុសោ, ហេតុ, យោ ច បច្ចយោ មនោវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ, សោ ច ហេតុ, សោ ច បច្ចយោ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈេយ្យ, អបិ នុ ខោ មនោវិញ្ញាណំ បញ្ញាយេថា”តិ? “នោ ហេតំ, អាវុសោ”។ “ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន ភគវតា អក្ខាតំ វិវដំ បកាសិតំ – ‘ឥតិបិទំ វិញ្ញាណំ អនត្តា’”តិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ តិណ្ហំ កុឋារិំ អាទាយ វនំ បវិសេយ្យ។ សោ តត្ថ បស្សេយ្យ មហន្តំ កទលិក្ខន្ធំ ឧជុំ នវំ អកុក្កុកជាតំ [អកុក្កុដកជាតំ (ស្យា. កំ.), អកុក្កជដជាតំ (ក.)]។ តមេនំ មូលេ ឆិន្ទេយ្យ ; មូលេ ឆេត្វា អគ្គេ ឆិន្ទេយ្យ; អគ្គេ ឆេត្វា បត្តវដ្ដិំ វិនិព្ភុជេយ្យ [វិនិព្ភុជ្ជេយ្យ (បី.), វិនិព្ភុជ្ជេយ្យ (ស្យា. កំ.)]។ សោ តត្ថ ផេគ្គុម្បិ នាធិគច្ឆេយ្យ, កុតោ សារំ! ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ នេវត្តានំ ន អត្តនិយំ សមនុបស្សតិ។ សោ ឯវំ អសមនុបស្សន្តោ [ឯវំ សមនុបស្សន្តោ (ស្យា. កំ. ក.)] ន កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ។ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ។ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. អាទិត្តបរិយាយសុត្តំ

២៣៥. “អាទិត្តបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មបរិយាយំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អាទិត្តបរិយាយោ, ធម្មបរិយាយោ? វរំ, ភិក្ខវេ, តត្តាយ អយោសលាកាយ អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ [សញ្ញោតិភូតាយ (ស្យា. កំ.)] ចក្ខុន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ, ន ត្វេវ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អនុព្យញ្ជនសោ និមិត្តគ្គាហោ។ និមិត្តស្សាទគថិតំ [និមិត្តស្សាទគធិតំ (ស្យា. កំ. ក.) ម. និ. ៣.៣១៦-៣១៧] វា, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋេយ្យ, អនុព្យញ្ជនស្សាទគថិតំ វា តស្មិញ្ចេ សមយេ កាលំ ករេយ្យ, ឋានមេតំ វិជ្ជតិ, យំ ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ គច្ឆេយ្យ – និរយំ វា, តិរច្ឆានយោនិំ វា។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវំ ទិស្វា ឯវំ វទាមិ។

“វរំ, ភិក្ខវេ, តិណ្ហេន អយោសង្កុនា អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន សោតិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ, ន ត្វេវ សោតវិញ្ញេយ្យេសុ សទ្ទេសុ អនុព្យញ្ជនសោ និមិត្តគ្គាហោ។ និមិត្តស្សាទគថិតំ វា, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋេយ្យ , អនុព្យញ្ជនស្សាទគថិតំ វា តស្មិញ្ចេ សមយេ កាលង្ករេយ្យ, ឋានមេតំ វិជ្ជតិ, យំ ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ គច្ឆេយ្យ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនិំ វា។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវំ ទិស្វា ឯវំ វទាមិ ។

“វរំ , ភិក្ខវេ, តិណ្ហេន នខច្ឆេទនេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន ឃានិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ, ន ត្វេវ ឃានវិញ្ញេយ្យេសុ គន្ធេសុ អនុព្យញ្ជនសោ និមិត្តគ្គាហោ។ និមិត្តស្សាទគថិតំ វា, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋេយ្យ, អនុព្យញ្ជនស្សាទគថិតំ វា តស្មិញ្ចេ សមយេ កាលំ ករេយ្យ។ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ, យំ ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ គច្ឆេយ្យ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនិំ វា។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវំ ទិស្វា ឯវំ វទាមិ។

“វរំ, ភិក្ខវេ, តិណ្ហេន ខុរេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ, ន ត្វេវ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ អនុព្យញ្ជនសោ និមិត្តគ្គាហោ។ និមិត្តស្សាទគថិតំ វា, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋេយ្យ, អនុព្យញ្ជនស្សាទគថិតំ វា តស្មិញ្ចេ សមយេ កាលំ ករេយ្យ។ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ, យំ ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ គច្ឆេយ្យ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនិំ វា។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវំ ទិស្វា ឯវំ វទាមិ។

“វរំ, ភិក្ខវេ, តិណ្ហាយ សត្តិយា អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ កាយិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ, ន ត្វេវ កាយវិញ្ញេយ្យេសុ ផោដ្ឋព្ពេសុ អនុព្យញ្ជនសោ និមិត្តគ្គាហោ។ និមិត្តស្សាទគថិតំ វា, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋេយ្យ, អនុព្យញ្ជនស្សាទគថិតំ វា តស្មិញ្ចេ សមយេ កាលំ ករេយ្យ។ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ, យំ ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ គច្ឆេយ្យ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនិំ វា។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, អាទីនវំ ទិស្វា ឯវំ វទាមិ។

“វរំ, ភិក្ខវេ, សោត្តំ។ សោត្តំ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, វញ្ឈំ ជីវិតានំ វទាមិ, អផលំ ជីវិតានំ វទាមិ, មោមូហំ ជីវិតានំ វទាមិ, ន ត្វេវ តថារូបេ វិតក្កេ វិតក្កេយ្យ យថារូបានំ វិតក្កានំ វសំ គតោ សង្ឃំ ភិន្ទេយ្យ។ ឥមំ ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ , វញ្ឈំ ជីវិតានំ អាទីនវំ ទិស្វា ឯវំ វទាមិ។

“តត្ថ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘តិដ្ឋតុ តាវ តត្តាយ អយោសលាកាយ អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ។ ហន្ទាហំ ឥទមេវ មនសិ ករោមិ – ឥតិ ចក្ខុ អនិច្ចំ, រូបា អនិច្ចា, ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោ, យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ’” [អនិច្ច”ន្តិ (?)]។

“តំ កិន្នុ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, សោតំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ? “អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“តិដ្ឋតុ តាវ តិណ្ហេន អយោសង្កុនា អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន សោតិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ។ ហន្ទាហំ ឥទមេវ មនសិ ករោមិ – ឥតិ សោតំ អនិច្ចំ, សទ្ទា អនិច្ចា, សោតវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, សោតសម្ផស្សោ អនិច្ចោ, យម្បិទំ សោតសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ។

“តិដ្ឋតុ តាវ តិណ្ហេន នខច្ឆេទនេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន ឃានិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ។ ហន្ទាហំ ឥទមេវ មនសិ ករោមិ – ឥតិ ឃានំ អនិច្ចំ, គន្ធា អនិច្ចា, ឃានវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, ឃានសម្ផស្សោ អនិច្ចោ, យម្បិទំ ឃានសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ…បេ…. តម្បិ អនិច្ចំ។

“តិដ្ឋតុ តាវ តិណ្ហេន ខុរេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ។ ហន្ទាហំ ឥទមេវ មនសិ ករោមិ – ឥតិ ជិវ្ហា អនិច្ចា, រសា អនិច្ចា, ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អនិច្ចោ, យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. តម្បិ អនិច្ចំ។

“តិដ្ឋតុ តាវ តិណ្ហាយ សត្តិយា អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ កាយិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ។ ហន្ទាហំ ឥទមេវ មនសិ ករោមិ – ឥតិ កាយោ អនិច្ចោ, ផោដ្ឋព្ពា អនិច្ចា , កាយវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, កាយសម្ផស្សោ អនិច្ចោ, យម្បិទំ កាយសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ…បេ…. តម្បិ អនិច្ចំ។

“តិដ្ឋតុ តាវ សោត្តំ។ ហន្ទាហំ ឥទមេវ មនសិ ករោមិ – ឥតិ មនោ អនិច្ចោ, ធម្មា អនិច្ចា, មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ, មនោសម្ផស្សោ អនិច្ចោ, យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ”។

“ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ, ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ…បេ…. យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តបរិយាយោ, ធម្មបរិយាយោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមហត្ថបាទោបមសុត្តំ

២៣៦. “ហត្ថេសុ , ភិក្ខវេ, សតិ អាទាននិក្ខេបនំ បញ្ញាយតិ; បាទេសុ សតិ អភិក្កមបដិក្កមោ បញ្ញាយតិ; បព្ពេសុ សតិ សមិញ្ជនបសារណំ បញ្ញាយតិ; កុច្ឆិស្មិំ សតិ ជិឃច្ឆា បិបាសា បញ្ញាយតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្មិំ សតិ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ…. ជិវ្ហាយ សតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ…. មនស្មិំ សតិ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ….។

“ហត្ថេសុ, ភិក្ខវេ, អសតិ អាទាននិក្ខេបនំ ន បញ្ញាយតិ; បាទេសុ អសតិ អភិក្កមបដិក្កមោ ន បញ្ញាយតិ; បព្ពេសុ អសតិ សមិញ្ជនបសារណំ ន បញ្ញាយតិ; កុច្ឆិស្មិំ អសតិ ជិឃច្ឆា បិបាសា ន បញ្ញាយតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្មិំ អសតិ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា នុប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ…. ជិវ្ហាយ អសតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា នុប្បជ្ជតិ…បេ…. មនស្មិំ អសតិ មនោសម្ផស្សបច្ចយា នុប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយហត្ថបាទោបមសុត្តំ

២៣៧. “ហត្ថេសុ, ភិក្ខវេ, សតិ អាទាននិក្ខេបនំ ហោតិ; បាទេសុ សតិ អភិក្កមបដិក្កមោ ហោតិ; បព្ពេសុ សតិ សមិញ្ជនបសារណំ ហោតិ; កុច្ឆិស្មិំ សតិ ជិឃច្ឆា បិបាសា ហោតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្មិំ សតិ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ…. ជិវ្ហាយ សតិ…បេ…. មនស្មិំ សតិ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ….។

“ហត្ថេសុ, ភិក្ខវេ, អសតិ អាទាននិក្ខេបនំ ន ហោតិ; បាទេសុ អសតិ អភិក្កមបដិក្កមោ ន ហោតិ; បព្ពេសុ អសតិ សមិញ្ជនបសារណំ ន ហោតិ; កុច្ឆិស្មិំ អសតិ ជិឃច្ឆា បិបាសា ន ហោតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុស្មិំ អសតិ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា នុប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខំ…បេ…. ជិវ្ហាយ អសតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា នុប្បជ្ជតិ…បេ…. មនស្មិំ អសតិ មនោសម្ផស្សបច្ចយា នុប្បជ្ជតិ អជ្ឈត្តំ សុខំ ទុក្ខ”ន្តិ។ ទសមំ។

សមុទ្ទវគ្គោ អដ្ឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ សមុទ្ទា ពាឡិសិកោ, ខីររុក្ខេន កោដ្ឋិកោ;
កាមភូ ឧទាយី ចេវ, អាទិត្តេន ច អដ្ឋមំ;
ហត្ថបាទូបមា ទ្វេតិ, វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

១៩. អាសីវិសវគ្គោ

១. អាសីវិសោបមសុត្តំ

២៣៨. ‘‘សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ចត្តារោ អាសីវិសា ឧគ្គតេជា ឃោរវិសា។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ជីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខប្បដិកូលោ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឥមេ តេ, អម្ភោ បុរិស, ចត្តារោ អាសីវិសា ឧគ្គតេជា ឃោរវិសា កាលេន កាលំ វុដ្ឋាបេតព្ពា, កាលេន កាលំ ន្ហាបេតព្ពា, កាលេន កាលំ ភោជេតព្ពា, កាលេន កាលំ សំវេសេតព្ពា [បវេសេតព្ពា (ស្យា. កំ. បី. ក.)]។ យទា ច ខោ តេ, អម្ភោ បុរិស, ឥមេសំ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ឧគ្គតេជានំ ឃោរវិសានំ អញ្ញតរោ វា អញ្ញតរោ វា កុប្បិស្សតិ, តតោ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, មរណំ វា និគច្ឆសិ, មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ។ យំ តេ, អម្ភោ បុរិស, ករណីយំ តំ ករោហី’’’តិ។

‘‘អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ភីតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ឧគ្គតេជានំ ឃោរវិសានំ យេន វា តេន វា បលាយេថ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឥមេ ខោ, អម្ភោ បុរិស, បញ្ច វធកា បច្ចត្ថិកា បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធា, យត្ថេវ នំ បស្សិស្សាម តត្ថេវ ជីវិតា វោរោបេស្សាមាតិ។ យំ តេ, អម្ភោ បុរិស, ករណីយំ តំ ករោហី’’’តិ។

‘‘អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ភីតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ឧគ្គតេជានំ ឃោរវិសានំ, ភីតោ បញ្ចន្នំ វធកានំ បច្ចត្ថិកានំ យេន វា តេន វា បលាយេថ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អយំ តេ, អម្ភោ បុរិស, ឆដ្ឋោ អន្តរចរោ វធកោ ឧក្ខិត្តាសិកោ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធោ យត្ថេវ នំ បស្សិស្សាមិ តត្ថេវ សិរោ បាតេស្សាមីតិ។ យំ តេ, អម្ភោ បុរិស, ករណីយំ តំ ករោហី’’’តិ។

‘‘អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ភីតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ឧគ្គតេជានំ ឃោរវិសានំ, ភីតោ បញ្ចន្នំ វធកានំ បច្ចត្ថិកានំ, ភីតោ ឆដ្ឋស្ស អន្តរចរស្ស វធកស្ស ឧក្ខិត្តាសិកស្ស យេន វា តេន វា បលាយេថ។ សោ បស្សេយ្យ សុញ្ញំ គាមំ។ យញ្ញទេវ ឃរំ បវិសេយ្យ រិត្តកញ្ញេវ បវិសេយ្យ តុច្ឆកញ្ញេវ បវិសេយ្យ សុញ្ញកញ្ញេវ បវិសេយ្យ។ យញ្ញទេវ ភាជនំ បរិមសេយ្យ រិត្តកញ្ញេវ បរិមសេយ្យ តុច្ឆកញ្ញេវ បរិមសេយ្យ សុញ្ញកញ្ញេវ បរិមសេយ្យ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឥទានិ, អម្ភោ បុរិស, ឥមំ សុញ្ញំ គាមំ ចោរា គាមឃាតកា បវិសន្តិ [វធិស្សន្តិ (សី. បី.)]។ យំ តេ, អម្ភោ បុរិស, ករណីយំ តំ ករោហី’’’តិ។

‘‘អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ភីតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ឧគ្គតេជានំ ឃោរវិសានំ, ភីតោ បញ្ចន្នំ វធកានំ បច្ចត្ថិកានំ, ភីតោ ឆដ្ឋស្ស អន្តរចរស្ស វធកស្ស ឧក្ខិត្តាសិកស្ស, ភីតោ ចោរានំ គាមឃាតកានំ យេន វា តេន វា បលាយេថ។ សោ បស្សេយ្យ មហន្តំ ឧទកណ្ណវំ ឱរិមំ តីរំ សាសង្កំ សប្បដិភយំ, បារិមំ តីរំ ខេមំ អប្បដិភយំ។ ន ចស្ស នាវា សន្តារណី ឧត្តរសេតុ វា អបារា បារំ គមនាយ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ ខោ មហាឧទកណ្ណវោ ឱរិមំ តីរំ សាសង្កំ សប្បដិភយំ, បារិមំ តីរំ ខេមំ អប្បដិភយំ, នត្ថិ ច [ន ចស្ស (សី. ក.), នត្ថស្ស (ស្យា. កំ.)] នាវា សន្តារណី ឧត្តរសេតុ វា អបារា បារំ គមនាយ។ យំនូនាហំ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ សំកឌ្ឍិត្វា កុល្លំ ពន្ធិត្វា តំ កុល្លំ និស្សាយ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយមមានោ សោត្ថិនា បារំ គច្ឆេយ្យ’’’ន្តិ។

‘‘អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ សំកឌ្ឍិត្វា កុល្លំ ពន្ធិត្វា តំ កុល្លំ និស្សាយ ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយមមានោ សោត្ថិនា បារំ គច្ឆេយ្យ, តិណ្ណោ បារង្គតោ [បារគតោ (សី. ស្យា. កំ.)] ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ។

‘‘ឧបមា ខោ ម្យាយំ, ភិក្ខវេ, កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ។ អយញ្ចេត្ថ [អយំ ចេវេត្ថ (សី.)] អត្ថោ – ចត្តារោ អាសីវិសា ឧគ្គតេជា ឃោរវិសាតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុន្នេតំ មហាភូតានំ អធិវចនំ – បថវីធាតុយា, អាបោធាតុយា, តេជោធាតុយា, វាយោធាតុយា។

“បញ្ច វធកា បច្ចត្ថិកាតិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ អធិវចនំ, សេយ្យថិទំ – រូបុបាទានក្ខន្ធស្ស, វេទនុបាទានក្ខន្ធស្ស, សញ្ញុបាទានក្ខន្ធស្ស, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធស្ស, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធស្ស។

“ឆដ្ឋោ អន្តរចរោ វធកោ ឧក្ខិត្តាសិកោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, នន្ទីរាគស្សេតំ អធិវចនំ។

“សុញ្ញោ គាមោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆន្នេតំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ។ ចក្ខុតោ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី ឧបបរិក្ខតិ រិត្តកញ្ញេវ ខាយតិ, តុច្ឆកញ្ញេវ ខាយតិ, សុញ្ញកញ្ញេវ ខាយតិ…បេ.… ជិវ្ហាតោ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ…បេ.… មនតោ ចេបិ នំ, ភិក្ខវេ, បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី ឧបបរិក្ខតិ រិត្តកញ្ញេវ ខាយតិ, តុច្ឆកញ្ញេវ ខាយតិ, សុញ្ញកញ្ញេវ ខាយតិ។

“ចោរា គាមឃាតកាតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆន្នេតំ ពាហិរានំ អាយតនានំ អធិវចនំ។ ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, ហញ្ញតិ មនាបាមនាបេសុ រូបេសុ; សោតំ, ភិក្ខវេ…បេ.… ឃានំ, ភិក្ខវេ…បេ.… ជិវ្ហា, ភិក្ខវេ, ហញ្ញតិ មនាបាមនាបេសុ រសេសុ; កាយោ, ភិក្ខវេ…បេ.… មនោ, ភិក្ខវេ, ហញ្ញតិ មនាបាមនាបេសុ ធម្មេសុ។

“មហា ឧទកណ្ណវោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុន្នេតំ ឱឃានំ អធិវចនំ – កាមោឃស្ស, ភវោឃស្ស, ទិដ្ឋោឃស្ស, អវិជ្ជោឃស្ស។

“ឱរិមំ តីរំ សាសង្កំ សប្បដិភយន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, សក្កាយស្សេតំ អធិវចនំ។

“បារិមំ តីរំ ខេមំ អប្បដិភយន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, និព្ពានស្សេតំ អធិវចនំ។

“កុល្លន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយស្សេតំ អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស អធិវចនំ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាសមាធិ។

“តស្ស ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយាមោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, វីរិយារម្ភស្សេតំ អធិវចនំ។

“តិណ្ណោ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អរហតោ ឯតំ អធិវចន”ន្តិ។ បឋមំ។

២. រថោបមសុត្តំ

២៣៩. “តីហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយ។ កតមេហិ តីហិ? ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ, ភោជនេ មត្តញ្ញូ, ជាគរិយំ អនុយុត្តោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ, នានុព្យញ្ជនគ្គាហី; យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ។ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ; ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី; យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ; មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, សុភូមិយំ ចាតុមហាបថេ អាជញ្ញរថោ យុត្តោ អស្ស ឋិតោ ឱធស្តបតោទោ [ឱធតបតោទោ (ស្យា. កំ.), ឱធសតបតោទោ (បី.)]។ តមេនំ ទក្ខោ យោគ្គាចរិយោ អស្សទម្មសារថិ អភិរុហិត្វា វាមេន ហត្ថេន រស្មិយោ គហេត្វា, ទក្ខិណេន ហត្ថេន បតោទំ គហេត្វា, យេនិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ សារេយ្យបិ បច្ចាសារេយ្យបិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥមេសំ ឆន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អារក្ខាយ សិក្ខតិ , សំយមាយ សិក្ខតិ, ទមាយ សិក្ខតិ, ឧបសមាយ សិក្ខតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ – ‘នេវ ទវាយ, ន មទាយ, ន មណ្ឌនាយ, ន វិភូសនាយ, យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា, យាបនាយ, វិហិំសូបរតិយា, ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ, ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ, នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ, យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ, អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចា’តិ។ សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ វណំ អាលិម្បេយ្យ យាវទេវ រោហនត្ថាយ [រោបនត្ថាយ (សី. បី.), សេវនត្ថាយ (ស្យា. កំ.), គោបនត្ថាយ (ក.)], សេយ្យថា វា បន អក្ខំ

អព្ភញ្ជេយ្យ យាវទេវ ភារស្ស និត្ថរណត្ថាយ; ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ – ‘នេវ ទវាយ, ន មទាយ, ន មណ្ឌនាយ, ន វិភូសនាយ, យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា, យាបនាយ, វិហឹសូបរតិយា, ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ, ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ, នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ, យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ, អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចា’តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា។ រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. កុម្មោបមសុត្តំ

២៤០. “ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, កុម្មោ កច្ឆបោ សាយន្ហសមយំ អនុនទីតីរេ គោចរបសុតោ អហោសិ។ សិង្គាលោបិ [សិគាលោបិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ខោ, ភិក្ខវេ, សាយន្ហសមយំ អនុនទីតីរេ គោចរបសុតោ អហោសិ។ អទ្ទសា ខោ, ភិក្ខវេ, កុម្មោ កច្ឆបោ សិង្គាលំ ទូរតោវ គោចរបសុតំ។ ទិស្វាន សោណ្ឌិបញ្ចមានិ អង្គានិ សកេ កបាលេ សមោទហិត្វា អប្បោស្សុក្កោ តុណ្ហីភូតោ សង្កសាយតិ។ សិង្គាលោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, អទ្ទស កុម្មំ កច្ឆបំ ទូរតោវ គោចរបសុតំ។ ទិស្វាន យេន កុម្មោ កច្ឆបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា កុម្មំ កច្ឆបំ បច្ចុបដ្ឋិតោ អហោសិ – ‘យទាយំ កុម្មោ កច្ឆបោ សោណ្ឌិបញ្ចមានំ អង្គានំ អញ្ញតរំ វា អញ្ញតរំ វា អង្គំ អភិនិន្នាមេស្សតិ, តត្ថេវ នំ គហេត្វា ឧទ្ទាលិត្វា ខាទិស្សាមី’តិ។ យទា ខោ, ភិក្ខវេ, កុម្មោ កច្ឆបោ សោណ្ឌិបញ្ចមានំ អង្គានំ អញ្ញតរំ វា អញ្ញតរំ វា អង្គំ ន អភិនិន្នាមិ, អថ សិង្គាលោ កុម្មម្ហា និព្ពិជ្ជ បក្កាមិ, ឱតារំ អលភមានោ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេបិ មារោ បាបិមា សតតំ សមិតំ បច្ចុបដ្ឋិតោ – ‘អប្បេវ នាមាហំ ឥមេសំ ចក្ខុតោ វា ឱតារំ លភេយ្យំ…បេ.… ជិវ្ហាតោ វា ឱតារំ លភេយ្យំ…បេ.… មនតោ វា ឱតារំ លភេយ្យ’ន្តិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា វិហរថ។ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា មា និមិត្តគ្គាហិនោ អហុវត្ថ, មា អនុព្យញ្ជនគ្គាហិនោ។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជថ, រក្ខថ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជថ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ មា និមិត្តគ្គាហិនោ អហុវត្ថ, មា អនុព្យញ្ជនគ្គាហិនោ។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជថ, រក្ខថ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជថ។ យតោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា វិហរិស្សថ, អថ តុម្ហេហិបិ មារោ បាបិមា និព្ពិជ្ជ បក្កមិស្សតិ, ឱតារំ អលភមានោ – កុម្មម្ហាវ សិង្គាលោ”តិ។

> “កុម្មោ អង្គានិ សកេ កបាលេ,
> សមោទហំ ភិក្ខុ មនោវិតក្កេ;
> អនិស្សិតោ អញ្ញមហេឋយានោ,
> បរិនិព្ពុតោ នូបវទេយ្យ កញ្ចី”តិ។ តតិយំ;

៤. បឋមទារុក្ខន្ធោបមសុត្តំ

២៤១. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសម្ពិយំ វិហរតិ គង្គាយ នទិយា តីរេ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា មហន្តំ ទារុក្ខន្ធំ គង្គាយ នទិយា សោតេន វុយ្ហមានំ។ ទិស្វាន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អមុំ មហន្តំ ទារុក្ខន្ធំ គង្គាយ នទិយា សោតេន វុយ្ហមាន”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សចេ សោ, ភិក្ខវេ, ទារុក្ខន្ធោ ន ឱរិមំ តីរំ ឧបគច្ឆតិ, ន បារិមំ តីរំ ឧបគច្ឆតិ, ន មជ្ឈេ សំសីទិស្សតិ, ន ថលេ ឧស្សីទិស្សតិ, ន មនុស្សគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អមនុស្សគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អាវដ្តគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អន្តោបូតិ ភវិស្សតិ; ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ទារុក្ខន្ធោ សមុទ្ទនិន្នោ ភវិស្សតិ សមុទ្ទបោណោ សមុទ្ទបព្ភារោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? សមុទ្ទនិន្នោ, ភិក្ខវេ, គង្គាយ នទិយា សោតោ សមុទ្ទបោណោ សមុទ្ទបព្ភារោ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សចេ តុម្ហេបិ ន ឱរិមំ តីរំ ឧបគច្ឆថ, ន បារិមំ តីរំ ឧបគច្ឆថ; ន មជ្ឈេ សំសីទិស្សថ, ន ថលេ ឧស្សីទិស្សថ, ន មនុស្សគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អមនុស្សគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អាវដ្ដគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អន្តោបូតី ភវិស្សថ; ឯវំ តុម្ហេ , ភិក្ខវេ, និព្ពាននិន្នា ភវិស្សថ និព្ពានបោណា និព្ពានបព្ភារា។ តំ កិស្ស ហេតុ? និព្ពាននិន្នា, ភិក្ខវេ, សម្មាទិដ្ឋិ និព្ពានបោណា និព្ពានបព្ភារា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កីំ នុ ខោ, ភន្តេ, ឱរិមំ តីរំ, កីំ បារិមំ តីរំ, កោ មជ្ឈេ សំសាទោ [សំសីទោ (ក.), សំសីទិតោ (ស្យា. កំ.)], កោ ថលេ ឧស្សាទោ, កោ មនុស្សគ្គាហោ, កោ អមនុស្សគ្គាហោ, កោ អាវដ្ដគ្គាហោ, កោ អន្តោបូតិភាវោ”តិ?

“‘ឱរិមំ តីរ’ន្តិ ខោ, ភិក្ខុ, ឆន្នេតំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ។ ‘បារិមំ តីរ’ន្តិ ខោ , ភិក្ខុ, ឆន្នេតំ ពាហិរានំ អាយតនានំ អធិវចនំ។ ‘មជ្ឈេ សំសាទោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, នន្ទីរាគស្សេតំ អធិវចនំ។ ‘ថលេ ឧស្សាទោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, អស្មិមានស្សេតំ អធិវចនំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខុ, មនុស្សគ្គាហោ? ឥធ, ភិក្ខុ, គិហីហិ សំសដ្ឋោ [គិហិសំសដ្ឋោ (ក.)] វិហរតិ, សហនន្ទី សហសោកី, សុខិតេសុ សុខិតោ, ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ, ឧប្បន្នេសុ កិច្ចករណីយេសុ អត្តនា តេសុ យោគំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខុ, មនុស្សគ្គាហោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខុ, អមនុស្សគ្គាហោ? ឥធ, ភិក្ខុ, ឯកច្ចោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខុ, អមនុស្សគ្គាហោ។ ‘អាវដ្ដគ្គាហោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខុ, អន្តោបូតិភាវោ? ឥធ, ភិក្ខុ, ឯកច្ចោ ទុស្សីលោ ហោតិ បាបធម្មោ អសុចិសង្កស្សរសមាចារោ បដិច្ឆន្នកម្មន្តោ អស្សមណោ សមណបដិញ្ញោ អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិបដិញ្ញោ អន្តោបូតិ អវស្សុតោ កសម្ពុជាតោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខុ, ‘អន្តោបូតិភាវោ’”តិ។

តេន ខោ បន សមយេន នន្ទោ គោបាលកោ ភគវតោ អវិទូរេ ឋិតោ ហោតិ។ អថ ខោ នន្ទោ គោបាលកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហំ ខោ, ភន្តេ, ន ឱរិមំ តីរំ ឧបគច្ឆាមិ, ន បារិមំ តីរំ ឧបគច្ឆាមិ, ន មជ្ឈេ សំសីទិស្សាមិ, ន ថលេ ឧស្សីទិស្សាមិ, ន មំ មនុស្សគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អមនុស្សគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អាវដ្ដគ្គាហោ គហេស្សតិ, ន អន្តោបូតិ ភវិស្សាមិ។ លភេយ្យាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ”ន្តិ។ “តេន ហិ ត្វំ, នន្ទ, សាមិកានំ គាវោ និយ្យាតេហី”តិ [នីយ្យាទេហីតិ (សី.), និយ្យាទេហីតិ (ស្យា. កំ. បី.)]។ “គមិស្សន្តិ, ភន្តេ, គាវោ វច្ឆគិទ្ធិនិយោ”តិ។ “និយ្យាតេហេវ ត្វំ, នន្ទ, សាមិកានំ គាវោ”តិ។ អថ ខោ នន្ទោ គោបាលកោ សាមិកានំ គាវោ និយ្យាតេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – “និយ្យាតិតា [និយ្យាតា (ស្យា. កំ. ក. សី. អដ្ឋ.)], ភន្តេ, សាមិកានំ គាវោ។ លភេយ្យាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ”ន្តិ។ អលត្ថ ខោ នន្ទោ គោបាលកោ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, អលត្ថ ឧបសម្បទំ។ អចិរូបសម្បន្នោ ច បនាយស្មា នន្ទោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ...បេ.... អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា នន្ទោ អរហតំ អហោសីតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយទារុក្ខន្ធោបមសុត្តំ

២៤២. ឯកំ សមយំ ភគវា កិមិលាយំ [កិម្ពិលាយំ (សី. បី.), កិម្មិលាយំ (ស្យា. កំ.)] វិហរតិ គង្គាយ នទិយា តីរេ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា មហន្តំ ទារុក្ខន្ធំ គង្គាយ នទិយា សោតេន វុយ្ហមានំ។ ទិស្វាន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អមុំ មហន្តំ ទារុក្ខន្ធំ គង្គាយ នទិយា សោតេន វុយ្ហមាន”ន្តិ? “ឯវំ ភន្តេ”...បេ.... ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា កិមិលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – កីំ នុ ខោ, ភន្តេ, ឱរិមំ តីរំ...បេ.... កតមោ ច, កិមិល, អន្តោបូតិភាវោ។ ឥធ, កិមិល, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ សំកិលិដ្ឋំ អាបត្តិំ អាបន្នោ ហោតិ យថារូបាយ អាបត្តិយា ន វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, កិមិល, អន្តោបូតិភាវោតិ។ បញ្ចមំ។

៦. អវស្សុតបរិយាយសុត្តំ

២៤៣. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន កាបិលវត្ថវានំ សក្យានំ នវំ សន្ធាគារំ [សន្ថាគារំ (ក.)] អចិរការិតំ ហោតិ អនជ្ឈាវុដ្ឋំ [អនជ្ឈាវុត្ថំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា កេនចិ វា មនុស្សភូតេន។ អថ ខោ កាបិលវត្ថវា សក្យា យេន ភគវា តេនុបសង្កមីសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ កាបិលវត្ថវា

សក្យា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “ឥធ, ភន្តេ, កាបិលវត្ថវានំ សក្យានំ នវំ សន្ថាគារំ អចិរការិតំ [អចិរការិតំ ហោតិ (ក.)] អនជ្ឈាវុដ្ឋំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា កេនចិ វា មនុស្សភូតេន ។ តំ, ភន្តេ, ភគវា បឋមំ បរិភុញ្ជតុ។ ភគវតា បឋមំ បរិភុត្តំ បច្ឆា កាបិលវត្ថវា សក្យា បរិភុញ្ជិស្សន្តិ។ តទស្ស កាបិលវត្ថវានំ សក្យានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។

អថ ខោ កាបិលវត្ថវា សក្យា ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន នវំ សន្ថាគារំ តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា សព្ពសន្ថរិំ [សព្ពសន្ថរិំ សន្ថតំ (ក.)] សន្ថាគារំ សន្ថរិត្វា អាសនានិ បញ្ញាបេត្វា ឧទកមណិកំ បតិដ្ឋាបេត្វា តេលប្បទីបំ អារោបេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “សព្ពសន្ថរិសន្ថតំ [សព្ពសន្ថរិំ សន្ថតំ (សី. បី. ក.)], ភន្តេ, សន្ថាគារំ, អាសនានិ បញ្ញត្តានិ, ឧទកមណិកោ បតិដ្ឋាបិតោ, តេលប្បទីបោ អារោបិតោ។ យស្ស ទានិ , ភន្តេ, ភគវា កាលំ មញ្ញតី”តិ។ អថ ខោ ភគវា និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន យេន នវំ សន្ថាគារំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បាទេ បក្ខាលេត្វា សន្ថាគារំ បវិសិត្វា មជ្ឈិមំ ថម្ភំ និស្សាយ បុរត្ថាភិមុខោ និសីទិ។ ភិក្ខុសង្ឃោបិ ខោ បាទេ បក្ខាលេត្វា សន្ថាគារំ បវិសិត្វា បច្ឆិមំ ភិត្តិំ និស្សាយ បុរត្ថាភិមុខោ និសីទិ ភគវន្តំយេវ បុរក្ខត្វា។ កាបិលវត្ថវា សក្យា បាទេ បក្ខាលេត្វា សន្ថាគារំ បវិសិត្វា បុរត្ថិមំ ភិត្តិំ និស្សាយ បច្ឆិមាភិមុខា និសីទិំសុ ភគវន្តំយេវ បុរក្ខត្វា។ អថ ខោ ភគវា កាបិលវត្ថវេ សក្យេ ពហុទេវ រត្តិំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧយ្យោជេសិ – “អភិក្កន្តា ខោ, គោតមា, រត្តិ។ យស្ស ទានិ កាលំ មញ្ញថា”តិ ។ “ឯវំ , ភន្តេ”តិ ខោ កាបិលវត្ថវា សក្យា ភគវតោ បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កមិំសុ។

អថ ខោ ភគវា អចិរបក្កន្តេសុ កាបិលវត្ថវេសុ សក្យេសុ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អាមន្តេសិ – “វិគតថិនមិទ្ធោ ខោ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុសង្ឃោ។ បដិភាតុ តំ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខូនំ ធម្មី កថា។ បិដ្ឋិ មេ អាគិលាយតិ; តមហំ អាយមិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ ភគវា ចតុគ្គុណំ សង្ឃាដិំ បញ្ញាបេត្វា ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេសិ , បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ, សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច – “អវស្សុតបរិយាយញ្ច វោ, អាវុសោ, ទេសេស្សាមិ, អនវស្សុតបរិយាយញ្ច។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“កថំ, អាវុសោ, អវស្សុតោ ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ វិហរតិ បរិត្តចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អវស្សុតោ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ...បេ.... អវស្សុតោ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ...បេ.... អវស្សុតោ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ។ ឯវំវិហារិញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុំ ចក្ខុតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ លភតេវ មារោ ឱតារំ, លភតិ មារោ អារម្មណំ...បេ.... ជិវ្ហាតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, លភតេវ [លភេថ (ក.)] មារោ ឱតារំ , លភតិ [លភេថ (ក.)] មារោ អារម្មណំ...បេ.... មនតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, លភតេវ មារោ ឱតារំ, លភតិ មារោ អារម្មណំ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, នឡាគារំ វា តិណាគារំ វា សុក្ខំ កោលាបំ តេរោវស្សិកំ។ បុរត្ថិមាយ ចេបិ នំ ទិសាយ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ, លភេថេវ [លភេថ (ក.)] អគ្គិ ឱតារំ, លភេថ អគ្គិ អារម្មណំ; បច្ឆិមាយ ចេបិ នំ ទិសាយ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ...បេ.... ឧត្តរាយ ចេបិ នំ ទិសាយ...បេ.... ទក្ខិណាយ ចេបិ នំ ទិសាយ...បេ.... ហេដ្ឋិមតោ ចេបិ នំ...បេ.... ឧបរិមតោ ចេបិ នំ... យតោ កុតោចិ ចេបិ នំ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ, លភេថេវ អគ្គិ ឱតារំ លភេថ អគ្គិ អារម្មណំ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ឯវំវិហារិំ ភិក្ខុំ ចក្ខុតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, លភតេវ មារោ ឱតារំ, លភតិ មារោ អារម្មណំ...បេ.... ជិវ្ហាតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ...បេ.... មនតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, លភតេវ មារោ ឱតារំ, លភតិ មារោ អារម្មណំ។ ឯវំវិហារិញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុំ រូបា អធិភំសុ, ន ភិក្ខុ រូបេ អធិភោសិ; សទ្ទា ភិក្ខុំ អធិភំសុ, ន ភិក្ខុ សទ្ទេ អធិភោសិ; គន្ធា ភិក្ខុំ អធិភំសុ, ន ភិក្ខុ គន្ធេ អធិភោសិ; រសា ភិក្ខុំ អធិភំសុ, ន ភិក្ខុ រសេ អធិភោសិ; ផោដ្ឋព្ពា ភិក្ខុំ អធិភំសុ, ន ភិក្ខុ ផោដ្ឋព្ពេ អធិភោសិ ; ធម្មា ភិក្ខុំ អធិភំសុ, ន ភិក្ខុ ធម្មេ

អធិភោសិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ភិក្ខុ រូបាធិភូតោ, សទ្ទាធិភូតោ, គន្ធាធិភូតោ, រសាធិភូតោ, ផោដ្ឋព្ពាធិភូតោ, ធម្មាធិភូតោ, អធិភូតោ, អនធិភូ, [អនធិភូតោ (សី. ស្យា. កំ. ក.)] អធិភំសុ នំ បាបកា អកុសលា ធម្មា សំកិលេសិកា បោនោព្ភវិកា សទរា ទុក្ខវិបាកា អាយតិំ ជាតិជរាមរណិយា។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, អវស្សុតោ ហោតិ។

"កថញ្ចាវុសោ, អនវស្សុតោ ហោតិ? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ , តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ...បេ.... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ភិក្ខុ អនវស្សុតោ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ...បេ.... អនវស្សុតោ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ។ ឯវំវិហារិញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុំ ចក្ខុតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, នេវ លភតិ មារោ ឱតារំ, ន លភតិ មារោ អារម្មណំ...បេ.... ជិវ្ហាតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ...បេ.... មនតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, នេវ លភតិ មារោ ឱតារំ, ន លភតិ មារោ អារម្មណំ។

"សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កូដាគារំ វា សាលា វា ពហលមត្តិកា អទ្ទាវលេបនា។ បុរត្ថិមាយ ចេបិ នំ ទិសាយ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ, នេវ លភេថ អគ្គិ ឱតារំ, ន លភេថ អគ្គិ អារម្មណំ...បេ.... បច្ឆិមាយ ចេបិ នំ... ឧត្តរាយ ចេបិ នំ... ទក្ខិណាយ ចេបិ នំ... ហេដ្ឋិមតោ ចេបិ នំ... ឧបរិមតោ ចេបិ នំ... យតោ កុតោចិ ចេបិ នំ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ, នេវ លភេថ អគ្គិ ឱតារំ, ន លភេថ អគ្គិ អារម្មណំ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ឯវំវិហារិំ ភិក្ខុំ ចក្ខុតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, នេវ លភតិ មារោ ឱតារំ, ន លភតិ មារោ អារម្មណំ...បេ.... មនតោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ, នេវ លភតិ មារោ ឱតារំ, ន លភតិ មារោ អារម្មណំ។ ឯវំវិហារី ចាវុសោ, ភិក្ខុ រូបេ អធិភោសិ, ន រូបា ភិក្ខុំ អធិភំសុ; សទ្ទេ ភិក្ខុ អធិភោសិ, ន សទ្ទា ភិក្ខុំ អធិភំសុ; គន្ធេ ភិក្ខុ អធិភោសិ, ន គន្ធា ភិក្ខុំ អធិភំសុ; រសេ ភិក្ខុ អធិភោសិ, ន រសា ភិក្ខុំ អធិភំសុ; ផោដ្ឋព្ពេ ភិក្ខុ អធិភោសិ, ន ផោដ្ឋព្ពា ភិក្ខុំ អធិភំសុ; ធម្មេ ភិក្ខុ អធិភោសិ, ន ធម្មា ភិក្ខុំ អធិភំសុ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ, ភិក្ខុ រូបាធិភូ, សទ្ទាធិភូ, គន្ធាធិភូ, រសាធិភូ, ផោដ្ឋព្ពាធិភូ, ធម្មាធិភូ, អធិភូ, អនធិភូតោ [អនធិភូតោ កេហិចិ កិលេសេហិ (ក.)], អធិភោសិ តេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ សំកិលេសិកេ បោនោព្ភវិកេ សទរេ ទុក្ខវិបាកេ អាយតិំ ជាតិជរាមរណិយេ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, អនវស្សុតោ ហោតី"តិ។

អថ ខោ ភគវា វុដ្ឋហិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អាមន្តេសិ – "សាធុ សាធុ, មោគ្គល្លាន! សាធុ ខោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខូនំ អវស្សុតបរិយាយញ្ច អនវស្សុតបរិយាយញ្ច អភាសី"តិ។

ឥទមវោច អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុក្ខធម្មសុត្តំ

២៤៤. យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពេសំយេវ ទុក្ខធម្មានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ។ តថា ខោ បនស្ស កាមា ទិដ្ឋា ហោន្តិ, យថាស្ស កាមេ បស្សតោ, យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបរិឡាហោ, សោ នានុសេតិ។ តថា ខោ បនស្ស ចារោ ច វិហារោ ច អនុពុទ្ធោ ហោតិ, យថា ចរន្តំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា នានុសេន្តិ។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពេសំយេវ ទុក្ខធម្មានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ? 'ឥតិ រូបំ, ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ, ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ; ឥតិ វេទនា... ឥតិ សញ្ញា... ឥតិ សង្ខារា... ឥតិ វិញ្ញាណំ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ, ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ'តិ – ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពេសំយេវ ទុក្ខធម្មានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ។

"កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាមា ទិដ្ឋា ហោន្តិ? យថាស្ស កាមេ បស្សតោ, យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបរិឡាហោ, សោ នានុសេតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អង្គារកាសុ សាធិកបោរិសា បុណ្ណា អង្គារានំ វីតច្ចិកានំ វីតធូមានំ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ជីវិតុកាមោ អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខបដិក្កូលោ។ តមេនំ ទ្វេ ពលវន្តោ បុរិសា នានាពាហាសុ គហេត្វា, តំ អង្គារកាសុំ ឧបកឌ្ឍេយ្យុំ។ សោ ឥតិចិ

តិចេវ កាយំ សន្នាមេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ញាត [ញាណំ (ក.)] ញ្ហិ, ភិក្ខវេ, តស្ស បុរិសស្ស [បុរិសស្ស ហោតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.), បុរិសស្ស ហេតុ ហោតិ (ក.) ម. និ. ២.៤៥] ឥមំ ចាហំ អង្គារកាសុំ បបតិស្សាមិ, តតោនិទានំ មរណំ វា និគច្ឆិស្សាមិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខន្តិ។ ឯវមេវ ខោ , ភិក្ខវេ , ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា ទិដ្ឋា ហោន្តិ, យថាស្ស កាមេ បស្សតោ, យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបរិឡាហោ, សោ នានុសេតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចារោ ច វិហារោ ច អនុពុទ្ធោ ហោតិ, យថា ចរន្តំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា នានុស្សវន្តិ [នានុសេន្តិ (ក.)]? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ពហុកណ្ដកំ ទាយំ បវិសេយ្យ។ តស្ស បុរតោបិ កណ្ដកោ, បច្ឆតោបិ កណ្ដកោ, ឧត្តរតោបិ កណ្ដកោ, ទក្ខិណតោបិ កណ្ដកោ, ហេដ្ឋតោបិ កណ្ដកោ, ឧបរិតោបិ កណ្ដកោ។ សោ សតោវ អភិក្កមេយ្យ, សតោវ បដិក្កមេយ្យ – ‘មា មំ កណ្ដកោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, អយំ វុច្ចតិ អរិយស្ស វិនយេ កណ្ដកោ”តិ។ ឥតិ វិទិត្វា [កណ្ដកោ។ តំ កណ្ដកោតិ ឥតិ វិទិត្វា (សី.)] សំវរោ ច អសំវរោ ច វេទិតព្ពោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, អសំវរោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ…បេ…. ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា…បេ.… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អសំវរោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សំវរោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ, យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ…បេ…. ជិវ្ហា រសំ សាយិត្វា…បេ…. មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ, យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សំវរោ ហោតិ។

“តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំ ចរតោ ឯវំ វិហរតោ កទាចិ ករហចិ សតិសម្មោសា ឧប្បជ្ជន្តិ, បាបកា អកុសលា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា, ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ។ អថ ខោ នំ ខិប្បមេវ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ទិវសំសន្តត្តេ [ទិវសសន្តត្តេ (សី.)] អយោកដាហេ ទ្វេ វា តីណិ វា ឧទកផុសិតានិ និបាតេយ្យ។ ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, ឧទកផុសិតានំ និបាតោ, អថ ខោ នំ ខិប្បមេវ បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តស្ស ចេ ភិក្ខុនោ ឯវំ ចរតោ, ឯវំ វិហរតោ កទាចិ ករហចិ សតិសម្មោសា ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា សរសង្កប្បា សំយោជនិយា, ទន្ធោ, ភិក្ខវេ, សតុប្បាទោ។ អថ ខោ នំ ខិប្បមេវ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចារោ ច វិហារោ ច អនុពុទ្ធោ ហោតិ; យថា ចរន្តំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា នានុស្សវន្តិ។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ ឯវំ ចរន្តំ ឯវំ វិហរន្តំ រាជានោ វា រាជមហាមត្តា វា មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតី វា សាលោហិតា វា, ភោគេហិ អភិហដ្ឋុំ បវារេយ្យុំ – ‘ឯហិ [ឯវំ (សី.)], ភោ បុរិស, កិំ តេ ឥមេ កាសាវា អនុទហន្តិ, កិំ មុណ្ឌោ កបាលមនុចរសិ, ឯហិ ហីនាយាវត្តិត្វា ភោគេ ច ភុញ្ជស្សុ, បុញ្ញានិ ច ករោហី’តិ។ សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ ចរន្តោ ឯវំ វិហរន្តោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, គង្គា នទី បាចីននិន្នា បាចីនបោណា បាចីនបព្ភារា។ អថ មហាជនកាយោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាល-បិដកំ អាទាយ – ‘មយំ ឥមំ គង្គំ នទិំ បច្ឆានិន្នំ ករិស្សាម បច្ឆាបោណំ បច្ឆាបព្ភារ’ន្តិ។ តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ ខោ សោ មហាជនកាយោ គង្គំ នទិំ បច្ឆានិន្នំ ករេយ្យ បច្ឆាបោណំ បច្ឆាបព្ភារ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “គង្គា, ភន្តេ, នទី បាចីននិន្នា បាចីនបោណា បាចីនបព្ភារា; សា ន សុករា បច្ឆានិន្នា កាតុំ បច្ឆាបោណា បច្ឆាបព្ភារា។ យាវទេវ ច បន សោ មហាជនកាយោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តញ្ចេ ភិក្ខុំ ឯវំ ចរន្តំ ឯវំ វិហរន្តំ រាជានោ វា រាជមហាមត្តា វា មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតី វា សាលោហិតា វា ភោគេហិ អភិហដ្ឋុំ បវារេយ្យុំ – ‘ឯហិ, ភោ បុរិស, កិំ តេ ឥមេ កាសាវា អនុទហន្តិ, កិំ មុណ្ឌោ កបាលមនុចរសិ, ឯហិ ហីនាយាវត្តិត្វា ភោគេ ច ភុញ្ជស្សុ, បុញ្ញានិ ច ករោហី’តិ។ សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ ចរន្តោ ឯវំ វិហរន្តោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ?

យញ្ហិ តំ, ភិក្ខវេ, ចិត្តំ ទីឃរត្តំ វិវេកនិន្នំ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ, តថា [កញ្ច (ស្យា. កំ. ក.)] ហិនាយាវត្តិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតី’’តិ។ សត្តមំ។

៨. កឹសុកោបមសុត្តំ

២៤៥. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេនញ្ញតរោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘‘កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស ភិក្ខុស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន [បញ្ហាវេយ្យាករណេន (ស្យា. កំ. ក.)], យេនញ្ញតរោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘‘កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស ភិក្ខុស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន, យេនញ្ញតរោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘‘កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ចតុន្នំ មហាភូតានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស ភិក្ខុស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន, យេនញ្ញតរោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘‘កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ? ‘‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ , សព្ពំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ឯត្តាវតា, ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស ភិក្ខុស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន, យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឥធាហំ, ភន្តេ, យេនញ្ញតរោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចំ – កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, សោ ភិក្ខុ មំ ឯតទវោច – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’តិ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, អសន្តុដ្ឋោ តស្ស ភិក្ខុស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន , យេនញ្ញតរោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចំ – ‘កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, សោ ភិក្ខុ មំ ឯតទវោច – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ...បេ.... ចតុន្នំ មហាភូតានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ...បេ.... យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’តិ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, អសន្តុដ្ឋោ តស្ស ភិក្ខុស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹ ( ) [(ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោចំ) (ក.)]។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតី’’តិ?

‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, បុរិសស្ស កឹសុកោ អទិដ្ឋបុព្ពោ អស្ស។ សោ យេនញ្ញតរោ បុរិសោ កឹសុកស្ស ទស្សាវី តេនុបសង្កមេយ្យ។ ឧបសង្កមិត្វា តំ បុរិសំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កីទិសោ, ភោ បុរិស, កឹសុកោ’តិ? សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កាឡកោ ខោ, អម្ភោ បុរិស, កឹសុកោ – សេយ្យថាបិ ឈាមខាណូ’តិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខុ, សមយេន តាទិសោវស្ស កឹសុកោ យថាបិ [យថា (សី. ស្យា. កំ.) ទុតិយវារាទីសុ បន ‘‘យថាបិ’’ត្វេវ ទិស្សតិ] តស្ស បុរិសស្ស ទស្សនំ។ អថ ខោ, សោ ភិក្ខុ, បុរិសោ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស បុរិសស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន, យេនញ្ញតរោ បុរិសោ កឹសុកស្ស ទស្សាវី តេនុបសង្កមេយ្យ; ឧបសង្កមិត្វា តំ បុរិសំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កីទិសោ , ភោ បុរិស, កឹសុកោ’តិ? សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘លោហិតកោ ខោ, អម្ភោ បុរិស, កឹសុកោ – សេយ្យថាបិ មំសបេសី’តិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខុ, សមយេន តាទិសោវស្ស កឹសុកោ យថាបិ តស្ស បុរិសស្ស ទស្សនំ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុ បុរិសោ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស បុរិសស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន, យេនញ្ញតរោ បុរិសោ កឹសុកស្ស ទស្សាវី តេនុបសង្កមេយ្យ ; ឧបសង្កមិត្វា តំ បុរិសំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កីទិសោ, ភោ បុរិស, កឹសុកោ’តិ? សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឱចិរកជាតោ [ឱជីរកជាតោ (សី.), ឱទីរកជាតោ (បី.)] ខោ, អម្ភោ បុរិស, កឹសុកោ អាទិន្នសិបាដិកោ – សេយ្យថាបិ សិរីសោ’តិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខុ, សមយេន តាទិសោវស្ស កឹសុកោ, យថាបិ តស្ស បុរិសស្ស ទស្សនំ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុ បុរិសោ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស បុរិសស្ស បញ្ហវេយ្យាករណេន , យេនញ្ញតរោ បុរិសោ កឹសុកស្ស ទស្សាវី តេនុបសង្កមេយ្យ; ឧបសង្កមិត្វា តំ បុរិសំ ឯវំ វ

ទេយ្យ – ‘កីទិសោ, ភោ បុរិស, កីសុកោ’តិ? សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ពហលបត្តបលាសោ សន្ទច្ឆាយោ [សណ្ឌច្ឆាយោ (ស្យា. កំ.)] ខោ, អម្ភោ បុរិស, កីសុកោ – សេយ្យថាបិ និគ្រោធោ’តិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខុ, សមយេន តាទិសោវស្ស កីសុកោ, យថាបិ តស្ស បុរិសស្ស ទស្សនំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខុ, យថា យថា អធិមុត្តានំ តេសំ សប្បុរិសានំ ទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ ហោតិ, តថា តថា ខោ តេហិ សប្បុរិសេហិ ព្យាកតំ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ ទឡ្ហុទ្ទាបំ [ទឡ្ហទ្ទាបំ (សី. បី.)] ទឡ្ហបាការតោរណំ ឆទ្វារំ។ តត្រស្ស ទោវារិកោ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី, អញ្ញាតានំ និវារេតា, ញាតានំ បវេសេតា។ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ អាគន្ត្វា សីឃំ ទូតយុគំ តំ ទោវារិកំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កហំ, ភោ បុរិស, ឥមស្ស នគរស្ស នគរស្សាមី’តិ? សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឯសោ, ភន្តេ, មជ្ឈេ សិង្ឃាដកេ និសិន្នោ’តិ។ អថ ខោ តំ សីឃំ ទូតយុគំ នគរស្សាមិកស្ស យថាភូតំ វចនំ និយ្យាតេត្វា យថាគតមគ្គំ បដិបជ្ជេយ្យ។ បច្ឆិមាយ ទិសាយ អាគន្ត្វា សីឃំ ទូតយុគំ...បេ.... ឧត្តរាយ ទិសាយ... ទក្ខិណាយ ទិសាយ អាគន្ត្វា សីឃំ ទូតយុគំ តំ ទោវារិកំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កហំ, ភោ បុរិស, ឥមស្ស នគរស្សាមី’តិ? សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឯសោ, ភន្តេ, មជ្ឈេ សិង្ឃាដកេ និសិន្នោ’តិ។ អថ ខោ តំ សីឃំ ទូតយុគំ នគរស្សាមិកស្ស យថាភូតំ វចនំ និយ្យាតេត្វា យថាគតមគ្គំ បដិបជ្ជេយ្យ។

“ឧបមា ខោ ម្យាយំ, ភិក្ខុ, កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ។ អយញ្ចេត្ថ អត្ថោ – ‘នគរ’ន្តិ ខោ, ភិក្ខុ, ឥមស្សេតំ ចាតុមហាភូតិកស្ស កាយស្ស អធិវចនំ មាតាបេត្តិកសម្ភវស្ស ឱទនកុម្មាសូបចយស្ស អនិច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទនវិទ្ធំសនធម្មស្ស។ ‘ឆ ទ្វារា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, ឆន្នេតំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ។ ‘ទោវារិកោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, សតិយា ឯតំ អធិវចនំ។ ‘សីឃំ ទូតយុគ’ន្តិ ខោ, ភិក្ខុ, សមថវិបស្សនានេតំ អធិវចនំ។ ‘នគរស្សាមី’តិ ខោ, ភិក្ខុ, វិញ្ញាណស្សេតំ អធិវចនំ។ ‘មជ្ឈេ សិង្ឃាដកោ’តិ ខោ , ភិក្ខុ, ចតុន្នេតំ មហាភូតានំ អធិវចនំ – បថវីធាតុយា, អាបោធាតុយា, តេជោធាតុយា, វាយោធាតុយា។ ‘យថាភូតំ វចន’ន្តិ ខោ, ភិក្ខុ, និព្ពានស្សេតំ អធិវចនំ។ ‘យថាគតមគ្គោ’តិ ខោ, ភិក្ខុ, អរិយស្សេតំ អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស អធិវចនំ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិយា...បេ.... សម្មាសមាធិស្សា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៨. វីណោបមសុត្តំ

២៤៦. “យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ ឧប្បជ្ជេយ្យ ឆន្ទោ វា រាគោ វា ទោសោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ [បដិឃំ វា (សី.)] ចេតសោ, តតោ ចិត្តំ និវារយេ្យ។ សភយោ ចេសោ មគ្គោ សប្បដិភយោ ច សកណ្ដកោ ច សគហនោ ច ឧម្មគ្គោ ច កុម្មគ្គោ ច ទុហិតិកោ ច។ អសប្បុរិសសេវិតោ ចេសោ មគ្គោ, ន ចេសោ មគ្គោ សប្បុរិសេហិ សេវិតោ។ ន ត្វំ ឯតំ អរហសីតិ។ តតោ ចិត្តំ និវារយេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេហិ រូបេហិ...បេ.... យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ...បេ.... មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ ឧប្បជ្ជេយ្យ ឆន្ទោ វា រាគោ វា ទោសោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ចេតសោ តតោ ចិត្តំ និវារយេ្យ។ សភយោ ចេសោ មគ្គោ សប្បដិភយោ ច សកណ្ដកោ ច សគហនោ ច ឧម្មគ្គោ ច កុម្មគ្គោ ច ទុហិតិកោ ច។ អសប្បុរិសសេវិតោ ចេសោ មគ្គោ, ន ចេសោ មគ្គោ សប្បុរិសេហិ សេវិតោ។ ន ត្វំ ឯតំ អរហសីតិ។ តតោ ចិត្តំ និវារយេ មនោវិញ្ញេយ្យេហិ ធម្មេហិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កិដ្ឋំ សម្បន្នំ។ កិដ្ឋារក្ខោ [កិដ្ឋារក្ខកោ (សី.)] ច បមត្តោ, គោណោ ច កិដ្ឋាទោ អទុំ កិដ្ឋំ ឱតរិត្វា យាវទត្ថំ មទំ អាបជ្ជេយ្យ បមាទំ អាបជ្ជេយ្យ ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អសំវុតការី បញ្ចសុ កាមគុណេសុ យាវទត្ថំ មទំ អាបជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កិដ្ឋំ សម្បន្នំ កិដ្ឋារក្ខោ ច អប្បមត្តោ គោណោ ច កិដ្ឋាទោ អទុំ កិដ្ឋំ ឱតរេយ្យ។ តមេនំ កិដ្ឋារក្ខោ នាសាយំ សុគ្គហិតំ គណ្ហេយ្យ។ នាសាយំ សុគ្គហិតំ គហេត្វា ឧបរិឃដាយំ សុនិគ្គហិតំ និគ្គណ្ហេយ្យ។ ឧបរិឃដាយំ សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេត្វា ទណ្ឌេន សុតាឡិតំ តាឡេយ្យ។ ទណ្ឌេន សុតាឡិតំ តាឡេត្វា ឱសជ្ជេយ្យ។ ទុតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ ...បេ.... តតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, គោណោ កិដ្ឋាទោ អទុំ កិដ្ឋំ ឱតរេយ្យ។ តមេនំ កិដ្ឋារក្ខោ នាសាយំ សុគ្គហិតំ គណ្ហេយ្យ។ នាសាយំ សុគ្គហិតំ គហេត្វា ឧបរិឃដាយំ សុនិគ្គហិតំ និគ្គណ្ហេយ្យ។ ឧបរិឃដាយំ សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេត្វា ទណ្ឌេន សុតាឡិតំ តាឡេយ្យ។ ទណ្ឌេន សុតាឡិតំ តាឡេត្វា ឱសជ្ជេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, គោណោ កិដ្ឋាទោ គាមគតោ វា អរញ្ញគតោ វា, ឋានពហុលោ វា អស្ស និសជ្ជពហុលោ វា ន តំ កិដ្ឋំ បុន ឱតរេយ្យ – តមេវ បុរិមំ ទណ្ឌសម្ផស្សំ សមនុស្សរន្តោ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យតោ ខោ ភិក្ខុនោ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ ចិត្តំ ឧទុជិតំ ហោតិ សុទុជិតំ, អជ្ឈត្តមេវ សន្តិដ្ឋតិ, សន្និសីទតិ, ឯកោទិ ហោតិ, សមាធិយតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ វា រាជមហាមត្តស្ស វា វីណាយ សទ្ទោ អស្សុតបុព្ពោ អស្ស។ សោ វីណាសទ្ទំ សុណេយ្យ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អម្ភោ, កស្ស [កិស្ស (សី. បី.)] នុ ខោ ឯសោ សទ្ទោ ឯវំរជនីយោ ឯវំកមនីយោ ឯវំមទនីយោ ឯវំមុច្ឆនីយោ ឯវំពន្ធនីយោ’តិ? តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯសា, ខោ, ភន្តេ, វីណា នាម, យស្សា ឯសោ សទ្ទោ ឯវំរជនីយោ ឯវំកមនីយោ ឯវំមទនីយោ ឯវំមុច្ឆនីយោ ឯវំពន្ធនីយោ’តិ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘គច្ឆថ មេ, ភោ, តំ វីណំ អាហរថា’តិ។ តស្ស តំ វីណំ អាហរេយ្យុំ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អយំ ខោ សា, ភន្តេ, វីណា យស្សា ឯសោ សទ្ទោ ឯវំរជនីយោ ឯវំកមនីយោ ឯវំមទនីយោ ឯវំមុច្ឆនីយោ ឯវំពន្ធនីយោ’តិ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អលំ មេ, ភោ, តាយ វីណាយ, តមេវ មេ សទ្ទំ អាហរថា’តិ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘អយំ ខោ, ភន្តេ, វីណា នាម អនេកសម្ភារា មហាសម្ភារា។ អនេកេហិ សម្ភារេហិ សមារទ្ធា វទតិ , សេយ្យថិទំ – ទោណិញ្ច បដិច្ច ចម្មញ្ច បដិច្ច ទណ្ឌញ្ច បដិច្ច ឧបធារណេ ច បដិច្ច តន្តិយោ ច បដិច្ច កោណញ្ច បដិច្ច បុរិសស្ស ច តជ្ជំ វាយាមំ បដិច្ច ឯវាយំ, ភន្តេ, វីណា នាម អនេកសម្ភារា មហាសម្ភារា។ អនេកេហិ សម្ភារេហិ សមារទ្ធា វទតី’តិ។ សោ តំ វីណំ ទសធា វា សតធា វា ផាលេយ្យ, ទសធា វា សតធា វា តំ ផាលេត្វា សកលិកំ សកលិកំ ករេយ្យ។ សកលិកំ សកលិកំ ករិត្វា អគ្គិនា ឌហេយ្យ, អគ្គិនា ឌហិត្វា មសឹ ករេយ្យ។ មសឹ ករិត្វា មហាវាតេ វា ឱផុនេយ្យ [ឱបុនេយ្យ (សី. បី.), ឱផុណេយ្យ (?)], នទិយា វា សីឃសោតាយ បវាហេយ្យ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អសតី កិរាយំ, ភោ, វីណា នាម, យថេវំ យំ [យថេវាយំ (សី.), យថេវយំ (បី.)] កិញ្ចិ វីណា នាម ឯត្ថ ច បនាយំ ជនោ [ឯត្ថ បនាយំ ជនោ (ស្យា. កំ.), ឯត្ថ ច មហាជនោ (បី. ក.)] អតិវេលំ បមត្តោ បលឡិតោ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រូបំ សមន្នេសតិ [សមន្នេសតិ (សី. ស្យា. កំ.), សមនេសតិ (បី.)] យាវតា រូបស្ស គតិ, វេទនំ សមន្នេសតិ យាវតា វេទនាយ គតិ, សញ្ញំ សមន្នេសតិ យាវតា សញ្ញាយ គតិ, សង្ខារេ សមន្នេសតិ យាវតា សង្ខារានំ គតិ, វិញ្ញាណំ សមន្នេសតិ យាវតា វិញ្ញាណស្ស គតិ។ តស្ស រូបំ សមន្នេសតោ យាវតា រូបស្ស គតិ, វេទនំ សមន្នេសតោ...បេ.... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ សមន្នេសតោ យាវតា វិញ្ញាណស្ស គតិ។ យម្បិស្ស តំ ហោតិ អហន្តិ វា មមន្តិ វា អស្មីតិ វា តម្បិ តស្ស ន ហោតី”តិ។ នវមំ។

១០. ឆប្បាណកោបមសុត្តំ

២៤៧. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ អរុគត្តោ បក្កគត្តោ សរវនំ បវិសេយ្យ។ តស្ស កុសកណ្ដកា ចេវ បាទេ វិជ្ឈេយ្យុំ, សរបត្តានិ ច គត្តានិ [សរបត្តានិ បក្កគត្តានិ (ស្យា. កំ.), អរុបក្កានិ គត្តានិ (បី. ក.)] វិលេខេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ភិយ្យោសោមត្តាយ តតោនិទានំ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទិយេថ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ គាមគតោ វា អរញ្ញគតោ វា លភតិ វត្តារំ – ‘អយញ្ច សោ [អយញ្ច ខោ (បី. ក.), អយំ សោ (?)] អាយស្មា ឯវំការី ឯវំសមាចារោ អសុចិគាមកណ្ដកោ’តិ។ តំ កណ្ដកោតិ [តំ “អសុចិគាមកណ្ឌកោ”តិ (ក.)] ឥតិ វិទិត្វា សំវរោ ច អសំវរោ ច វេទិតព្ពោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, អសំវរោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ អធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ព្យាបជ្ជតិ, អនុបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឆប្បាណកេ គហេត្វា នានាវិសយេ នានាគោចរេ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ អហិំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ សុសុមារំ [សុំសុមារំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ បក្ខិំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ កុក្កុរំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ ។ សិង្គាលំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ មក្កដំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធិត្វា មជ្ឈេ គណ្ឋិំ ករិត្វា ឱស្សជ្ជេយ្យ។ អថ ខោ, តេ, ភិក្ខវេ , ឆប្បាណកា នានាវិសយា នានាគោចរា សកំ សកំ គោចរវិសយំ អាវិញ្ឆេយ្យុំ [អាវិញ្ឆេយ្យុំ (សី.)] – អហិ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘វម្មិកំ បវេក្ខាមី’តិ, សុសុមារោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘ឧទកំ បវេក្ខាមី’តិ, បក្ខី អាវិញ្ឆេយ្យ ‘អាកាសំ ឌេស្សាមី’តិ, កុក្កុរោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘គាមំ បវេក្ខាមី’តិ, សិង្គាលោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘សីវថិកំ [សិវថិកំ (ក.)] បវេក្ខាមី’តិ, មក្កដោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘វនំ បវេក្ខាមី’តិ។ យទា ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ឆប្បាណកា ឈត្តា អស្សុ កិលន្តា, អថ ខោ យោ នេសំ បាណកានំ ពលវតរោ អស្ស តស្ស តេ អនុវត្តេយ្យុំ, អនុវិធាយេយ្យុំ វសំ គច្ឆេយ្យុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ កាយគតាសតិ អភាវិតា អពហុលីកតា, តំ ចក្ខុ អាវិញ្ឆតិ មនាបិយេសុ រូបេសុ, អមនាបិយា រូបា បដិកូលា ហោន្តិ...បេ.... មនោ អាវិញ្ឆតិ មនាបិយេសុ ធម្មេសុ, អមនាបិយា ធម្មា បដិកូលា ហោន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អសំវរោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សំវរោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ រូបេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ, យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ...បេ.... ជិវ្ហា រសំ សាយិត្វា...បេ.... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ នាធិមុច្ចតិ, អប្បិយរូបេ ធម្មេ ន ព្យាបជ្ជតិ, ឧបដ្ឋិតកាយស្សតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ, តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឆប្បាណកេ គហេត្វា នានាវិសយេ នានាគោចរេ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ អហិំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ សុសុមារំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ បក្ខិំ គហេត្វា...បេ.... កុក្កុរំ គហេត្វា... សិង្គាលំ គហេត្វា... មក្កដំ គហេត្វា ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធេយ្យ។ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា ពន្ធិត្វា ទឡ្ហេ ខីលេ វា ថម្ភេ វា ឧបនិពន្ធេយ្យ។ អថ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ឆប្បាណកា នានាវិសយា នានាគោចរា សកំ សកំ គោចរវិសយំ អាវិញ្ឆេយ្យុំ – អហិ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘វម្មិកំ បវេក្ខាមី’តិ, សុសុមារោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘ឧទកំ បវេក្ខាមី’តិ, បក្ខី អាវិញ្ឆេយ្យ ‘អាកាសំ ឌេស្សាមី’តិ, កុក្កុរោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘គាមំ បវេក្ខាមី’តិ, សិង្គាលោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘សីវថិកំ បវេក្ខាមី’តិ, មក្កដោ អាវិញ្ឆេយ្យ ‘វនំ បវេក្ខាមី’តិ ។ យទា ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ឆប្បាណកា ឈត្តា អស្សុ កិលន្តា , អថ តមេវ ខីលំ វា ថម្ភំ វា ឧបតិដ្ឋេយ្យុំ, ឧបនិសីទេយ្យុំ, ឧបនិបជ្ជេយ្យុំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុនោ កាយគតាសតិ ភាវិតា ពហុលីកតា, តំ ចក្ខុ នាវិញ្ឆតិ មនាបិយេសុ រូបេសុ, អមនាបិយា រូបា នប្បដិកូលា ហោន្តិ...បេ.... ជិវ្ហា នាវិញ្ឆតិ មនាបិយេសុ រសេសុ...បេ.... មនោ នាវិញ្ឆតិ មនាបិយេសុ ធម្មេសុ, អមនាបិយា ធម្មា នប្បដិកូលា ហោន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សំវរោ ហោតិ។

“‘ទឡ្ហេ ខីលេ វា ថម្ភេ វា’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, កាយគតាយ សតិយា ឯតំ អធិវចនំ។ តស្មាតិហ វោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘កាយគតា នោ សតិ ភាវិតា ភវិស្សតិ ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា’តិ។ ឯវញ្ហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ ទសមំ។

១១. យវកលាបិសុត្តំ

២៤៨. “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, យវកលាបី ចាតុមហាបថេ និក្ខិត្តា អស្ស។ អថ ឆ បុរិសា អាគច្ឆេយ្យុំ ព្យាភង្គិហត្ថា។ តេ យវកលាបី ឆហិ ព្យាភង្គីហិ ហនេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សា, ភិក្ខវេ, យវកលាបី សុហតា អស្ស ឆហិ ព្យាភង្គីហិ ហញ្ញមានា។ អថ សត្តមោ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ព្យាភង្គិហត្ថោ។ សោ តំ យវកលាបី សត្តមាយ ព្យាភង្គិយា ហនេយ្យ។ ឯវញ្ហិ សា ភិក្ខវេ, យវកលាបី សុហតតរា អស្ស, សត្តមាយ ព្យាភង្គិយា ហញ្ញមានា។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ចក្ខុស្មិំ ហញ្ញតិ មនាបាមនាបេហិ រូបេហិ...បេ.... ជិវ្ហាយ ហញ្ញតិ មនាបាមនាបេហិ រសេហិ...បេ.... មនស្មិំ ហញ្ញតិ មនាបាមនាបេហិ ធម្មេហិ។ សចេ សោ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អាយតិំ បុនព្ភវាយ ចេតេតិ, ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មោឃបុរិសោ សុហតតរោ ហោតិ, សេយ្យថាបិ សា យវកលាបី សត្តមាយ ព្យាភង្គិយា ហញ្ញមានា។

“ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, ទេវាសុរសង្គាមោ សមុបព្យូឡ្ហោ [សមុបព្ពូឡ្ហោ (សី. បី.)] អហោសិ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, វេបចិត្តិ អសុរិន្ទោ អសុរេ អាមន្តេសិ – ‘សចេ, មារិសា, ទេវាសុរសង្គាមេ សមុបព្យូឡ្ហេ អសុរា ជិនេយ្យុំ ទេវា បរាជិនេយ្យុំ, យេន នំ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ កណ្ឋបញ្ចមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធិត្វា មម សន្តិកេ អានេយ្យាថ អសុរបុរ’ន្តិ។ សក្កោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវានមិន្ទោ ទេវេ តាវតិំសេ អាមន្តេសិ – ‘សចេ, មារិសា, ទេវាសុរសង្គាមេ សមុបព្យូឡ្ហេ ទេវា ជិនេយ្យុំ អសុរា បរាជិនេយ្យុំ, យេន នំ វេបចិត្តិំ អសុរិន្ទំ កណ្ឋបញ្ចមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធិត្វា មម សន្តិកេ អានេយ្យាថ សុធម្មំ ទេវសភ’ន្តិ។ តស្មិំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សង្គាមេ ទេវា ជិនិំសុ, អសុរា បរាជិនិំសុ ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតិំសា វេបចិត្តិំ អសុរិន្ទំ កណ្ឋបញ្ចមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធិត្វា សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស សន្តិកេ អានេសុំ សុធម្មំ ទេវសភំ។ តត្រ សុទំ, ភិក្ខវេ, វេបចិត្តិ អសុរិន្ទោ កណ្ឋបញ្ចមេហិ ពន្ធនេហិ ពទ្ធោ [ពន្ធោ (សី. ស្យា. កំ. ក.)] ហោតិ។ យទា ខោ, ភិក្ខវេ, វេបចិត្តិស្ស អសុរិន្ទស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘ធម្មិកា ខោ ទេវា, អធម្មិកា អសុរា , ឥធេវ ទានាហំ ទេវបុរំ គច្ឆាមី’តិ។ អថ កណ្ឋបញ្ចមេហិ ពន្ធនេហិ មុត្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ, ទិព្ពេហិ ច បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ។ យទា ច ខោ, ភិក្ខវេ, វេបចិត្តិស្ស អសុរិន្ទស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘ធម្មិកា ខោ អសុរា, អធម្មិកា ទេវា, តត្ថេវ ទានាហំ អសុរបុរំ គមិស្សាមី’តិ, អថ កណ្ឋបញ្ចមេហិ ពន្ធនេហិ ពទ្ធំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ ទិព្ពេហិ ច បញ្ចហិ កាមគុណេហិ បរិហាយតិ។ ឯវំ សុខុមំ ខោ, ភិក្ខវេ, វេបចិត្តិពន្ធនំ។ តតោ សុខុមតរំ មារពន្ធនំ។ មញ្ញមានោ ខោ, ភិក្ខវេ, ពទ្ធោ មារស្ស, អមញ្ញមានោ មុត្តោ បាបិមតោ។

‘‘‘អស្មី’តិ, ភិក្ខវេ, មញ្ញិតមេតំ, ‘អយមហមស្មី’តិ មញ្ញិតមេតំ, ‘ភវិស្ស’ន្តិ មញ្ញិតមេតំ, ‘ន ភវិស្ស’ន្តិ មញ្ញិតមេតំ, ‘រូបី ភវិស្ស’ន្តិ មញ្ញិតមេតំ, ‘អរូបី ភវិស្ស’ន្តិ មញ្ញិតមេតំ, ‘សញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ មញ្ញិតមេតំ, ‘អសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ មញ្ញិតមេតំ, ‘នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ មញ្ញិតមេតំ។ មញ្ញិតំ, ភិក្ខវេ, រោគោ, មញ្ញិតំ គណ្ឌោ, មញ្ញិតំ សល្លំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘អមញ្ញមានេន [អមញ្ញិតមានេន (បី. ក.)] ចេតសា វិហរិស្សាមា’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

‘‘‘អស្មី’តិ, ភិក្ខវេ, ឥញ្ជិតមេតំ, ‘អយមហមស្មី’តិ ឥញ្ជិតមេតំ, ‘ភវិស្ស’ន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ, ‘ន ភវិស្ស’ន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ, ‘រូបី ភវិស្ស’ន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ, ‘អរូបី ភវិស្ស’ន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ, ‘សញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ, ‘អសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ, ‘នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ។ ឥញ្ជិតំ, ភិក្ខវេ , រោគោ, ឥញ្ជិតំ គណ្ឌោ, ឥញ្ជិតំ សល្លំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘អនិញ្ជមានេន [អនិញ្ជិយមានេន (ស្យា. កំ. ក.)] ចេតសា វិហរិស្សាមា’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

‘‘‘អស្មី’តិ , ភិក្ខវេ, ផន្ទិតមេតំ, ‘អយមហមស្មី’តិ ផន្ទិតមេតំ, ‘ភវិស្ស’ន្តិ…បេ.… ‘ន ភវិស្ស’ន្តិ… ‘រូបី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘អរូបី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘សញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘អសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ ផន្ទិតមេតំ។ ផន្ទិតំ, ភិក្ខវេ, រោគោ, ផន្ទិតំ គណ្ឌោ, ផន្ទិតំ សល្លំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘អផន្ទមានេន [អផន្ទិយមានេន (ស្យា. កំ. ក.)] ចេតសា វិហរិស្សាមា’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

‘‘‘អស្មី’តិ, ភិក្ខវេ, បបញ្ចិតមេតំ, ‘អយមហមស្មី’តិ បបញ្ចិតមេតំ, ‘ភវិស្ស’ន្តិ…បេ.… ‘ន ភវិស្ស’ន្តិ… ‘រូបី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘អរូបី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘សញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘អសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ… ‘នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ បបញ្ចិតមេតំ។ បបញ្ចិតំ, ភិក្ខវេ, រោគោ, បបញ្ចិតំ គណ្ឌោ, បបញ្ចិតំ សល្លំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘និប្បបញ្ចេន ចេតសា វិហរិស្សាមា’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

‘‘‘អស្មី’តិ, ភិក្ខវេ, មានគតមេតំ, ‘អយមហមស្មី’តិ មានគតមេតំ, ‘ភវិស្ស’ន្តិ មានគតមេតំ, ‘ន ភវិស្ស’ន្តិ មានគតមេតំ, ‘រូបី ភវិស្ស’ន្តិ មានគតមេតំ, ‘អរូបី ភវិស្ស’ន្តិ មានគតមេតំ, ‘សញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ មានគតមេតំ, ‘អសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ មានគតមេតំ, ‘នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្ស’ន្តិ មានគតមេតំ។ មានគតំ, ភិក្ខវេ, រោគោ, មានគតំ គណ្ឌោ, មានគតំ សល្លំ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ‘និហតមានេន ចេតសា វិហរិស្សាមា’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ ឯកាទសមំ។

អាសីវិសវគ្គោ ឯកូនវីសតិមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អាសីវិសោ រថោ កុម្មោ, ទ្វេ ទារុក្ខន្ធា អវស្សុតោ;
ទុក្ខធម្មា កឹសុកា វីណា, ឆប្បាណា យវកលាបីតិ។

សឡាយតនវគ្គេ ចតុត្ថបណ្ណាសកោ សមត្តោ។

តស្ស វគ្គុទ្ទានំ –

នន្ទិក្ខយោ សដ្ឋិនយោ, សមុទ្ទោ ឧរគេន ច;
ចតុបណ្ណាសកា ឯតេ, និបាតេសុ បកាសិតាតិ។

សឡាយតនសំយុត្តំ សមត្តំ។

២. វេទនាសំយុត្តំ

១. សគាថវគ្គោ

១. សមាធិសុត្តំ

២៤៩. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ វេទនាតិ។

“សមាហិតោ សម្បជានោ, សតោ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
វេទនា ច បជានាតិ, វេទនានញ្ច សម្ភវំ។

“យត្ថ ចេតា និរុជ្ឈន្តិ, មគ្គញ្ច ខយគាមិនំ;
វេទនានំ ខយា ភិក្ខុ, និច្ឆាតោ បរិនិព្ពុតោ”តិ។ បឋមំ;

២. សុខសុត្តំ

២៥០. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ វេទនាតិ។

“សុខំ វា យទិ វា ទុក្ខំ, អទុក្ខមសុខំ សហ;
អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច, យំ កិញ្ចិ អត្ថិ វេទិតំ។

“ឯតំ ទុក្ខន្តិ ញត្វាន, មោសធម្មំ បលោកិនំ;
ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សំ, ឯវំ តត្ថ វិរជ្ជតី”តិ។ ទុតិយំ;

៣. បហានសុត្តំ

២៥១. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ សុខាយ, ភិក្ខវេ, វេទនាយ រាគានុសយោ បហាតព្ពោ, ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហាតព្ពោ, អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ បហាតព្ពោ។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ បហីនោ ហោតិ, អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ បហីនោ ហោតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខុ និរនុសយោ សម្មទ្ទសោ អច្ឆេច្ឆិ [អច្ឆេជ្ជិ (ពហូសុ)] តណ្ហំ, វិវត្តយិ [វាវត្តយិ (សី.)] សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្ស’”តិ។

“សុខំ វេទយមានស្ស [វេទិយមានស្ស (សី. បី.)], វេទនំ អប្បជានតោ;
សោ រាគានុសយោ ហោតិ, អនិស្សរណទស្សិនោ។

“ទុក្ខំ វេទយមានស្ស, វេទនំ អប្បជានតោ;
បដិឃានុសយោ ហោតិ, អនិស្សរណទស្សិនោ។

“អទុក្ខមសុខំ សន្តំ, ភូរិបញ្ញេន ទេសិតំ;
តញ្ចាបិ អភិនន្ទតិ, នេវ ទុក្ខា បមុច្ចតិ។

“យតោ ច ភិក្ខុ អាតាបី, សម្បជញ្ញំ ន រិញ្ចតិ;
តតោ សោ វេទនា សព្ពា, បរិជានាតិ បណ្ឌិតោ។

“សោ វេទនា បរិញ្ញាយ, ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនាសវោ;
កាយស្ស ភេទា ធម្មដ្ឋោ, សង្ខ្យំ នោបេតិ វេទគូ”តិ។ តតិយំ;

៤. បាតាលសុត្តំ

២៥២. “អស្សុតវា, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ យំ វាចំ ភាសតិ – ‘អត្ថិ មហាសមុទ្ទេ បាតាលោ’តិ។ តំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អសន្តំ អវិជ្ជមានំ ឯវំ វាចំ ភាសតិ – ‘អត្ថិ មហាសមុទ្ទេ បាតាលោ’តិ។ សារីរិកានំ ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខានំ វេទនានំ អធិវចនំ យទិទំ ‘បាតាលោ’តិ។ អស្សុតវា, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ សារីរិកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ បាតាលេ ន បច្ចុដ្ឋាសិ, គាធញ្ច នាជ្ឈគា’។ សុតវា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សារីរិកាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ នេវ សោចតិ, ន កិលមតិ, ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘សុតវា អរិយសាវកោ បាតាលេ បច្ចុដ្ឋាសិ, គាធញ្ច អជ្ឈគា’”តិ។

> “យោ ឯតា នាធិវាសេតិ, ឧប្បន្នា វេទនា ទុខា;
> សារីរិកា បាណហរា, យាហិ ផុដ្ឋោ បវេធតិ។
>
> “អក្កន្ទតិ បរោទតិ, ទុព្ពលោ អប្បថាមកោ;
> ន សោ បាតាលេ បច្ចុដ្ឋាសិ, អថោ គាធម្បិ នាជ្ឈគា។
>
> “យោ ចេតា អធិវាសេតិ, ឧប្បន្នា វេទនា ទុខា;
> សារីរិកា បាណហរា, យាហិ ផុដ្ឋោ ន វេធតិ;
> ស វេ បាតាលេ បច្ចុដ្ឋាសិ, អថោ គាធម្បិ អជ្ឈគា”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. ទដ្ឋព្ពសុត្តំ

២៥៣. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ សុខា, ភិក្ខវេ, វេទនា ទុក្ខតោ ទដ្ឋព្ពា, ទុក្ខា វេទនា សល្លតោ ទដ្ឋព្ពា, អទុក្ខមសុខា វេទនា អនិច្ចតោ ទដ្ឋព្ពា។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សុខា វេទនា ទុក្ខតោ ទិដ្ឋា ហោតិ, ទុក្ខា វេទនា សល្លតោ ទិដ្ឋា ហោតិ, អទុក្ខមសុខា វេទនា អនិច្ចតោ ទិដ្ឋា ហោតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខុ សម្មទ្ទសោ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា’”តិ។

> “យោ សុខំ ទុក្ខតោ អទ្ទ, ទុក្ខមទ្ទក្ខិ សល្លតោ;
> អទុក្ខមសុខំ សន្តំ, អទ្ទក្ខិ នំ អនិច្ចតោ។
>
> “ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ, បរិជានាតិ វេទនា;
> សោ វេទនា បរិញ្ញាយ, ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនាសវោ;
> កាយស្ស ភេទា ធម្មដ្ឋោ, សង្ខ្យំ នោបេតិ វេទគូ”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. សល្លសុត្តំ

២៥៤. “អស្សុតវា, ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ សុខម្បិ វេទនំ វេទយតិ [វេទិយតិ (សី. បី.)], ទុក្ខម្បិ វេទនំ វេទយតិ, អទុក្ខមសុខម្បិ វេទនំ វេទយតិ។ សុតវា, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សុខម្បិ វេទនំ វេទយតិ , ទុក្ខម្បិ វេទនំ វេទយតិ, អទុក្ខមសុខម្បិ វេទនំ វេទយតិ។ តត្រ, ភិក្ខវេ, កោ វិសេសោ កោ អធិប្បយាសោ [អធិប្បាយោ (សី. ក.), អធិប្បាយសោ (ស្យា. កំ.), អធិប្បាយោសោ (បី.)] កឹ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេនា”តិ? ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា…បេ…. អស្សុតវា។ ភិក្ខវេ, បុថុជ្ជនោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ សោ ទ្វេ វេទនា វេទយតិ – កាយិកញ្ច, ចេតសិកញ្ច។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, បុរិសំ សល្លេន វិជ្ឈេយ្យ [សល្លេន អនុវិជ្ឈេយ្យុំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ តមេនំ ទុតិយេន សល្លេន អនុវេធំ វិជ្ឈេយ្យ [សល្លេន អនុវិជ្ឈេយ្យុំ (សី.), សល្លេន អនុវេធំ វិជ្ឈេយ្យុំ (ស្យា. កំ.), សល្លេន វិជ្ឈេយ្យុំ (បី.)]។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ទ្វិសល្លេន វេទនំ វេទយតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ សោ ទ្វេ វេទនា វេទយតិ – កាយិកញ្ច, ចេតសិកញ្ច។ តស្សាយេវ ខោ បន ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ បដិឃវា ហោតិ។ តមេនំ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃវន្តំ, យោ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ, សោ អនុសេតិ។ សោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ កាមសុខំ អភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ន ហិ សោ, ភិក្ខវេ, បជានាតិ

អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អញ្ញត្រ កាមសុខា ទុក្ខាយ វេទនាយ និស្សរណំ, តស្ស កាមសុខញ្ច អភិនន្ទតោ, យោ សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ, សោ អនុសេតិ។ សោ តាសំ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តស្ស តាសំ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ អប្បជានតោ, យោ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ, សោ អនុសេតិ។ សោ សុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, សញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ។ ទុក្ខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, សញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ។ អទុក្ខមសុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, សញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, 'អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ សញ្ញុត្តោ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, សញ្ញុត្តោ ទុក្ខស្មា'តិ វទាមិ។

"សុតវា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ ន សោចតិ, ន កិលមតិ, ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឯកំ វេទនំ វេទយតិ – កាយិកំ, ន ចេតសិកំ។

"សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសំ សល្លេន វិជ្ឈេយ្យុំ។ តមេនំ ទុតិយេន សល្លេន អនុវេធំ ន វិជ្ឈេយ្យុំ។ ឯវញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ ឯកសល្លេន វេទនំ វេទយតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ ន សោចតិ, ន កិលមតិ, ន បរិទេវតិ, ន ឧរត្តាឡឹ កន្ទតិ, ន សម្មោហំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឯកំ វេទនំ វេទយតិ – កាយិកំ, ន ចេតសិកំ។ តស្សាយេវ ខោ បន ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ បដិឃវា ន ហោតិ។ តមេនំ ទុក្ខាយ វេទនាយ អប្បដិឃវន្តំ, យោ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃានុសយោ, សោ នានុសេតិ។ សោ ទុក្ខាយ វេទនាយ ផុដ្ឋោ សមានោ កាមសុខំ នាភិនន្ទតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? បជានាតិ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ អញ្ញត្រ កាមសុខា ទុក្ខាយ វេទនាយ និស្សរណំ។ តស្ស កាមសុខំ នាភិនន្ទតោ យោ សុខាយ វេទនាយ រាគានុសយោ, សោ នានុសេតិ។ សោ តាសំ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវំ ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ។ តស្ស តាសំ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានតោ, យោ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ, សោ នានុសេតិ។ សោ សុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ។ ទុក្ខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ , វិសញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ។ អទុក្ខមសុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, 'សុតវា អរិយសាវកោ វិសញ្ញុត្តោ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ , វិសញ្ញុត្តោ ទុក្ខស្មា'តិ វទាមិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសេសោ, អយំ អធិប្បយាសោ, ឥទំ នានាករណំ សុតវតោ អរិយសាវកស្ស អស្សុតវតា បុថុជ្ជនេនា"តិ។

"ន វេទនំ វេទយតិ សបញ្ញោ,
សុខម្បិ ទុក្ខម្បិ ពហុស្សុតោបិ;
អយញ្ច ធីរស្ស បុថុជ្ជនេន,
មហា [អយំ (ស្យា. កំ. ក.)] វិសេសោ កុសលស្ស ហោតិ។

"សង្ខាតធម្មស្ស ពហុស្សុតស្ស,
វិបស្សតោ [សម្បស្សតោ (សី. បី.)] លោកមិមំ បរញ្ច;
ឥដ្ឋស្ស ធម្មា ន មថេន្តិ ចិត្តំ,
អនិដ្ឋតោ នោ បដិឃាតមេតិ។

"តស្សានុរោធា អថវា វិរោធា,
វិធូបិតា អត្ថគតា ន សន្តិ;
បទញ្ច ញត្វា វិរជំ អសោកំ,
សម្មា បជានាតិ ភវស្ស បារគូ"តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. បឋមគេលញ្ញសុត្តំ

២៥៥. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន គិលានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

"សតោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានោ កាលំ អាគមេយ្យ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ…បេ…. ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ…បេ…. ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានការី ហោតិ។ សតោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានោ កាលំ អាគមេយ្យ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី។

“តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំ សតស្ស សម្បជានស្ស អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា, សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឧប្បន្នា ខោ ម្យាយំ សុខា វេទនា។ សា ច ខោ បដិច្ច, នោ អប្បដិច្ច។ កិំ បដិច្ច? ឥមមេវ កាយំ បដិច្ច។ អយំ ខោ បន កាយោ អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ។ អនិច្ចំ ខោ បន សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ កាយំ បដិច្ច ឧប្បន្នា សុខា វេទនា កុតោ និច្ចា ភវិស្សតី’តិ! សោ កាយេ ច សុខាយ ច វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វយានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ តស្ស កាយេ ច សុខាយ ច វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សិនោ វិហរតោ, វយានុបស្សិនោ វិហរតោ, វិរាគានុបស្សិនោ វិហរតោ, និរោធានុបស្សិនោ វិហរតោ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សិនោ វិហរតោ, យោ កាយេ ច សុខាយ ច វេទនាយ រាគានុសយោ, សោ បហីយតិ។

“តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំ សតស្ស សម្បជានស្ស អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឧប្បន្នា ខោ ម្យាយំ ទុក្ខា វេទនា។ សា ច ខោ បដិច្ច, នោ អប្បដិច្ច។ កិំ បដិច្ច? ឥមមេវ កាយំ បដិច្ច។ អយំ ខោ បន កាយោ អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ។ អនិច្ចំ ខោ បន សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ កាយំ បដិច្ច ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា កុតោ និច្ចា ភវិស្សតី’តិ! សោ កាយេ ច ទុក្ខាយ វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វយានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ តស្ស កាយេ ច ទុក្ខាយ ច វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សិនោ វិហរតោ…បេ…. បដិនិស្សគ្គានុបស្សិនោ វិហរតោ, យោ កាយេ ច ទុក្ខាយ ច វេទនាយ បដិឃានុសយោ, សោ បហីយតិ។

“តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំ សតស្ស សម្បជានស្ស អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា, សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឧប្បន្នា ខោ ម្យាយំ អទុក្ខមសុខា វេទនា។ សា ច ខោ បដិច្ច, នោ អប្បដិច្ច។ កិំ បដិច្ច? ឥមមេវ កាយំ បដិច្ច។ អយំ ខោ បន កាយោ អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ។ អនិច្ចំ ខោ បន សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ កាយំ បដិច្ច ឧប្បន្នា អទុក្ខមសុខា វេទនា កុតោ និច្ចា ភវិស្សតី’តិ! សោ កាយេ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វយានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ តស្ស កាយេ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សិនោ វិហរតោ…បេ…. បដិនិស្សគ្គានុបស្សិនោ វិហរតោ, យោ កាយេ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាយ អវិជ្ជានុសយោ, សោ បហីយតិ។

“សោ សុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, សា អនិច្ចាតិ បជានាតិ, អនជ្ឈោសិតាតិ បជានាតិ, អនភិនន្ទិតាតិ បជានាតិ; ទុក្ខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, សា អនិច្ចាតិ បជានាតិ, អនជ្ឈោសិតាតិ បជានាតិ, អនភិនន្ទិតាតិ បជានាតិ; អទុក្ខមសុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, សា អនិច្ចាតិ បជានាតិ, អនជ្ឈោសិតាតិ បជានាតិ, អនភិនន្ទិតាតិ បជានាតិ។ សោ សុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ; ទុក្ខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ; អទុក្ខមសុខញ្ចេ វេទនំ វេទយតិ, វិសញ្ញុត្តោ នំ វេទយតិ។ សោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ‘កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ, ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ‘ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ។ ‘កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតីភវិស្សន្តី’តិ [សីតិភវិស្សន្តីតិ (សី. បី. ក.)] បជានាតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, តេលញ្ច បដិច្ច វដ្ដិញ្ច បដិច្ច តេលប្បទីបោ ឈាយេយ្យ, តស្សេវ តេលស្ស ច វដ្ដិយា ច បរិយាទានា អនាហារោ និព្ពាយេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ‘កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ។ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ‘ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមី’តិ

បជានាតិ។ ‘កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតីភវិស្សន្តី’តិ បជានាតី’’តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយគេលញ្ញសុត្តំ

២៥៦. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន គិលានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

‘‘សតោ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានោ កាលំ អាគមេយ្យ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី។

‘‘កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ… ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ… ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតោ ហោតិ។

‘‘កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ… បេ… ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានោ ហោតិ។ សតោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្បជានោ កាលំ អាគមេយ្យ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី។

‘‘តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំ សតស្ស សម្បជានស្ស អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឧប្បន្នា ខោ ម្យាយំ សុខា វេទនា; សា ច ខោ បដិច្ច, នោ អប្បដិច្ច។ កឹ បដិច្ច? ឥមមេវ ផស្សំ បដិច្ច។ អយំ ខោ បន ផស្សោ អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ។ អនិច្ចំ ខោ បន សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា សុខា វេទនា កុតោ និច្ចា ភវិស្សតី’តិ! សោ ផស្សេ ច សុខាយ ច វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វយានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ តស្ស ផស្សេ ច សុខាយ ច វេទនាយ អនិច្ចានុបស្សិនោ វិហរតោ, វយានុបស្សិនោ វិហរតោ, វិរាគានុបស្សិនោ វិហរតោ, និរោធានុបស្សិនោ វិហរតោ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សិនោ វិហរតោ យោ ផស្សេ ច សុខាយ ច វេទនាយ រាគានុសយោ, សោ បហីយតិ។

‘‘តស្ស ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឯវំ សតស្ស…បេ… វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា…បេ… ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘ឧប្បន្នា ខោ ម្យាយំ អទុក្ខមសុខា វេទនា; សា ច ខោ បដិច្ច, នោ អប្បដិច្ច។ កឹ បដិច្ច? ឥមមេវ ផស្សំ បដិច្ច…បេ… កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតីភវិស្សន្តី’តិ បជានាតិ’’។

‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, តេលញ្ច បដិច្ច វដ្ដិញ្ច បដិច្ច តេលប្បទីបោ ឈាយេយ្យ , តស្សេវ តេលស្ស ច វដ្ដិយា ច បរិយាទានា អនាហារោ និព្ពាយេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ‘កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ។ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយមានោ ‘ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមី’តិ បជានាតិ។ ‘កាយស្ស ភេទា ឧទ្ធំ ជីវិតបរិយាទានា ឥធេវ សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតីភវិស្សន្តី’តិ បជានាតី’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អនិច្ចសុត្តំ

២៥៧. ‘‘តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ វេទនា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មា’’តិ។ នវមំ។

១០. ផស្សមូលកសុត្តំ

២៥៨. ‘‘តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា ផស្សជា ផស្សមូលកា ផស្សនិទានា ផស្សបច្ចយា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ សុខវេទនិយំ, ភិក្ខវេ, ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា។ តស្សេវ សុខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា, យំ តជ្ជំ វេទយិតំ សុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា សុខា វេទនា, សា

និរុជ្ឈតិ, សា វូបសម្មតិ។ ទុក្ខវេទនិយំ, ភិក្ខវេ, ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា។ តស្សេវ ទុក្ខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា, យំ តជ្ជំ វេទយិតំ ទុក្ខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា ទុក្ខា វេទនា, សា និរុជ្ឈតិ, សា វូបសម្មតិ។ អទុក្ខមសុខវេទនិយំ, ភិក្ខវេ, ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា។ តស្សេវ អទុក្ខមសុខវេទនិយស្ស ផស្សស្ស និរោធា, យំ តជ្ជំ វេទយិតំ អទុក្ខមសុខវេទនិយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បន្នា អទុក្ខមសុខា វេទនា, សា និរុជ្ឈតិ, សា វូបសម្មតិ។ សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ទ្វិន្នំ កដ្ឋានំ សង្ឃដ្ដនសមោធានា [សង្ខត្តា តស្ស សមោធានា (ស្យា. កំ.) សង្ឃត្តា តស្ស សមោធានា (ក.) សំ. និ. ២.៦២ បស្សិតព្ពំ] ឧស្មា ជាយតិ, តេជោ អភិនិព្ពត្តតិ។ តេសំយេវ កដ្ឋានំ នានាភាវា វិនិក្ខេបា, យា តជ្ជា ឧស្មា, សា និរុជ្ឈតិ, សា វូបសម្មតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមា តិស្សោ វេទនា ផស្សជា ផស្សមូលកា ផស្សនិទានា ផស្សបច្ចយា។ តជ្ជំ ផស្សំ បដិច្ច តជ្ជា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ។ តជ្ជស្ស ផស្សស្ស និរោធា តជ្ជា វេទនា និរុជ្ឈន្តី”តិ។ ទសមំ។

សគាថាវគ្គោ បឋមោ ។

តស្សុទ្ទានំ –

> សមាធិ សុខំ បហានេន, បាតាលំ ទដ្ឋព្ពេន ច;
> សល្លេន ចេវ គេលញ្ញា, អនិច្ច ផស្សមូលកាតិ។

២. រហោគតវគ្គោ

១. រហោគតសុត្តំ

២៥៩. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ វុត្តំ ខោ បនេតំ ភគវតា – ‘យំ កិញ្ចិ វេទយិតំ តំ ទុក្ខស្មិ’ន្តិ។ កិំ នុ ខោ ឯតំ ភគវតា សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘យំ កិញ្ចិ វេទយិតំ តំ ទុក្ខស្មិ’”ន្តិ?

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខុ! តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខុ, វេទនា វុត្តា មយា។ សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា តិស្សោ វេទនា វុត្តា មយា។ វុត្តំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខុ, មយា – ‘យំ កិញ្ចិ វេទយិតំ, តំ ទុក្ខស្មិ’ន្តិ។ តំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខុ, មយា សង្ខារានំយេវ អនិច្ចតំ សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘យំ កិញ្ចិ វេទយិតំ តំ ទុក្ខស្មិ’ន្តិ ។ តំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខុ, មយា សង្ខារានំយេវ ខយធម្មតំ…បេ.... វយធម្មតំ…បេ.... វិរាគធម្មតំ …បេ.... និរោធធម្មតំ…បេ.... វិបរិណាមធម្មតំ សន្ធាយ ភាសិតំ – ‘យំ កិញ្ចិ វេទយិតំ តំ ទុក្ខស្មិ’ន្តិ។ អថ ខោ បន, ភិក្ខុ, មយា អនុបុព្ពសង្ខារានំ និរោធោ អក្ខាតោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា និរុទ្ធា ហោតិ។ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា និរុទ្ធា ហោន្តិ។ តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិ និរុទ្ធា ហោតិ។ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស អស្សាសបស្សាសា និរុទ្ធា ហោន្តិ។ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច និរុទ្ធា ហោន្តិ។ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ និរុទ្ធោ ហោតិ, ទោសោ និរុទ្ធោ ហោតិ, មោហោ និរុទ្ធោ ហោតិ។ អថ ខោ, ភិក្ខុ, មយា អនុបុព្ពសង្ខារានំ វូបសមោ អក្ខាតោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា វូបសន្តា ហោតិ។ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា វូបសន្តា ហោន្តិ…បេ.... សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច វូបសន្តា ហោន្តិ។ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ វូបសន្តោ ហោតិ, ទោសោ វូបសន្តោ ហោតិ, មោហោ វូបសន្តោ ហោតិ។ ឆយិមា, ភិក្ខុ, បស្សទ្ធិយោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិ បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស អស្សាសបស្សាសា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, ទោសោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, មោហោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតី”តិ។ បឋមំ។

២. បឋមអាកាសសុត្តំ

២៦០. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាកាសេ វិវិធា វាតា វាយន្តិ។ បុរត្ថិមាបិ វាតា វាយន្តិ, បច្ឆិមាបិ វាតា វាយន្តិ, ឧត្តរាបិ វាតា វាយន្តិ, ទក្ខិណាបិ វាតា វាយន្តិ, សរជាបិ វាតា វាយន្តិ, អរជាបិ វាតា វាយន្តិ, សីតាបិ វាតា វាយន្តិ, ឧណ្ហាបិ វាតា វាយន្តិ, បរិត្តាបិ វាតា វាយន្តិ, អធិមត្តាបិ វាតា វាយន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មិំ កាយស្មិំ វិវិធា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, សុខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, ទុក្ខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, អទុក្ខមសុខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតី”តិ។

“យថាបិ វាតា អាកាសេ, វាយន្តិ វិវិធា បុថូ;
បុរត្ថិមា បច្ឆិមា ចាបិ, ឧត្តរា អថ ទក្ខិណា។

“សរជា អរជា ចបិ, សីតា ឧណ្ហា ច ឯកទា;
អធិមត្តា បរិត្តា ច, បុថូ វាយន្តិ មាលុតា។

“តថេវិមស្មិំ កាយស្មិំ, សមុប្បជ្ជន្តិ វេទនា;
សុខទុក្ខសមុប្បត្តិ, អទុក្ខមសុខា ច យា។

“យតោ ច ភិក្ខុ អាតាបី, សម្បជញ្ញំ ន រិញ្ចតិ [សម្បជានោ និរូបធិ (ក.)];
តតោ សោ វេទនា សព្ពា, បរិជានាតិ បណ្ឌិតោ។

“សោ វេទនា បរិញ្ញាយ, ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនាសវោ;
កាយស្ស ភេទា ធម្មដ្ឋោ, សង្ខ្យំ នោបេតិ វេទគូ”តិ។ ទុតិយំ;

៣. ទុតិយអាកាសសុត្តំ

២៦១. “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, អាកាសេ វិវិធា វាតា វាយន្តិ។ បុរត្ថិមាបិ វាតា វាយន្តិ…បេ.… អធិមត្តាបិ វាតា វាយន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មិំ កាយស្មិំ វិវិធា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, សុខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, ទុក្ខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, អទុក្ខមសុខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតី”តិ។ តតិយំ។

៤. អគារសុត្តំ

២៦២. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាគន្តុកាគារំ។ តត្ថ បុរត្ថិមាយបិ ទិសាយ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ, បច្ឆិមាយបិ ទិសាយ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ, ឧត្តរាយបិ ទិសាយ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ, ទក្ខិណាយបិ ទិសាយ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ។ ខត្តិយាបិ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ, ព្រាហ្មណាបិ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ, វេស្សាបិ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ, សុទ្ទាបិ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេន្តិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មិំ កាយស្មិំ វិវិធា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ។ សុខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, ទុក្ខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, អទុក្ខមសុខាបិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ។ សាមិសាបិ សុខា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, សាមិសាបិ ទុក្ខា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, សាមិសាបិ អទុក្ខមសុខា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ។ និរាមិសាបិ សុខា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, និរាមិសាបិ ទុក្ខា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, និរាមិសាបិ អទុក្ខមសុខា វេទនា ឧប្បជ្ជតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមអានន្ទសុត្តំ

២៦៣. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ , ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កតមា នុ ខោ, ភន្តេ, វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមោ វេទនានិរោធោ, កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណន្តិ? តិស្សោ ឥមា, អានន្ទ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា វុច្ចន្តិ, អានន្ទ, វេទនា។ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ; ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាសមាធិ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ វេទនាយ អស្សាទោ។ យា វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, អយំ វេទនាយ អាទីនវោ។ យោ វេទនាយ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ វេទនាយ និស្សរណំ។ អថ ខោ បនានន្ទ, មយា អនុបុព្ពសង្ខារានំ និរោធោ អក្ខាតោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា និរុទ្ធា ហោតិ…បេ.… សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច និរុទ្ធា ហោន្តិ។ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ និរុទ្ធោ ហោតិ, ទោសោ និរុទ្ធោ ហោតិ, មោហោ និរុទ្ធោ ហោតិ។ អថ ខោ បនានន្ទ, មយា អនុបុព្ពសង្ខារានំ វូបសមោ អក្ខាតោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា វូបសន្តា ហោតិ…បេ.… សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច

វេទនា ច វូបសន្តា ហោន្តិ។ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ វូបសន្តោ ហោតិ, ទោសោ វូបសន្តោ ហោតិ, មោហោ វូបសន្តោ ហោតិ។ អថ ខោ បនានន្ទ, មយា អនុបុព្ពសង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិ អក្ខាតា។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ...បេ.... អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញា បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, ទោសោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, មោហោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយអានន្ទសុត្តំ

២៦៤. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ភគវា ឯតទវោច – “កតមា នុ ខោ, អានន្ទ, វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមោ វេទនានិរោធោ , កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ”ន្តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវន្តញ្ញេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហិ, អានន្ទ, សុណោហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច – “តិស្សោ ឥមា, អានន្ទ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា វុច្ចន្តិ, អានន្ទ, វេទនា...បេ.... ផស្សសមុទយា...បេ.... ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, ទោសោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, មោហោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមសម្ពហុលសុត្តំ

២៦៥. អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “កតមា នុ ខោ, ភន្តេ, វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមោ វេទនានិរោធោ, កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ”ន្តិ? “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, វេទនា។ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ; ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ វេទនាយ អស្សាទោ។ យា វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, អយំ វេទនាយ អាទីនវោ។ យោ វេទនាយ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ វេទនាយ និស្សរណំ។

“អថ ខោ បន, ភិក្ខវេ, មយា អនុបុព្ពសង្ខារានំ និរោធោ អក្ខាតោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា និរុទ្ធា ហោតិ...បេ.... ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ និរុទ្ធោ ហោតិ, ទោសោ និរុទ្ធោ ហោតិ, មោហោ និរុទ្ធោ ហោតិ។ អថ ខោ បន, ភិក្ខវេ, មយា អនុបុព្ពសង្ខារានំ វូបសមោ អក្ខាតោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា វូបសន្តា ហោតិ...បេ.... ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ វូបសន្តោ ហោតិ, ទោសោ វូបសន្តោ ហោតិ, មោហោ វូបសន្តោ ហោតិ។ ឆយិមា, ភិក្ខវេ, បស្សទ្ធិយោ។ បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វាចា បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិ បដិប្បស្សទ្ធា ហោតិ។ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស អស្សាសបស្សាសា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, ទោសោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, មោហោ បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយសម្ពហុលសុត្តំ

២៦៦. អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវា ឯតទវោច – “កតមា នុ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមោ វេទនានិរោធោ, កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ”ន្តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា...បេ....” “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, វេទនា...បេ.... ផស្សសមុទយា...បេ....។ (យថា បុរិមសុត្តន្តេ, តថា វិត្ថារេតព្ពោ។) អដ្ឋមំ។

៨. បញ្ចកង្គសុត្តំ

២៦៧. អថ ខោ បញ្ចកង្គោ ថបតិ យេនាយស្មា ឧទាយី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ឧទាយី អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ បញ្ចកង្គោ ថបតិ អាយស្មន្តំ ឧទាយី ឯតទវោច – “កតិ នុ ខោ, ភន្តេ ឧទាយិ, វេទនា វុត្តា ភគវតា”តិ? “តិស្សោ ខោ, ថបតិ, វេទនា វុត្តា ភគវតា។ សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា ខោ, ថបតិ, តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, បញ្ចកង្គោ ថបតិ អាយស្មន្តំ ឧទាយី ឯតទវោច – “ន ខោ, ភន្តេ ឧទាយិ, តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ ទ្វេ វេទនា វុត្តា ភគវតា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា។ យាយំ, ភន្តេ, អទុក្ខមសុខា វេទនា, សន្តស្មិំ ឯសា បណីតេ សុខេ វុត្តា ភគវតា”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ឧទាយី បញ្ចកង្គំ ថបតី ឯតទវោច – “ន ខោ, ថបតិ, ទ្វេ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ បញ្ចកង្គោ ថបតិ អាយស្មន្តំ ឧទាយី ឯតទវោច – “ន ខោ, ភន្តេ ឧទាយិ, តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ ទ្វេ វេទនា វុត្តា ភគវតា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា។ យាយំ, ភន្តេ, អទុក្ខមសុខា វេទនា, សន្តស្មិំ ឯសា បណីតេ សុខេ វុត្តា ភគវតា”តិ។ តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ឧទាយី បញ្ចកង្គំ ថបតី ឯតទវោច – “ន ខោ, ថបតិ, ទ្វេ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា”តិ។ តតិយម្បិ ខោ បញ្ចកង្គោ ថបតិ អាយស្មន្តំ ឧទាយី ឯតទវោច – “ន ខោ, ភន្តេ ឧទាយិ, តិស្សោ វេទនា វុត្តា ភគវតា។ ទ្វេ វេទនា វុត្តា ភគវតា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា។ យាយំ, ភន្តេ, អទុក្ខមសុខា វេទនា, សន្តស្មិំ ឯសា បណីតេ សុខេ វុត្តា ភគវតា”តិ។ នេវ សក្ខិ អាយស្មា ឧទាយី បញ្ចកង្គំ ថបតី សញ្ញាបេតុំ, ន បនាសក្ខិ បញ្ចកង្គោ ថបតិ អាយស្មន្តំ ឧទាយី សញ្ញាបេតុំ។ អស្សោសិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មតោ ឧទាយិស្ស បញ្ចកង្គេន ថបតិនា សទ្ធិំ ឥមំ កថាសល្លាបំ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យាវតកោ អាយស្មតោ ឧទាយិស្ស បញ្ចកង្គេន ថបតិនា សទ្ធិំ អហោសិ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។

“សន្តមេវ, អានន្ទ, បរិយាយំ បញ្ចកង្គោ ថបតិ ឧទាយិស្ស ភិក្ខុនោ នាព្ភនុមោទិ; សន្តញ្ច បនានន្ទ, បរិយាយំ ឧទាយី ភិក្ខុ បញ្ចកង្គស្ស ថបតិនោ នាព្ភនុមោទិ។ ទ្វេបិ មយា, អានន្ទ, វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ តិស្សោបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ បញ្ចបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ ឆបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ អដ្ឋារសាបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ ឆត្តិំសាបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ អដ្ឋសតម្បិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ ឯវំ បរិយាយទេសិតោ ខោ, អានន្ទ, មយា ធម្មោ។ ឯវំ បរិយាយទេសិតេ ខោ, អានន្ទ, មយា ធម្មេ យេ អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សុលបិតំ, ន សមនុមញ្ញិស្សន្តិ, ន សមនុជានិស្សន្តិ, ន សមនុមោទិស្សន្តិ, តេសំ ឯតំ បាដិកង្ខំ – ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរិស្សន្តីតិ [វិហរិស្សន្តិ (សី. បី. ក.)]។ ឯវំ បរិយាយទេសិតោ ខោ, អានន្ទ, មយា ធម្មោ។ ឯវំ បរិយាយទេសិតេ ខោ, អានន្ទ, មយា ធម្មេ យេ អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សុលបិតំ សមនុមញ្ញិស្សន្តិ សមនុជានិស្សន្តិ សមនុមោទិស្សន្តិ, តេសំ ឯតំ បាដិកង្ខំ – សមគ្គា សម្មោទមានា អវិវទមានា ខីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខូហិ សម្បស្សន្តា វិហរិស្សន្តី”តិ។

“បញ្ចិមេ, អានន្ទ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា…បេ…. កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ ខោ, អានន្ទ, បញ្ច កាមគុណា ។ យំ ខោ, អានន្ទ , ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ – ឥទំ វុច្ចតិ កាមសុខំ។ យោ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឯតំបរមំ សត្តា សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ យោ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឯតំបរមំ សត្តា សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ, វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ យេ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯតំបរមំ សន្តំ សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ យេ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯតំបរមំ សន្តំ សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ , ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ យេ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯតំបរមំ សន្តំ សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ , ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា, បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា, នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា, ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ យេ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯតំបរមំ សន្តំ សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម, ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ យេ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯតំបរមំ សន្តំ សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម, ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច ។ យេ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯតំបរមំ សន្តំ សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ , ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ , ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។ យេ ខោ, អានន្ទ, ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘ឯតំបរមំ សន្តំ សុខំ សោមនស្សំ បដិសំវេទេន្តី’តិ – ឥទំ នេសាហំ នានុជានាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“កតមញ្ចានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ ខោ, អានន្ទ, ឯតម្ហា សុខា អញ្ញំ សុខំ អភិក្កន្តតរញ្ច បណីតតរញ្ច។

“ឋានំ ខោ បនេតំ, អានន្ទ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមណោ គោតមោ អាហ, តញ្ច សុខស្មិំ បញ្ញបេតិ។ តយិទំ កឹសុ, តយិទំ កថំសូ’តិ? ឯវំវាទិនោ, អានន្ទ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវមស្សុ វចនីយា – ‘ន ខោ, អាវុសោ , ភគវា សុខញ្ញេវ វេទនំ សន្ធាយ សុខស្មិំ បញ្ញបេតិ។ យត្ថ យត្ថ, អាវុសោ, សុខំ ឧបលព្ភតិ, យហឹ យហឹ [យំ ហិយំ ហិ សុខំ (សី. បី.), យហឹ យហឹ សុខំ (ស្យា. កំ. ក.) ម. និ. ២.៩១], តំ តំ តថាគតោ សុខស្មិំ បញ្ញបេតី’’’តិ។ នវមំ។

១០. ភិក្ខុសុត្តំ

២៦៨. “ទ្វេបិ មយា, ភិក្ខវេ, វេទនា វុត្តា បរិយាយេន, តិស្សោបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន, បញ្ចបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន, ឆបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន, អដ្ឋារសាបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន, ឆត្តឹសាបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន, អដ្ឋសតម្បិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ ឯវំ បរិយាយទេសិតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ។ ឯវំ បរិយាយទេសិតេ ខោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ យេ អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សុលបិតំ ន សមនុមញ្ញិស្សន្តិ, ន សមនុជានិស្សន្តិ, ន សមនុមោទិស្សន្តិ, តេសំ ឯតំ បាដិកង្ខំ – ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរិស្សន្តីតិ។ ឯវំ បរិយាយទេសិតោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មោ។ ឯវំ បរិយាយទេសិតេ ខោ, ភិក្ខវេ, មយា ធម្មេ យេ អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សុលបិតំ សមនុមញ្ញិស្សន្តិ សមនុជានិស្សន្តិ សមនុមោទិស្សន្តិ, តេសំ ឯតំ បាដិកង្ខំ – សមគ្គា សម្មោទមានា អវិវទមានា ខីរោទកីភូតា អញ្ញមញ្ញំ បិយចក្ខូហិ សម្បស្សន្តា វិហរិស្សន្តីតិ។

“បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា…បេ.... ឋានំ ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ យំ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ វទេយ្យុំ – ‘សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមណោ គោតមោ អាហ, តញ្ច សុខស្មិំ បញ្ញបេតិ។ តយិទំ កឹសុ, តយិទំ កថំសូ’តិ? ឯវំវាទិនោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវមស្សុ វចនីយា – ‘ន ខោ, អាវុសោ, ភគវា សុខញ្ញេវ វេទនំ សន្ធាយ សុខស្មិំ បញ្ញបេតិ។ យត្ថ យត្ថ, អាវុសោ, សុខំ ឧបលព្ភតិ យហឹ យហឹ [យំ ហិ យំ ហិ (សី. បី.)], តំ តំ តថាគតោ សុខស្មិំ បញ្ញបេតី’’តិ។ ទសមំ។

រហោគតវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> រហោគតំ ទ្វេ អាកាសំ, អគារំ ទ្វេ ច អានន្ទា;
> សម្ពហុលា ទុវេ វុត្តា, បញ្ចកង្គោ ច ភិក្ខុនាតិ។

៣. អដ្ឋសតបរិយាយវគ្គោ

១. សីវកសុត្តំ

២៦៩. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ មោឡិយសីវកោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ មោឡិយសីវកោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សន្តិ, ភោ គោតម, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យំ កិញ្ចាយំ បុរិសបុគ្គលោ បដិសំវេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា សព្ពំ តំ បុព្ពេកតហេតូ’តិ។ ឥធ [ឥធ បន (ស្យា. កំ. បី. ក.)] ភវំ គោតមោ កិមាហា’’តិ?

“បិត្តសមុដ្ឋានានិបិ ខោ, សីវក, ឥធេកច្ចានិ វេទយិតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ។ សាមម្បិ ខោ ឯតំ, សីវក, វេទិតព្ពំ [ឯវំ វេទិតព្ពំ (ស្យា. កំ. ក.)] យថា បិត្តសមុដ្ឋានានិបិ ឥធេកច្ចានិ វេទយិតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ; លោកស្សបិ ខោ ឯតំ, សីវក, សច្ចសម្មតំ យថា បិត្តសមុដ្ឋានានិបិ ឥធេកច្ចានិ វេទយិតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ។ តត្រ, សីវក, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យំ កិញ្ចាយំ បុរិសបុគ្គលោ បដិសំវេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា សព្ពំ តំ បុព្ពេកតហេតូ’តិ។ យញ្ច សាមំ ញាតំ តញ្ច អតិធាវន្តិ, យញ្ច លោកេ សច្ចសម្មតំ តញ្ច អតិធាវន្តិ។ តស្មា តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ មិច្ឆាតិ វទាមិ។

“សេម្ហសមុដ្ឋានានិបិ ខោ, សីវក…បេ.... វាតសមុដ្ឋានានិបិ ខោ, សីវក…បេ.... សន្និបាតិកានិបិ ខោ, សីវក…បេ.... ឧតុបរិណាមជានិបិ ខោ, សីវក…បេ.... វិសមបរិហារជានិបិ ខោ, សីវក…បេ.... ឱបក្កមិកានិបិ ខោ, សីវក…បេ.... កម្មវិបាកជានិបិ ខោ, សីវក, ឥធេកច្ចានិ វេទយិតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ។ សាមម្បិ ខោ ឯតំ, សីវក, វេទិតព្ពំ។ យថា កម្មវិបាកជានិបិ ឥធេកច្ចានិ វេទយិតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ; លោកស្សបិ ខោ ឯតំ, សីវក, សច្ចសម្មតំ។ យថា កម្មវិបាកជានិបិ ឥធេកច្ចានិ វេទយិតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ; តត្រ, សីវក, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យំ កិញ្ចាយំ បុរិសបុគ្គលោ បដិសំវេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា សព្ពំ តំ បុព្ពេកតហេតូ’តិ។ យញ្ច សាមំ ញាតំ តញ្ច អតិធាវន្តិ យញ្ច លោកេ សច្ចសម្មតំ តញ្ច អតិធាវន្តិ។ តស្មា

តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ មិច្ឆាតិ វទាមីតិ។ ឯវំ វុត្តេ, មោឡិយសីវកោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម ...បេ.... ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត’”ន្តិ។

“បិត្តំ សេម្ហញ្ច វាតោ ច, សន្និបាតា ឧតូនិ ច;
វិសមំ ឱបក្កមិកំ, កម្មវិបាកេន អដ្ឋមី”តិ។ បឋមំ;

២. អដ្ឋសតសុត្តំ

២៧០. “អដ្ឋសតបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មបរិយាយំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋសតបរិយាយោ, ធម្មបរិយាយោ? ទ្វេបិ មយា, ភិក្ខវេ, វេទនា វុត្តា បរិយាយេន; តិស្សោបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន; បញ្ចបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន; ឆបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន; អដ្ឋារសាបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន; ឆត្តឹសាបិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន; អដ្ឋសតម្បិ មយា វេទនា វុត្តា បរិយាយេន។ “កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទ្វេ វេទនា? កាយិកា ច ចេតសិកា ច – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ វេទនា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, តិស្សោ វេទនា? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ វេទនា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, បញ្ច វេទនា? សុខិន្ទ្រិយំ, ទុក្ខិន្ទ្រិយំ, សោមនស្សិន្ទ្រិយំ, ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ, ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, បញ្ច វេទនា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, ឆ វេទនា? ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា...បេ.... មនោសម្ផស្សជា វេទនា – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ឆ វេទនា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋារស វេទនា? ឆ សោមនស្សូបវិចារា, ឆ ទោមនស្សូបវិចារា, ឆ ឧបេក្ខូបវិចារា – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋារស វេទនា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, ឆត្តឹស វេទនា? ឆ គេហសិតានិ [គេហស្សិតានិ (អដ្ឋ.)] សោមនស្សានិ, ឆ នេក្ខម្មសិតានិ [នេក្ខម្មស្សិតានិ (អដ្ឋ.)] សោមនស្សានិ, ឆ គេហសិតានិ ទោមនស្សានិ, ឆ នេក្ខម្មសិតានិ ទោមនស្សានិ, ឆ គេហសិតា ឧបេក្ខា , ឆ នេក្ខម្មសិតា ឧបេក្ខា – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ឆត្តឹស វេទនា។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អដ្ឋសតំ វេទនា? អតីតា ឆត្តឹស វេទនា, អនាគតា ឆត្តឹស វេទនា, បច្ចុប្បន្នា ឆត្តឹស វេទនា – ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋសតំ វេទនា។ អយំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋសតបរិយាយោ ធម្មបរិយាយោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អញ្ញតរភិក្ខុសុត្តំ

២៧១. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កតមា នុ ខោ, ភន្តេ, វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមា វេទនាសមុទយគាមិនី បដិបទា? កតមោ វេទនានិរោធោ, កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ”ន្តិ?

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខុ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខុ, វេទនា។ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ។ តណ្ហា វេទនាសមុទយគាមិនី បដិបទា។ ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ វេទនាយ អស្សាទោ; យា វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា, អយំ វេទនាយ អាទីនវោ; យោ វេទនាយ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ វេទនាយ និស្សរណ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. បុព្ពសុត្តំ

២៧២. “បុព្ពេវ មេ, ភិក្ខវេ, សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កតមា នុ ខោ វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមា វេទនាសមុទយគាមិនី បដិបទា, កតមោ វេទនានិរោធោ, កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ’ន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘តិស្សោ ឥមា វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ ឥមា វុច្ចន្តិ វេទនា។ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ។ តណ្ហា វេទនាសមុទយគាមិនី បដិបទា...បេ.... យោ វេទនាយ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ។ ឥទំ វេទនាយ និស្សរណ’”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ញាណសុត្តំ

២៧៣. “‘ឥមា វេទនា’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘អយំ វេទនាសមុទយោ’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ...បេ.... អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘អយំ វេទនាសមុទយគាមិនី បដិបទា’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ...បេ.... ‘អយំ វេទនានិរោធោ’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ ...បេ.... ‘អយំ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ...បេ.... ‘អយំ វេទនាយ អស្សាទោ’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ...បេ.... ‘អយំ វេទនាយ អាទីនវោ’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ...បេ.... ‘ឥទំ ខោ និស្សរណ’ន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សម្ពហុលភិក្ខុសុត្តំ

២៧៤. អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – “កតមា នុ ខោ, ភន្តេ, វេទនា, កតមោ វេទនាសមុទយោ, កតមា វេទនាសមុទយគាមិនី បដិបទា? កតមោ វេទនានិរោធោ, កតមា វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា? កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ”ន្តិ? “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ ឥមា វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, វេទនា។ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ។ តណ្ហា វេទនាសមុទយគាមិនី បដិបទា។ ផស្សនិរោធា...បេ.... យោ វេទនាយ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ។ ឥទំ វេទនាយ និស្សរណ”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

២៧៥. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ។ ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា, ន ច បន តេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។ យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវំ ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានន្តិ។ តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា។ តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

២៧៦. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ...បេ.... បជានន្តិ...បេ.... សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. តតិយសមណព្រាហ្មណសុត្តំ

២៧៧. “យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា វេទនំ នប្បជានន្តិ, វេទនាសមុទយំ នប្បជានន្តិ, វេទនានិរោធំ នប្បជានន្តិ, វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទំ នប្បជានន្តិ...បេ.... បជានន្តិ...បេ.... សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ នវមំ។

១០. សុទ្ធិកសុត្តំ

២៧៨. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ វេទនា”តិ។ ទសមំ។

១១. និរាមិសសុត្តំ

២៧៨. “អត្ថិ , ភិក្ខវេ, សាមិសា បីតិ, អត្ថិ និរាមិសា បីតិ, អត្ថិ និរាមិសា និរាមិសតរា បីតិ; អត្ថិ សាមិសំ សុខំ, អត្ថិ និរាមិសំ សុខំ, អត្ថិ និរាមិសា និរាមិសតរំ សុខំ; អត្ថិ សាមិសា ឧបេក្ខា, អត្ថិ និរាមិសា ឧបេក្ខា, អត្ថិ និរាមិសា និរាមិសតរា ឧបេក្ខា; អត្ថិ សាមិសោ វិមោក្ខោ, អត្ថិ និរាមិសោ វិមោក្ខោ, អត្ថិ និរាមិសា និរាមិសតរោ វិមោក្ខោ។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, សាមិសា បីតិ? បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា...បេ.... កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច កាមគុណា។ យា ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បីតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាមិសា បីតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, និរាមិសា បីតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, និរាមិសា បីតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរា បីតិ? យា ខោ, ភិក្ខវេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ, ទោសា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ, មោហា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ ឧប្បជ្ជតិ បីតិ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរា បីតិ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, សាមិសំ សុខំ? បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា...បេ.... កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច កាមគុណា។ យំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាមិសំ សុខំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, និរាមិសំ សុខំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, និរាមិសំ សុខំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរំ សុខំ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ, ទោសា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ , មោហា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរំ សុខំ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សាមិសា ឧបេក្ខា? បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា...បេ.... កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច កាមគុណា។ យា ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឧបេក្ខា, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាមិសា ឧបេក្ខា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, និរាមិសា ឧបេក្ខា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា, ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា, អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, និរាមិសា ឧបេក្ខា។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរា ឧបេក្ខា? យា ខោ, ភិក្ខវេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ, ទោសា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ, មោហា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ ឧប្បជ្ជតិ ឧបេក្ខា, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរា ឧបេក្ខា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សាមិសោ វិមោក្ខោ? រូបប្បដិសំយុត្តោ វិមោក្ខោ សាមិសោ វិមោក្ខោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, និរាមិសោ វិមោក្ខោ? អរូបប្បដិសំយុត្តោ វិមោក្ខោ និរាមិសោ វិមោក្ខោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរោ វិមោក្ខោ? យោ ខោ, ភិក្ខវេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាគា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ, ទោសា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ, មោហា ចិត្តំ វិមុត្តំ បច្ចវេក្ខតោ ឧប្បជ្ជតិ វិមោក្ខោ, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, និរាមិសា និរាមិសតរោ វិមោក្ខោ”តិ។ ឯកាទសមំ។

អដ្ឋសតបរិយាយវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សីវកអដ្ឋសតំ ភិក្ខុ, បុព្ពេ ញាណញ្ច ភិក្ខុនា;
សមណព្រាហ្មណា តីណិ, សុទ្ធិកញ្ច និរាមិសន្តិ។

វេទនាសំយុត្តំ សមត្តំ។

៣. មាតុគាមសំយុត្តំ

១. បឋមបេយ្យាលវគ្គោ

១. មាតុគាមសុត្តំ

២៨០. “បញ្ចហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឯកន្តអមនាបោ ហោតិ បុរិសស្ស។ កតមេហិ បញ្ចហិ? ន ច រូបវា ហោតិ, ន ច ភោគវា ហោតិ, ន ច សីលវា ហោតិ, អលសោ ច ហោតិ, បជញ្ចស្ស ន លភតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឯកន្តអមនាបោ ហោតិ បុរិសស្ស។ បញ្ចហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឯកន្តមនាបោ ហោតិ បុរិសស្ស។ កតមេហិ បញ្ចហិ? រូបវា ច ហោតិ, ភោគវា ច ហោតិ, សីលវា ច ហោតិ, ទក្ខោ ច ហោតិ អនលសោ, បជញ្ចស្ស លភតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ ឯកន្តមនាបោ ហោតិ បុរិសស្សា”តិ។ បឋមំ។

២. បុរិសសុត្តំ

២៨១. “បញ្ចហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ បុរិសោ ឯកន្តអមនាបោ ហោតិ មាតុគាមស្ស។ កតមេហិ បញ្ចហិ? ន ច រូបវា ហោតិ, ន ច ភោគវា ហោតិ, ន ច សីលវា ហោតិ, អលសោ ច ហោតិ, បជញ្ចស្ស ន លភតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ បុរិសោ ឯកន្តអមនាបោ ហោតិ មាតុគាមស្ស។ បញ្ចហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ បុរិសោ ឯកន្តមនាបោ ហោតិ មាតុគាមស្ស។ កតមេហិ បញ្ចហិ? រូបវា ច ហោតិ, ភោគវា ច ហោតិ, សីលវា ច ហោតិ, ទក្ខោ ច ហោតិ អនលសោ, បជញ្ចស្ស លភតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ បុរិសោ ឯកន្តមនាបោ ហោតិ មាតុគាមស្សា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អាវេណិកទុក្ខសុត្តំ

២៨២. “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស អាវេណិកានិ ទុក្ខានិ, យានិ មាតុគាមោ បច្ចនុភោតិ, អញ្ញត្រេវ បុរិសេហិ។ កតមានិ បញ្ច? ឥធ, ភិក្ខវេ , មាតុគាមោ ទហរោវ សមានោ បតិកុលំ គច្ឆតិ, ញាតកេហិ វិនា ហោតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស បឋមំ អាវេណិកំ ទុក្ខំ, យំ មាតុគាមោ បច្ចនុភោតិ, អញ្ញត្រេវ បុរិសេហិ។ បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ ឧតុនី ហោតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ទុតិយំ អាវេណិកំ ទុក្ខំ, យំ មាតុគាមោ បច្ចនុភោតិ, អញ្ញត្រេវ បុរិសេហិ។ បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ គព្ភិនី ហោតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស តតិយំ អាវេណិកំ ទុក្ខំ, យំ មាតុគាមោ បច្ចនុភោតិ, អញ្ញត្រេវ បុរិសេហិ។ បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ វិជាយតិ។ ឥទំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ចតុត្ថំ អាវេណិកំ ទុក្ខំ, យំ មាតុគាមោ បច្ចនុភោតិ, អញ្ញត្រេវ បុរិសេហិ។ បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ បុរិសស្ស បារិចរិយំ ឧបេតិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស បញ្ចមំ អាវេណិកំ ទុក្ខំ, យំ មាតុគាមោ បច្ចនុភោតិ, អញ្ញត្រេវ បុរិសេហិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច មាតុគាមស្ស អាវេណិកានិ ទុក្ខានិ, យានិ មាតុគាមោ បច្ចនុភោតិ, អញ្ញត្រេវ បុរិសេហី”តិ។ តតិយំ។

៤. តីហិធម្មេហិសុត្តំ

២៨៣. “តីហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ យេភុយ្យេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ តីហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ បុព្ពណ្ហសមយំ មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ។ មជ្ឈន្ហិកសមយំ ឥស្សាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ។ សាយន្ហសមយំ កាមរាគបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ យេភុយ្យេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. កោធនសុត្តំ

២៨៤. អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥធាហំ, ភន្តេ, មាតុគាមំ បស្សាមិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តំ។ កតីហិ នុ

ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ?

‘‘បញ្ចហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, កោធនោ ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឧបនាហីសុត្តំ

២៨៥. ‘‘បញ្ចហិ , អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, ឧបនាហី ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឥស្សុកីសុត្តំ

២៨៦. ‘‘បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, ឥស្សុកី ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ , អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ។ សត្តមំ។

៨. មច្ឆរីសុត្តំ

២៨៧. ‘‘បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, មច្ឆរី ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ.… អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អតិចារីសុត្តំ

២៨៨. ‘‘បញ្ចហិ , អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ.… អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, អតិចារី ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ.… ឧបបជ្ជតី’’តិ។ នវមំ។

១០. ទុស្សីលសុត្តំ

២៨៩. ‘‘បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ.… និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, ទុស្សីលោ ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ.… និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ។ ទសមំ។

១១. អប្បស្សុតសុត្តំ

២៩០. ‘‘បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ.… និរយំ ឧបបជ្ជតិ ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, អប្បស្សុតោ ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ.… និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. កុសីតសុត្តំ

២៨១. “បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ… និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, កុសីតោ ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ… អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ ទ្វាទសមំ។

១៣. មុដ្ឋស្សតិសុត្តំ

២៨២. “បញ្ចហិ , អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ… និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច ហោតិ, មុដ្ឋស្សតិ ច ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ… និរយំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ តេរសមំ។

១៤. បញ្ចវេរសុត្តំ

២៨៣. “បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ…បេ… និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? បាណាតិបាតី ច ហោតិ, អទិន្នាទាយី ច ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ច ហោតិ, មុសាវាទី ច ហោតិ, សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាយី ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ ចុទ្ទសមំ។

បឋមបេយ្យាលវគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មាតុគាមោ បុរិសោ ច, អាវេណិកា តិធម្មោ ច [ទ្វេ មនាបាមនាបាច, អាវេណិកា តីហិ អនុរុទ្ធោ (សព្ពត្ថ)];
កោធនោ ឧបនាហី ច, ឥស្សុកី មច្ឆរេន ច;
អតិចារី ច ទុស្សីលោ, អប្បស្សុតោ ច កុសីតោ;
មុដ្ឋស្សតិ បញ្ចវេរំ, កណ្ហបក្ខេ បកាសិតោ។

២. ទុតិយបេយ្យាលវគ្គោ

១. អក្កោធនសុត្តំ

២៨៤. អថ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា…បេ… ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥធាហំ, ភន្តេ, មាតុគាមំ បស្សាមិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តំ។ កតីហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី”តិ?

“បញ្ចហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? សទ្ធោ ច ហោតិ, ហិរិមា ច ហោតិ, ឱត្តប្បី ច ហោតិ, អក្កោធនោ ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ បឋមំ។

២. អនុបនាហីសុត្តំ

២៨៥. “បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? សទ្ធោ ច ហោតិ, ហិរិមា ច ហោតិ, ឱត្តប្បី ច ហោតិ, អនុបនាហី ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អនិស្សុកីសុត្តំ

២៩៦. “បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? សទ្ធោ ច ហោតិ, ហិរិមា ច ហោតិ, ឱត្តប្បី ច ហោតិ, អនិស្សុកី ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ តតិយំ។

៤. អមច្ឆរីសុត្តំ

២៩៧. អមច្ឆរី ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ…បេ…។ ចតុត្ថំ។

៥. អនតិចារីសុត្តំ

២៩៨. អនតិចារី ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ…បេ…។ បញ្ចមំ។

៦. សុសីលសុត្តំ

២៩៩. សីលវា ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ…បេ…។ ឆដ្ឋំ។

៧. ពហុស្សុតសុត្តំ

៣០០. ពហុស្សុតោ ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ…បេ…។ សត្តមំ។

៨. អារទ្ធវីរិយសុត្តំ

៣០១. អារទ្ធវីរិយោ ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ…បេ…។ អដ្ឋមំ។

៩. ឧបដ្ឋិតស្សតិសុត្តំ

៣០២. “ឧបដ្ឋិតស្សតិ ច ហោតិ, បញ្ញវា ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ នវមំ។

ឥមេ អដ្ឋ សុត្តន្តសង្ខេបា។

១០. បញ្ចសីលសុត្តំ

៣០៣. “បញ្ចហិ, អនុរុទ្ធ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ច ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ច ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ច ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ច ហោតិ, សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, អនុរុទ្ធ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ ទសមំ។

ទុតិយបេយ្យាលវគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទុតិយេ ច [អនុរុទ្ធោ (សព្ពត្ថ)] អក្កោធនោ, អនុបនាហី អនិស្សុកី;
អមច្ឆរី អនតិចារី, សីលវា ច ពហុស្សុតោ;
វីរិយំ សតិ សីលញ្ច, សុក្កបក្ខេ បកាសិតោ។

៣. ពលវគ្គោ

១. វិសារទសុត្តំ

៣០៤. “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ពលានិ។ កតមានិ បញ្ច? រូបពលំ, ភោគពលំ, ញាតិពលំ, បុត្តពលំ, សីលពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច មាតុគាមស្ស ពលានិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ វិសារទោ អគារំ អជ្ឈាវសតី”តិ។ បឋមំ។

២. បសយ្ហសុត្តំ

៣០៥. “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ពលានិ។ កតមានិ បញ្ច? រូបពលំ, ភោគពលំ, ញាតិពលំ, បុត្តពលំ, សីលពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច មាតុគាមស្ស ពលានិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ សាមិកំ បសយ្ហ អគារំ អជ្ឈាវសតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អភិភុយ្យសុត្តំ

៣០៦. “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ពលានិ។ កតមានិ បញ្ច? រូបពលំ, ភោគពលំ, ញាតិពលំ, បុត្តពលំ, សីលពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច មាតុគាមស្ស ពលានិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ សាមិកំ អភិភុយ្យ វត្តតី”តិ។ តតិយំ។

៤. ឯកសុត្តំ

៣០៧. “ឯកេន ច ខោ, ភិក្ខវេ, ពលេន សមន្នាគតោ បុរិសោ មាតុគាមំ អភិភុយ្យ វត្តតិ។ កតមេន ឯកេន ពលេន? ឥស្សរិយពលេន អភិភូតំ មាតុគាមំ នេវ រូបពលំ តាយតិ, ន ភោគពលំ តាយតិ, ន ញាតិពលំ តាយតិ, ន បុត្តពលំ តាយតិ, ន សីលពលំ តាយតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អង្គសុត្តំ

៣០៨. “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ពលានិ។ កតមានិ បញ្ច? រូបពលំ, ភោគពលំ, ញាតិពលំ, បុត្តពលំ, សីលពលំ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន ច ភោគពលេន – ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ រូបពលេន ច សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច – ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ន ច ញាតិពលេន – ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ រូបពលេន ច សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ញាតិពលេន ច – ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ញាតិពលេន ច, ន ច បុត្តពលេន – ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ រូបពលេន ច សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ញាតិពលេន ច, បុត្តពលេន ច – ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ញាតិពលេន ច, បុត្តពលេន ច, ន ច សីលពលេន – ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ រូបពលេន ច សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ញាតិពលេន ច, បុត្តពលេន ច, សីលពលេន ច – ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ ឥមានិ ខោ , ភិក្ខវេ, បញ្ច មាតុគាមស្ស ពលានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. នាសេន្តិសុត្តំ

៣០៩. “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ពលានិ។ កតមានិ បញ្ច? រូបពលំ, ភោគពលំ, ញាតិពលំ, បុត្តពលំ, សីលពលំ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន ច សីលពលេន, នាសេន្តេវ នំ, កុលេ ន វាសេន្តិ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ន ច សីលពលេន, នាសេន្តេវ នំ, កុលេ ន វាសេន្តិ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ញាតិពលេន ច, ន ច សីលពលេន, នាសេន្តេវ នំ, កុលេ ន វាសេន្តិ។ រូបពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ភោគពលេន ច, ញាតិពលេន ច , បុត្តពលេន ច, ន ច សីលពលេន, នាសេន្តេវ នំ, កុលេ ន វាសេន្តិ។ សីលពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន ច រូបពលេន, វាសេន្តេវ នំ, កុលេ ន នាសេន្តិ។ សីលពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន ច ភោគពលេន, វាសេន្តេវ នំ, កុលេ ន នាសេន្តិ។ សីលពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន ច ញាតិពលេន, វាសេន្តេវ នំ,

កុលេ ន នាសេន្តិ។ សីលពលេន ច, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន ច បុត្តពលេន, វាសេន្តេវ នំ, កុលេ ន នាសេន្តិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច មាតុគាមស្ស ពលានី’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ហេតុសុត្តំ

៣១០. ‘‘បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្ស ពលានិ។ កតមានិ បញ្ច? រូបពលំ, ភោគពលំ, ញាតិពលំ, បុត្តពលំ, សីលពលំ។ ន, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ រូបពលហេតុ វា ភោគពលហេតុ វា ញាតិពលហេតុ វា បុត្តពលហេតុ វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ សីលពលហេតុ ខោ, ភិក្ខវេ, មាតុគាមោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច មាតុគាមស្ស ពលានី’’តិ។ សត្តមំ។

៨. ឋានសុត្តំ

៣១១. ‘‘បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, ឋានានិ ទុល្លភានិ អកតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ កតមានិ បញ្ច? បតិរូបេ កុលេ ជាយេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ឋានំ ទុល្លភំ អកតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា បតិរូបំ កុលំ គច្ឆេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ ឋានំ ទុល្លភំ អកតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា, បតិរូបំ កុលំ គន្ត្វា, អសបត្តិ អគារំ អជ្ឈាវសេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ ឋានំ ទុល្លភំ អកតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា, បតិរូបំ កុលំ គន្ត្វា, អសបត្តិ អគារំ អជ្ឈាវសន្តី បុត្តវតី អស្សន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ ឋានំ ទុល្លភំ អកតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា, បតិរូបំ កុលំ គន្ត្វា, អសបត្តិ អគារំ អជ្ឈាវសន្តី បុត្តវតី សមានា សាមិកំ អភិភុយ្យ វត្តេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមំ ឋានំ ទុល្លភំ អកតបុញ្ញេន មាតុគាមេន ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច ឋានានិ ទុល្លភានិ អកតបុញ្ញេន មាតុគាមេនាតិ។

‘‘បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, ឋានានិ សុលភានិ កតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ កតមានិ បញ្ច? បតិរូបេ កុលេ ជាយេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, បឋមំ ឋានំ សុលភំ កតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា បតិរូបំ កុលំ គច្ឆេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយំ ឋានំ សុលភំ កតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា បតិរូបំ កុលំ គន្ត្វា អសបត្តិ អគារំ អជ្ឈាវសេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, តតិយំ ឋានំ សុលភំ កតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា បតិរូបំ កុលំ គន្ត្វា អសបត្តិ អគារំ អជ្ឈាវសន្តី បុត្តវតី អស្សន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថំ ឋានំ សុលភំ កតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ បតិរូបេ កុលេ ជាយិត្វា បតិរូបំ កុលំ គន្ត្វា អសបត្តិ អគារំ អជ្ឈាវសន្តី បុត្តវតី សមានា សាមិកំ អភិភុយ្យ វត្តេយ្យន្តិ – ឥទំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមំ ឋានំ សុលភំ កតបុញ្ញេន មាតុគាមេន។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច ឋានានិ សុលភានិ កតបុញ្ញេន មាតុគាមេនា’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បញ្ចសីលវិសារទសុត្តំ

៣១២. ‘‘បញ្ចហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ វិសារទោ អគារំ អជ្ឈាវសតិ។ កតមេហិ បញ្ចហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ច ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ច ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ច ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ច ហោតិ , សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ច ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ វិសារទោ អគារំ អជ្ឈាវសតី’’តិ។ នវមំ។

១០. វឌ្ឍីសុត្តំ

៣១៣. ‘‘បញ្ចហិ, ភិក្ខវេ, វឌ្ឍីហិ វឌ្ឍមានា អរិយសាវិកា អរិយាយ វឌ្ឍិយា វឌ្ឍតិ សារាទាយិនី ច ហោតិ វរាទាយិនី ច កាយស្ស។ កតមេហិ បញ្ចហិ? សទ្ធាយ វឌ្ឍតិ, សីលេន វឌ្ឍតិ, សុតេន វឌ្ឍតិ, ចាគេន វឌ្ឍតិ, បញ្ញាយ វឌ្ឍតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចហិ វឌ្ឍីហិ វឌ្ឍមានា អរិយសាវិកា អរិយាយ វឌ្ឍិយា វឌ្ឍតិ, សារាទាយិនី ច ហោតិ, វរាទាយិនី ច កាយស្សា’’តិ។

> ‘‘សទ្ធាយ សីលេន ច យាធ វឌ្ឍតិ,
> បញ្ញាយ ចាគេន សុតេន ចូភយំ;
> សា តាទិសី សីលវតី ឧបាសិកា,
> អាទីយតិ សារមិធេវ អត្តនោ’’តិ។ ទសមំ;

ពលវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> វិសារទា បសយ្ហ អភិភុយ្យ, ឯកំ អង្គេន បញ្ចមំ;
> នាសេន្តិ ហេតុ ឋានញ្ច, វិសារទោ វឌ្ឍិនា ទសាតិ។

មាតុគាមសំយុត្តំ សមត្តំ។

៤. ជម្ពុខាទកសំយុត្តំ

១. និព្ពានបញ្ហាសុត្តំ

៣១៤. ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារិបុត្តោ មគធេសុ វិហរតិ នាលកគាមកេ។ អថ ខោ ជម្ពុខាទកោ បរិព្ពាជកោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជម្ពុខាទកោ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“‘និព្ពានំ, និព្ពាន’ន្តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ, អាវុសោ, និព្ពាន”ន្តិ? “យោ ខោ, អាវុសោ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ និព្ពាន”ន្តិ។ “អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា”តិ។ បឋមំ។

២. អរហត្តបញ្ហាសុត្តំ

៣១៥. “‘អរហត្តំ, អរហត្ត’ន្តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ, អាវុសោ , អរហត្ត”ន្តិ? “យោ ខោ, អាវុសោ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ អរហត្ត”ន្តិ។ “អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតស្ស អរហត្តស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតស្ស អរហត្តស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា ឯតស្ស អរហត្តស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឯតស្ស អរហត្តស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ អាវុសោ, មគ្គោ, អយំ បដិបទា ឯតស្ស អរហត្តស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា ឯតស្ស អរហត្តស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ធម្មវាទីបញ្ហាសុត្តំ

៣១៦. “កេ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, លោកេ ធម្មវាទិនោ, កេ លោកេ សុប្បដិបន្នា, កេ លោកេ សុគតា”តិ? “យេ ខោ, អាវុសោ, រាគប្បហានាយ ធម្មំ ទេសេន្តិ, ទោសប្បហានាយ ធម្មំ ទេសេន្តិ, មោហប្បហានាយ ធម្មំ ទេសេន្តិ, តេ លោកេ ធម្មវាទិនោ។ យេ ខោ, អាវុសោ, រាគស្ស បហានាយ បដិបន្នា, ទោសស្ស បហានាយ បដិបន្នា, មោហស្ស បហានាយ បដិបន្នា, តេ លោកេ សុប្បដិបន្នា។ យេសំ ខោ, អាវុសោ, រាគោ បហីនោ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ, ទោសោ បហីនោ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ, មោហោ បហីនោ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវង្កតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ, តេ លោកេ សុគតា”តិ។

“អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស បហានាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស បហានាយា”តិ។ “កតមោ, បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា ឯតស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស បហានាយា”តិ? “អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឯតស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស បហានាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា ឯតស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស បហានាយា”តិ។ “ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស បហានាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា”តិ។ តតិយំ។

៤. កិមត្ថិយសុត្តំ

៣១៧. “កិមត្ថិយំ , អាវុសោ សារិបុត្ត, សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “ទុក្ខស្ស ខោ, អាវុសោ, បរិញ្ញត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ។ “អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតស្ស ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាយា”តិ? “កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតស្ស ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាយា”តិ?

“អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតស្ស ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា ឯតស្ស ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាយា”តិ។ “ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតស្ស ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អស្សាសប្បត្តសុត្តំ

៣១៨. “‘អស្សាសប្បត្តោ, អស្សាសប្បត្តោ’តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, អស្សាសប្បត្តោ ហោតី”តិ? “យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ, ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, អស្សាសប្បត្តោ ហោតី”តិ។ “អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស អស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស អស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតស្ស អស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឯតស្ស អស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ , មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតស្ស អស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតស្ស អស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បរមស្សាសប្បត្តសុត្តំ

៣១៩. “‘បរមស្សាសប្បត្តោ, បរមស្សាសប្បត្តោ’តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, បរមស្សាសប្បត្តោ ហោតី”តិ? “យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ ហោតិ, ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, បរមស្សាសប្បត្តោ ហោតី”តិ។ “អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស បរមស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស បរមស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “កតមោ បន, អាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតស្ស បរមស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ? “អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឯតស្ស បរមស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតស្ស បរមស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ “ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតស្ស បរមស្សាសស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. វេទនាបញ្ហាសុត្តំ

៣២០. “‘វេទនា, វេទនា’តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមា នុ ខោ, អាវុសោ, វេទនា”តិ? “តិស្សោ ឥមាវុសោ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា – ឥមា ខោ, អាវុសោ, តិស្សោ វេទនា”តិ។ “អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ បរិញ្ញាយា”តិ? “អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ បរិញ្ញាយា”តិ។ “កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ បរិញ្ញាយា”តិ? “អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ បរិញ្ញាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ បរិញ្ញាយា”តិ។ “ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតាសំ តិស្សន្នំ វេទនានំ បរិញ្ញាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា”តិ។ សត្តមំ។

៨. អាសវបញ្ហាសុត្តំ

៣២១. "'អាសវោ , អាសវោ'តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ, អាវុសោ, អាសវោ"តិ? "តយោមេ, អាវុសោ, អាសវា ។ កាមាសវោ, ភវាសវោ, អវិជ្ជាសវោ – ឥមេ ខោ, អាវុសោ, តយោ អាសវា"តិ។ "អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតេសំ អាសវានំ បហានាយា"តិ? "អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា ឯតេសំ អាសវានំ បហានាយា"តិ។ "កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា ឯតេសំ អាសវានំ បហានាយា"តិ? "អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ឯតេសំ អាសវានំ បហានាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតេសំ អាសវានំ បហានាយា"តិ។ "ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតេសំ អាសវានំ បហានាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា"តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អវិជ្ជាបញ្ហាសុត្តំ

៣២២. "'អវិជ្ជា, អវិជ្ជា'តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមា នុ ខោ, អាវុសោ, អវិជ្ជា"តិ? "យំ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ អញ្ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ – អយំ វុច្ចតាវុសោ, អវិជ្ជា"តិ។ "អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតិស្សា អវិជ្ជាយ បហានាយា"តិ? "អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតិស្សា អវិជ្ជាយ បហានាយា"តិ។ "កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតិស្សា អវិជ្ជាយ បហានាយា"តិ? "អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតិស្សា អវិជ្ជាយ បហានាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតិស្សា អវិជ្ជាយ បហានាយា"តិ។ "ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតិស្សា អវិជ្ជាយ បហានាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា"តិ។ នវមំ។

១០. តណ្ហាបញ្ហាសុត្តំ

៣២៣. "'តណ្ហា, តណ្ហា'តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមា នុ ខោ, អាវុសោ, តណ្ហា"តិ? "តិស្សោ ឥមា, អាវុសោ, តណ្ហា។ កាមតណ្ហា, ភវតណ្ហា, វិភវតណ្ហា – ឥមា ខោ, អាវុសោ, តិស្សោ តណ្ហា"តិ។ "អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតាសំ តណ្ហានំ បហានាយា"តិ? "អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតាសំ តណ្ហានំ បហានាយា"តិ។ "កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតាសំ តណ្ហានំ បហានាយា"តិ? "អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតាសំ តណ្ហានំ បហានាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតាសំ តណ្ហានំ បហានាយា"តិ។ "ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា , ឯតាសំ តណ្ហានំ បហានាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា"តិ។ ទសមំ។

១១. ឱឃបញ្ហាសុត្តំ

៣២៤. "'ឱឃោ, ឱឃោ'តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឱឃោ"តិ? "ចត្តារោមេ, អាវុសោ, ឱឃា។ កាមោឃោ, ភវោឃោ, ទិដ្ឋោឃោ, អវិជ្ជោឃោ – ឥមេ ខោ, អាវុសោ, ចត្តារោ ឱឃា"តិ។ "អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតេសំ ឱឃានំ បហានាយា"តិ? "អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតេសំ ឱឃានំ បហានាយា"តិ។ "កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតេសំ ឱឃានំ បហានាយា"តិ? "អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតេសំ ឱឃានំ បហានាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតេសំ ឱឃានំ បហានាយា"តិ។ "ភទ្ទកោ , អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតេសំ ឱឃានំ បហានាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា"តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ឧបាទានបញ្ហាសុត្តំ

៣២៥. "'ឧបាទានំ, ឧបាទាន'ន្តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ, អាវុសោ, ឧបាទាន"ន្តិ? "ចត្តារិមានិ, អាវុសោ, ឧបាទានានិ។ កាមុបាទានំ, ទិដ្ឋុបាទានំ សីលព្ពតុបាទានំ, អត្តវាទុបាទានំ – ឥមានិ ខោ, អាវុសោ, ចត្តារិ ឧបាទានានី"តិ។ "អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតេសំ ឧបាទានានំ បហានាយា"តិ? "អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតេសំ ឧបាទានានំ បហានាយា"តិ ។ "កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតេសំ ឧបាទានានំ បហានាយា"តិ? "អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ

អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតេសំ ឧបាទានានំ បហានាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតេសំ ឧបាទានានំ បហានាយា’’តិ។ ‘‘ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតេសំ ឧបាទានានំ បហានាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា’’តិ។ ទ្វាទសមំ។

១៣. ភវបញ្ហាសុត្តំ

៣២៦. ‘‘‘ភវោ, ភវោ’តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ, អាវុសោ, ភវោ’’តិ? ‘‘តយោ មេ, អាវុសោ, ភវា។ កាមភវោ, រូបភវោ, អរូបភវោ – ឥមេ ខោ, អាវុសោ, តយោ ភវា’’តិ។ ‘‘អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតេសំ ភវានំ បរិញ្ញាយា’’តិ? ‘‘អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតេសំ ភវានំ បរិញ្ញាយា’’តិ។ ‘‘កតមោ, បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតេសំ ភវានំ បរិញ្ញាយា’’តិ? ‘‘អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតេសំ ភវានំ បរិញ្ញាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតេសំ ភវានំ បរិញ្ញាយា’’តិ។ ‘‘ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតេសំ ភវានំ បរិញ្ញាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា’’តិ។ តេរសមំ។

១៤. ទុក្ខបញ្ហាសុត្តំ

៣២៧. ‘‘‘ទុក្ខំ , ទុក្ខ’ន្តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ, អាវុសោ, ទុក្ខ’’ន្តិ? ‘‘តិស្សោ ឥមា, អាវុសោ, ទុក្ខតា។ ទុក្ខទុក្ខតា, សង្ខារទុក្ខតា , វិបរិណាមទុក្ខតា – ឥមា ខោ, អាវុសោ, តិស្សោ ទុក្ខតា’’តិ។ ‘‘អត្ថិ បនាវុសោ មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតាសំ ទុក្ខតានំ បរិញ្ញាយា’’តិ? ‘‘អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតាសំ ទុក្ខតានំ បរិញ្ញាយា’’តិ។ ‘‘កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតាសំ ទុក្ខតានំ បរិញ្ញាយា’’តិ? ‘‘អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតាសំ ទុក្ខតានំ បរិញ្ញាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតាសំ ទុក្ខតានំ បរិញ្ញាយា’’តិ។ ‘‘ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតាសំ ទុក្ខតានំ បរិញ្ញាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា’’តិ។ ចុទ្ទសមំ។

១៥. សក្កាយបញ្ហាសុត្តំ

៣២៨. ‘‘‘សក្កាយោ , សក្កាយោ’តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ, អាវុសោ, សក្កាយោ’’តិ? ‘‘បញ្ចិមេ, អាវុសោ, ឧបាទានក្ខន្ធា សក្កាយោ វុត្តោ ភគវតា, សេយ្យថិទំ – រូបុបាទានក្ខន្ធោ, វេទនុបាទានក្ខន្ធោ, សញ្ញុបាទានក្ខន្ធោ, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា សក្កាយោ វុត្តោ ភគវតា’’តិ។ ‘‘អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស សក្កាយស្ស បរិញ្ញាយា’’តិ? ‘‘អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស សក្កាយស្ស បរិញ្ញាយា’’តិ។ ‘‘កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា, ឯតស្ស សក្កាយស្ស បរិញ្ញាយា’’តិ? ‘‘អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតស្ស សក្កាយស្ស បរិញ្ញាយ , សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតស្ស សក្កាយស្ស បរិញ្ញាយា’’តិ។ ‘‘ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតស្ស សក្កាយស្ស បរិញ្ញាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា’’តិ។ បន្នរសមំ។

១៦. ទុក្ករបញ្ហាសុត្តំ

៣២៩. ‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ទុក្ករ’’ន្តិ? ‘‘បព្ពជ្ជា ខោ, អាវុសោ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ទុក្ករា’’តិ។ ‘‘បព្ពជិតេន បនាវុសោ, កឹ ទុក្ករ’’ន្តិ? ‘‘បព្ពជិតេន ខោ, អាវុសោ, អភិរតិ ទុក្ករា’’តិ។ ‘‘អភិរតេន បនាវុសោ, កឹ ទុក្ករ’’ន្តិ? ‘‘អភិរតេន ខោ, អាវុសោ, ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ទុក្ករា’’តិ។ ‘‘កីវចិរំ បនាវុសោ, ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខុ អរហំ អស្សា’’តិ? ‘‘នចិរំ, អាវុសោ’’តិ។ សោឡសមំ។

ជម្ពុខាទកសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

និព្ពានំ អរហត្តញ្ច, ធម្មវាទី កិមត្ថិយំ;
អស្សាសោ បរមស្សាសោ, វេទនា អាសវាវិជ្ជា;
តណ្ហា ឱឃា ឧបាទានំ, ភវោ ទុក្ខញ្ច សក្កាយោ។
ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ទុក្ករន្តិ។

៥. សាមណ្ឌកសំយុត្តំ

១. សាមណ្ឌកសុត្តំ

៣៣០. ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារិបុត្តោ វជ្ជីសុ វិហរតិ ឧក្កចេលាយំ គង្គាយ នទិយា តីរេ។ អថ ខោ សាមណ្ឌកោ [សាមណ្ឌកានិ (សី.)] បរិព្ពាជកោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សាមណ្ឌកោ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

"'និព្ពានំ, និព្ពាន'ន្តិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ, អាវុសោ, និព្ពាន"ន្តិ? "យោ ខោ, អាវុសោ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ និព្ពាន"ន្តិ។ "អត្ថិ បនាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា"តិ? "អត្ថិ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អត្ថិ បដិបទា, ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា"តិ។

"កតមោ បនាវុសោ, មគ្គោ កតមា បដិបទា ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា"តិ? "អយមេវ ខោ, អាវុសោ, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, មគ្គោ អយំ បដិបទា, ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា"តិ។ "ភទ្ទកោ, អាវុសោ, មគ្គោ ភទ្ទិកា បដិបទា, ឯតស្ស និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ អលញ្ច បនាវុសោ សារិបុត្ត, អប្បមាទាយា"តិ។ បឋមំ។

(យថា ជម្ពុខាទកសំយុត្តំ, តថា វិត្ថារេតព្ពំ)។

២. ទុក្ករសុត្តំ

៣៣១. "កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ទុក្ករ"ន្តិ ? "បព្ពជ្ជា ខោ, អាវុសោ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ទុក្ករា"តិ។ "បព្ពជិតេន បនាវុសោ, កិំ ទុក្ករ"ន្តិ? "បព្ពជិតេន ខោ, អាវុសោ, អភិរតិ ទុក្ករា"តិ។ "អភិរតេន បនាវុសោ, កិំ ទុក្ករ"ន្តិ? "អភិរតេន ខោ, អាវុសោ, ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ទុក្ករា"តិ។ "កីវចិរំ បនាវុសោ, ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខុ អរហំ អស្សា"តិ? "នចិរំ, អាវុសោ"តិ។ សោឡសមំ។

(បុរិមកសទិសំ ឧទ្ទានំ។)

សាមណ្ឌកសំយុត្តំ សមត្តំ។

៦. មោគ្គល្លានសំយុត្តំ

១. បឋមឈានបញ្ហាសុត្តំ

៣៣២. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ, ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“ឥធ មយ្ហំ, អាវុសោ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘បឋមំ ឈានំ, បឋមំ ឈាន’ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ បឋមំ ឈានន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈាន’ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ កាមសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, បឋមំ ឈានំ បមាទោ, បឋមេ ឈានេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, បឋមេ ឈានេ ចិត្តំ ឯកោទិំ ករោហិ [ឯកោទិករោហិ (បី.)], បឋមេ ឈានេ ចិត្តំ សមាទហា’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘សត្ថារានុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ’តិ, មមំ តំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘សត្ថារានុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ’”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយឈានបញ្ហាសុត្តំ

៣៣៣. “‘ទុតិយំ ឈានំ, ទុតិយំ ឈាន’ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ ទុតិយំ ឈានន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘ឥធ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ ទុតិយំ ឈាន’ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ វិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, ទុតិយំ ឈានំ បមាទោ, ទុតិយេ ឈានេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, ទុតិយេ ឈានេ ចិត្តំ ឯកោទិំ ករោហិ, ទុតិយេ ឈានេ ចិត្តំ សមាទហា’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘សត្ថារានុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ’តិ, មមំ តំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘សត្ថារានុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ’”តិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយឈានបញ្ហាសុត្តំ

៣៣៤. “‘តតិយំ ឈានំ, តតិយំ ឈាន’ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ តតិយំ ឈានន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ឥធ ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ តតិយំ ឈានន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរាមិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេមិ។ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ បីតិសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, តតិយំ ឈានំ បមាទោ, តតិយេ ឈានេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, តតិយេ ឈានេ ចិត្តំ ឯកោទឹ ករោហិ, តតិយេ ឈានេ ចិត្តំ សមាទហា’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរាមិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេមិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ យញ្ហិ តំ អាវុសោ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ...បេ.... មហាភិញ្ញតំ បត្តោ”តិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថឈានបញ្ហាសុត្តំ

៣៣៥. “‘ចតុត្ថំ ឈានំ , ចតុត្ថំ ឈាន’ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ ចតុត្ថំ ឈានន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘ឥធ ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈាន’ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ សុខសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, ចតុត្ថំ ឈានំ បមាទោ, ចតុត្ថេ ឈានេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, ចតុត្ថេ ឈានេ ចិត្តំ ឯកោទឹ ករោហិ, ចតុត្ថេ ឈានេ ចិត្តំ សមាទហា’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ...បេ.... មហាភិញ្ញតំ បត្តោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អាកាសានញ្ចាយតនបញ្ហាសុត្តំ

៣៣៦. “‘អាកាសានញ្ចាយតនំ, អាកាសានញ្ចាយតន’ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ អាកាសានញ្ចាយតនន្តិ ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ អាកាសានញ្ចាយតន’ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ រូបសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, អាកាសានញ្ចាយតនំ បមាទោ, អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ឯកោទឹ ករោហិ, អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ សមាទហា’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ...បេ.... មហាភិញ្ញតំ បត្តោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. វិញ្ញាណញ្ចាយតនបញ្ហាសុត្តំ

៣៣៧. “‘វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ, វិញ្ញាណញ្ចាយតន’ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – ‘ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណញ្ចាយតន’ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

“អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – ‘មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ បមាទោ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ឯកោទឹ ករោហិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ សមាទហា’តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសឹ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ...បេ.... មហាភិញ្ញតំ បត្តោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អាកិញ្ចញ្ញាយតនបញ្ហាសុត្តំ

៣៣៨. "'អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ, អាកិញ្ចញ្ញាយតន'ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – 'ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតន'ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

"អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – 'មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ បមាទោ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ឯកោទិំ ករោហិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ សមាទហា'តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ...បេ. ... មហាភិញ្ញតំ បត្តោ"តិ។ សត្តមំ។

៨. នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនបញ្ហាសុត្តំ

៣៣៩. "'នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន'ន្តិ វុច្ចតិ។ កតមំ នុ ខោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – 'ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន'ន្តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។

"អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – 'មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ បមាទោ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ឯកោទិំ ករោហិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ សមាទហា'តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ...បេ.... មហាភិញ្ញតំ បត្តោ"តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អនិមិត្តបញ្ហាសុត្តំ

៣៤០. "'អនិមិត្តោ ចេតោសមាធិ, អនិមិត្តោ ចេតោសមាធី'តិ វុច្ចតិ។ កតមោ នុ ខោ អនិមិត្តោ ចេតោសមាធីតិ? តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឯតទហោសិ – 'ឥធ ភិក្ខុ សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ អនិមិត្តោ ចេតោសមាធី'តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អាវុសោ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ និមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ។

"អថ ខោ មំ, អាវុសោ, ភគវា ឥទ្ធិយា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោច – 'មោគ្គល្លាន, មោគ្គល្លាន! មា, ព្រាហ្មណ, អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ បមាទោ, អនិមិត្តេ ចេតោសមាធិស្មិំ ចិត្តំ សណ្ឋបេហិ, អនិមិត្តេ ចេតោសមាធិស្មិំ ចិត្តំ ឯកោទិំ ករោហិ, អនិមិត្តេ ចេតោសមាធិស្មិំ ចិត្តំ សមាទហា'តិ។ សោ ខ្វាហំ, អាវុសោ, អបរេន សមយេន សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ។ យញ្ហិ តំ, អាវុសោ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – 'សត្ថារានុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ'តិ, មមំ តំ សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – 'សត្ថារានុគ្គហិតោ សាវកោ មហាភិញ្ញតំ បត្តោ'"តិ។ នវមំ។

១០. សក្កសុត្តំ

៣៤១. អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ; ឯវមេវ – ជេតវនេ អន្តរហិតោ ទេវេសុ តាវតិំសេសុ បាតុរហោសិ ។ អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ បញ្ចហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធសរណគមនំ [ពុទ្ធំ សរណគមនំ (សី.)] ហោតិ។ ពុទ្ធសរណគមនហេតុ [ពុទ្ធំ សរណគមនហេតុ (សី.)] ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ។ ធម្មសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃសរណគមនំ ហោតិ។ សង្ឃសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធសរណគមនំ ហោតិ។ ពុទ្ធសរណគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ។ ធម្មសរណគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃ...បេ.... សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ឆហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ...បេ.... អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ សត្តហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ...បេ.... អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អដ្ឋហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ...បេ.... អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អសីតិយា ទេវតាសហស្សេហិ សទ្ធិំ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធសរណគមនំ ហោតិ។ ពុទ្ធសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ។ ធម្មសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃសរណគមនំ ហោតិ។ សង្ឃសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធសរណគមនំ ហោតិ។ ពុទ្ធសរណគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ...បេ.... សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃសរណគមនំ ហោតិ។ សង្ឃសរណគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ បញ្ចហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ , ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសា

ទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្មាសេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុប្បសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ…បេ… សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ…បេ… បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ…បេ… សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ឆហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធឹ…បេ…។ អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ សត្តហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធឹ…បេ…។ អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អដ្ឋហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធឹ…បេ…។ អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អសីតិយា ទេវតាសហស្សេហិ សទ្ធឹ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ… សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ…បេ… បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ…បេ… សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ… សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ…បេ… បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ…បេ… សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ បញ្ចហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ …បេ… ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធសរណគមនំ ហោតិ។ ពុទ្ធសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ។ ធម្មសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃសរណគមនំ ហោតិ។ សង្ឃសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធសរណគមនំ ហោតិ។ ពុទ្ធសរណគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ…បេ…។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃសរណគមនំ ហោតិ។ សង្ឃសរណគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ឆហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ…បេ… អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ សត្តហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ…បេ… អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អដ្ឋហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធិំ…បេ… អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អសីតិយា ទេវតាសហស្សេហិ សទ្ធិំ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធសរណគមនំ ហោតិ។ ពុទ្ធសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ…បេ….។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃសរណគមនំ ហោតិ។ សង្ឃសរណគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ , ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធសរណគមនំ ហោតិ…បេ…. សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មសរណគមនំ ហោតិ…បេ…. សាធុ ខោ មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃសរណគមនំ ហោតិ។ សង្ឃសរណគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ បញ្ចហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធឹ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ…. សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ…. ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ , ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ…បេ. … បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ…បេ….។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ…បេ…. លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ…បេ….។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ…បេ…. សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ…. ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ…. សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ…. ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ…បេ…. បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ…. ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ…បេ…. លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន , ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ…បេ….។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ…បេ… សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។

អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ ឆហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធឹ…បេ… អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ សត្តហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធឹ…បេ… អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អដ្ឋហិ ទេវតាសតេហិ សទ្ធឹ…បេ… អថ ខោ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ អសីតិយា ទេវតាសហស្សេហិ សទ្ធឹ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតំ ខោ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្មាសេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុប្បសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, ទេវានមិន្ទ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន, ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ… សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ…បេ… បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនំ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ…បេ… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគមនហេតុ ខោ,

មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា…បេ… ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ។

“សាធុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនំ ហោតិ អខណ្ឌេហិ…បេ… សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគមនហេតុ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ តេ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អធិគណ្ហន្តិ – ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន , ទិព្ពេន យសេន, ទិព្ពេន អាធិបតេយ្យេន, ទិព្ពេហិ រូបេហិ, ទិព្ពេហិ សទ្ទេហិ, ទិព្ពេហិ គន្ធេហិ, ទិព្ពេហិ រសេហិ, ទិព្ពេហិ ផោដ្ឋព្ពេហី”តិ។ ទសមំ។

១១. ចន្ទនសុត្តំ

៣៤២. អថ ខោ ចន្ទនោ [នន្ទនោ (សី.)] ទេវបុត្តោ…បេ…។

អថ ខោ សុយាមោ ទេវបុត្តោ…បេ… ។

អថ ខោ សន្តុសិតោ ទេវបុត្តោ…បេ…។

អថ ខោ សុនិម្មិតោ ទេវបុត្តោ…បេ…។

អថ ខោ វសវត្តិ ទេវបុត្តោ…បេ…។

(យថា សក្កសុត្តំ តថា ឥមេ បញ្ច បេយ្យាលា វិត្ថារេតព្ពា)។ ឯកាទសមំ។

មោគ្គល្លានសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

សវិតក្កាវិតក្កញ្ច, សុខេន ច ឧបេក្ខកោ;
អាកាសញ្ចេវ វិញ្ញាណំ, អាកិញ្ចំ នេវសញ្ញិនា;
អនិមិត្តោ ច សក្កោ ច, ចន្ទនេកាទសេន ចាតិ។

៧. ចិត្តសំយុត្តំ

១. សំយោជនសុត្តំ

៣៤៣. ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ មច្ឆិកាសណ្ឌេ វិហរន្តិ អម្ពាដកវនេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលានំ ថេរានំ ភិក្ខូនំ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តានំ មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា នានាព្យញ្ជនា ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន’’ន្តិ? តត្រេកច្ចេហិ ថេរេហិ ភិក្ខូហិ ឯវំ ព្យាកតំ ហោតិ – ‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ចា’’តិ។ ឯកច្ចេហិ ថេរេហិ ភិក្ខូហិ ឯវំ ព្យាកតំ ហោតិ – ‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន’’ន្តិ។

តេន ខោ បន សមយេន ចិត្តោ គហបតិ មិគបថកំ អនុប្បត្តោ ហោតិ កេនចិទេវ ករណីយេន។ អស្សោសិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ សម្ពហុលានំ កិរ ថេរានំ ភិក្ខូនំ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តានំ មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា នានាព្យញ្ជនា ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន’’ន្តិ? តត្រេកច្ចេហិ ថេរេហិ ភិក្ខូហិ ឯវំ ព្យាកតំ – ‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ , ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ចា’’តិ។ ឯកច្ចេហិ ថេរេហិ ភិក្ខូហិ ឯវំ ព្យាកតំ ‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេន ថេរា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘សុតំ មេតំ, ភន្តេ, សម្ពហុលានំ កិរ ថេរានំ ភិក្ខូនំ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តានំ មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា នានាព្យញ្ជនា ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន’’ន្តិ? ឯកច្ចេហិ ថេរេហិ ភិក្ខូហិ ឯវំ ព្យាកតំ – ‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ចា’’តិ។ ឯកច្ចេហិ ថេរេហិ ភិក្ខូហិ ឯវំ ព្យាកតំ ‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, អាវុសោ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន’’ន្តិ។ ‘‘ឯវំ, គហបតី’’តិ។

‘‘‘សំយោជន’ន្តិ វា, ភន្តេ, ‘សំយោជនិយា ធម្មា’តិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច។ តេន ហិ, ភន្តេ, ឧបមំ វោ ករិស្សាមិ។ ឧបមាយបិធេកច្ចេ វិញ្ញូ បុរិសា ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានន្តិ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, កាឡោ ច ពលិពទ្ទោ ឱទាតោ ច ពលិពទ្ទោ ឯកេន ទាមេន វា យោត្តេន វា សំយុត្តា អស្សុ។ យោ នុ ខោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘កាឡោ ពលីពទ្ទោ ឱទាតស្ស ពលិពទ្ទស្ស សំយោជនំ , ឱទាតោ ពលិពទ្ទោ កាឡស្ស ពលិពទ្ទស្ស សំយោជន’ន្តិ, សម្មា នុ ខោ សោ វទមានោ វទេយ្យា’’តិ? ‘‘នោ ហេតំ, គហបតិ! ន ខោ, គហបតិ, កាឡោ ពលិពទ្ទោ ឱទាតស្ស ពលិពទ្ទស្ស សំយោជនំ, នបិ ឱទាតោ ពលិពទ្ទោ កាឡស្ស ពឡីពទ្ទស្ស សំយោជនំ; យេន ខោ តេ ឯកេន ទាមេន វា យោត្តេន វា សំយុត្តា តំ តត្ថ សំយោជន’’ន្តិ។ ‘‘ឯវមេវ ខោ, ភន្តេ, ន ចក្ខុ រូបានំ សំយោជនំ, ន រូបា ចក្ខុស្ស សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជនំ។ ន សោតំ សទ្ទានំ... ន ឃានំ គន្ធានំ... ន ជិវ្ហា រសានំ... ន កាយោ ផោដ្ឋព្ពានំ សំយោជនំ, ន ផោដ្ឋព្ពា កាយស្ស សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជនំ។ ន មនោ ធម្មានំ សំយោជនំ, ន ធម្មា មនស្ស សំយោជនំ; យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សំយោជន’’ន្តិ។ ‘‘លាភា តេ, គហបតិ, សុលទ្ធំ តេ, គហបតិ, យស្ស តេ គម្ភីរេ ពុទ្ធវចនេ បញ្ញាចក្ខុ កមតី’’តិ។ បឋមំ។

២. បឋមឥសិទត្តសុត្តំ

៣៤៤. ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ មច្ឆិកាសណ្ឌេ វិហរន្តិ អម្ពាដកវនេ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេន ថេរា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘អធិវាសេន្តុ មេ, ភន្តេ, ថេរា ស្វាតនាយ ភត្ត’’ន្តិ។ អធិវាសេសុំ ខោ ថេរា ភិក្ខូ តុណ្ហីភាវេន ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ចិត្តស្ស គហបតិស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទឹសុ។

អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេន ថេរា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – "'ធាតុនានត្តំ, ធាតុនានត្ត'ន្តិ, ភន្តេ ថេរ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុនានត្តំ វុត្តំ ភគវតា"តិ? ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា ថេរោ តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – "'ធាតុនានត្តំ, ធាតុនានត្ត'ន្តិ, ភន្តេ ថេរ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុនានត្តំ វុត្តំ ភគវតា"តិ? ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ថេរោ តុណ្ហី អហោសិ។ តតិយម្បិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – "'ធាតុនានត្តំ, ធាតុនានត្ត'ន្តិ, ភន្តេ ថេរ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុនានត្តំ វុត្តំ ភគវតា"តិ? តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ថេរោ តុណ្ហី អហោសិ។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ឥសិទត្តោ តស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ សព្ពនវកោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មា ឥសិទត្តោ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – "ព្យាករោមហំ, ភន្តេ ថេរ, ចិត្តស្ស គហបតិនោ ឯតំ បញ្ហ"ន្តិ? "ព្យាករោហិ ត្វំ, អាវុសោ ឥសិទត្ត, ចិត្តស្ស គហបតិនោ ឯតំ បញ្ហ"ន្តិ។ "ឯវញ្ហិ ត្វំ, គហបតិ, បុច្ឆសិ – 'ធាតុនានត្តំ, ធាតុនានត្តន្តិ, ភន្តេ ថេរ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ធាតុនានត្តំ, វុត្តំ ភគវតា'"តិ? "ឯវំ , ភន្តេ"។ "ឥទំ ខោ, គហបតិ, ធាតុនានត្តំ វុត្តំ ភគវតា – ចក្ខុធាតុ, រូបធាតុ, ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ…បេ.… មនោធាតុ, ធម្មធាតុ, មនោវិញ្ញាណធាតុ។ ឯត្តាវតា ខោ, គហបតិ, ធាតុនានត្តំ វុត្តំ ភគវតា"តិ។

អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មតោ ឥសិទត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ ភុត្តាវិនោ ឱនីតបត្តបាណិនោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ។ អថ ខោ អាយស្មា ថេរោ អាយស្មន្តំ ឥសិទត្តំ ឯតទវោច – "សាធុ ខោ តំ, អាវុសោ ឥសិទត្ត , ឯសោ បញ្ហោ បដិភាសិ, នេសោ បញ្ហោ មំ បដិភាសិ។ តេនហាវុសោ ឥសិទត្ត, យទា អញ្ញថាបិ [យទា អញ្ញទាបិ (សី. បី.) អញ្ញទាបិ (?)] ឯវរូបោ បញ្ហោ អាគច្ឆេយ្យ, តញ្ញេវេត្ថ បដិភាសេយ្យា"តិ។ ទុតិយំ។

៣. ទុតិយឥសិទត្តសុត្តំ

៣៤៥. ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ មច្ឆិកាសណ្ឌេ វិហរន្តិ អម្ពាដកវនេ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេន ថេរា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – "អធិវាសេន្តុ មេ, ភន្តេ ថេរា, ស្វាតនាយ ភត្ត"ន្តិ។ អធិវាសេសុំ ខោ ថេរា ភិក្ខូ តុណ្ហីភាវេន។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ចិត្តស្ស គហបតិស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទឹសុ។

អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេន ថេរា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – "យា ឥមា, ភន្តេ ថេរ, អនេកវិហិតា ទិដ្ឋិយោ លោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ – 'សស្សតោ លោកោតិ វា, អសស្សតោ លោកោតិ វា, អន្តវា លោកោតិ វា, អនន្តវា លោកោតិ វា, តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិ វា។ យានិ ចិមានិ ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតានិ ព្រហ្មជាលេ ភណិតានិ; ឥមា នុ ខោ, ភន្តេ, ទិដ្ឋិយោ កិស្មិំ សតិ ហោន្តិ, កិស្មិំ អសតិ ន ហោន្តី"តិ?

ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា ថេរោ តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ…បេ.… តតិយម្បិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – "យា ឥមា, ភន្តេ ថេរ, អនេកវិហិតា ទិដ្ឋិយោ លោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ – សស្សតោ លោកោតិ វា, អសស្សតោ លោកោតិ វា, អន្តវា លោកោតិ វា, អនន្តវា លោកោតិ វា, តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា។ យានិ ចិមានិ ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតានិ ព្រហ្មជាលេ ភណិតានិ; ឥមា នុ ខោ, ភន្តេ, ទិដ្ឋិយោ កិស្មិំ សតិ ហោន្តិ, កិស្មិំ អសតិ ន ហោន្តី"តិ? តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ថេរោ តុណ្ហី អហោសិ។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ឥសិទត្តោ តស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ សព្ពនវកោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មា ឥសិទត្តោ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – "ព្យាករោមហំ, ភន្តេ ថេរ, ចិត្តស្ស គហបតិនោ ឯតំ បញ្ហ"ន្តិ? "ព្យាករោហិ ត្វំ, អាវុសោ ឥសិទត្ត, ចិត្តស្ស គហបតិនោ ឯតំ បញ្ហ"ន្តិ។ "ឯវញ្ហិ ត្វំ, គហបតិ, បុច្ឆសិ – 'យា ឥមា,

ភន្តេ ថេរ, អនេកវិហិតា ទិដ្ឋិយោ លោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ – សស្សតោ លោកោតិ វា…បេ….; ឥមា នុ ខោ, ភន្តេ, ទិដ្ឋិយោ កិស្មិំ សតិ ហោន្តិ, កិស្មិំ អសតិ ន ហោន្តី’’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘យា ឥមា, គហបតិ, អនេកវិហិតា ទិដ្ឋិយោ លោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ – ‘សស្សតោ លោកោតិ វា, អសស្សតោ លោកោតិ វា, អន្តវា លោកោតិ វា អនន្តវា លោកោតិ វា, តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា។ យានិ ចិមានិ ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតានិ ព្រហ្មជាលេ ភណិតានិ; ឥមា ខោ, គហបតិ, ទិដ្ឋិយោ សក្កាយទិដ្ឋិយា សតិ ហោន្តិ, សក្កាយទិដ្ឋិយា អសតិ ន ហោន្តី’’’តិ។

‘‘កថំ បន, ភន្តេ, សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតី’’តិ? ‘‘ឥធ, គហបតិ, អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, រូបវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា រូបំ, រូបស្មិំ វា អត្តានំ; វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ…បេ…. សញ្ញំ… សង្ខារេ… វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ ឯវំ ខោ, គហបតិ, សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតី’’តិ។

‘‘កថំ បន, ភន្តេ, សក្កាយទិដ្ឋិ ន ហោតី’’តិ? ‘‘ឥធ, គហបតិ, សុតវា អរិយសាវកោ អរិយានំ ទស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិនីតោ សប្បុរិសានំ ទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស កោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ សុវិនីតោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា រូបំ, ន រូបស្មិំ វា អត្តានំ; ន វេទនំ… ន សញ្ញំ… ន សង្ខារេ… ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, ន វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ ឯវំ ខោ, គហបតិ, សក្កាយទិដ្ឋិ ន ហោតី’’តិ។

‘‘កុតោ , ភន្តេ, អយ្យោ ឥសិទត្តោ អាគច្ឆតី’’តិ? ‘‘អវន្តិយា ខោ, គហបតិ, អាគច្ឆាមី’’តិ។ ‘‘អត្ថិ, ភន្តេ, អវន្តិយា ឥសិទត្តោ នាម កុលបុត្តោ អម្ហាកំ អទិដ្ឋសហាយោ បព្ពជិតោ? ទិដ្ឋោ សោ អាយស្មតា’’តិ? ‘‘ឯវំ, គហបតី’’តិ។ ‘‘កហំ នុ ខោ សោ, ភន្តេ, អាយស្មា ឯតរហិ វិហរតី’’តិ? ឯវំ វុត្តេ, អាយស្មា ឥសិទត្តោ តុណ្ហី អហោសិ។ ‘‘អយ្យោ នោ, ភន្តេ, ឥសិទត្តោ’’តិ? ‘‘ឯវំ, គហបតី’’តិ។ ‘‘អភិរមតុ, ភន្តេ, អយ្យោ ឥសិទត្តោ មច្ឆិកាសណ្ឌេ។ រមណីយំ អម្ពាដកវនំ។ អហំ អយ្យស្ស ឥសិទត្តស្ស ឧស្សុក្កំ ករិស្សាមិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ’’។ ‘‘កល្យាណំ វុច្ចតិ, គហបតី’’តិ។

អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មតោ ឥសិទត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ ភុត្តាវិនោ ឱនីតបត្តបាណិនោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ។ អថ ខោ អាយស្មា ថេរោ អាយស្មន្តំ ឥសិទត្តំ ឯតទវោច – ‘‘សាធុ ខោ តំ, អាវុសោ ឥសិទត្ត, ឯសោ បញ្ហោ បដិភាសិ។ នេសោ បញ្ហោ មំ បដិភាសិ។ តេនហាវុសោ ឥសិទត្ត, យទា អញ្ញថាបិ ឯវរូបោ បញ្ហោ អាគច្ឆេយ្យ, តញ្ញេវេត្ថ បដិភាសេយ្យា’’តិ។ អថ ខោ អាយស្មា ឥសិទត្តោ សេនាសនំ សំសាមេត្វា បត្តចីវរមាទាយ មច្ឆិកាសណ្ឌម្ហា បក្កាមិ។ យំ មច្ឆិកាសណ្ឌម្ហា បក្កាមិ, តថា បក្កន្តោវ អហោសិ, ន បុន បច្ចាគច្ឆីតិ។ តតិយំ។

៤. មហកបាដិហារិយសុត្តំ

៣៤៦. ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ មច្ឆិកាសណ្ឌេ វិហរន្តិ អម្ពាដកវនេ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេន ថេរា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘អធិវាសេន្តុ មេ, ភន្តេ ថេរា, ស្វាតនាយ គោកុលេ ភត្ត’’ន្តិ។ អធិវាសេសុំ ខោ ថេរា ភិក្ខូ តុណ្ហីភាវេន។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ថេរេ ភិក្ខូ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន ចិត្តស្ស គហបតិនោ គោកុលំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទឹសុ។

អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ថេរេ ភិក្ខូ បណីតេន សប្បិបាយាសេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ ភុត្តាវិនោ ឱនីតបត្តបាណិនោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ។ ចិត្តោបិ ខោ គហបតិ ‘សេសកំ វិស្សជ្ជេថា’តិ វត្វា ថេរេ ភិក្ខូ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធិ។ តេន ខោ បន សមយេន ឧណ្ហំ ហោតិ កុថិតំ [កុដ្ឋិតំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]; តេ ច ថេរា ភិក្ខូ បវេលិយមានេន មញ្ញេ កាយេន គច្ឆន្តិ, យថា តំ ភោជនំ ភុត្តាវិនោ។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មហកោ តស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ សព្ពនវកោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហកោ អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – “សាធុ ខ្វស្ស, ភន្តេ ថេរ, សីតកោ ច វាតោ វាយេយ្យ, អព្ភសម្បិលាបោ [អព្ភសំពិលាបោ (សី.), អព្ភសំវិលាបោ (បី.)] ច អស្ស, ទេវោ ច ឯកមេកំ ផុសាយេយ្យា”តិ។

“សាធុ ខ្វស្ស, អាវុសោ មហក, យំ សីតកោ ច វាតោ វាយេយ្យ, អព្ភសម្បិលាបោ ច អស្ស, ទេវោ ច ឯកមេកំ ផុសាយេយ្យា”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហកោ តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខរិ [អភិសង្ខាសិ (សី.)] យថា សីតកោ ច វាតោ វាយិ, អព្ភសម្បិលាបោ ច អស្ស [អាសិ (?)], ទេវោ ច ឯកមេកំ ផុសិ។ អថ ខោ ចិត្តស្ស គហបតិនោ ឯតទហោសិ – “យោ ខោ ឥមស្មិំ ភិក្ខុសង្ឃេ សព្ពនវកោ ភិក្ខុ តស្សាយំ ឯវរូបោ ឥទ្ធានុភាវោ”តិ ។ អថ ខោ អាយស្មា មហកោ អារាមំ សម្បាបុណិត្វា អាយស្មន្តំ ថេរំ ឯតទវោច – “អលមេត្តាវតា, ភន្តេ ថេរា”តិ? “អលមេត្តាវតា, អាវុសោ មហក! កតមេត្តាវតា, អាវុសោ មហក! បូជិតមេត្តាវតា, អាវុសោ មហកោ”តិ ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ យថាវិហារំ អគមំសុ។ អាយស្មាបិ មហកោ សកំ វិហារំ អគមាសិ។

អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេនាយស្មា មហកោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហកំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ មហកំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, អយ្យោ មហកោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មំ ឥទ្ធិបាដិហារិយំ ទស្សេតូ”តិ។ “តេន ហិ ត្វំ, គហបតិ, អាលិន្ទេ ឧត្តរាសង្គំ បញ្ញបេត្វា តិណកលាបំ ឱកាសេហី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មតោ មហកស្ស បដិស្សុត្វា អាលិន្ទេ ឧត្តរាសង្គំ បញ្ញបេត្វា តិណកលាបំ ឱកាសេសិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហកោ វិហារំ បវិសិត្វា សូចិឃដិកំ ទត្វា តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខរិ យថា តាលច្ឆិគ្គឡេន ច អគ្គឡន្តរិកាយ ច អច្ចិ និក្ខមិត្វា តិណានិ ឈាបេសិ, ឧត្តរាសង្គំ ន ឈាបេសិ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ ឧត្តរាសង្គំ បប្ផោដេត្វា សំវិគ្គោ លោមហដ្ឋជាតោ ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហកោ វិហារា និក្ខមិត្វា ចិត្តំ គហបតិំ ឯតទវោច – “អលមេត្តាវតា, គហបតី”តិ?

“អលមេត្តាវតា , ភន្តេ មហក! កតមេត្តាវតា, ភន្តេ, មហក! បូជិតមេត្តាវតា, ភន្តេ មហក! អភិរមតុ, ភន្តេ, អយ្យោ មហកោ មច្ឆិកាសណ្ឌេ។ រមណីយំ អម្ពាដកវនំ។ អហំ អយ្យស្ស មហកស្ស ឧស្សុក្កំ ករិស្សាមិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាន”ន្តិ។ “កល្យាណំ វុច្ចតិ, គហបតី”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហកោ សេនាសនំ សំសាមេត្វា បត្តចីវរមាទាយ មច្ឆិកាសណ្ឌម្ហា បក្កាមិ។ យំ មច្ឆិកាសណ្ឌម្ហា បក្កាមិ, តថា បក្កន្តោវ អហោសិ; ន បុន បច្ចាគច្ឆីតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមកាមភូសុត្តំ

៣៤៧. ឯកំ សមយំ អាយស្មា កាមភូ មច្ឆិកាសណ្ឌេ វិហរតិ អម្ពាដកវនេ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេនាយស្មា កាមភូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ កាមភុំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ចិត្តំ គហបតិំ អាយស្មា កាមភូ ឯតទវោច –

“វុត្តមិទំ , គហបតិ –

“នេលង្គោ សេតបច្ឆាទោ, ឯការោ វត្តតី រថោ;
អនីឃំ បស្ស អាយន្តំ [អប្បត្តំ (ស្យា. កំ. ក.)], ឆិន្នសោតំ អពន្ធន”ន្តិ។

“ឥមស្ស នុ ខោ, គហបតិ, សំខិត្តេន ភាសិតស្ស កថំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ? “កឹ នុ ខោ ឯតំ, ភន្តេ, ភគវតា ភាសិត”ន្តិ? “ឯវំ, គហបតី”តិ។ “តេន ហិ, ភន្តេ, មុហុត្តំ អាគមេហិ យាវស្ស អត្ថំ បេក្ខាមី”តិ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ មុហុត្តំ តុណ្ហី ហុត្វា អាយស្មន្តំ កាមភុំ ឯតទវោច –

“‘នេលង្គ’ន្តិ ខោ, ភន្តេ, សីលានមេតំ អធិវចនំ។ ‘សេតបច្ឆាទោ’តិ ខោ, ភន្តេ, វិមុត្តិយា ឯតំ អធិវចនំ។ ‘ឯការោ’តិ ខោ, ភន្តេ, សតិយា ឯតំ អធិវចនំ។ ‘វត្តតី’តិ ខោ, ភន្តេ, អភិក្កមបដិក្កមស្សេតំ អធិវចនំ។ ‘រថោ’តិ ខោ, ភន្តេ, ឥមស្សេតំ ចាតុមហាភូតិកស្ស កាយស្ស អធិវចនំ មាតាបេត្តិកសម្ភវស្ស ឱទនកុម្មាសូបចយស្ស អនិច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទនវិទ្ធំសនធម្មស្ស។ រាគោ ខោ, ភន្តេ, នីឃោ, ទោសោ នីឃោ, មោហោ នីឃោ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា។ តស្មា ខីណាសវោ ភិក្ខុ ‘អនីឃោ’តិ វុច្ចតិ។ ‘អាយន្ត’ន្តិ ខោ, ភន្តេ, អរហតោ ឯតំ អធិវចនំ។ ‘សោតោ’តិ ខោ, ភន្តេ, តណ្ហាយេតំ អធិវចនំ។ សា ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ

អនុប្បាទធម្មា។ តស្មា ខីណាសវោ ភិក្ខុ ‘ឆិន្នសោតោ’តិ វុច្ចតិ។ រាគោ ខោ, ភន្តេ, ពន្ធនំ, ទោសោ ពន្ធនំ, មោហោ ពន្ធនំ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ តស្មា ខីណាសវោ ភិក្ខុ ‘អពន្ធនោ’តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ ខោ, ភន្តេ, យំ តំ ភគវតា វុត្តំ –

> “នេលង្គោ សេតបច្ឆាទោ, ឯការោ វត្តតី រថោ;
> អនីឃំ បស្ស អាយន្តំ, ឆិន្នសោតំ អពន្ធន”ន្តិ។

“ឥមស្ស ខោ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមី”តិ ។ “លាភា តេ, គហបតិ, សុលទ្ធំ តេ, គហបតិ! យស្ស តេ គម្ភីរេ ពុទ្ធវចនេ បញ្ញាចក្ខុ កមតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយកាមភូសុត្តំ

៣៤៨. ឯកំ សមយំ អាយស្មា កាមភូ មច្ឆិកាសណ្ឌេ វិហរតិ អម្ពាដកវនេ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេនាយស្មា កាមភូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មន្តំ កាមភុំ ឯតទវោច – “កតិ នុ ខោ, ភន្តេ, សង្ខារា”តិ? “តយោ ខោ, គហបតិ, សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោ”តិ។ “សាធុ, ភន្តេ”តិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មតោ កាមភុស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ កាមភុំ ឧត្តរិំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “កតមោ បន, ភន្តេ, កាយសង្ខារោ, កតមោ វចីសង្ខារោ, កតមោ ចិត្តសង្ខារោ”តិ? “អស្សាសបស្សាសា ខោ, គហបតិ, កាយសង្ខារោ, វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារោ, សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារោ”តិ។

“សាធុ, ភន្តេ”តិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ…បេ…. ឧត្តរិំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “កស្មា បន, ភន្តេ, អស្សាសបស្សាសា កាយសង្ខារោ, កស្មា វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារោ, កស្មា សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារោ”តិ? “អស្សាសបស្សាសា ខោ, គហបតិ, កាយិកា។ ឯតេ ធម្មា កាយប្បដិពទ្ធា, តស្មា អស្សាសបស្សាសា កាយសង្ខារោ។ បុព្ពេ ខោ, គហបតិ, វិតក្កេត្វា វិចារេត្វា បច្ឆា វាចំ ភិន្ទតិ, តស្មា វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារោ។ សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា។ ឯតេ ធម្មា ចិត្តប្បដិពទ្ធា, តស្មា សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារោ”តិ។

សាធុ…បេ…. ឧត្តរិំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “កថំ បន, ភន្តេ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ហោតី”តិ? “ន ខោ, គហបតិ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជិស្ស’ន្តិ វា ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជាមី’តិ វា ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ’តិ វា ។ អថ ខ្វស្ស បុព្ពេវ តថា ចិត្តំ ភាវិតំ ហោតិ យំ តំ តថត្តាយ ឧបនេតី”តិ។

សាធុ …បេ…. ឧត្តរិំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស បន, ភន្តេ , ភិក្ខុនោ កតមេ ធម្មា បឋមំ និរុជ្ឈន្តិ, យទិ វា កាយសង្ខារោ, យទិ វា វចីសង្ខារោ, យទិ វា ចិត្តសង្ខារោ”តិ? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជន្តស្ស ខោ, គហបតិ, ភិក្ខុនោ វចីសង្ខារោ បឋមំ និរុជ្ឈតិ, តតោ កាយសង្ខារោ, តតោ ចិត្តសង្ខារោ”តិ។

សាធុ…បេ…. ឧត្តរិំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “យ្វាយំ, ភន្តេ, មតោ កាលង្កតោ, យោ ចាយំ ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ, ឥមេសំ កិំ នានាករណ”ន្តិ? “យ្វាយំ គហបតិ, មតោ កាលង្កតោ តស្ស កាយសង្ខារោ និរុទ្ធោ បដិប្បស្សទ្ធោ, វចីសង្ខារោ និរុទ្ធោ បដិប្បស្សទ្ធោ, ចិត្តសង្ខារោ និរុទ្ធោ បដិប្បស្សទ្ធោ, អាយុ បរិក្ខីណោ, ឧស្មា វូបសន្តា, ឥន្ទ្រិយានិ វិបរិភិន្នានិ។ យោ ច ខ្វាយំ, គហបតិ, ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ, តស្សបិ កាយសង្ខារោ និរុទ្ធោ បដិប្បស្សទ្ធោ, វចីសង្ខារោ និរុទ្ធោ បដិប្បស្សទ្ធោ, ចិត្តសង្ខារោ និរុទ្ធោ បដិប្បស្សទ្ធោ, អាយុ អបរិក្ខីណោ, ឧស្មា អវូបសន្តា, ឥន្ទ្រិយានិ វិប្បសន្នានិ។ យ្វាយំ, គហបតិ, មតោ កាលង្កតោ, យោ ចាយំ ភិក្ខុ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នោ, ឥទំ នេសំ នានាករណ”ន្តិ។

សាធុ…បេ…. ឧត្តរិំ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “កថំ បន, ភន្តេ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋានំ ហោតី”តិ? “ន ខោ, គហបតិ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស ភិក្ខុនោ ឯវំ ហោតិ – ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហិស្ស’ន្តិ វា ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហាមី’តិ វា ‘អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតោ’តិ វា។ អថ ខ្វស្ស បុព្ពេវ តថា ចិត្តំ ភាវិតំ ហោតិ, យំ តំ តថត្តាយ ឧបនេតី”តិ។

សាធុ , ភន្តេ…បេ… ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស បន, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ កតមេ ធម្មា បឋមំ ឧប្បជ្ជន្តិ, យទិ វា កាយសង្ខារោ, យទិ វា វចីសង្ខារោ, យទិ វា ចិត្តសង្ខារោ”តិ? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋហន្តស្ស, គហបតិ, ភិក្ខុនោ ចិត្តសង្ខារោ បឋមំ ឧប្បជ្ជតិ, តតោ កាយសង្ខារោ, តតោ វចីសង្ខារោ”តិ។

សាធុ…បេ… ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតំ បន, ភន្តេ , ភិក្ខុំ កតិ ផស្សា ផុសន្តិ”? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតំ ខោ, គហបតិ, ភិក្ខុំ តយោ ផស្សា ផុសន្តិ – សុញ្ញតោ ផស្សោ, អនិមិត្តោ ផស្សោ, អប្បណិហិតោ ផស្សោ”តិ។

សាធុ…បេ… ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតស្ស បន, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ កឹនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ, កឹបោណំ, កឹបព្ភារ”ន្តិ? “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតស្ស ខោ, គហបតិ, ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារ”ន្តិ។

“សាធុ, ភន្តេ”តិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អាយស្មតោ កាមភុស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ កាមភុំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិ – “សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា បន, ភន្តេ, កតិ ធម្មា ពហុបការា”តិ? “អទ្ធា ខោ ត្វំ, គហបតិ, យំ បឋមំ បុច្ឆិតព្ពំ តំ បុច្ឆសិ។ អបិ ច ត្យាហំ ព្យាករិស្សាមិ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា ខោ, គហបតិ, ទ្វេ ធម្មា ពហុបការា – សមថោ ច វិបស្សនា ចា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. គោទត្តសុត្តំ

៣៤៩. ឯកំ សមយំ អាយស្មា គោទត្តោ មច្ឆិកាសណ្ឌេ វិហរតិ អម្ពាដកវនេ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេនាយស្មា គោទត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ គោទត្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ចិត្តំ គហបតឹ អាយស្មា គោទត្តោ ឯតទវោច – “យា ចាយំ, គហបតិ, អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ, យា ច អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ, ឥមេ ធម្មា នានត្ថា នានាព្យញ្ជនា ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន”ន្តិ? “អត្ថិ, ភន្តេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច។ អត្ថិ បន, ភន្តេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន”ន្តិ។

“កតមោ ច, ភន្តេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច? ឥធ, ភន្តេ, ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ [ចតុត្ថី (?)]។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន [អព្យាបជ្ឈេន (សី. ស្យា. កំ. បី.), អព្យាពជ្ឈេន (?)] ផរិត្វា វិហរតិ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា…បេ… មុទិតាសហគតេន ចេតសា…បេ… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភន្តេ, អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិ។

“កតមា ច, ភន្តេ, អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ? ឥធ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម, ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភន្តេ, អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិ។

“កតមា ច, ភន្តេ, សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ? ឥធ, ភន្តេ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា’តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភន្តេ, សុញ្ញតា ចេតោវិមុត្តិ។

“កតមា ច, ភន្តេ, អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ? ឥធ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធឹ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភន្តេ, អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ។ អយំ ខោ, ភន្តេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច។

“កតមោ ច, ភន្តេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ? រាគោ, ភន្តេ, បមាណករណោ, ទោសោ បមាណករណោ, មោហោ បមាណករណោ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា។ យាវតា ខោ, ភន្តេ, អប្បមាណា ចេតោវិមុត្តិយោ,

អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អគ្គមក្ខាយតិ។ សា ខោ បន អកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន, សុញ្ញា ទោសេន, សុញ្ញា មោហេន។ រាគោ ខោ, ភន្តេ, កិញ្ចនំ, ទោសោ កិញ្ចនំ, មោហោ កិញ្ចនំ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ យាវតា ខោ , ភន្តេ, អាកិញ្ចញ្ញា ចេតោវិមុត្តិយោ, អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អគ្គមក្ខាយតិ។ សា ខោ បន អកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន, សុញ្ញា ទោសេន, សុញ្ញា មោហេន។ រាគោ ខោ, ភន្តេ, និមិត្តករណោ, ទោសោ និមិត្តករណោ, មោហោ និមិត្តករណោ។ តេ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ យាវតា ខោ, ភន្តេ, អនិមិត្តា ចេតោវិមុត្តិយោ, អកុប្បា តាសំ ចេតោវិមុត្តិ អគ្គមក្ខាយតិ។ សា ខោ បន អកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ សុញ្ញា រាគេន, សុញ្ញា ទោសេន, សុញ្ញា មោហេន។ អយំ ខោ, ភន្តេ, បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នាន"ន្តិ។ "លាភា តេ, គហបតិ, សុលទ្ធំ តេ, គហបតិ! យស្ស តេ គម្ភីរេ ពុទ្ធវចនេ បញ្ញាចក្ខុ កមតី"តិ។ សត្តមំ។

៨. និគណ្ឋនាដបុត្តសុត្តំ

៣៥០. តេន ខោ បន សមយេន និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ [នាតបុត្តោ (សី.)] មច្ឆិកាសណ្ឌំ អនុប្បត្តោ ហោតិ មហតិយា និគណ្ឋបរិសាយ សទ្ធិំ។ អស្សោសិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ – "និគណ្ឋោ កិរ នាដបុត្តោ មច្ឆិកាសណ្ឌំ អនុប្បត្តោ មហតិយា និគណ្ឋបរិសាយ សទ្ធិ"ន្តិ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ សម្ពហុលេហិ ឧបាសកេហិ សទ្ធិំ យេន និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា និគណ្ឋេន នាដបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ចិត្តំ គហបតិំ និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ ឯតទវោច – "សទ្ទហសិ ត្វំ, គហបតិ, សមណស្ស គោតមស្ស – អត្ថិ អវិតក្កោ អវិចារោ សមាធិ, អត្ថិ វិតក្កវិចារានំ និរោធោ"តិ?

"ន ខ្វាហំ ឯត្ថ, ភន្តេ, ភគវតោ សទ្ធាយ គច្ឆាមិ។ អត្ថិ អវិតក្កោ អវិចារោ សមាធិ, អត្ថិ វិតក្កវិចារានំ និរោធោ"តិ។ ឯវំ វុត្តេ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ ឧល្លោកេត្វា [សកំ បរិសំ អបលោកេត្វា (សី. ស្យា. កំ.), ឱលោកេត្វា (សី. អដ្ឋ. ស្យា. អដ្ឋ.)] ឯតទវោច – "ឥទំ ភវន្តោ បស្សន្តុ, យាវ ឧជុកោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ អសឋោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ អមាយាវី ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, វាតំ វា សោ ជាលេន ពាធេតព្ពំ មញ្ញេយ្យ, យោ វិតក្កវិចារេ និរោធេតព្ពំ មញ្ញេយ្យ , សកមុដ្ឋិនា វា សោ គង្គាយ សោតំ អាវារេតព្ពំ មញ្ញេយ្យ, យោ វិតក្កវិចារេ និរោធេតព្ពំ មញ្ញេយ្យា"តិ។

"តំ កិំ មញ្ញសិ, ភន្តេ, កតមំ នុ ខោ បណីតតរំ – ញាណំ វា សទ្ធា វា"តិ? "សទ្ធាយ ខោ, គហបតិ, ញាណំយេវ បណីតតរ"ន្តិ។ "អហំ ខោ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ ។ អហំ ខោ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អហំ ខោ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, បីតិយា ច វិរាគា...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អហំ ខោ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, សុខស្ស ច បហានា...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ ន សោ ខ្វាហំ, ភន្តេ, ឯវំ ជានន្តោ ឯវំ បស្សន្តោ កស្ស អញ្ញស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា សទ្ធាយ គមិស្សាមិ? អត្ថិ អវិតក្កោ អវិចារោ សមាធិ, អត្ថិ វិតក្កវិចារានំ និរោធោ"តិ។

ឯវំ វុត្តេ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ សកំ បរិសំ អបលោកេត្វា ឯតទវោច – "ឥទំ ភវន្តោ បស្សន្តុ, យាវ អនុជុកោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ សឋោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ មាយាវី ចាយំ ចិត្តោ គហបតី"តិ។

"ឥទានេវ ខោ តេ [ឥទានេវ ច បន (ស្យា. កំ. ក.)] មយំ, ភន្តេ, ភាសិតំ – 'ឯវំ អាជានាម ឥទំ ភវន្តោ បស្សន្តុ, យាវ ឧជុកោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ អសឋោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ អមាយាវី ចាយំ ចិត្តោ គហបតី'តិ។ ឥទានេវ ច បន មយំ, ភន្តេ, ភាសិតំ – 'ឯវំ អាជានាម ឥទំ ភវន្តោ បស្សន្តុ, យាវ អនុជុកោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ សឋោ ចាយំ ចិត្តោ គហបតិ, យាវ មាយាវី ចាយំ ចិត្តោ គហបតី'តិ។ សចេ តេ, ភន្តេ, បុរិមំ សច្ចំ, បច្ឆិមំ តេ មិច្ឆា។ សចេ បន តេ, ភន្តេ, បុរិមំ មិច្ឆា, បច្ឆិមំ តេ សច្ចំ។ ឥមេ ខោ បន, ភន្តេ, ទស សហធម្មិកា បញ្ហា អាគច្ឆន្តិ។ យទា នេសំ អត្ថំ អាជានេយ្យាសិ, អថ មំ បដិហរេយ្យាសិ សទ្ធិំ និគណ្ឋបរិសាយ។ ឯកោ បញ្ហោ, ឯកោ ឧទ្ទេសោ, ឯកំ វេយ្យាករណំ។ ទ្វេ បញ្ហា, ទ្វេ ឧទ្ទេសា, ទ្វេ វេយ្យាករណានិ។ តយោ បញ្ហា, តយោ ឧទ្ទេសា, តីណិ វេយ្យាករណានិ។ ចត្តារោ បញ្ហា, ចត្តារោ ឧទ្ទេសា, ចត្តារិ វេយ្យាករណានិ។ បញ្ច បញ្ហា, បញ្ច ឧទ្ទេសា, បញ្ច វេយ្យាករណានិ។ ឆ បញ្ហា, ឆ ឧទ្ទេសា, ឆ វេយ្យាករណានិ។ សត្ត បញ្ហា, សត្ត ឧទ្ទេសា, សត្ត វេយ្យាករណានិ ។ អដ្ឋ បញ្ហា, អដ្ឋ ឧទ្ទេសា, អដ្ឋ វេយ្យាករណានិ។ នវ បញ្ហា, នវ ឧទ្ទេសា, នវ

វេយ្យាករណានិ។ ទស បញ្ហា, ទស ឧទ្ទេសា, ទស វេយ្យាករណានី’’តិ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ ឥមេ ទស សហធម្មិកេ បញ្ហេ អាបុច្ឆិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អចេលកស្សបសុត្តំ

៣៥១. តេន ខោ បន សមយេន អចេលោ កស្សបោ មច្ឆិកាសណ្ឌំ អនុប្បត្តោ ហោតិ ចិត្តស្ស គហបតិនោ បុរាណគិហិសហាយោ។ អស្សោសិ ខោ ចិត្តោ គហបតិ – ‘‘អចេលោ កិរ កស្សបោ មច្ឆិកាសណ្ឌំ អនុប្បត្តោ អម្ហាកំ បុរាណគិហិសហាយោ’’តិ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ យេន អចេលោ កស្សបោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អចេលេន កស្សបេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អចេលំ កស្សបំ ឯតទវោច – ‘‘កីវចិរំ បព្ពជិតស្ស, ភន្តេ, កស្សបា’’តិ? ‘‘តីសមត្តានិ ខោ មេ, គហបតិ, វស្សានិ បព្ពជិតស្សា’’តិ។ ‘‘ឥមេហិ បន តេ, ភន្តេ, តីសមត្តេហិ វស្សេហិ អត្ថិ កោចិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា [ឧត្តរិមនុស្សធម្មោ (ស្យា. កំ.)] អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ’’តិ? ‘‘ឥមេហិ ខោ មេ, គហបតិ, តីសមត្តេហិ វស្សេហិ បព្ពជិតស្ស នត្ថិ កោចិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ, អញ្ញត្រ នគ្គេយ្យា ច មុណ្ឌេយ្យា ច បាវឡនិប្ផោដនាយ ចា’’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ចិត្តោ គហបតិ អចេលំ កស្សបំ ឯតទវោច – ‘‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ! ធម្មស្ស ស្វាក្ខាតតា [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] យត្រ ហិ នាម តីសមត្តេហិ វស្សេហិ ន កោចិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ អភវិស្ស ផាសុវិហារោ, អញ្ញត្រ នគ្គេយ្យា ច មុណ្ឌេយ្យា ច បាវឡនិប្ផោដនាយ ចា’’តិ!

‘‘តុយ្ហំ បន, គហបតិ, កីវចិរំ ឧបាសកត្តំ ឧបគតស្សា’’តិ? ‘‘មយ្ហម្បិ ខោ បន, ភន្តេ, តីសមត្តានិ វស្សានិ ឧបាសកត្តំ ឧបគតស្សា’’តិ។ ‘‘ឥមេហិ បន តេ, គហបតិ, តីសមត្តេហិ វស្សេហិ អត្ថិ កោចិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ ផាសុវិហារោ’’តិ? ‘‘គិហិនោបិ សិយា, ភន្តេ។ អហញ្ហិ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អហញ្ហិ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អហញ្ហិ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, បីតិយា ច វិរាគា...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ អហញ្ហិ, ភន្តេ, យាវទេវ អាកង្ខាមិ, សុខស្ស ច បហានា...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ សចេ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ [ភគវតា (ស្យា. កំ.)] បឋមតរំ កាលំ ករេយ្យំ, អនច្ឆរិយំ ខោ បនេតំ យំ មំ ភគវា ឯវំ ព្យាករេយ្យ – ‘នត្ថិ តំ សំយោជនំ យេន សំយោជនេន សំយុត្តោ ចិត្តោ គហបតិ បុន ឥមំ លោកំ អាគច្ឆេយ្យា’’’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អចេលោ កស្សបោ ចិត្តំ គហបតិំ ឯតទវោច – ‘‘អច្ឆរិយំ វត ភោ, អព្ភុតំ វត ភោ! ធម្មស្ស ស្វាក្ខាតតា, យត្រ ហិ នាម គិហី ឱទាតវសនោ [គិហី ឱទាតវសនា (សី. បី.)] ឯវរូបំ ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ អធិគមិស្សតិ [អធិគមិស្សន្តិ (សី. បី.)] ផាសុវិហារំ។ លភេយ្យាហំ, គហបតិ , ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ’’ន្តិ។

អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ អចេលំ កស្សបំ អាទាយ យេន ថេរា ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘អយំ, ភន្តេ, អចេលោ កស្សបោ អម្ហាកំ បុរាណគិហិសហាយោ។ ឥមំ ថេរា បព្ពាជេន្តុ ឧបសម្បាទេន្តុ។ អហមស្ស ឧស្សុក្កំ ករិស្សាមិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាន’’ន្តិ។ អលត្ថ ខោ អចេលោ កស្សបោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ បព្ពជ្ជំ, អលត្ថ ឧបសម្បទំ។ អចិរូបសម្បន្នោ ច បនាយស្មា កស្សបោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ, តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ ‘‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’’តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា កស្សបោ អរហតំ អហោសីតិ។ នវមំ។

១០. គិលានទស្សនសុត្តំ

៣៥២. តេន ខោ បន សមយេន ចិត្តោ គហបតិ អាពាធិកោ ហោតិ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ។ អថ ខោ សម្ពហុលា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា សង្គម្ម សមាគម្ម ចិត្តំ គហបតិំ ឯតទវោចុំ – ‘‘បណិធេហិ, គហបតិ, អនាគតមទ្ធានំ រាជា អស្សំ ចក្កវត្តី’’តិ។

ឯវំ វុត្តេ, ចិត្តោ គហបតិ តា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា ឯតទវោច – ‘‘តម្បិ អនិច្ចំ, តម្បិ អទ្ធុវំ, តម្បិ បហាយ គមនីយ’’ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ចិត្តស្ស គហបតិនោ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា ចិត្តំ គហបតិំ ឯតទវោចុំ – ‘‘សតិំ, អយ្យបុត្ត, ឧបដ្ឋបេហិ, មា វិប្បលបី’’តិ។ ‘‘កិំ តាហំ វទាមិ

យំ មំ តុម្ហេ ឯវំ វទេថ – ‘សតី, អយ្យបុត្ត, ឧបដ្ឋបេហិ, មា វិប្បលបី’’’តិ? ‘‘ឯវំ ខោ ត្វំ, អយ្យបុត្ត, វទេសិ – ‘តម្បិ អនិច្ចំ, តម្បិ អទ្ធុវំ, តម្បិ បហាយ គមនីយ’’’ន្តិ។ ‘‘តថា ហិ បន មំ អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា ឯវមាហំសុ – ‘បណិធេហិ, គហបតិ, អនាគតមទ្ធានំ រាជា អស្សំ ចក្កវត្តី’តិ។ តាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘តម្បិ អនិច្ចំ…បេ.… តម្បិ បហាយ គមនីយ’’’ន្តិ។ ‘‘កិំ បន តា, អយ្យបុត្ត, អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា អត្ថវសំ សម្បស្សមានា ឯវមាហំសុ – ‘បណិធេហិ, គហបតិ, អនាគតមទ្ធានំ រាជា អស្សំ ចក្កវត្តី’’’តិ? ‘‘តាសំ ខោ អារាមទេវតានំ វនទេវតានំ រុក្ខទេវតានំ ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថានំ ទេវតានំ ឯវំ ហោតិ – ‘អយំ ខោ ចិត្តោ គហបតិ, សីលវា [សីលវន្តោ (ក.)] កល្យាណធម្មោ។ សចេ បណិទហិស្សតិ – អនាគតមទ្ធានំ រាជា អស្សំ ចក្កវត្តី’តិ, ‘តស្ស ខោ អយំ ឥជ្ឈិស្សតិ, សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា ធម្មិកោ ធម្មិកំ ផលំ អនុបស្សតី’តិ។ ឥមំ ខោ តា អារាមទេវតា វនទេវតា រុក្ខទេវតា ឱសធិតិណវនប្បតីសុ អធិវត្ថា ទេវតា អត្ថវសំ សម្បស្សមានា ឯវមាហំសុ – ‘បណិធេហិ, គហបតិ, អនាគតមទ្ធានំ រាជា អស្សំ ចក្កវត្តី’តិ។ តាហំ ឯវំ វទាមិ – ‘តម្បិ អនិច្ចំ, តម្បិ អទ្ធុវំ, តម្បិ បហាយ គមនីយ’’’ន្តិ។

‘‘តេន ហិ, អយ្យបុត្ត, អម្ហេបិ ឱវទាហី’’តិ។ ‘‘តស្មា ហិ វោ ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា ភវិស្សាម – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា ភវិស្សាម – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា ភវិស្សាម – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ កុលេ ទេយ្យធម្មំ សព្ពំ តំ អប្បដិវិភត្តំ ភវិស្សតិ សីលវន្តេហិ កល្យាណធម្មេហីតិ ឯវញ្ហិ វោ សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ អថ ខោ ចិត្តោ គហបតិ មិត្តាមច្ចេ ញាតិសាលោហិតេ ពុទ្ធេ ច ធម្មេ ច សង្ឃេ ច ចាគេ ច សមាទបេត្វា កាលមកាសីតិ។ ទសមំ។

ចិត្តសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

សំយោជនំ ទ្វេ ឥសិទត្តា, មហកោ កាមភូបិ ច;
គោទត្តោ ច និគណ្ឋោ ច, អចេលេន គិលានទស្សនន្តិ។

៨. គាមណិសំយុត្តំ

១. ចណ្ឌសុត្តំ

៣៥៣. សាវត្ថិនិទានំ ។ អថ ខោ ចណ្ឌោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ចណ្ឌោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចោ ចណ្ឌោ ចណ្ឌោត្វេវ [យេន មិធេកច្ចោ ចណ្ឌោតេវ (សី. បី.)] សង្ខំ គច្ឆតិ។ កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចោ សោរតោ សោរតោត្វេវ [យេន មិធេកច្ចោ សុរតោតេវ (សី. បី.)] សង្ខំ គច្ឆតី”តិ? “ឥធ, គាមណិ, ឯកច្ចស្ស រាគោ អប្បហីនោ ហោតិ។ រាគស្ស អប្បហីនត្តា បរេ កោបេន្តិ, បរេហិ កោបិយមានោ កោបំ បាតុករោតិ។ សោ ចណ្ឌោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ទោសោ អប្បហីនោ ហោតិ។ ទោសស្ស អប្បហីនត្តា បរេ កោបេន្តិ, បរេហិ កោបិយមានោ កោបំ បាតុករោតិ។ សោ ចណ្ឌោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ មោហោ អប្បហីនោ ហោតិ។ មោហស្ស អប្បហីនត្តា បរេ កោបេន្តិ, បរេហិ កោបិយមានោ កោបំ បាតុករោតិ។ សោ ចណ្ឌោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចោ ចណ្ឌោ ចណ្ឌោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ”។

“ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចស្ស រាគោ បហីនោ ហោតិ។ រាគស្ស បហីនត្តា បរេ ន កោបេន្តិ, បរេហិ កោបិយមានោ កោបំ ន បាតុករោតិ។ សោ សោរតោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ទោសោ បហីនោ ហោតិ។ ទោសស្ស បហីនត្តា បរេ ន កោបេន្តិ, បរេហិ កោបិយមានោ កោបំ ន បាតុករោតិ។ សោ សោរតោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ មោហោ បហីនោ ហោតិ។ មោហស្ស បហីនត្តា បរេ ន កោបេន្តិ, បរេហិ កោបិយមានោ កោបំ ន បាតុករោតិ។ សោ សោរតោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចោ សោរតោ សោរតោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, ចណ្ឌោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ! សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ បឋមំ។

២. តាលបុដសុត្តំ

៣៥៤. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ អថ ខោ តាលបុដោ [តាលបុត្តោ (សី. ស្យា. កំ.)] នដគាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ តាលបុដោ នដគាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ, បុព្ពកានំ អាចរិយបាចរិយានំ នដានំ ភាសមានានំ – ‘យោ សោ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ សច្ចាលិកេន ជនំ ហាសេតិ រមេតិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បហាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ។ ឥធ ភគវា កិមាហា”តិ? “អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ។ មា មំ ឯតំ បុច្ឆី”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ តាលបុដោ នដគាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ, បុព្ពកានំ អាចរិយបាចរិយានំ នដានំ ភាសមានានំ – ‘យោ សោ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ សច្ចាលិកេន ជនំ ហាសេតិ រមេតិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បហាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ។ ឥធ ភគវា កិមាហា”តិ? “អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ។ មា មំ ឯតំ បុច្ឆី”តិ។ តតិយម្បិ ខោ តាលបុដោ នដគាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ, បុព្ពកានំ អាចរិយបាចរិយានំ នដានំ ភាសមានានំ – ‘យោ សោ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ សច្ចាលិកេន ជនំ ហាសេតិ រមេតិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បហាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ។ ឥធ ភគវា កិមាហា”តិ?

“អទ្ធា ខោ ត្យាហំ, គាមណិ, ន លភាមិ [នាលត្ថំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] – ‘អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ, មា មំ ឯតំ បុច្ឆី’តិ។ អបិ ច ត្យាហំ ព្យាករិស្សាមិ។ បុព្ពេ ខោ, គាមណិ, សត្តា អវីតរាគា រាគពន្ធនពទ្ធា។ តេសំ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ យេ ធម្មា រជនីយា តេ ឧបសំហរតិ ភិយ្យោសោមត្តាយ។ បុព្ពេ ខោ, គាមណិ, សត្តា អវីតទោសា ទោសពន្ធនពទ្ធា។ តេសំ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ យេ ធម្មា ទោសនីយា តេ ឧបសំហរតិ ភិយ្យោសោមត្តាយ។ បុព្ពេ ខោ, គាមណិ , សត្តា អវីតមោហា មោហពន្ធនពទ្ធា។ តេសំ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ យេ ធម្មា មោហនីយា តេ ឧបសំហរតិ ភិយ្យោសោមត្តាយ។ សោ អត្តនា មត្តោ បមត្តោ បរេ មទេត្វា បមាទេត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បហាសោ នាម និរយោ តត្ថ ឧបបជ្ជតិ។ សចេ ខោ បនស្ស ឯវំទិដ្ឋិ

ហោតិ – ‘យោ សោ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ សច្ចាលិកេន ជនំ ហាសេតិ រមេតិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បហាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ, សាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស ខោ បនាហំ, គាមណិ, បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតឹ វទាមិ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនឹ វា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, តាលបុដោ នដគាមណិ, បរោទិ, អស្សូនិ បវត្តេសិ។ “ឯតំ ខោ ត្យាហំ, គាមណិ, នាលត្ថំ – ‘អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ; មា មំ ឯតំ បុច្ឆី’”តិ។ “នាហំ, ភន្តេ, ឯតំ រោទាមិ យំ មំ ភគវា ឯវមាហ; អបិ ចាហំ, ភន្តេ, បុព្ពកេហិ អាចរិយបាចរិយេហិ នដេហិ ទីឃរត្តំ និកតោ វញ្ចិតោ បលុទ្ធោ – ‘យោ សោ នដោ រង្គមជ្ឈេ សមជ្ជមជ្ឈេ សច្ចាលិកេន ជនំ ហាសេតិ រមេតិ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បហាសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’”តិ។ “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ! សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ, បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ, មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ, អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ – ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ; ឯវមេវំ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ ឯសាហំ, ភន្តេ, ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច។ លភេយ្យាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, លភេយ្យំ ឧបសម្បទ”ន្តិ។ អលត្ថ ខោ តាលបុដោ នដគាមណិ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ, អលត្ថ ឧបសម្បទំ។ អចិរូបសម្បន្នោ ច បនាយស្មា តាលបុដោ...បេ.... អរហតំ អហោសីតិ។ ទុតិយំ។

៣. យោធាជីវសុត្តំ

៣៥៥. អថ ខោ យោធាជីវោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ យោធាជីវោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ, បុព្ពកានំ អាចរិយបាចរិយានំ យោធាជីវានំ ភាសមានានំ – ‘យោ សោ យោធាជីវោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ។ ឥធ ភគវា កិមាហា”តិ? “អលំ , គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ; មា មំ ឯតំ បុច្ឆី”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ...បេ.... តតិយម្បិ ខោ យោធាជីវោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ, បុព្ពកានំ អាចរិយបាចរិយានំ យោធាជីវានំ ភាសមានានំ – ‘យោ សោ យោធាជីវោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ។ ឥធ ភគវា កិមាហា”តិ?

“អទ្ធា ខោ ត្យាហំ, គាមណិ, ន លភាមិ – ‘អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ; មា មំ ឯតំ បុច្ឆី’តិ។ អបិ ច ត្យាហំ ព្យាករិស្សាមិ។ យោ សោ, គាមណិ, យោធាជីវោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តស្ស តំ ចិត្តំ បុព្ពេ គហិតំ [ហីនំ (សី. បី.)] ទុក្កដំ ទុប្បណិហិតំ – ‘ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា ពជ្ឈន្តុ វា ឧច្ឆិជ្ជន្តុ វា វិនស្សន្តុ វា មា វា អហេសុំ ឥតិ វា’តិ។ តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ; សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតោ នាម និរយោ តត្ថ ឧបបជ្ជតីតិ។ សចេ ខោ បនស្ស ឯវំ ទិដ្ឋិ ហោតិ – ‘យោ សោ យោធាជីវោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ, សាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស ខោ បនាហំ, គាមណិ, បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតឹ វទាមិ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនឹ វា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, យោធាជីវោ គាមណិ បរោទិ, អស្សូនិ បវត្តេសិ។ “ឯតំ ខោ ត្យាហំ, គាមណិ, នាលត្ថំ – ‘អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ; មា មំ ឯតំ បុច្ឆី’”តិ។ “នាហំ, ភន្តេ, ឯតំ រោទាមិ យំ មំ ភគវា ឯវមាហ ; អបិចាហំ, ភន្តេ, បុព្ពកេហិ អាចរិយបាចរិយេហិ យោធាជីវេហិ ទីឃរត្តំ និកតោ វញ្ចិតោ បលុទ្ធោ – ‘យោ សោ យោធាជីវោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’”តិ។ “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ...បេ.... អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ហត្ថារោហសុត្តំ

៣៥៦. អថ ខោ ហត្ថារោហោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា...បេ.... អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អស្សារោហសុត្តំ

៣៥៧. អថ ខោ អស្សារោហោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អស្សារោហោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ, បុព្ពកានំ អាចរិយបាចរិយានំ អស្សារោហានំ ភាសមានានំ – ‘យោ សោ អស្សារោហោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ។ ឥធ ភគវា កិមាហា”តិ? “អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ; មា មំ ឯតំ បុច្ឆី”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ...បេ.... តតិយម្បិ ខោ អស្សារោហោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ, បុព្ពកានំ អាចរិយបាចរិយានំ អស្សារោហានំ ភាសមានានំ – ‘យោ សោ អស្សារោហោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ។ ឥធ ភគវា កិមាហា”តិ?

“អទ្ធា ខោ ត្យាហំ, គាមណិ, ន លភាមិ – ‘អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ; មា មំ ឯតំ បុច្ឆី’តិ។ អបិ ច ខោ ត្យាហំ ព្យាករិស្សាមិ។ យោ សោ, គាមណិ, អស្សារោហោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ តស្ស តំ ចិត្តំ បុព្ពេ គហិតំ ទុក្កដំ ទុប្បណិហិតំ – ‘ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា ពជ្ឈន្តុ វា ឧច្ឆិជ្ជន្តុ វា វិនស្សន្តុ វា មា អហេសុំ ឥតិ វា’តិ។ តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតោ នាម និរយោ តត្ថ ឧបបជ្ជតិ។ សចេ ខោ បនស្ស ឯវំ ទិដ្ឋិ ហោតិ – ‘យោ សោ អស្សារោហោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’តិ, សាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស ខោ បនាហំ គាមណិ, បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ វទាមិ – និរយំ វា តិរច្ឆានយោនិំ វា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អស្សារោហោ គាមណិ បរោទិ, អស្សូនិ បវត្តេសិ។ “ឯតំ ខោ ត្យាហំ, គាមណិ, នាលត្ថំ – ‘អលំ, គាមណិ, តិដ្ឋតេតំ; មា មំ ឯតំ បុច្ឆី’”តិ។ “នាហំ, ភន្តេ, ឯតំ រោទាមិ យំ មំ ភគវា ឯវមាហ។ អបិចាហំ, ភន្តេ, បុព្ពកេហិ អាចរិយបាចរិយេហិ អស្សារោហេហិ ទីឃរត្តំ និកតោ វញ្ចិតោ បលុទ្ធោ – ‘យោ សោ អស្សារោហោ សង្គាមេ ឧស្សហតិ វាយមតិ, តមេនំ ឧស្សហន្តំ វាយមន្តំ បរេ ហនន្តិ បរិយាបាទេន្តិ, សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរជិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី’”តិ។ “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ...បេ.... អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អសិពន្ធកបុត្តសុត្តំ

៣៥៨. ឯកំ សមយំ ភគវា នាឡន្ទាយំ វិហរតិ បាវារិកម្ពវនេ។ អថ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ព្រាហ្មណា, ភន្តេ, បច្ឆាភូមកា កាមណ្ឌលុកា សេវាលមាលិកា ឧទកោរោហកា អគ្គិបរិចារកា។ តេ មតំ កាលង្កតំ ឧយ្យាបេន្តិ នាម សញ្ញាបេន្តិ នាម សគ្គំ នាម ឱក្កាមេន្តិ។ ភគវា បន, ភន្តេ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ បហោតិ តថា កាតុំ យថា សព្ពោ លោកោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យា”តិ? “តេន ហិ, គាមណិ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាសី”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, ឥធស្ស បុរិសោ បាណាតិបាតី អទិន្នាទាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាវាទី បិសុណវាចោ ផរុសវាចោ សម្ផប្បលាបី អភិជ្ឈាលុ ព្យាបន្នចិត្តោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ។ តមេនំ មហា ជនកាយោ សង្គម្ម សមាគម្ម អាយាចេយ្យ ថោមេយ្យ បញ្ជលិកោ អនុបរិសក្កេយ្យ – ‘អយំ បុរិសោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតូ’តិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ , អបិ នុ សោ បុរិសោ មហតោ ជនកាយស្ស អាយាចនហេតុ វា ថោមនហេតុ វា បញ្ជលិកា អនុបរិសក្កនហេតុ វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“សេយ្យថាបិ, គាមណិ, បុរិសោ មហតិំ បុថុសិលំ គម្ភីរេ ឧទករហទេ បក្ខិបេយ្យ។ តមេនំ មហា ជនកាយោ សង្គម្ម សមាគម្ម អាយាចេយ្យ ថោមេយ្យ បញ្ជលិកោ អនុបរិសក្កេយ្យ – ‘ឧម្មុជ្ជ, ភោ បុថុសិលេ, ឧប្លវ, ភោ បុថុសិលេ , ថលមុប្លវ, ភោ បុថុសិលេ’តិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, អបិ នុ សា បុថុសិលា មហតោ ជនកាយស្ស អាយាចនហេតុ វា ថោមនហេតុ វា បញ្ជលិកា អនុបរិសក្កនហេតុ វា ឧម្មុជ្ជេយ្យ វា ឧប្លវេយ្យ វា ថលំ វា ឧប្លវេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ឯវមេវ ខោ, គាមណិ, យោ សោ បុរិសោ បាណាតិបាតី អទិន្នាទាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាវាទី បិសុណវាចោ ផរុសវាចោ សម្ផប្បលាបី អភិជ្ឈាលុ ព្យាបន្នចិត្តោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ។ កិញ្ចាបិ តំ មហា ជនកាយោ សង្គម្ម សមាគម្ម អាយាចេយ្យ ថោមេយ្យ បញ្ជលិកោ អនុបរិសក្កេយ្យ – ‘អយំ បុរិសោ

កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតូ’”តិ, អថ ខោ សោ បុរិសោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, ឥធស្ស [ឥធ (ក.), ឥធ ចស្ស (?)] បុរិសោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ មុសាវាទា បដិវិរតោ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ អនភិជ្ឈាលុ អព្យាបន្នចិត្តោ សម្មាទិដ្ឋិកោ។ តមេនំ មហា ជនកាយោ សង្គម្ម សមាគម្ម អាយាចេយ្យ ថោមេយ្យ បញ្ជលិកោ អនុបរិសក្កេយ្យ – ‘អយំ បុរិសោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតូ’តិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អបិ នុ សោ បុរិសោ មហតោ ជនកាយស្ស អាយាចនហេតុ វា ថោមនហេតុ វា បញ្ជលិកា អនុបរិសក្កនហេតុ វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“សេយ្យថាបិ, គាមណិ, បុរិសោ សប្បិកុម្ភំ វា តេលកុម្ភំ វា គម្ភីរេ ឧទករហទេ ឱគាហេត្វា ភិន្ទេយ្យ។ តត្រ យាស្ស សក្ខរា វា កឋលា វា សា អធោគាមី [អធោគាមិនី (?)] អស្ស; យញ្ច ខ្វស្ស តត្រ សប្បិ វា តេលំ វា តំ ឧទ្ធំគាមិ អស្ស។ តមេនំ មហា ជនកាយោ សង្គម្ម សមាគម្ម អាយាចេយ្យ ថោមេយ្យ បញ្ជលិកោ អនុបរិសក្កេយ្យ – ‘ឱសីទ, ភោ សប្បិតេល, សំសីទ , ភោ សប្បិតេល, អធោ គច្ឆ, ភោ សប្បិតេលា’តិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អបិ នុ តំ សប្បិតេលំ មហតោ ជនកាយស្ស អាយាចនហេតុ វា ថោមនហេតុ វា បញ្ជលិកា អនុបរិសក្កនហេតុ វា ឱសីទេយ្យ វា សំសីទេយ្យ វា អធោ វា គច្ឆេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ឯវមេវ ខោ, គាមណិ, យោ សោ បុរិសោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ, មុសាវាទា បដិវិរតោ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ , សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ, អនភិជ្ឈាលុ, អព្យាបន្នចិត្តោ, សម្មាទិដ្ឋិកោ, កិញ្ចាបិ តំ មហា ជនកាយោ សង្គម្ម សមាគម្ម អាយាចេយ្យ ថោមេយ្យ បញ្ជលិកោ អនុបរិសក្កេយ្យ – ‘អយំ បុរិសោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតូ’តិ, អថ ខោ សោ បុរិសោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ…. អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ខេត្តូបមសុត្តំ

៣៥៩. ឯកំ សមយំ ភគវា នាឡន្ទាយំ វិហរតិ បាវារិកម្ពវនេ។ អថ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ននុ, ភន្តេ, ភគវា សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតី”តិ? “ឯវំ, គាមណិ, តថាគតោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតី”តិ។ “អថ កិញ្ចរហិ, ភន្តេ, ភគវា ឯកច្ចានំ សក្កច្ចំ ធម្មំ ទេសេតិ, ឯកច្ចានំ នោ តថា សក្កច្ចំ ធម្មំ ទេសេតី”តិ? “តេន ហិ, គាមណិ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, ឥធស្ស [ឥធ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] កស្សកស្ស គហបតិនោ តីណិ ខេត្តានិ – ឯកំ ខេត្តំ អគ្គំ, ឯកំ ខេត្តំ មជ្ឈិមំ, ឯកំ ខេត្តំ ហីនំ ជង្គលំ ឩសរំ បាបភូមិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អសុ កស្សកោ គហបតិ ពីជានិ បតិដ្ឋាបេតុកាមោ កត្ថ បឋមំ បតិដ្ឋាបេយ្យ, យំ វា អទុំ ខេត្តំ អគ្គំ , យំ វា អទុំ ខេត្តំ មជ្ឈិមំ, យំ វា អទុំ ខេត្តំ ហីនំ ជង្គលំ ឩសរំ បាបភូមី”តិ? “អសុ, ភន្តេ, កស្សកោ គហបតិ ពីជានិ បតិដ្ឋាបេតុកាមោ យំ អទុំ ខេត្តំ អគ្គំ តត្ថ បតិដ្ឋាបេយ្យ ។ តត្ថ បតិដ្ឋាបេត្វា យំ អទុំ ខេត្តំ មជ្ឈិមំ តត្ថ បតិដ្ឋាបេយ្យ។ តត្ថ បតិដ្ឋាបេត្វា យំ អទុំ ខេត្តំ ហីនំ ជង្គលំ ឩសរំ បាបភូមិ តត្ថ បតិដ្ឋាបេយ្យបិ, នោបិ បតិដ្ឋាបេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អន្តមសោ គោភត្តម្បិ ភវិស្សតី”តិ។

“សេយ្យថាបិ, គាមណិ, យំ អទុំ ខេត្តំ អគ្គំ; ឯវមេវ មយ្ហំ ភិក្ខុភិក្ខុនិយោ។ តេសាហំ ធម្មំ ទេសេមិ – អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ, សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯតេ ហិ, គាមណិ, មំទីបា មំលេណា មំតាណា មំសរណា វិហរន្តិ។ សេយ្យថាបិ, គាមណិ, យំ អទុំ ខេត្តំ មជ្ឈិមំ; ឯវមេវ មយ្ហំ ឧបាសកឧបាសិកាយោ។ តេសំ បាហំ ធម្មំ ទេសេមិ – អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ, សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯតេ ហិ, គាមណិ, មំទីបា មំលេណា មំតាណា មំសរណា វិហរន្តិ។ សេយ្យថាបិ, គាមណិ, យំ អទុំ ខេត្តំ ហីនំ ជង្គលំ ឩសរំ បាបភូមិ; ឯវមេវ មយ្ហំ អញ្ញតិត្ថិយា សមណព្រាហ្មណបរិព្ពាជកា ។ តេសំ បាហំ ធម្មំ ទេសេមិ – អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អប្បេវ នាម ឯកំ បទម្បិ អាជានេយ្យុំ តំ នេសំ អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។

“សេយ្យថាបិ, គាមណិ, បុរិសស្ស តយោ ឧទកមណិកា – ឯកោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ អហារី អបរិហារី, ឯកោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី, ឯកោ ឧទកមណិកោ ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អសុ បុរិសោ ឧទកំ និក្ខិបិតុកាមោ កត្ថ បឋមំ និក្ខិបេយ្យ, យោ វា សោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ អហារី អបរិហារី, យោ វា សោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី, យោ វា សោ ឧទកមណិកោ ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី”តិ? “អសុ, ភន្តេ, បុរិសោ ឧទកំ និក្ខិបិតុកាមោ, យោ សោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ អហារី អបរិហារី តត្ថ និក្ខិបេយ្យ, តត្ថ និក្ខិបិត្វា, យោ សោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី តត្ថ និក្ខិបេយ្យ, តត្ថ និក្ខិបិត្វា, យោ សោ ឧទកមណិកោ ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី តត្ថ និក្ខិបេយ្យបិ, នោបិ និក្ខិបេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អន្តមសោ ភណ្ឌធោវនម្បិ ភវិស្សតី”តិ។

“សេយ្យថាបិ, គាមណិ, យោ សោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ អហារី អបរិហារី; ឯវមេវ មយ្ហំ ភិក្ខុភិក្ខុនិយោ។ តេសាហំ ធម្មំ ទេសេមិ – អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ , កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯតេ ហិ, គាមណិ, មំទីបា មំលេណា មំតាណា មំសរណា វិហរន្តិ។ សេយ្យថាបិ, គាមណិ, យោ សោ ឧទកមណិកោ អច្ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី; ឯវមេវ មយ្ហំ ឧបាសកឧបាសិកាយោ។ តេសាហំ ធម្មំ ទេសេមិ – អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯតេ ហិ, គាមណិ, មំទីបា មំលេណា មំតាណា មំសរណា វិហរន្តិ។ សេយ្យថាបិ, គាមណិ, យោ សោ ឧទកមណិកោ ឆិទ្ទោ ហារី បរិហារី; ឯវមេវ មយ្ហំ អញ្ញតិត្ថិយា សមណព្រាហ្មណបរិព្ពាជកា។ តេសាហំ ធម្មំ ទេសេមិ – អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អប្បេវ នាម ឯកំ បទម្បិ អាជានេយ្យុំ, តំ នេសំ អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ.… អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. សង្ខធមសុត្តំ

៣៦០. ឯកំ សមយំ ភគវា នាឡន្ទាយំ វិហរតិ បាវារិកម្ពវនេ។ អថ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ និគណ្ឋសាវកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អសិពន្ធកបុត្តំ គាមណឹ ភគវា ឯតទវោច – “កថំ នុ ខោ, គាមណិ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ សាវកានំ ធម្មំ ទេសេតី”តិ? “ឯវំ ខោ, ភន្តេ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ សាវកានំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យោ កោចិ បាណំ អតិបាតេតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ, យោ កោចិ អទិន្នំ អាទិយតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ , យោ កោចិ កាមេសុ មិច្ឆា ចរតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ, យោ កោចិ មុសា ភណតិ សព្ពោ, សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ។ យំពហុលំ យំពហុលំ វិហរតិ, តេន តេន នីយតី’តិ។ ឯវំ ខោ, ភន្តេ, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ សាវកានំ ធម្មំ ទេសេតី”តិ។ “‘យំពហុលំ យំពហុលញ្ច, គាមណិ, វិហរតិ, តេន តេន នីយតិ’, ឯវំ សន្តេ ន កោចិ អាបាយិកោ នេរយិកោ ភវិស្សតិ, យថា និគណ្ឋស្ស នាដបុត្តស្ស វចនំ”។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, យោ សោ បុរិសោ បាណាតិបាតី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ, កតមោ ពហុតរោ សមយោ, យំ វា សោ បាណមតិបាតេតិ, យំ វា សោ បាណំ នាតិបាតេតី”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ បាណាតិបាតី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ, អប្បតរោ សោ សមយោ យំ សោ បាណមតិបាតេតិ, អថ ខោ ស្វេវ ពហុតរោ សមយោ យំ សោ បាណំ នាតិបាតេតី”តិ។ “‘យំពហុលំ យំពហុលញ្ច, គាមណិ, វិហរតិ តេន តេន នីយតី’តិ, ឯវំ សន្តេ ន កោចិ អាបាយិកោ នេរយិកោ ភវិស្សតិ, យថា និគណ្ឋស្ស នាដបុត្តស្ស វចនំ”។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, យោ សោ បុរិសោ អទិន្នាទាយី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ, កតមោ ពហុតរោ សមយោ, យំ វា សោ អទិន្នំ អាទិយតិ, យំ វា សោ អទិន្នំ នាទិយតី”តិ។ “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អទិន្នាទាយី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ អប្បតរោ សោ សមយោ, យំ សោ អទិន្នំ អាទិយតិ, អថ ខោ ស្វេវ ពហុតរោ សមយោ, យំ សោ អទិន្នំ នាទិយតី”តិ។ “‘យំពហុលំ យំពហុលញ្ច, គាមណិ, វិហរតិ តេន តេន នីយតី’តិ, ឯវំ សន្តេ ន កោចិ អាបាយិកោ នេរយិកោ ភវិស្សតិ, យថា និគណ្ឋស្ស នាដបុត្តស្ស វចនំ”។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, យោ សោ បុរិសោ កាមេសុមិច្ឆាចារី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ, កតមោ ពហុតរោ សមយោ, យំ វា សោ កាមេសុ មិច្ឆា ចរតិ, យំ វា សោ កាមេសុ មិច្ឆា ន ចរតី”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ កាមេសុមិច្ឆាចារី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ, អប្បតរោ សោ

សមយោ យំ សោ កាមេសុ មិច្ឆា ចរតិ, អថ ខោ ស្វេវ ពហុតរោ សមយោ, យំ សោ កាមេសុ មិច្ឆា ន ចរតី”តិ។ “‘យំពហុលំ យំពហុលញ្ច, គាមណិ, វិហរតិ តេន តេន នីយតី’តិ , ឯវំ សន្តេ ន កោចិ អាបាយិកោ នេរយិកោ ភវិស្សតិ, យថា និគណ្ឋស្ស នាដបុត្តស្ស វចនំ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, យោ សោ បុរិសោ មុសាវាទី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ, កតមោ ពហុតរោ សមយោ, យំ វា សោ មុសា ភណតិ, យំ វា សោ មុសា ន ភណតី”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ , បុរិសោ មុសាវាទី រត្តិយា វា ទិវសស្ស វា សមយាសមយំ ឧបាទាយ , អប្បតរោ សោ សមយោ, យំ សោ មុសា ភណតិ, អថ ខោ ស្វេវ ពហុតរោ សមយោ, យំ សោ មុសា ន ភណតី”តិ។ “‘យំពហុលំ យំពហុលញ្ច, គាមណិ, វិហរតិ តេន តេន នីយតី’តិ, ឯវំ សន្តេ ន កោចិ អាបាយិកោ នេរយិកោ ភវិស្សតិ, យថា និគណ្ឋស្ស នាដបុត្តស្ស វចនំ”។

“ឥធ, គាមណិ, ឯកច្ចោ សត្ថា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ [ឯវំទិដ្ឋី (ក.)] – ‘យោ កោចិ បាណមតិបាតេតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ, យោ កោចិ អទិន្នំ អាទិយតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ, យោ កោចិ កាមេសុ មិច្ឆា ចរតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ, យោ កោចិ មុសា ភណតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ’តិ។ តស្មិំ ខោ បន, គាមណិ, សត្ថរិ សាវកោ អភិប្បសន្នោ ហោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘មយ្ហំ ខោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – យោ កោចិ បាណមតិបាតេតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោតិ។ អត្ថិ ខោ បន មយា បាណោ អតិបាតិតោ, អហម្បម្ហិ អាបាយិកោ នេរយិកោតិ ទិដ្ឋិំ បដិលភតិ។ តំ, គាមណិ, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ មយ្ហំ ខោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – យោ កោចិ អទិន្នំ អាទិយតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោតិ។ អត្ថិ ខោ បន មយា អទិន្នំ អាទិន្នំ អហម្បម្ហិ អាបាយិកោ នេរយិកោតិ ទិដ្ឋិំ បដិលភតិ។ តំ, គាមណិ, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ មយ្ហំ ខោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – យោ កោចិ កាមេសុ មិច្ឆា ចរតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោ’តិ។ អត្ថិ ខោ បន មយា កាមេសុ មិច្ឆា ចិណ្ណំ។ ‘អហម្បម្ហិ អាបាយិកោ នេរយិកោ’តិ ទិដ្ឋិំ បដិលភតិ។ តំ, គាមណិ, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ មយ្ហំ ខោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – យោ កោចិ មុសា ភណតិ, សព្ពោ សោ អាបាយិកោ នេរយិកោតិ។ អត្ថិ ខោ បន មយា មុសា ភណិតំ។ ‘អហម្បម្ហិ អាបាយិកោ នេរយិកោ’តិ ទិដ្ឋិំ បដិលភតិ។ តំ, គាមណិ, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ឥធ បន, គាមណិ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ អនេកបរិយាយេន បាណាតិបាតំ គរហតិ វិគរហតិ, ‘បាណាតិបាតា វិរមថា’តិ ចាហ។ អទិន្នាទានំ គរហតិ វិគរហតិ, ‘អទិន្នាទានា វិរមថា’តិ ចាហ។ កាមេសុមិច្ឆាចារំ គរហតិ, វិគរហតិ ‘កាមេសុមិច្ឆាចារា វិរមថា’តិ ចាហ។ មុសាវាទំ គរហតិ វិគរហតិ ‘មុសាវាទា វិរមថា’តិ ចាហ។ តស្មិំ ខោ បន, គាមណិ, សត្ថរិ សាវកោ អភិប្បសន្នោ ហោតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ភគវា ខោ អនេកបរិយាយេន បាណាតិបាតំ គរហតិ វិគរហតិ, បាណាតិបាតា វិរមថាតិ ចាហ។ អត្ថិ ខោ បន មយា បាណោ អតិបាតិតោ យាវតកោ វា តាវតកោ វា។ យោ ខោ បន មយា បាណោ អតិបាតិតោ យាវតកោ វា តាវតកោ វា, តំ ន សុដ្ឋុ, តំ ន សាធុ។ អហញ្ចេវ [អហញ្ចេ (?)] ខោ បន តប្បច្ចយា វិប្បដិសារី អស្សំ។ ន មេតំ បាបំ កម្មំ [បាបកម្មំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] អកតំ ភវិស្សតី’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ តញ្ចេវ បាណាតិបាតំ បជហតិ។ អាយតិញ្ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស បហានំ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស សមតិក្កមោ ហោតិ។

“‘ភគវា ខោ អនេកបរិយាយេន អទិន្នាទានំ គរហតិ វិគរហតិ, អទិន្នាទានា វិរមថាតិ ចាហ។ អត្ថិ ខោ បន មយា អទិន្នំ អាទិន្នំ យាវតកំ វា តាវតកំ វា។ យំ ខោ បន មយា អទិន្នំ អាទិន្នំ យាវតកំ វា តាវតកំ វា តំ ន សុដ្ឋុ, តំ ន សាធុ។ អហញ្ចេវ ខោ បន តប្បច្ចយា វិប្បដិសារី អស្សំ, ន មេតំ បាបំ កម្មំ អកតំ ភវិស្សតី’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ តញ្ចេវ អទិន្នាទានំ បជហតិ។ អាយតិញ្ច អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស បហានំ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស សមតិក្កមោ ហោតិ។

“‘ភគវា ខោ បន អនេកបរិយាយេន កាមេសុមិច្ឆាចារំ គរហតិ វិគរហតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វិរមថាតិ ចាហ។ អត្ថិ ខោ បន មយា កាមេសុ មិច្ឆា ចិណ្ណំ យាវតកំ វា តាវតកំ វា។ យំ ខោ បន មយា កាមេសុ មិច្ឆា ចិណ្ណំ យាវតកំ វា តាវតកំ វា តំ ន សុដ្ឋុ, តំ ន សាធុ។ អហញ្ចេវ ខោ បន តប្បច្ចយា វិប្បដិសារី អស្សំ, ន មេតំ បាបំ កម្មំ អកតំ ភវិស្សតី’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ តញ្ចេវ កាមេសុមិច្ឆាចារំ បជហតិ, អាយតិញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារា

បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស បហានំ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស សមតិក្កមោ ហោតិ។

“‘ភគវា ខោ បន អនេកបរិយាយេន មុសាវាទំ គរហតិ វិគរហតិ, មុសាវាទា វិរមថាតិ ចាហ។ អត្ថិ ខោ បន មយា មុសា ភណិតំ យាវតកំ វា តាវតកំ វា។ យំ ខោ បន មយា មុសា ភណិតំ យាវតកំ វា តាវតកំ វា តំ ន សុដ្ឋុ, តំ ន សាធុ។ អហញ្ចេវ ខោ បន តប្បច្ចយា វិប្បដិសារី អស្សំ, ន មេតំ បាបំ កម្មំ អកតំ ភវិស្សតី’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ តញ្ចេវ មុសាវាទំ បជហតិ, អាយតិញ្ច មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស បហានំ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបស្ស កម្មស្ស សមតិក្កមោ ហោតិ។

“សោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ។ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ។ កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ។ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ។ អភិជ្ឈំ បហាយ អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ។ ព្យាបាទប្បទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិំ បហាយ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សេយ្យថាបិ, គាមណិ, ពលវា សង្ខធមោ អប្បកសិរេនេវ ចតុទ្ទិសា វិញ្ញាបេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, គាមណិ, ឯវំ ភាវិតាយ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ឯវំ ពហុលីកតាយ យំ បមាណកតំ កម្មំ, ន តំ តត្រាវសិស្សតិ, ន តំ តត្រាវតិដ្ឋតិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ករុណាសហគតេន ចេតសា...បេ.... មុទិតាសហគតេន ចេតសា...បេ....។ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សេយ្យថាបិ, គាមណិ, ពលវា សង្ខធមោ អប្បកសិរេនេវ ចតុទ្ទិសា វិញ្ញាបេយ្យ; ឯវមេវ ខោ, គាមណិ, ឯវំ ភាវិតាយ ឧបេក្ខាយ ចេតោវិមុត្តិយា ឯវំ ពហុលីកតាយ យំ បមាណកតំ កម្មំ ន តំ តត្រាវសិស្សតិ, ន តំ តត្រាវតិដ្ឋតី”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ... បេ.... ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៨. កុលសុត្តំ

៣៦១. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ យេន នាឡន្ទា តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា នាឡន្ទាយំ វិហរតិ បាវារិកម្ពវនេ។

តេន ខោ បន សមយេន នាឡន្ទា ទុព្ភិក្ខា ហោតិ ទ្វីហិតិកា សេតដ្ឋិកា សលាកាវុត្តា។ តេន ខោ បន សមយេន និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ នាឡន្ទាយំ បដិវសតិ មហតិយា និគណ្ឋបរិសាយ សទ្ធិំ។ អថ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ និគណ្ឋសាវកោ យេន និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អសិពន្ធកបុត្តំ គាមណិំ និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ ឯតទវោច – “ឯហិ ត្វំ, គាមណិ, សមណស្ស គោតមស្ស វាទំ អារោបេហិ។ ឯវំ តេ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆិស្សតិ – ‘អសិពន្ធកបុត្តេន គាមណិនា សមណស្ស គោតមស្ស ឯវំមហិទ្ធិកស្ស ឯវំមហានុភាវស្ស វាទោ អារោបិតោ’”តិ។

“កថំ បនាហំ, ភន្តេ, សមណស្ស គោតមស្ស ឯវំមហិទ្ធិកស្ស ឯវំមហានុភាវស្ស វាទំ អារោបេស្សាមី”តិ ? “ឯហិ ត្វំ, គាមណិ, យេន សមណោ គោតមោ តេនុបសង្កម; ឧបសង្កមិត្វា សមណំ គោតមំ ឯវំ វទេហិ – ‘ននុ, ភន្តេ, ភគវា អនេកបរិយាយេន កុលានំ អនុទ្ទយំ [អនុទយំ (ស្យា. កំ. បី. ក.)] វណ្ណេតិ, អនុរក្ខំ វណ្ណេតិ, អនុកម្បំ វណ្ណេតី’តិ? សចេ ខោ, គាមណិ, សមណោ គោតមោ ឯវំ បុដ្ឋោ ឯវំ ព្យាករោតិ – ‘ឯវំ, គាមណិ, តថាគតោ អនេកបរិយាយេន កុលានំ អនុទ្ទយំ វណ្ណេតិ, អនុរក្ខំ វណ្ណេតិ, អនុកម្បំ វណ្ណេតី’តិ, តមេនំ ត្វំ ឯវំ វទេយ្យាសិ – ‘អថ កិញ្ចរហិ, ភន្តេ, ភគវា ទុព្ភិក្ខេ ទ្វីហិតិកេ សេតដ្ឋិកេ សលាកាវុត្តេ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ ចារិកំ ចរតិ? ឧច្ឆេទាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ, អនយាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ, ឧបឃាតាយ ភគវា

កុលានំ បដិបន្នោ’តិ! ឥមំ ខោ តេ, គាមណិ, សមណោ គោតមោ ឧភតោកោដិកំ បញ្ហំ បុដ្ឋោ នេវ សក្ខតិ [សក្ខិតិ (សី.) ម. និ. ២.៨៣] ឧគ្គិលិតុំ, នេវ សក្ខតិ ឱគិលិតុ”ន្តិ។ “ឯវំ , ភន្តេ”តិ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ និគណ្ឋស្ស នាដបុត្តស្ស បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា និគណ្ឋំ នាដបុត្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ននុ, ភន្តេ, ភគវា អនេកបរិយាយេន កុលានំ អនុទ្ទយំ វណ្ណេតិ, អនុរក្ខំ វណ្ណេតិ, អនុកម្បំ វណ្ណេតី”តិ? “ឯវំ, គាមណិ, តថាគតោ អនេកបរិយាយេន កុលានំ អនុទ្ទយំ វណ្ណេតិ, អនុរក្ខំ វណ្ណេតិ, អនុកម្បំ វណ្ណេតី”តិ។ “អថ កិញ្ចរហិ, ភន្តេ, ភគវា ទុព្ភិក្ខេ ទ្វីហិតិកេ សេតដ្ឋិកេ សលាកាវុត្តេ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ ចារិកំ ចរតិ? ឧច្ឆេទាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ, អនយាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ, ឧបឃាតាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ”តិ។ “ឥតោ សោ, គាមណិ, ឯកនវុតិកប្បេ [ឯកនវុតោ កប្បោ (ស្យា. កំ.), ឯកនវុតិកប្បោ (បី.)] យមហំ អនុស្សរាមិ, នាភិជានាមិ កិញ្ចិ កុលំ បក្កភិក្ខានុប្បទានមត្តេន ឧបហតបុព្ពំ។ អថ ខោ យានិ តានិ កុលានិ អឌ្ឍានិ មហទ្ធនានិ មហាភោគានិ បហូតជាតរូបរជតានិ បហូតវិត្តូបករណានិ បហូតធនធញ្ញានិ, សព្ពានិ តានិ ទានសម្ភូតានិ ចេវ សច្ចសម្ភូតានិ ច សាមញ្ញសម្ភូតានិ ច។ អដ្ឋ ខោ, គាមណិ, ហេតូ, អដ្ឋ បច្ចយា កុលានំ ឧបឃាតាយ។ រាជតោ វា កុលានិ ឧបឃាតំ គច្ឆន្តិ, ចោរតោ វា កុលានិ ឧបឃាតំ គច្ឆន្តិ, អគ្គិតោ វា កុលានិ ឧបឃាតំ គច្ឆន្តិ , ឧទកតោ វា កុលានិ ឧបឃាតំ គច្ឆន្តិ, និហិតំ វា ឋានា វិគច្ឆតិ [និហិតំ វា នាធិគច្ឆន្តិ (សី. បី.)], ទុប្បយុត្តា វា កម្មន្តា វិបជ្ជន្តិ, កុលេ វា កុលង្គារោតិ [កុលានំ វា កុលង្គារោ (សី.)] ឧប្បជ្ជតិ, យោ តេ ភោគេ វិកិរតិ វិធមតិ វិទ្ធំសេតិ, អនិច្ចតាយេ អដ្ឋមីតិ។ ឥមេ ខោ, គាមណិ, អដ្ឋ ហេតូ, អដ្ឋ បច្ចយា កុលានំ ឧបឃាតាយ ។ ឥមេសុ ខោ, គាមណិ, អដ្ឋសុ ហេតូសុ, អដ្ឋសុ បច្ចយេសុ សំវិជ្ជមានេសុ យោ មំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឧច្ឆេទាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ, អនយាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ, ឧបឃាតាយ ភគវា កុលានំ បដិបន្នោ’តិ, តំ, គាមណិ, វាចំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិនិស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ”តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អសិពន្ធកបុត្តោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ…. ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ នវមំ។

១០. មណិចូឡកសុត្តំ

៣៦២. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តេន ខោ បន សមយេន រាជន្តេបុរេ រាជបរិសាយ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – “កប្បតិ សមណានំ សក្យបុត្តិយានំ ជាតរូបរជតំ, សាទិយន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, បដិគ្គណ្ហន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជត”ន្តិ!

តេន ខោ បន សមយេន មណិចូឡកោ គាមណិ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ មណិចូឡកោ គាមណិ តំ បរិសំ ឯតទវោច – “មា អយ្យោ [អយ្យា (សី. បី.)] ឯវំ អវចុត្ថ។ ន កប្បតិ សមណានំ សក្យបុត្តិយានំ ជាតរូបរជតំ, ន សាទិយន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, នប្បដិគ្គណ្ហន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, និក្ខិត្តមណិសុវណ្ណា សមណា សក្យបុត្តិយា អបេតជាតរូបរជតា”តិ។ អសក្ខិ ខោ មណិចូឡកោ គាមណិ តំ បរិសំ សញ្ញាបេតុំ។ អថ ខោ មណិចូឡកោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ មណិចូឡកោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥធ, ភន្តេ, រាជន្តេបុរេ រាជបរិសាយ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘កប្បតិ សមណានំ សក្យបុត្តិយានំ ជាតរូបរជតំ, សាទិយន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, បដិគ្គណ្ហន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជត’ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ, អហំ, ភន្តេ, តំ បរិសំ ឯតទវោចំ – ‘មា អយ្យោ ឯវំ អវចុត្ថ។ ន កប្បតិ សមណានំ សក្យបុត្តិយានំ ជាតរូបរជតំ, ន សាទិយន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, នប្បដិគ្គណ្ហន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, និក្ខិត្តមណិសុវណ្ណា សមណា សក្យបុត្តិយា អបេតជាតរូបរជតា’តិ។ អសក្ខិំ ខ្វាហំ, ភន្តេ, តំ បរិសំ សញ្ញាបេតុំ។ កច្ចាហំ, ភន្តេ, ឯវំ ព្យាករមានោ វុត្តវាទី ចេវ ភគវតោ ហោមិ, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខាមិ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោមិ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតី”តិ?

“តគ្ឃ ត្វំ, គាមណិ, ឯវំ ព្យាករមានោ វុត្តវាទី ចេវ មេ ហោសិ, ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខសិ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោសិ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតិ។ ន ហិ, គាមណិ, កប្បតិ សមណានំ សក្យបុត្តិយានំ ជាតរូបរជតំ, ន សាទិយន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, នប្បដិគ្គណ្ហន្តិ សមណា សក្យបុត្តិយា ជាតរូបរជតំ, និក្ខិត្តមណិសុវណ្ណា សមណា សក្យបុត្តិយា អបេតជាតរូបរជតា។ យស្ស ខោ, គាមណិ, ជាតរូបរជតំ កប្បតិ, បញ្ចបិ តស្ស កាមគុណា កប្បន្តិ។ យស្ស បញ្ច កាមគុណា កប្បន្តិ ( )

[(តស្សបិ ជាតរូបរជតំ កប្បតិ,) (ស្យា. កំ.)], ឯកំសេនេតំ , គាមណិ, ធារេយ្យាសិ អស្សមណធម្មោ អសក្យ បុត្តិយធម្មោតិ។ អបិ ចាហំ, គាមណិ, ឯវំ វទាមិ – តិណំ តិណត្ថិកេន បរិយេសិតព្ពំ, ទារុ ទារុត្ថិកេន បរិយេសិតព្ពំ, សកដំ សកដត្ថិកេន បរិយេសិតព្ពំ, បុរិសោ បុរិសត្ថិកេន បរិយេសិតព្ពោ [បរិយេសិតព្ពោ”តិ (?)]។ នត្វេវាហំ, គាមណិ, កេនចិ បរិយាយេន ‘ជាតរូបរជតំ សាទិតព្ពំ បរិយេសិតព្ព’ន្តិ វទាមី”តិ។ ទសមំ។

១១. ភទ្រកសុត្តំ

៣៦៣. ឯកំ សមយំ ភគវា មល្លេសុ វិហរតិ ឧរុវេលកប្បំ នាម មល្លានំ និគមោ។ អថ ខោ ភទ្រកោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ភទ្រកោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា ទុក្ខស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេតូ”តិ។ “អហញ្ចេ [អហញ្ច (ស្យា. កំ. ក.)] តេ, គាមណិ, អតីតមទ្ធានំ អារព្ភ ទុក្ខស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេយ្យំ – ‘ឯវំ អហោសិ អតីតមទ្ធាន’ន្តិ, តត្រ តេ សិយា កង្ខា, សិយា វិមតិ។ អហំ ចេ [អហញ្ច (ស្យា. កំ. ក.)] តេ, គាមណិ, អនាគតមទ្ធានំ អារព្ភ ទុក្ខស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេយ្យំ – ‘ឯវំ ភវិស្សតិ អនាគតមទ្ធាន’ន្តិ, តត្រាបិ តេ សិយា កង្ខា, សិយា វិមតិ។ អបិ ចាហំ, គាមណិ, ឥធេវ និសិន្នោ ឯត្ថេវ តេ និសិន្នស្ស ទុក្ខស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាហិ , សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ ភទ្រកោ គាមណិ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

“តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, អត្ថិ តេ ឧរុវេលកប្បេ មនុស្សា យេសំ តេ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ? “អត្ថិ មេ, ភន្តេ, ឧរុវេលកប្បេ មនុស្សា យេសំ មេ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ។ “អត្ថិ បន តេ, គាមណិ, ឧរុវេលកប្បេ មនុស្សា យេសំ តេ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា នុប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ? “អត្ថិ មេ, ភន្តេ, ឧរុវេលកប្បេ មនុស្សា យេសំ មេ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា នុប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ។ “កោ នុ ខោ, គាមណិ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន តេ ឯកច្ចានំ ឧរុវេលកប្បិយានំ មនុស្សានំ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ? “យេសំ មេ, ភន្តេ, ឧរុវេលកប្បិយានំ មនុស្សានំ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា, អត្ថិ មេ តេសុ ឆន្ទរាគោ ។ យេសំ បន, ភន្តេ, ឧរុវេលកប្បិយានំ មនុស្សានំ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា នុប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា, នត្ថិ មេ តេសុ ឆន្ទរាគោ”តិ។ “ឥមិនា ត្វំ, គាមណិ, ធម្មេន ទិដ្ឋេន វិទិតេន អកាលិកេន បត្តេន បរិយោគាឡ្ហេន អតីតានាគតេ នយំ នេហិ – ‘យំ ខោ កិញ្ចិ អតីតមទ្ធានំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជិ [ឧប្បជ្ជតិ (សព្ពត្ថ)] សព្ពំ តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ។ ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្ស។ យម្បិ ហិ កិញ្ចិ អនាគតមទ្ធានំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, សព្ពំ តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ។ ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សា’”តិ ។ “អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ សុភាសិតំ ចិទំ [សុភាសិតមិទំ (សី. បី.)], ភន្តេ, ភគវតា [យង្កិញ្ចិ អតីតមទ្ធានំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជតិ, សព្ពន្តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ, ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សាតិ, យង្កិញ្ចិ អនាគតមទ្ធានំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជិស្សតិ សព្ពន្តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ, ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សា”តិ (ស្យា. កំ.)] – ‘យំ កិញ្ចិ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជតិ, សព្ពំ តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ។ ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សា’តិ។ [“យង្កិញ្ចិ អតីតមទ្ធានំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជតិ, សព្ពន្តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ, ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សាតិ, យង្កិញ្ចិ អនាគតមទ្ធានំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, សព្ពន្តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ, ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សា”តិ (ស្យា. កំ)] អត្ថិ មេ, ភន្តេ, ចិរវាសី នាម កុមារោ ពហិ អាវសថេ [អាវេសនេ (?)] បដិវសតិ។ សោ ខ្វាហំ, ភន្តេ, កាលស្សេវ វុដ្ឋាយ បុរិសំ ឧយ្យោជេមិ [ឧយ្យោជេសិំ (ក.)] – ‘គច្ឆ, ភណេ, ចិរវាសិំ កុមារំ ជានាហី’តិ។ យាវកីវញ្ច, ភន្តេ, សោ បុរិសោ នាគច្ឆតិ, តស្ស មេ ហោតេវ អញ្ញថត្តំ – ‘មា ហេវ ចិរវាសិស្ស កុមារស្ស កិញ្ចិ អាពាធយិត្ថា’”តិ [អាពាធយេថាតិ (ស្យា. កំ. បី. ក.)]។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, ចិរវាសិស្ស កុមារស្ស វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ ? “ចិរវាសិស្ស មេ, ភន្តេ, កុមារស្ស វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ជីវិតស្សបិ សិយា អញ្ញថត្តំ, កិំ បន មេ នុប្បជ្ជិស្សន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា”តិ។ “ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, គាមណិ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ – ‘យំ កិញ្ចិ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជតិ, សព្ពំ តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ។ ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សា’”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, យទា តេ ចិរវាសិមាតា [ចិរវាសិស្ស មាតា (សី. បី.)] អទិដ្ឋា អហោសិ, អស្សុតា អហោសិ, តេ ចិរវាសិមាតុយា ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ទស្សនំ វា តេ, គាមណិ,

អាគម្ម សវនំ វា ឯវំ តេ អហោសិ – ‘ចិរវាសិមាតុយា ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វា’’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, ចិរវាសិមាតុយា តេ វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា’’តិ? ‘‘ចិរវាសិមាតុយា មេ, ភន្តេ, វធេន វា ពន្ធេន វា ជានិយា វា គរហាយ វា ជីវិតស្សបិ សិយា អញ្ញថត្តំ, កិំ បន មេ នុប្បជ្ជិស្សន្តិ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា’’តិ! ‘‘ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, គាមណិ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ – ‘យំ កិញ្ចិ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជមានំ ឧប្បជ្ជតិ, សព្ពំ តំ ឆន្ទមូលកំ ឆន្ទនិទានំ។ ឆន្ទោ ហិ មូលំ ទុក្ខស្សា’’’តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. រាសិយសុត្តំ

៣៦៤. អថ ខោ រាសិយោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ រាសិយោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘សុតំ មេតំ, ភន្តេ, ‘សមណោ គោតមោ សព្ពំ តបំ គរហតិ, សព្ពំ តបស្សិំ លូខជីវិំ ឯកំសេន ឧបវទតិ ឧបក្កោសតី’តិ [ឧបក្កោសតិ ឧបវទតីតិ (ទី. និ. ១.៣៨១)]។ យេ តេ, ភន្តេ, ឯវមាហំសុ – ‘សមណោ គោតមោ សព្ពំ តបំ គរហតិ, សព្ពំ តបស្សិំ លូខជីវិំ ឯកំសេន ឧបវទតិ ឧបក្កោសតី’តិ, កច្ចិ តេ, ភន្តេ, ភគវតោ វុត្តវាទិនោ, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោន្តិ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតី’’តិ? ‘‘យេ តេ, គាមណិ, ឯវមាហំសុ – ‘សមណោ គោតមោ សព្ពំ តបំ គរហតិ, សព្ពំ តបស្សិំ លូខជីវិំ ឯកំសេន ឧបវទតិ ឧបក្កោសតី’តិ, ន មេ តេ វុត្តវាទិនោ, អព្ភាចិក្ខន្តិ ច បន មំ តេ អសតា តុច្ឆា អភូតេន’’។

‘‘ទ្វេមេ, គាមណិ, អន្តា បព្ពជិតេន ន សេវិតព្ពា – យោ ចាយំ កាមេសុ កាមសុខល្លិកានុយោគោ ហីនោ គម្មោ បោថុជ្ជនិកោ អនរិយោ អនត្ថសំហិតោ, យោ ចាយំ អត្តកិលមថានុយោគោ ទុក្ខោ អនរិយោ អនត្ថសំហិតោ។ ឯតេ តេ, គាមណិ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា – ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ កតមា ច សា, គាមណិ, មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា – ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ សា, គាមណិ, មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា – ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។

‘‘តយោ ខោ មេ, គាមណិ, កាមភោគិនោ សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ តយោ? ឥធ, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ, សាហសេន អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន។ អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន។ អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។

‘‘ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ។ ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ ន អត្តានំ សុខេតិ, ន បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ។ ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ, សាហសេនបិ អសាហសេនបិ ។ ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។

‘‘ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន។ ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន ន អត្តានំ សុខេតិ, ន បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន។ ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន។ ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។ តេ ច ភោគេ គធិតោ [គថិតោ (សី.)] មុច្ឆិតោ អជ្ឈោបន្នោ អនាទីនវទស្សាវី អនិស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។ ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ

អសាហសេន។ ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។ តេ ច ភោគេ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។

“តត្រ , គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន, អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន ន អត្តានំ សុខេតិ, ន បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ កតមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ? អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន, អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ, ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ? អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន បាសំសោ? អត្តានំ សុខេតិ បីណេតីតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន, អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ, ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ? អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនាតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ? អត្តានំ សុខេតិ បីណេតីតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ, ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ, ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ ន អត្តានំ សុខេតិ, ន បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឯកេន ឋានេន បាសំសោ, តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន បាសំសោ? ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនាតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ កតមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ? អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ន អត្តានំ សុខេតិ, ន បីណេតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ, ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ, ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ? ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ? អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ, ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កតមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ? ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ? អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនាតិ , ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន , ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន, ន អត្តានំ សុខេតិ, ន បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឯកេន ឋានេន បាសំសោ, ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន បាសំសោ? ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនាតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ? ន អត្តានំ សុខេតិ, ន បីណេតីតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ, ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ , គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ? ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ ? ន សំវិភជតិ, ន បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន , ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ, តេ ច ភោគេ គធិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈោបន្នោ អនាទីនវទស្សាវី អនិស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កតមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ? ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន បាសំសោ ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ? តេ ច ភោគេ គធិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈោបន្នោ អនាទីនវទស្សាវី អនិស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតីតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។ តេ ច ភោគេ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ចតូហិ ឋានេហិ បាសំសោ។ កតមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ បាសំសោ? ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនាតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតីតិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ តេ ច ភោគេ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតីតិ, ឥមិនា ចតុត្ថេន ឋានេន បាសំសោ។ អយំ, គាមណិ, កាមភោគី ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ បាសំសោ។

“តយោមេ, គាមណិ, តបស្សិនោ លូខជីវិនោ សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ តយោ? ឥធ, គាមណិ, ឯកច្ចោ តបស្សី លូខជីវី សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘អប្បេវ នាម កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យំ, អប្បេវ នាម ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិករេយ្យ’ន្តិ។ សោ អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតិ, កុសលញ្ច ធម្មំ នាធិគច្ឆតិ, ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ ន សច្ឆិករោតិ។

“ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ តបស្សី លូខជីវី សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘អប្បេវ នាម កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យំ, អប្បេវ នាម ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិករេយ្យ’ន្តិ។ សោ អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតិ, កុសលញ្ហិ ខោ ធម្មំ អធិគច្ឆតិ, ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ ន សច្ឆិករោតិ។

“ឥធ បន, គាមណិ, ឯកច្ចោ តបស្សី លូខជីវី សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ – ‘អប្បេវ នាម កុសលំ ធម្មំ អធិគច្ឆេយ្យំ, អប្បេវ នាម ឧត្តរិមនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិករេយ្យ’ន្តិ។ សោ អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតិ , កុសលញ្ច ធម្មំ អធិគច្ឆតិ, ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិករោតិ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ តបស្សី លូខជីវី អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតិ, កុសលញ្ច ធម្មំ នាធិគច្ឆតិ, ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ ន សច្ឆិករោតិ។ អយំ, គាមណិ, តបស្សី លូខជីវី តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ កតមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ? អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតីតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កុសលញ្ច ធម្មំ នាធិគច្ឆតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ ន សច្ឆិករោតីតិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គាមណិ, តបស្សី លូខជីវី, ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ, គាមណិ, យ្វាយំ តបស្សី លូខជីវី អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតិ, កុសលញ្ហិ ខោ ធម្មំ អធិគច្ឆតិ, ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ ន សច្ឆិករោតិ។ អយំ, គាមណិ, តបស្សី លូខជីវី ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ, ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ? អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតីតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ ន សច្ឆិករោតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន បាសំសោ? កុសលញ្ហិ ខោ ធម្មំ អធិគច្ឆតីតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ អយំ, គាមណិ, តបស្សី លូខជីវី ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។

“តត្រ , គាមណិ, យ្វាយំ តបស្សី លូខជីវី អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតិ, កុសលញ្ច ធម្មំ អធិគច្ឆតិ, ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិករោតិ។ អយំ, គាមណិ, តបស្សី លូខជីវី ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ, ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ។ កតមេន ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ? អត្តានំ អាតាបេតិ បរិតាបេតីតិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ? កុសលញ្ច ធម្មំ អធិគច្ឆតីតិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ ឧត្តរិ ច មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិករោតីតិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ ។ អយំ, គាមណិ, តបស្សី លូខជីវី ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ, ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ។

“តិស្សោ ឥមា, គាមណិ, សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ។ កតមា តិស្សោ? យំ រត្តោ រាគាធិករណំ អត្តព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, បរព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, ឧភយព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ។ រាគេ បហីនេ នេវត្តព្យាពាធាយ ចេតេតិ, ន បរព្យាពាធាយ ចេតេតិ, ន ឧភយព្យាពាធាយ ចេតេតិ។ សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ។ យំ ទុដ្ឋោ ទោសាធិករណំ អត្តព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, បរព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, ឧភយព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ។ ទោសេ បហីនេ នេវត្តព្យាពាធាយ ចេតេតិ, ន បរព្យាពាធាយ ចេតេតិ, ន ឧភយព្យាពាធាយ ចេតេតិ។ សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ។ យំ មូឡ្ហោ មោហាធិករណំ អត្តព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, បរព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ, ឧភយព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ។ មោហេ បហីនេ នេវត្តព្យាពាធាយ ចេតេតិ, ន បរព្យាពាធាយ ចេតេតិ, ន ឧភយព្យាពាធាយ ចេតេតិ។ សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហិ។ ឥមា ខោ, គាមណិ, តិស្សោ សន្ទិដ្ឋិកា និជ្ជរា អកាលិកា ឯហិបស្សិកា ឱបនេយ្យិកា បច្ចត្តំ វេទិតព្ពា វិញ្ញូហី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, រាសិយោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ…. ឧបាសកំ មំ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ទ្វាទសមំ។

១៣. បាដលិយសុត្តំ

៣៦៥. ឯកំ សមយំ ភគវា កោលិយេសុ វិហរតិ ឧត្តរំ នាម [ឧត្តរកំ នាម (សី.)] កោលិយានំ និគមោ។ អថ ខោ បាដលិយោ គាមណិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ បាដលិយោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘សមណោ គោតមោ មាយំ ជានាតី’តិ។ យេ តេ, ភន្តេ, ឯវមាហំសុ – ‘សមណោ គោតមោ មាយំ ជានាតី’តិ, កច្ចិ តេ, ភន្តេ, ភគវតោ វុត្តវាទិនោ, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោន្តិ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតិ? អនព្ភាចិក្ខិតុកាមា ហិ មយំ, ភន្តេ, ភគវន្ត”ន្តិ។ “យេ តេ, គាមណិ, ឯវមាហំសុ – ‘សមណោ គោតមោ មាយំ ជានាតី’តិ, វុត្តវាទិនោ ចេវ មេ, តេ ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោន្តិ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆតីតិ, សច្ចំយេវ កិរ, ភោ, មយំ តេសំ សមណព្រាហ្មណានំ ន សទ្ទហាម – ‘សមណោ គោតមោ មាយំ ជានាតីតិ, សមណោ ខលុ ភោ គោតមោ មាយាវី’តិ។ យោ នុ ខោ, គាមណិ, ឯវំ វទេតិ – ‘អហំ មាយំ ជានាមី’តិ, សោ ឯវំ វទេតិ – ‘អហំ

មាយាវី’តិ។ តថេវ តំ ភគវា ហោតិ, តថេវ តំ សុគត ហោតី”តិ។ តេន ហិ, គាមណិ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ; យថា តេ ខមេយ្យ, តថា តំ ព្យាករេយ្យាសិ –

“តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, ជានាសិ ត្វំ កោលិយានំ លម្ពចូឡកេ ភដេ”តិ? “ជានាមហំ, ភន្តេ, កោលិយានំ លម្ពចូឡកេ ភដេ”តិ។ “តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, កិមត្ថិយា កោលិយានំ លម្ពចូឡកា ភដា”តិ? “យេ ច, ភន្តេ, កោលិយានំ ចោរា តេ ច បដិសេធេតុំ, យានិ ច កោលិយានំ ទូតេយ្យានិ តានិ ច វហាតុំ [តានិ ច បហាតុំ (ស្យា. កំ.), តានិ ច យាតុំ (កត្ថចិ), តានិ ចាវហាតុំ (?)], ឯតទត្ថិយា, ភន្តេ, កោលិយានំ លម្ពចូឡកា ភដា”តិ។ “តំ កិំ មញ្ញសិ, គាមណិ, ជានាសិ ត្វំ កោលិយានំ លម្ពចូឡកេ ភដេ សីលវន្តេ វា តេ ទុស្សីលេ វា”តិ? “ជានាមហំ, ភន្តេ, កោលិយានំ លម្ពចូឡកេ ភដេ ទុស្សីលេ បាបធម្មេ ; យេ ច លោកេ ទុស្សីលា បាបធម្មា កោលិយានំ លម្ពចូឡកា ភដា តេសំ អញ្ញតរា”តិ។ “យោ នុ ខោ, គាមណិ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘បាដលិយោ គាមណិ ជានាតិ កោលិយានំ លម្ពចូឡកេ ភដេ ទុស្សីលេ បាបធម្មេ, បាដលិយោបិ គាមណិ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ’តិ, សម្មា នុ ខោ សោ វទមានោ វទេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ! អញ្ញេ, ភន្តេ, កោលិយានំ លម្ពចូឡកា ភដា, អញ្ញោហមស្មិ។ អញ្ញថាធម្មា កោលិយានំ លម្ពចូឡកា ភដា, អញ្ញថាធម្មោហមស្មី”តិ។ “ត្វញ្ហិ នាម, គាមណិ, លច្ឆសិ – ‘បាដលិយោ គាមណិ ជានាតិ កោលិយានំ លម្ពចូឡកេ ភដេ ទុស្សីលេ បាបធម្មេ, ន ច បាដលិយោ គាមណិ ទុស្សីលោ បាបធម្មោ’តិ, កស្មា តថាគតោ ន លច្ឆតិ – ‘តថាគតោ មាយំ ជានាតិ, ន ច តថាគតោ មាយាវី’តិ? មាយំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, មាយាយ ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច មាយាវី កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ”។

“បាណាតិបាតំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, បាណាតិបាតស្ស ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច បាណាតិបាតី កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ អទិន្នាទានំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, អទិន្នាទានស្ស ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច អទិន្នាទាយី កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ កាមេសុមិច្ឆាចារំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, កាមេសុមិច្ឆាចារស្ស ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច កាមេសុមិច្ឆាចារី កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ មុសាវាទំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, មុសាវាទស្ស ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច មុសាវាទី កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ បិសុណវាចំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, បិសុណវាចាយ ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច បិសុណវាចោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ ផរុសវាចំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, ផរុសវាចាយ ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច ផរុសវាចោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ សម្ផប្បលាបំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, សម្ផប្បលាបស្ស ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច សម្ផប្បលាបី កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ អភិជ្ឈំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, អភិជ្ឈាយ ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច អភិជ្ឈាលុ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ ព្យាបាទបទោសំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, ព្យាបាទបទោសស្ស ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច ព្យាបន្នចិត្តោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិំ ចាហំ, គាមណិ, បជានាមិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ច វិបាកំ, យថាបដិបន្នោ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ។

“សន្តិ ហិ, គាមណិ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យោ កោចិ បាណមតិបាតេតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ យោ កោចិ អទិន្នំ អាទិយតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ យោ កោចិ កាមេសុ មិច្ឆា ចរតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតិ។ យោ កោចិ មុសា ភណតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតី’”តិ។

“ទិស្សតិ ខោ បន, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ មាលី កុណ្ឌលី សុន្ហាតោ [សុនហាតោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សុវិលិត្តោ កប្បិតកេសមស្សុ ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេន្តោ។ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ មាលី កុណ្ឌលី សុន្ហាតោ សុវិលិត្តោ កប្បិតកេសមស្សុ ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’តិ? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ រញ្ញោ បច្ចត្ថិកំ បសយ្ហ ជីវិតា វោរោបេសិ។ តស្ស រាជា អត្តមនោ អភិហារមទាសិ។ តេនាយំ បុរិសោ មាលី កុណ្ឌលី សុន្ហាតោ សុវិលិត្តោ កប្បិតកេសមស្សុ, ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’”តិ។

“ទិស្សតិ ខោ, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិយាយ រថិយំ [រថិកាយ រថិកំ (សី.)] សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា, ទក្ខិណេន ទ្វារេន

និក្ខាមេត្វា, ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិជ្ជមានោ។ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ, ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិយាយ រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទតី’តិ [ឆិជ្ជតីតិ (កត្ថចិ)]? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ រាជវេរី ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា ជីវិតា វោរោបេសិ, តេន នំ រាជានោ គហេត្វា ឯវរូបំ កម្មការណំ ការេន្តី’’’តិ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អបិ នុ តេ ឯវរូបំ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា”តិ? “ទិដ្ឋញ្ច នោ, ភន្តេ, សុតញ្ច សុយ្យិស្សតិ ចា”តិ។ “តត្រ, គាមណិ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យោ កោចិ បាណមតិបាតេតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតី’តិ, សច្ចំ វា តេ អាហំសុ មុសា វា”តិ? “មុសា, ភន្តេ”។ “យេ បន តេ តុច្ឆំ មុសា វិលបន្តិ, សីលវន្តោ វា តេ ទុស្សីលា វា”តិ? “ទុស្សីលា , ភន្តេ”។ “យេ បន តេ ទុស្សីលា បាបធម្មា មិច្ឆាបដិបន្នា វា តេ សម្មាបដិបន្នា វា”តិ? “មិច្ឆាបដិបន្នា, ភន្តេ” ។ “យេ បន តេ មិច្ឆាបដិបន្នា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា វា តេ សម្មាទិដ្ឋិកា វា”តិ? “មិច្ឆាទិដ្ឋិកា, ភន្តេ”។ “យេ បន តេ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា កល្លំ នុ តេសុ បសីទិតុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ទិស្សតិ ខោ បន, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ មាលី កុណ្ឌលី…បេ… ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេន្តោ។ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ មាលី កុណ្ឌលី…បេ… ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’តិ? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ រញ្ញោ បច្ចត្ថិកស្ស បសយ្ហ រតនំ អហាសិ [បសយ្ហ អទិន្នំ រតនំ អាទិយិ (ក.)]។ តស្ស រាជា អត្តមនោ អភិហារមទាសិ។ តេនាយំ បុរិសោ មាលី កុណ្ឌលី…បេ… ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’’’តិ។

“ទិស្សតិ ខោ, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា…បេ… ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិជ្ជមានោ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា…បេ… ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទតី’តិ? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ គាមា វា អរញ្ញា វា អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទិយិ។ តេន នំ រាជានោ គហេត្វា ឯវរូបំ កម្មការណំ ការេន្តី’តិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អបិ នុ តេ ឯវរូបំ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា”តិ? “ទិដ្ឋញ្ច នោ, ភន្តេ, សុតញ្ច សុយ្យិស្សតិ ចា”តិ។ “តត្រ , គាមណិ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យោ កោចិ អទិន្នំ អាទិយតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតី’តិ, សច្ចំ វា តេ អាហំសុ មុសា វាតិ…បេ… កល្លំ នុ តេសុ បសីទិតុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ទិស្សតិ ខោ បន, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ មាលី កុណ្ឌលី…បេ… ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេន្តោ។ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ មាលី កុណ្ឌលី…បេ… ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’តិ? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ រញ្ញោ បច្ចត្ថិកស្ស ទារេសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជិ។ តស្ស រាជា អត្តមនោ អភិហារមទាសិ។ តេនាយំ បុរិសោ មាលី កុណ្ឌលី…បេ… ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’’’តិ។

“ទិស្សតិ ខោ, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា…បេ… ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិជ្ជមានោ។ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា…បេ… ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទតី’តិ? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កុលិត្ថីសុ កុលកុមារីសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជិ, តេន នំ រាជានោ គហេត្វា ឯវរូបំ កម្មការណំ ការេន្តី’តិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អបិ នុ តេ ឯវរូបំ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា”តិ? “ទិដ្ឋញ្ច នោ, ភន្តេ, សុតញ្ច សុយ្យិស្សតិ ចា”តិ។ “តត្រ, គាមណិ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យោ កោចិ កាមេសុ មិច្ឆា ចរតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតី’តិ, សច្ចំ វា តេ អាហំសុ មុសា វាតិ…បេ… កល្លំ នុ តេសុ បសីទិតុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“ទិស្សតិ ខោ បន, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ មាលី កុណ្ឌលី សុន្ហាតោ សុវិលិត្តោ កប្បិតកេសមស្សុ ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេន្តោ។ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ មាលី កុណ្ឌលី សុន្ហាតោ សុវិលិត្តោ កប្បិតកេសមស្សុ ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’តិ? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ រាជានំ មុសាវាទេន ហាសេសិ។ តស្ស រាជា អត្តមនោ អភិហារមទាសិ។ តេនាយំ បុរិសោ មាលី កុណ្ឌលី សុន្ហាតោ សុវិលិត្តោ កប្បិតកេសមស្សុ ឥត្ថិកាមេហិ រាជា មញ្ញេ បរិចារេតី’’’តិ។

“ទិស្សតិ ខោ, គាមណិ, ឥធេកច្ចោ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិយាយ រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិជ្ជមានោ។ តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ កឹ អកាសិ ទឡ្ហាយ រជ្ជុយា បច្ឆាពាហំ

គាឡ្ហពន្ធនំ ពន្ធិត្វា ខុរមុណ្ឌំ ករិត្វា ខរស្សរេន បណវេន រថិយាយ រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ បរិនេត្វា, ទក្ខិណេន ទ្វារេន និក្ខាមេត្វា, ទក្ខិណតោ នគរស្ស សីសំ ឆិន្ទតី’តិ? តមេនំ ឯវមាហំសុ – ‘អម្ភោ! អយំ បុរិសោ គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា មុសាវាទេន អត្ថំ ភញ្ជិ, តេន នំ រាជានោ គហេត្វា ឯវរូបំ កម្មការណំ ការេន្តី’តិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, គាមណិ, អបិ នុ តេ ឯវរូបំ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា”តិ? “ទិដ្ឋញ្ច នោ , ភន្តេ, សុតញ្ច សុយ្យិស្សតិ ចា”តិ។ “តត្រ, គាមណិ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ – ‘យោ កោចិ មុសា ភណតិ, សព្ពោ សោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទយតី’តិ, សច្ចំ វា តេ អាហំសុ មុសា វា”តិ ? “មុសា, ភន្តេ”។ “យេ បន តេ តុច្ឆំ មុសា វិលបន្តិ សីលវន្តោ វា តេ ទុស្សីលា វា”តិ? “ទុស្សីលា, ភន្តេ”។ “យេ បន តេ ទុស្សីលា បាបធម្មា មិច្ឆាបដិបន្នា វា តេ សម្មាបដិបន្នា វា”តិ? “មិច្ឆាបដិបន្នា, ភន្តេ”។ “យេ បន តេ មិច្ឆាបដិបន្នា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា វា តេ សម្មាទិដ្ឋិកា វា”តិ? “មិច្ឆាទិដ្ឋិកា, ភន្តេ”។ “យេ បន តេ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា កល្លំ នុ តេសុ បសីទិតុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! អត្ថិ មេ, ភន្តេ, អាវសថាគារំ។ តត្ថ អត្ថិ មញ្ចកានិ, អត្ថិ អាសនានិ, អត្ថិ ឧទកមណិកោ, អត្ថិ តេលប្បទីបោ។ តត្ថ យោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា វាសំ ឧបេតិ, តេនាហំ យថាសត្តិ យថាពលំ សំវិភជាមិ។ ភូតបុព្ពំ, ភន្តេ, ចត្តារោ សត្ថារោ នានាទិដ្ឋិកា នានាខន្តិកា នានារុចិកា, តស្មិំ អាវសថាគារេ វាសំ ឧបគច្ឆុំ”។

“ឯកោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ, នត្ថិ យិដ្ឋំ, នត្ថិ ហុតំ, នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ។ នត្ថិ អយំ លោកោ, នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា, នត្ថិ បិតា, នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’”តិ។

“ឯកោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ, អត្ថិ យិដ្ឋំ , អត្ថិ ហុតំ, អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, អត្ថិ អយំ លោកោ, អត្ថិ បរោ លោកោ, អត្ថិ មាតា, អត្ថិ បិតា, អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា, យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’”តិ។

“ឯកោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ‘ករោតោ ការយតោ, ឆិន្ទតោ ឆេទាបយតោ, បចតោ បាចាបយតោ, សោចយតោ សោចាបយតោ, កិលមតោ កិលមាបយតោ, ផន្ទតោ ផន្ទាបយតោ, បាណមតិបាតយតោ, អទិន្នំ អាទិយតោ, សន្ធិំ ឆិន្ទតោ, និល្លោបំ ហរតោ, ឯកាគារិកំ ករោតោ, បរិបន្ថេ តិដ្ឋតោ, បរទារំ គច្ឆតោ, មុសា ភណតោ, ករោតោ ន ករីយតិ បាបំ។ ខុរបរិយន្តេន ចេបិ ចក្កេន យោ ឥមិស្សា បថវិយា បាណេ ឯកំ មំសខលំ ឯកំ មំសបុញ្ជំ ករេយ្យ, នត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ទក្ខិណំ ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ហនន្តោ ឃាតេន្តោ ឆិន្ទន្តោ ឆេទាបេន្តោ បចន្តោ បាចាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ឧត្តរំ ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ទទន្តោ ទាបេន្តោ យជន្តោ យជាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ។ ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន នត្ថិ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ’”តិ។

“ឯកោ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ‘ករោតោ ការយតោ, ឆិន្ទតោ ឆេទាបយតោ, បចតោ បាចាបយតោ, សោចយតោ សោចាបយតោ, កិលមតោ កិលមាបយតោ, ផន្ទតោ ផន្ទាបយតោ, បាណមតិបាតយតោ, អទិន្នំ អាទិយតោ, សន្ធិំ ឆិន្ទតោ, និល្លោបំ ហរតោ, ឯកាគារិកំ ករោតោ, បរិបន្ថេ តិដ្ឋតោ, បរទារំ គច្ឆតោ , មុសា ភណតោ, ករោតោ ករីយតិ បាបំ។ ខុរបរិយន្តេន ចេបិ ចក្កេន យោ ឥមិស្សា បថវិយា បាណេ ឯកំ មំសខលំ ឯកំ មំសបុញ្ជំ ករេយ្យ, អត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, អត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ទក្ខិណំ ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ហនន្តោ ឃាតេន្តោ ឆិន្ទន្តោ ឆេទាបេន្តោ បចន្តោ បាចាបេន្តោ, អត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, អត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ឧត្តរំ ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ទទន្តោ ទាបេន្តោ, យជន្តោ យជាបេន្តោ, អត្ថិ តតោនិទានំ បុញ្ញំ, អត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ។ ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន អត្ថិ បុញ្ញំ, អត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ’”តិ។

“តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, អហុទេវ កង្ខា, អហុ វិចិកិច្ឆា – ‘កោសុ នាម ឥមេសំ ភវតំ សមណព្រាហ្មណានំ សច្ចំ អាហ, កោ មុសា’”តិ?

“អលញ្ហិ តេ, គាមណិ, កង្ខិតុំ, អលំ វិចិកិច្ឆិតុំ។ កង្ខនីយេ ច បន តេ ឋានេ វិចិកិច្ឆា ឧប្បន្នា”តិ។ “ឯវំ បសន្នោហំ, ភន្តេ, ភគវតិ។ បហោតិ មេ ភគវា តថា ធម្មំ ទេសេតុំ យថាហំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យ”ន្តិ។

“អត្ថិ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ។ ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។ កតមោ ច, គាមណិ, ធម្មសមាធិ? ឥធ, គាមណិ, អរិយសាវកោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ , ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, អភិជ្ឈំ បហាយ អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋឹ បហាយ សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – នត្ថិ ទិន្នំ, នត្ថិ យិដ្ឋំ, នត្ថិ ហុតំ, នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, នត្ថិ អយំ លោកោ, នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា, នត្ថិ បិតា, នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា, សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ‘សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ, អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ [យោហំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ន កិញ្ចិ [កញ្ចិ (?)] ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ [ឧភយត្ថ មេ (?) ម. និ. ២.៩៥ បាឡិយា សំសន្ទេតព្ពំ] កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ, យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ [បរំ មរណា ន ឧបបជ្ជិស្សាមីតិ (?)]។ តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – អត្ថិ ទិន្នំ, អត្ថិ យិដ្ឋំ, អត្ថិ ហុតំ, អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, អត្ថិ អយំ លោកោ, អត្ថិ បរោ លោកោ, អត្ថិ មាតា, អត្ថិ បិតា, អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា, សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ‘សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ, អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ, យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ។ តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ករោតោ ការយតោ, ឆិន្ទតោ ឆេទាបយតោ, បចតោ បាចាបយតោ, សោចយតោ សោចាបយតោ, កិលមតោ កិលមាបយតោ, ផន្ទតោ ផន្ទាបយតោ, បាណមតិបាតយតោ, អទិន្នំ អាទិយតោ, សន្ធឹ ឆិន្ទតោ, និល្លោបំ ហរតោ, ឯកាគារិកំ ករោតោ, បរិបន្ថេ តិដ្ឋតោ, បរទារំ គច្ឆតោ, មុសា ភណតោ, ករោតោ ន ករីយតិ បាបំ។ ខុរបរិយន្តេន ចេបិ ចក្កេន យោ ឥមិស្សា បថវិយា បាណេ ឯកំ មំសខលំ ឯកំ មំសបុញ្ជំ ករេយ្យ, នត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ទក្ខិណញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ហនន្តោ ឃាតេន្តោ ឆិន្ទន្តោ ឆេទាបេន្តោ បចន្តោ បាចាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ឧត្តរញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ទទន្តោ ទាបេន្តោ, យជន្តោ យជាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ។ ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន នត្ថិ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ’តិ។ ‘សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ,

អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ, យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ [បរំ មរណា ន ឧបបជ្ជិស្សាមីតិ (?)]។ តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ មេត្តាសហគតេ ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ករោតោ ការយតោ, ឆិន្ទតោ ឆេទាបយតោ, បចតោ បាចាបយតោ, សោចយតោ សោចាបយតោ, កិលមតោ កិលមាបយតោ, ផន្ទតោ ផន្ទាបយតោ, បាណមតិបាតយតោ, អទិន្នំ អាទិយតោ, សន្ធឹ ឆិន្ទតោ, និល្លោបំ ហរតោ, ឯកាគារិកំ ករោតោ, បរិបន្ថេ តិដ្ឋតោ, បរទារំ គច្ឆតោ, មុសា ភណតោ, ករោតោ ករីយតិ បាបំ។ ខុរបរិយន្តេន ចេបិ ចក្កេន យោ ឥមិស្សា បថវិយា បាណេ ឯកំ មំសខលំ ឯកំ មំសបុញ្ជំ ករេយ្យ, អត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, អត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ទក្ខិណញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ហនន្តោ ឃាតេន្តោ ឆិន្ទន្តោ ឆេទាបេន្តោ បចន្តោ បាចាបេន្តោ, អត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, អត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ឧត្តរញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ទទន្តោ ទាបេន្តោ, យជន្តោ យជាបេន្តោ, អត្ថិ តតោនិទានំ បុញ្ញំ, អត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ។ ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន អត្ថិ បុញ្ញំ អត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោតិ។ សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ, អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ, យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ។ តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ករុណាសហគតេ ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ…បេ…. មុទិតាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ…បេ….។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ឧបេក្ខាសហគតេ ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – នត្ថិ ទិន្នំ, នត្ថិ យិដ្ឋំ, នត្ថិ ហុតំ នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, នត្ថិ អយំ លោកោ នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា នត្ថិ បិតា នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ។ សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ, អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ , យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ។ តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ឧបេក្ខាសហគតេ ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – អត្ថិ ទិន្នំ, អត្ថិ យិដ្ឋំ, អត្ថិ ហុតំ, អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, អត្ថិ អយំ លោកោ អត្ថិ បរោ លោកោ, អត្ថិ មាតា អត្ថិ បិតា អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ។ សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ, អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ, យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ។ តស្ស បាមោជ្ជំ

ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ករោតោ ការយតោ, ឆេទតោ ឆេទាបយតោ, បចតោ បាចាបយតោ, សោចយតោ សោចាបយតោ, កិលមតោ កិលមាបយតោ, ផន្ទតោ ផន្ទាបយតោ, បាណមតិបាតយតោ, អទិន្នំ អាទិយតោ, សន្ធឹ ឆិន្ទតោ, និល្លោបំ ហរតោ, ឯកាគារិកំ ករោតោ, បរិបន្ថេ តិដ្ឋតោ, បរទារំ គច្ឆតោ, មុសា ភណតោ, ករោតោ ន ករីយតិ បាបំ ។ ខុរបរិយន្តេន ចេបិ ចក្កេន យោ ឥមិស្សា បថវិយា បាណេ ឯកំ មំសខលំ ឯកំ មំសបុញ្ជំ ករេយ្យ, នត្ថិ តតោ និទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ទក្ខិណញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ហនន្តោ ឃាតេន្តោ ឆិន្ទន្តោ ឆេទាបេន្តោ បចន្តោ បាចាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, នត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ឧត្តរញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ទទន្តោ ទាបេន្តោ, យជន្តោ យជាបេន្តោ, នត្ថិ តតោនិទានំ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ។ ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន នត្ថិ បុញ្ញំ, នត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ’តិ។ ‘សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ, អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ, យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ។ តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសិ។

“ស ខោ សោ, គាមណិ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ, ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។ សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យ្វាយំ សត្ថា ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ករោតោ ការយតោ, ឆិន្ទតោ ឆេទាបយតោ, បចតោ បាចាបយតោ, សោចយតោ សោចាបយតោ, កិលមតោ កិលមាបយតោ, ផន្ទតោ ផន្ទាបយតោ, បាណមតិបាតយតោ, អទិន្នំ អាទិយតោ, សន្ធឹ ឆិន្ទតោ, និល្លោបំ ហរតោ, ឯកាគារិកំ ករោតោ, បរិបន្ថេ តិដ្ឋតោ, បរទារំ គច្ឆតោ, មុសា ភណតោ, ករោតោ ករីយតិ បាបំ។ ខុរបរិយន្តេន ចេបិ ចក្កេន យោ ឥមិស្សា បថវិយា បាណេ ឯកំ មំសខលំ ឯកំ មំសបុញ្ជំ ករេយ្យ, អត្ថិ តតោ និទានំ បាបំ, អត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ទក្ខិណញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ហនន្តោ ឃាតេន្តោ ឆិន្ទន្តោ ឆេទាបេន្តោ បចន្តោ បាចាបេន្តោ, អត្ថិ តតោនិទានំ បាបំ, អត្ថិ បាបស្ស អាគមោ។ ឧត្តរញ្ចេបិ គង្គាយ តីរំ គច្ឆេយ្យ ទទន្តោ ទាបេន្តោ, យជន្តោ យជាបេន្តោ, អត្ថិ តតោនិទានំ បុញ្ញំ, អត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ។ ទានេន ទមេន សំយមេន សច្ចវជ្ជេន អត្ថិ បុញ្ញំ, អត្ថិ បុញ្ញស្ស អាគមោ’តិ។ ‘សចេ តស្ស ភោតោ សត្ថុនោ សច្ចំ វចនំ, អបណ្ណកតាយ មយ្ហំ, យ្វាហំ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា? ឧភយមេត្ថ កដគ្គាហោ, យំ ចម្ហិ កាយេន សំវុតោ វាចាយ សំវុតោ មនសា សំវុតោ, យញ្ច កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមី’តិ។ តស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ។ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទយតិ។ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ ខោ, គាមណិ, ធម្មសមាធិ។ តត្រ ចេ ត្វំ ចិត្តសមាធឹ បដិលភេយ្យាសិ, ឯវំ ត្វំ ឥមំ កង្ខាធម្មំ បជហេយ្យាសី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, បាដលិយោ គាមណិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ…. អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ តេរសមំ។

គាមណិសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចណ្ឌោ បុដោ យោធាជីវោ, ហត្ថស្សោ អសិពន្ធកោ;
ទេសនា សង្ខកុលំ មណិចូឡំ, ភទ្ររាសិយបាដលីតិ។

៩. អសង្ខតសំយុត្តំ

១. បឋមវគ្គោ

១. កាយគតាសតិសុត្តំ

៣៦៦. សាវត្ថិនិទានំ ។ “អសង្ខតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសង្ខតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? កាយគតាសតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ”។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេសិតំ វោ មយា អសង្ខតំ, ទេសិតោ អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ យំ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ, កតំ វោ តំ មយា។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ [និជ្ឈាយថ (ក.)], ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី”តិ។ បឋមំ។

២. សមថវិបស្សនាសុត្តំ

៣៦៧. “អសង្ខតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសង្ខតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? សមថោ ច វិបស្សនា ច។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។ ទុតិយំ។

៣. សវិតក្កសវិចារសុត្តំ

៣៦៨. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? សវិតក្កសវិចារោ សមាធិ, អវិតក្កវិចារមត្តោ សមាធិ, អវិតក្កអវិចារោ សមាធិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។ តតិយំ។

៤. សុញ្ញតសមាធិសុត្តំ

៣៦៩. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? សុញ្ញតោ សមាធិ, អនិមិត្តោ សមាធិ, អប្បណិហិតោ សមាធិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។ ចតុត្ថំ។

៥. សតិបដ្ឋានសុត្តំ

៣៧០. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។ បញ្ចមំ។

៦. សម្មប្បធានសុត្តំ

៣៧១. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ចត្តារោ សម្មប្បធានា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឥទ្ធិបាទសុត្តំ

៣៧២. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។ សត្តមំ។

៨. ឥន្ទ្រិយសុត្តំ

៣៧៣. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? បញ្ចិន្ទ្រិយានិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ...បេ....។ អដ្ឋមំ។

៩. ពលសុត្តំ

៣៧៤. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? បញ្ច ពលានិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ...បេ....។ នវមំ។

១០. ពោជ្ឈង្គសុត្តំ

៣៧៥. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? សត្ត ពោជ្ឈង្គា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ...បេ....។ ទសមំ។

១១. មគ្គង្គសុត្តំ

៣៧៦. “កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ , ទេសិតំ វោ មយា អសង្ខតំ, ទេសិតោ អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ យំ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ កតំ វោ តំ មយា។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី”តិ។ ឯកាទសមំ។

បឋមោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

កាយោ សមថោ សវិតក្កោ, សុញ្ញតោ សតិបដ្ឋានា;
សម្មប្បធានា ឥទ្ធិបាទា, ឥន្ទ្រិយពលពោជ្ឈង្គា;
មគ្គេន ឯកាទសមំ, តស្សុទ្ទានំ បវុច្ចតិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. អសង្ខតសុត្តំ

៣៧៧. “អសង្ខតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសង្ខតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? សមថោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេសិតំ វោ មយា អសង្ខតំ, ទេសិតោ អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ យំ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ, កតំ វោ តំ មយា។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនីតិ។

“អសង្ខតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសង្ខតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? វិបស្សនា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេសិតំ វោ មយា អសង្ខតំ...បេ.... អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនីតិ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? សវិតក្កោ សវិចារោ សមាធិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ...បេ.... កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? អវិតក្កោ វិចារមត្តោ សមាធិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ...បេ.... កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? អវិតក្កោ អវិចារោ សមាធិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ...បេ....។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? សុញ្ញតោ សមាធិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? អនិមិត្តោ សមាធិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? អប្បណិហិតោ សមាធិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ …បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វីរិយសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចិត្តសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វីមំសសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធាពលំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វីរិយពលំ ភាវេតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិពលំ ភាវេតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមាធិពលំ ភាវេតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញាពលំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ….។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ…បេ…. អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ…បេ…. វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ…បេ…. បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ…បេ…. បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ

ភាវេតិ…បេ… សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ…បេ… ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមិំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ…។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាទិដ្ឋិំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមិំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាសង្កប្បំ ភាវេតិ …បេ… សម្មាវាចំ ភាវេតិ…បេ… សម្មាកម្មន្តំ ភាវេតិ…បេ… សម្មាអាជីវំ ភាវេតិ…បេ… សម្មាវាយាមំ ភាវេតិ…បេ… សម្មាសតិំ ភាវេតិ…បេ… អសង្ខតញ្ច វោ ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសង្ខតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតំ…បេ…? កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាសមាធិំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមិំ ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេសិតំ វោ មយា អសង្ខតំ, ទេសិតោ អសង្ខតគាមិមគ្គោ។ យំ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ, កតំ វោ តំ មយា។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី”តិ។ បឋមំ។

២. អនតសុត្តំ

៣៧៨. “អនតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ, អនតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនតំ…បេ…”។ (យថា អសង្ខតំ តថា វិត្ថារេតព្ពំ)។ ទុតិយំ។

៣-៣២. អនាសវាទិសុត្តំ

៣៧៩-៤០៨. “អនាសវញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនាសវគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនាសវំ…បេ… សច្ចញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ សច្ចគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សច្ចំ…បេ… បារញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ បារគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បារំ…បេ… និបុណញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ និបុណគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, និបុណំ…បេ… សុទុទ្ទសញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ សុទុទ្ទសគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សុទុទ្ទសំ…បេ… អជជ្ជរញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អជជ្ជរគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អជជ្ជរំ…បេ… ធុវញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ ធុវគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ធុវំ…បេ… អបលោកិតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អបលោកិតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អបលោកិតំ…បេ… អនិទស្សនញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនិទស្សនគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនិទស្សនំ…បេ… និប្បបញ្ចញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ និប្បបញ្ចគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, និប្បបញ្ចំ…បេ…?

“សន្តញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ សន្តគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សន្តំ…បេ… អមតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អមតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អមតំ…បេ… បណីតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ បណីតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បណីតំ…បេ… សិវញ្ច វោ, ភិក្ខវេ , ទេសេស្សាមិ សិវគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សិវំ…បេ… ខេមញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ ខេមគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ខេមំ…បេ… តណ្ហាក្ខយញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ តណ្ហាក្ខយគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, តណ្ហាក្ខយំ…បេ…?

“អច្ឆរិយញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អច្ឆរិយគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អច្ឆរិយំ…បេ… អព្ភុតញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អព្ភុតគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អព្ភុតំ…បេ… អនីតិកញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនីតិកគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនីតិកំ…បេ… អនីតិកធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនីតិកធម្មគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនីតិកធម្មំ…បេ… និព្ពានញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ និព្ពានគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, និព្ពានំ…បេ… អព្យាបជ្ឈញ្ច [អព្យាបជ្ឈញ្ច (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អព្យាបជ្ឈគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អព្យាបជ្ឈំ…បេ… វិរាគញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ វិរាគគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, វិរាគោ…បេ…?

“សុទ្ធិញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ សុទ្ធិគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, សុទ្ធិ…បេ… មុត្តិញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ មុត្តិគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, មុត្តិ…បេ… អនាលយញ្ច វោ,

ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនាលយគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនាលយោ…បេ… ទីបញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ ទីបគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ទីបំ…បេ… លេណញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ លេណគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, លេណំ…បេ… តាណញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ តាណគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, តាណំ…បេ… សរណញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ សរណគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សរណំ…បេ…អនុសាសនី’’តិ? ពាត្តឹសតិមំ។

៣៣. បរាយនសុត្តំ

៤០៩. ‘‘បរាយនញ្ច [បរាយណញ្ច (បី. សី. អដ្ឋ.)] វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ បរាយនគាមិញ្ច មគ្គំ។ តំ សុណាថ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បរាយនំ? យោ, ភិក្ខវេ, រាគក្ខយោ ទោសក្ខយោ មោហក្ខយោ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បរាយនំ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, បរាយនគាមី មគ្គោ? កាយគតាសតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បរាយនគាមិមគ្គោ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេសិតំ វោ មយា បរាយនំ, ទេសិតោ បរាយនគាមិមគ្គោ។ យំ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ, កតំ វោ តំ មយា។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ, ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី’’តិ។ (យថា អសង្ខតំ តថា វិត្ថារេតព្ពំ)។ តេត្តឹសតិមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អសង្ខតំ អនតំ អនាសវំ, សច្ចញ្ច បារំ និបុណំ សុទុទ្ទសំ;
អជជ្ជរំ ធុវំ អបលោកិតំ, អនិទស្សនំ និប្បបញ្ច សន្តំ។

អមតំ បណីតញ្ច សិវញ្ច ខេមំ, តណ្ហាក្ខយោ អច្ឆរិយញ្ច អព្ភុតំ;
អនីតិកំ អនីតិកធម្មំ, និព្ពានមេតំ សុគតេន ទេសិតំ។

អព្យាបជ្ឈោ វិរាគោ ច, សុទ្ធិ មុត្តិ អនាលយោ;
ទីបោ លេណញ្ច តាណញ្ច, សរណញ្ច បរាយនន្តិ។

អសង្ខតសំយុត្តំ សមត្តំ។

១០. អព្យាកតសំយុត្តំ

១. ខេមាសុត្តំ

៤១០. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន ខេមា ភិក្ខុនី កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានា អន្តរា ច សាវត្ថិំ អន្តរា ច សាកេតំ តោរណវត្ថុស្មិំ វាសំ ឧបគតា ហោតិ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ សាកេតា សាវត្ថិំ គច្ឆន្តោ, អន្តរា ច សាកេតំ អន្តរា ច សាវត្ថិំ តោរណវត្ថុស្មិំ ឯករត្តិវាសំ ឧបគច្ឆិ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ អញ្ញតរំ បុរិសំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, តោរណវត្ថុស្មិំ តថារូបំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ជាន យមហំ អជ្ជ បយិរុបាសេយ្យ”ន្តិ។

“ឯវំ, ទេវា”តិ ខោ សោ បុរិសោ រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស បដិស្សុត្វា កេវលកប្បំ តោរណវត្ថុំ អាហិណ្ឌន្តោ [អន្វាហិណ្ឌន្តោ (សី.)] នាទ្ទស តថារូបំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា យំ រាជា បសេនទិ កោសលោ បយិរុបាសេយ្យ។ អទ្ទសា ខោ សោ បុរិសោ ខេមំ ភិក្ខុនិំ តោរណវត្ថុស្មិំ វាសំ ឧបគតំ។ ទិស្វាន យេន រាជា បសេនទិ កោសលោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា រាជានំ បសេនទិំ កោសលំ ឯតទវោច –

“នត្ថិ ខោ, ទេវ, តោរណវត្ថុស្មិំ តថារូបោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា យំ ទេវោ បយិរុបាសេយ្យ។ អត្ថិ ច ខោ, ទេវ, ខេមា នាម ភិក្ខុនី, តស្ស ភគវតោ សាវិកា អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ តស្សា ខោ បន អយ្យាយ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘បណ្ឌិតា, វិយត្តា មេធាវិនី ពហុស្សុតា ចិត្តកថា កល្យាណបដិភានា’តិ។ តំ ទេវោ បយិរុបាសតូ”តិ។

អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ យេន ខេមា ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ខេមំ ភិក្ខុនិំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ ខេមំ ភិក្ខុនិំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ខោ, អយ្យេ, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, ភគវតា – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ បនយ្យេ, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, មហារាជ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ នុ ខោ, អយ្យេ, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, ភគវតា – ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ បនយ្យេ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ។ “ឯតម្បិ ខោ, មហារាជ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។

“‘កិំ នុ ខោ, អយ្យេ, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋា សមានា – ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, ភគវតា – ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ បនយ្យេ, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ បុដ្ឋា សមានា – ‘ឯតម្បិ ខោ, មហារាជ, អព្យាកតំ ភគវតា – ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ នុ ខោ, អយ្យេ, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ បុដ្ឋា សមានា – ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, ភគវតា – ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ បនយ្យេ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ បុដ្ឋា សមានា – ‘ឯតម្បិ ខោ, មហារាជ, អព្យាកតំ ភគវតា – នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ ‘កោ នុ ខោ , អយ្យេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា’”តិ?

“តេន ហិ, មហារាជ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, មហារាជ, អត្ថិ តេ កោចិ គណកោ វា មុទ្ទិកោ វា សង្ខាយកោ វា យោ បហោតិ គង្គាយ វាលុកំ [វាលិកំ (សី. ស្យា. កំ.)] គណេតុំ – ឯត្តកា [ឯត្តិកា (សី.)] វាលុកា ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វាលុកសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វាលុកសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ វាលុកសតសហស្សានិ ឥតិ វា”តិ? “នោ ហេតំ, អយ្យេ”។ “អត្ថិ បន តេ កោចិ គណកោ វា មុទ្ទិកោ វា សង្ខាយកោ វា យោ បហោតិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ គណេតុំ – ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសតានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសហស្សានិ ឥតិ វា, ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសតសហស្សានិ ឥតិ វា”តិ? “នោ ហេតំ, អយ្យេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “មហាយ្យេ, សមុទ្ទោ គម្ភីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ”តិ។ “ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, យេន រូបេន តថាគតំ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ តំ រូបំ តថាគតស្ស បហីនំ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវង្កតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ។ រូបសង្ខាយវិមុត្តោ ខោ, មហារាជ, តថាគតោ គម្ភីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ – សេយ្យថាបិ មហាសមុទ្ទោ។ ‘ហោតិ

តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ។

“យាយ វេទនាយ តថាគតំ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ, សា វេទនា តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ វេទនាសង្ខាយវិមុត្តោ, មហារាជ, តថាគតោ គម្ភីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ – សេយ្យថាបិ មហាសមុទ្ទោ។ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ។

“យាយ សញ្ញា តថាគតំ...បេ.... យេហិ សង្ខារេហិ តថាគតំ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ, តេ សង្ខារា តថាគតស្ស បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្កតា អាយតិំ អនុប្បាទធម្មា។ សង្ខារសង្ខាយវិមុត្តោ ខោ, មហារាជ, តថាគតោ គម្ភីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ – សេយ្យថាបិ មហាសមុទ្ទោ។ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ , ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ។

“យេន វិញ្ញាណេ តថាគតំ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ តំ វិញ្ញាណំ តថាគតស្ស បហីនំ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវង្កតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ។ វិញ្ញាណសង្ខាយវិមុត្តោ ខោ, មហារាជ, តថាគតោ គម្ភីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ – សេយ្យថាបិ មហាសមុទ្ទោ។ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតី”តិ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ ខេមាយ ភិក្ខុនិយា ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ខេមំ ភិក្ខុនី អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ អបរេន សមយេន យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កឹ នុ ខោ, ភន្តេ, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, មយា – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កឹ បន, ភន្តេ, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, មហារាជ, អព្យាកតំ មយា – ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កឹ នុ ខោ, ភន្តេ, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, មយា – ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កឹ បន, ភន្តេ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, មហារាជ, អព្យាកតំ មយា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កឹ នុ ខោ, ភន្តេ, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, មហារាជ, មយា – ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ...បេ....។ “‘កឹ បន, ភន្តេ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – “‘ឯតម្បិ ខោ, មហារាជ, អព្យាកតំ មយា – នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ?

“តេន ហិ, មហារាជ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, មហារាជ, អត្ថិ តេ កោចិ គណកោ វា មុទ្ទិកោ វា សង្ខាយកោ វា យោ បហោតិ គង្គាយ វាលុកំ គណេតុំ – ឯត្តកា វាលុកា ឥតិ វា...បេ.... ឯត្តកានិ វាលុកសតសហស្សានិ ឥតិ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “អត្ថិ បន តេ កោចិ គណកោ វា មុទ្ទិកោ វា សង្ខាយកោ វា យោ បហោតិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ គណេតុំ – ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកានិ ឥតិ វា...បេ.... ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសតសហស្សានិ ឥតិ វា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “មហា, ភន្តេ, សមុទ្ទោ គម្ភីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ។ ឯវមេវ ខោ, មហារាជ, យេន រូបេន តថាគតំ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ, តំ រូបំ តថាគតស្ស បហីនំ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវង្កតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ។ រូបសង្ខាយវិមុត្តោ ខោ, មហារាជ, តថាគតោ គម្ភីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ – សេយ្យថាបិ មហាសមុទ្ទោ។ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ...បេ.... ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ។ យាយ វេទនាយ...បេ.... យាយ សញ្ញាយ...បេ.... យេហិ សង្ខារេហិ...បេ....”។

“យេន វិញ្ញាណេន តថាគតំ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ, តំ វិញ្ញាណំ តថាគតស្ស បហីនំ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវង្កតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ។ វិញ្ញាណសង្ខាយវិមុត្តោ ខោ, មហារាជ, តថាគតោ គម្ភីរោ

អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោគាហោ – សេយ្យថាបិ មហាសមុទ្ទោ។ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតិ, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ឧបេតី’’តិ។

‘‘អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យត្រ ហិ នាម សត្ថុ ចេវ [សត្ថុនោ ចេវ (សី.)] សាវិកាយ ច អត្ថេន អត្ថោ ព្យញ្ជនេន ព្យញ្ជនំ សំសន្ទិស្សតិ , សមេស្សតិ, ន វិរោធយិស្សតិ [វិហាយិស្សតិ (សី. ស្យា. កំ.), វិគាយិស្សតិ (ក.)] យទិទំ អគ្គបទស្មិំ។ ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ ខេមំ ភិក្ខុនិំ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ អបុច្ឆិំ។ សាបិ មេ អយ្យា ឯតេហិ បទេហិ ឯតេហិ ព្យញ្ជនេហិ ឯតមត្ថំ ព្យាកាសិ, សេយ្យថាបិ ភគវា។ អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យត្រ ហិ នាម សត្ថុ ចេវ សាវិកាយ ច អត្ថេន អត្ថោ ព្យញ្ជនេន ព្យញ្ជនំ សំសន្ទិស្សតិ, សមេស្សតិ, ន វិរោធយិស្សតិ យទិទំ អគ្គបទស្មិំ។ ហន្ទ ទានិ មយំ, ភន្តេ, គច្ឆាម។ ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយា’’តិ។ ‘‘យស្ស ទានិ ត្វំ, មហារាជ, កាលំ មញ្ញសី’’តិ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមីតិ។ បឋមំ។

២. អនុរាធសុត្តំ

៤១១. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា អនុរាធោ ភគវតោ អវិទូរេ អរញ្ញកុដិកាយំ វិហរតិ។ អថ ខោ សម្ពហុលា អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា យេនាយស្មា អនុរាធោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អនុរាធេន សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា អាយស្មន្តំ អនុរាធំ ឯតទវោចុំ – ‘‘យោ សោ, អាវុសោ អនុរាធ, តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ, តំ តថាគតោ ឥមេសុ ចតូសុ ឋានេសុ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេតិ – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា’’តិ? ‘‘យោ សោ, អាវុសោ, តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ, តំ តថាគតោ អញ្ញត្រ ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេតិ – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា’’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា អាយស្មន្តំ អនុរាធំ ឯតទវោចុំ – ‘‘សោ ចាយំ [យោ ចាយំ (សី.)] ភិក្ខុ នវោ ភវិស្សតិ អចិរបព្ពជិតោ, ថេរោ វា បន ពាលោ អព្យត្តោ’’តិ។ អថ ខោ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា អាយស្មន្តំ អនុរាធំ នវវាទេន ច ពាលវាទេន ច អបសាទេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ។

អថ ខោ អាយស្មតោ អនុរាធស្ស អចិរបក្កន្តេសុ អញ្ញតិត្ថិយេសុ បរិព្ពាជកេសុ ឯតទហោសិ – ‘‘សចេ ខោ មំ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឧត្តរិំ បុច្ឆេយ្យុំ, កថំ ព្យាករមានោ នុ ខ្វាហំ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ វុត្តវាទី ចេវ ភគវតោ អស្សំ, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យំ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យំ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យា’’តិ? អថ ខោ អាយស្មា អនុរាធោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អនុរាធោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឥធាហំ, ភន្តេ, ភគវតោ អវិទូរេ អរញ្ញកុដិកាយំ វិហរាមិ។ អថ ខោ, ភន្តេ, សម្ពហុលា អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា យេនាហំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា មយា សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ, ភន្តេ, តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា មំ ឯតទវោចុំ – ‘‘យោ សោ, អាវុសោ អនុរាធ, តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ, តំ តថាគតោ ឥមេសុ ចតូសុ ឋានេសុ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេតិ – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា…បេ.… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា’’តិ? ឯវំ វុត្តាហំ, ភន្តេ, តេ អញ្ញតិត្ថិយេ បរិព្ពាជកេ ឯតទវោចំ – ‘‘យោ សោ, អាវុសោ , តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ, តំ តថាគតោ អញ្ញត្រ ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេតិ – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា…បេ.… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា’’តិ។ ឯវំ វុត្តេ, ភន្តេ, តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា មំ ឯតទវោចុំ – ‘‘សោ ចាយំ ភិក្ខុ នវោ ភវិស្សតិ អចិរបព្ពជិតោ ថេរោ វា បន ពាលោ អព្យត្តោ’’តិ។ អថ ខោ មំ, ភន្តេ, តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា នវវាទេន ច ពាលវាទេន ច អបសាទេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, អចិរបក្កន្តេសុ តេសុ អញ្ញតិត្ថិយេសុ បរិព្ពាជកេសុ ឯតទហោសិ – ‘‘សចេ ខោ មំ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឧត្តរិំ បុច្ឆេយ្យុំ, កថំ ព្យាករមានោ នុ ខ្វាហំ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ វុត្តវាទី ចេវ ភគវតោ អស្សំ, ន ច ភគវន្តំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខេយ្យំ, ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករេយ្យំ, ន ច កោចិ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហំ ឋានំ អាគច្ឆេយ្យា’’តិ?

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អនុរាធ, រូបំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“វេទនា និច្ចា វា អនិច្ចា វា”តិ?…បេ…. សញ្ញា …បេ…. សង្ខារា…បេ…. “វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វា”តិ?

“អនិច្ចំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា”តិ?

“ទុក្ខំ, ភន្តេ”។

“យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ – ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’”តិ?

“នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តស្មាតិហ, អនុរាធ, យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ យា កាចិ វេទនា អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នា…បេ…. យា កាចិ សញ្ញា…បេ…. យេ កេចិ សង្ខារា…បេ…. យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ ‘នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ បស្សំ, អនុរាធ, សុតវា អរិយសាវកោ រូបស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ, វេទនាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សញ្ញាយបិ និព្ពិន្ទតិ, សង្ខារេសុបិ និព្ពិន្ទតិ, វិញ្ញាណស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ; វិរាគា វិមុច្ចតិ; វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អនុរាធ, រូបំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “វេទនំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សញ្ញំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សង្ខារេ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិំ មញ្ញសិ, អនុរាធ, រូបស្មិំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “អញ្ញត្រ រូបា តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “វេទនាយ…បេ…. អញ្ញត្រ វេទនាយ…បេ…. សញ្ញាយ…បេ…. អញ្ញត្រ សញ្ញាយ…បេ…. សង្ខារេសុ…បេ…. អញ្ញត្រ សង្ខារេហិ…បេ…. វិញ្ញាណស្មិំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “អញ្ញត្រ វិញ្ញាណា តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, អនុរាធ, រូបំ, វេទនំ, សញ្ញំ, សង្ខារេ, វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិំ មញ្ញសិ, អនុរាធ, អយំ សោ អរូបី អវេទនោ អសញ្ញី អសង្ខារោ អវិញ្ញាណោ តថាគតោតិ សមនុបស្សសី”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “ឯត្ថ ច តេ, អនុរាធ, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សច្ចតោ ថេតតោ តថាគតេ អនុបលព្ភិយមានេ [តថាគតោ អនុបលព្ភិយមានោ (ស្យា. ក.), តថាគតេ អនុបលព្ភមានេ (?)] កល្លំ នុ តេ តំ វេយ្យាករណំ [វេយ្យាករណាយ (សី.)] – យោ សោ, អាវុសោ, តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ, តំ តថាគតោ អញ្ញត្រ ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេតិ – ‘‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា…បេ…. ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា”តិ? “នោ ហេតំ,

ភន្តេ”។ “សាធុ សាធុ, អនុរាធ! បុព្ពេ ចាហំ, អនុរាធ, ឯតរហិ ច ទុក្ខញ្ចេវ បញ្ញាបេមិ ទុក្ខស្ស ច និរោធ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមសារិបុត្តកោដ្ឋិកសុត្តំ

៤១២. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ, អាយស្មា ច មហាកោដ្ឋិកោ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, ភគវតា – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ បនាវុសោ, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, អាវុសោ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, ភគវតា – ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កិំ បនាវុសោ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, អាវុសោ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។

“‘កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ, ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, ភគវតា – ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ…បេ.… ‘កិំ បនាវុសោ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘ឯតម្បិ ខោ, អាវុសោ, អព្យាកតំ ភគវតា – នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ កោ នុ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ?

“ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ខោ, អាវុសោ, រូបគតមេតំ។ ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, រូបគតមេតំ។ ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, រូបគតមេតំ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, រូបគតមេតំ។ ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ខោ, អាវុសោ, វេទនាគតមេតំ។ ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, វេទនាគតមេតំ។ ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, វេទនាគតមេតំ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, វេទនាគតមេតំ។ ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ខោ, អាវុសោ, សញ្ញាគតមេតំ។ ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, សញ្ញាគតមេតំ។ ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, សញ្ញាគតមេតំ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, សញ្ញាគតមេតំ។ ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ខោ, អាវុសោ, សង្ខារគតមេតំ ។ ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, សង្ខារគតមេតំ។ ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, សង្ខារគតមេតំ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, សង្ខារគតមេតំ។ ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ ខោ, អាវុសោ, វិញ្ញាណគតមេតំ។ ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, វិញ្ញាណគតមេតំ។ ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, វិញ្ញាណគតមេតំ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ, វិញ្ញាណគតមេតំ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយសារិបុត្តកោដ្ឋិកសុត្តំ

៤១៣. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ, អាយស្មា ច មហាកោដ្ឋិកោ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ…បេ.… (សាយេវ បុច្ឆា) “កោ នុ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “រូបំ ខោ, អាវុសោ, អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, រូបសមុទយំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, រូបនិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ , រូបនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ។ វេទនំ…បេ.… សញ្ញំ…បេ.… សង្ខារេ…បេ.… វិញ្ញាណំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, វិញ្ញាណសមុទយំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, វិញ្ញាណនិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, វិញ្ញាណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិបិស្ស ហោតិ។

“រូបញ្ច ខោ, អាវុសោ, ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, រូបសមុទយំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, រូបនិរោធំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, រូបនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ វេទនំ…បេ… សញ្ញំ…បេ… សង្ខារេ…បេ… វិញ្ញាណំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, វិញ្ញាណសមុទយំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, វិញ្ញាណនិរោធំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, វិញ្ញាណនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ; ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ; ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ; ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. តតិយសារិបុត្តកោដ្ឋិកសុត្តំ

៤១៤. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ, អាយស្មា ច មហាកោដ្ឋិកោ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ…បេ… (សាយេវ បុច្ឆា) “កោ នុ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “រូបេ ខោ, អាវុសោ, អវិគតរាគស្ស អវិគតច្ឆន្ទស្ស អវិគតបេមស្ស អវិគតបិបាសស្ស អវិគតបរិឡាហស្ស អវិគតតណ្ហស្ស ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ។ វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ…បេ… សង្ខារេសុ…បេ… វិញ្ញាណេ អវិគតរាគស្ស អវិគតច្ឆន្ទស្ស អវិគតបេមស្ស អវិគតបិបាសស្ស អវិគតបរិឡាហស្ស អវិគតតណ្ហស្ស ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ។ រូបេ ច ខោ, អាវុសោ, វិគតរាគស្ស…បេ… វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ…បេ… សង្ខារេសុ…បេ… វិញ្ញាណេ វិគតរាគស្ស វិគតច្ឆន្ទស្ស វិគតបេមស្ស វិគតបិបាសស្ស វិគតបរិឡាហស្ស វិគតតណ្ហស្ស ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ចតុត្ថសារិបុត្តកោដ្ឋិកសុត្តំ

៤១៥. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ, អាយស្មា ច មហាកោដ្ឋិកោ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាកោដ្ឋិកេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ មហាកោដ្ឋិកំ ឯតទវោច – “‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ កោដ្ឋិក, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ…បេ… ‘កឹ បនាវុសោ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘ឯតម្បិ ខោ, អាវុសោ, អព្យាកតំ ភគវតា – នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ”។ “កោ នុ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ?

“រូបារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, រូបរតស្ស រូបសម្មុទិតស្ស រូបនិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ; ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ។ វេទនារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, វេទនារតស្ស វេទនាសម្មុទិតស្ស, វេទនានិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ…បេ… សញ្ញារាមស្ស ខោ, អាវុសោ…បេ… សង្ខារារាមស្ស ខោ អាវុសោ…បេ… វិញ្ញាណារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, វិញ្ញាណរតស្ស វិញ្ញាណសម្មុទិតស្ស វិញ្ញាណនិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ”។

“ន រូបារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, ន រូបរតស្ស ន រូបសម្មុទិតស្ស, រូបនិរោធំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ ន វេទនារាមស្ស ខោ, អាវុសោ…បេ… ន សញ្ញារាមស្ស ខោ, អាវុសោ…បេ… ន សង្ខារារាមស្ស ខោ, អាវុសោ…បេ… ន វិញ្ញាណារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, ន វិញ្ញាណរតស្ស ន វិញ្ញាណសម្មុទិតស្ស, វិញ្ញាណនិរោធំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ អយំ ខោ, អាវុសោ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។

“សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “សិយា, អាវុសោ។ ភវារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, ភវរតស្ស ភវសម្មុទិតស្ស, ភវនិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ។ ន ភវារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, ន ភវរតស្ស ន ភវសម្មុទិតស្ស, ភវនិរោធំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ អយម្បិ ខោ, អាវុសោ, បរិយាយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។

“សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “សិយា, អាវុសោ។ ឧបាទានារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, ឧបាទានរតស្ស ឧបាទានសម្មុទិតស្ស, ឧបាទាននិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ។ ន ឧបាទានារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, ន ឧបាទានរតស្ស ន ឧបាទានសម្មុទិតស្ស, ឧបាទាននិរោធំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ…បេ… ‘នេវ, ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ អយម្បិ ខោ អាវុសោ, បរិយាយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។

“សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “សិយា, អាវុសោ។ តណ្ហារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, តណ្ហារតស្ស តណ្ហាសម្មុទិតស្ស, តណ្ហានិរោធំ អជានតោ អបស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ហោតិ។ ន តណ្ហារាមស្ស ខោ, អាវុសោ, ន តណ្ហារតស្ស ន តណ្ហាសម្មុទិតស្ស, តណ្ហានិរោធំ ជានតោ បស្សតោ យថាភូតំ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ…បេ. … ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិស្ស ន ហោតិ។ អយម្បិ ខោ, អាវុសោ, បរិយាយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ។

“សិយា បនាវុសោ, អញ្ញោបិ បរិយាយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ ភគវតា”តិ? “ឯត្ថ ទានិ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ឥតោ ឧត្តរិ កឹ ឥច្ឆសិ? តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តស្ស, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនោ វដ្ដំ [វត្តំ (ស្យា. កំ. ក.) វទ្ធំ (បី.)] នត្ថិ បញ្ញាបនាយា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មោគ្គល្លានសុត្តំ

៤១៦. អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាមោគ្គល្លានេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, សស្សតោ លោកោ”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘សស្សតោ លោកោ’”តិ។ “កឹ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, អសស្សតោ លោកោ”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘អសស្សតោ លោកោ’”តិ។ “កឹ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, អន្តវា លោកោ”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘អន្តវា លោកោ’”តិ។ “កឹ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, អនន្តវា លោកោ”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘អនន្តវា លោកោ’”តិ។ “កឹ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’”ន្តិ។ “កឹ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ”ន្តិ? “ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’”ន្តិ។ “កឹ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កឹ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កឹ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។ “កឹ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។

“កោ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – សស្សតោ លោកោតិ វា, អសស្សតោ លោកោតិ វា, អន្តវា លោកោតិ វា, អនន្តវា លោកោតិ វា, តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា? កោ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន សមណស្ស គោតមស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ

ហោតិ – សស្សតោ លោកោតិបិ, អសស្សតោ លោកោតិបិ, អន្តវា លោកោតិបិ, អនន្តវា លោកោតិបិ, តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិបិ, អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិបិ, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិបិ, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិបិ, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិបិ, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិបី''តិ?

''អញ្ញតិត្ថិយា ខោ, វច្ឆ, បរិព្ពាជកា ចក្ខុំ 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា'តិ សមនុបស្សន្តិ...បេ.... ជិវ្ហំ 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា'តិ សមនុបស្សន្តិ...បេ.... មនំ 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា'តិ សមនុបស្សន្តិ។ តស្មា អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – សស្សតោ លោកោតិ វា...បេ.... នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ វា។ តថាគតោ ច ខោ, វច្ឆ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ចក្ខុំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ សមនុបស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ សមនុបស្សតិ...បេ.... មនំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ សមនុបស្សតិ។ តស្មា តថាគតស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – សស្សតោ លោកោតិបិ...បេ.... នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិបី''តិ។

អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, សស្សតោ លោកោ''តិ? អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, មយា – 'សស្សតោ លោកោ'តិ...បេ....។ ''កិំ បន, ភោ គោតម, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា''តិ? ''ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ មយា – 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'''តិ។

''កោ នុ ខោ, ភោ គោតម, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – 'សស្សតោ លោកោ'តិ វា...បេ.... 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិ វា? កោ បន, ភោ គោតម, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន ភោតោ គោតមស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – 'សស្សតោ លោកោ'តិបិ...បេ.... 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិបី''តិ?

''អញ្ញតិត្ថិយា ខោ, វច្ឆ, បរិព្ពាជកា ចក្ខុំ 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ , ឯសោ មេ អត្តា'តិ សមនុបស្សន្តិ...បេ.... ជិវ្ហំ 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា'តិ សមនុបស្សន្តិ...បេ.... មនំ 'ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា'តិ សមនុបស្សន្តិ។ តស្មា អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – 'សស្សតោ លោកោ'តិ វា...បេ.... 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិ វា។ តថាគតោ ច ខោ, វច្ឆ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ចក្ខុំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ សមនុបស្សតិ...បេ.... ជិវ្ហំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ សមនុបស្សតិ...បេ.... មនំ 'នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា'តិ សមនុបស្សតិ។ តស្មា តថាគតស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – 'សស្សតោ លោកោ'តិបិ, 'អសស្សតោ លោកោ'តិបិ, 'អន្តវា លោកោ'តិបិ, 'អនន្តវា លោកោ'តិបិ, 'តំ ជីវំ តំ សរីរ'ន្តិបិ, 'អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ'ន្តិបិ, 'ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិបិ, 'ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិបិ, 'ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិបិ, 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'តិបី''តិ។

''អច្ឆរិយំ, ភោ គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម! យត្រ ហិ នាម សត្ថុ ច [សត្ថុស្ស ច (សី. បី.), សត្ថុ ចេវ (ខេមាសុត្តេ)] សាវកស្ស ច អត្ថេន អត្ថោ ព្យញ្ជនេន ព្យញ្ជនំ សំសន្ទិស្សតិ សមេស្សតិ ន វិរោធយិស្សតិ, យទិទំ អគ្គបទស្មិំ។ ឥទានាហំ, ភោ គោតម, សមណំ មហាមោគ្គល្លានំ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ អបុច្ឆិំ។ សមណោបិ មេ មោគ្គល្លានោ ឯតេហិ បទេហិ ឯតេហិ ព្យញ្ជនេហិ ឯតមត្ថំ ព្យាកាសិ, សេយ្យថាបិ ភវំ គោតមោ។ អច្ឆរិយំ, ភោ គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម ! យត្រ ហិ នាម សត្ថុ ច សាវកស្ស ច អត្ថេន អត្ថោ ព្យញ្ជនេន ព្យញ្ជនំ សំសន្ទិស្សតិ សមេស្សតិ ន វិរោធយិស្សតិ, យទិទំ អគ្គបទស្មិ''ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. វច្ឆគោត្តសុត្តំ

៤១៧. អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ''កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, សស្សតោ លោកោ''តិ? អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, មយា – 'សស្សតោ លោកោ'តិ...បេ....។ ''កិំ បន, ភោ គោតម, 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'''តិ? ''ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ មយា – 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា'''តិ។

“កោ នុ ខោ, ភោ គោតម, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ វា…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា? កោ បន, ភោ គោតម, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេន ភោតោ គោតមស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិបិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបី”តិ?

“អញ្ញតិត្ថិយា ខោ, វច្ឆ, បរិព្ពាជកា រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តិ, រូបវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា រូបំ, រូបស្មិំ វា អត្តានំ ។ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តិ…បេ… សញ្ញំ…បេ… សង្ខារេ…បេ… វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តិ, វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ តស្មា អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ វា…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា។ តថាគតោ ច ខោ, វច្ឆ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា រូបំ, ន រូបស្មិំ វា អត្តានំ។ ន វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ…បេ… ន សញ្ញំ…បេ… ន សង្ខារេ…បេ… ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, ន វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ តស្មា តថាគតស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិបិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបី”តិ។

អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ ឧដ្ឋាយាសនា យេនាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាមោគ្គល្លានេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច – “កឹ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, សស្សតោ លោកោ”តិ? អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ…បេ…។ “កឹ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ? “ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’”តិ។

“កោ នុ ខោ, ភោ មោគ្គល្លាន, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ វា…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា? កោ បន, ភោ មោគ្គល្លាន, ហេតុ, កោ បច្ចយោ យេន សមណស្ស គោតមស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិបិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបី”តិ?

“អញ្ញតិត្ថិយា ខោ, វច្ឆ, បរិព្ពាជកា រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តិ, រូបវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា រូបំ, រូបស្មិំ វា អត្តានំ។ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តិ…បេ… សញ្ញំ…បេ… សង្ខារេ…បេ… វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តិ, វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ តស្មា អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ បុដ្ឋានំ ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ វា…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា។ តថាគតោ ច ខោ, វច្ឆ, អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ន រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន រូបវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា រូបំ, ន រូបស្មិំ វា អត្តានំ។ ន វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ…បេ… ន សញ្ញំ…បេ… ន សង្ខារេ…បេ… ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ, ន អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ, ន វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។ តស្មា តថាគតស្ស ឯវំ បុដ្ឋស្ស ន ឯវំ វេយ្យាករណំ ហោតិ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិបិ, ‘អសស្សតោ លោកោ’តិបិ, ‘អន្តវា លោកោ’តិបិ, ‘អនន្តវា លោកោ’តិបិ, ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិបិ, ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិបិ, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបី”តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ មោគ្គល្លាន, អព្ភុតំ, ភោ មោគ្គល្លាន! យត្រ ហិ នាម សត្ថុ ច សាវកស្ស ច អត្ថេន អត្ថោ ព្យញ្ជនេន ព្យញ្ជនំ សំសន្ទិស្សតិ, សមេស្សតិ, ន វិរោធយិស្សតិ, យទិទំ អគ្គបទស្មិំ។ ឥទានាហំ, ភោ មោគ្គល្លាន, សមណំ គោតមំ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ អបុច្ឆិំ។ សមណោបិ មេ គោតមោ ឯតេហិ បទេហិ ឯតេហិ ព្យញ្ជនេហិ ឯតមត្ថំ ព្យាកាសិ, សេយ្យថាបិ ភវំ មោគ្គល្លានោ។ អច្ឆរិយំ, ភោ មោគ្គល្លាន, អព្ភុតំ, ភោ មោគ្គល្លាន! យត្រ ហិ នាម សត្ថុ ច សាវកស្ស ច អត្ថេន អត្ថោ ព្យញ្ជនេន ព្យញ្ជនំ សំសន្ទិស្សតិ សមេស្សតិ ន វិរោធយិស្សតិ, យទិទំ អគ្គបទស្មិ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. កុតូហលសាលាសុត្តំ

៤១៨. អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វច្ឆគោត្តោ

បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“បុរិមានិ , ភោ គោតម , ទិវសានិ បុរិមតរានិ សម្ពហុលានំ នានាតិត្ថិយានំ សមណព្រាហ្មណានំ បរិព្ពាជកានំ កុតូហលសាលាយំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘អយំ ខោ បូរណោ កស្សបោ សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស។ សោបិ សាវកំ អព្ភតីតំ កាលង្កតំ ឧបបត្តីសុ ព្យាករោតិ – ‘អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ, អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ’តិ។ យោបិស្ស សាវកោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ តម្បិ សាវកំ អព្ភតីតំ កាលង្កតំ ឧបបត្តីសុ ព្យាករោតិ – ‘អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ, អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ’”តិ។

“អយម្បិ ខោ មក្ខលិ គោសាលោ...បេ.... អយម្បិ ខោ និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ...បេ.... អយម្បិ ខោ សញ្ចយោ [សញ្ជយោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ពេលដ្ឋបុត្តោ...បេ.... អយម្បិ ខោ បកុធោ [បកុទ្ធោ (បី.)] កច្ចានោ...បេ.... អយម្បិ ខោ អជិតោ កេសកម្ពលោ សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស។ សោបិ សាវកំ អព្ភតីតំ កាលង្កតំ ឧបបត្តីសុ ព្យាករោតិ – ‘អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ, អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ’តិ។ យោបិស្ស សាវកោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ តម្បិ សាវកំ អព្ភតីតំ កាលង្កតំ ឧបបត្តីសុ ព្យាករោតិ – ‘អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ, អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ’”តិ។

“អយម្បិ ខោ សមណោ គោតមោ សង្ឃី ចេវ គណី ច គណាចរិយោ ច ញាតោ យសស្សី តិត្ថករោ សាធុសម្មតោ ពហុជនស្ស។ សោបិ សាវកំ អព្ភតីតំ កាលង្កតំ ឧបបត្តីសុ ព្យាករោតិ – ‘អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ, អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ’តិ។ យោបិស្ស [យោ ច ខ្វស្ស (បី.)] សាវកោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបត្តិបត្តោ តញ្ច សាវកំ អព្ភតីតំ កាលង្កតំ ឧបបត្តីសុ ន ព្យាករោតិ – ‘អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ, អសុ អមុត្រ ឧបបន្នោ’តិ។ អបិ ច ខោ នំ ឯវំ ព្យាករោតិ – ‘អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, ភោ គោតម, អហុ ទេវ កង្ខា, អហុ វិចិកិច្ឆា – ‘កថំ នាម [កថញ្ហិ នាម (ស្យា. កំ. បី. ក.) កថំ កថំ នាម (ឆក្កង្គុត្តរេ បញ្ចមវគ្គេ ទុតិយសុត្តេ)] សមណស្ស គោតមស្ស ធម្មោ អភិញ្ញេយ្យោ’”តិ [ធម្មាភិញ្ញេយ្យាតិ (បី. ក.) ធម្មោ... អញ្ញេយ្យោ (ឆក្កង្គុត្តរេ)]?

“អលញ្ហិ តេ, វច្ឆ, កង្ខិតុំ, អលំ វិចិកិច្ឆិតុំ។ កង្ខនីយេ ច បន តេ ឋានេ វិចិកិច្ឆា ឧប្បន្នា។ សឧបាទានស្ស ខ្វាហំ, វច្ឆ, ឧបបត្តិំ បញ្ញាបេមិ នោ អនុបាទានស្ស។ សេយ្យថាបិ , វច្ឆ, អគ្គិ សឧបាទានោ ជលតិ, នោ អនុបាទានោ; ឯវមេវ ខ្វាហំ, វច្ឆ, សឧបាទានស្ស ឧបបត្តិំ បញ្ញាបេមិ, នោ អនុបាទានស្សា”តិ។

“យស្មិំ , ភោ គោតម, សមយេ អច្ចិ វាតេន ខិត្តា ទូរម្បិ គច្ឆតិ, ឥមស្ស បន ភវំ គោតមោ កិំ ឧបាទានស្មិំ បញ្ញាបេតី”តិ? “យស្មិំ ខោ, វច្ឆ, សមយេ អច្ចិ វាតេន ខិត្តា ទូរម្បិ គច្ឆតិ, តមហំ វាតូបាទានំ បញ្ញាបេមិ។ វាតោ ហិស្ស, វច្ឆ, តស្មិំ សមយេ ឧបាទានំ ហោតី”តិ។ “យស្មិញ្ច បន, ភោ គោតម, សមយេ ឥមញ្ច កាយំ និក្ខិបតិ, សត្តោ ច អញ្ញតរំ កាយំ អនុបបន្នោ ហោតិ, ឥមស្ស បន ភវំ គោតមោ កិំ ឧបាទានស្មិំ បញ្ញាបេតី”តិ? “យស្មិំ ខោ, វច្ឆ, សមយេ ឥមញ្ច កាយំ និក្ខិបតិ, សត្តោ ច អញ្ញតរំ កាយំ អនុបបន្នោ ហោតិ, តមហំ តណ្ហូបាទានំ វទាមិ។ តណ្ហា ហិស្ស, វច្ឆ, តស្មិំ សមយេ ឧបាទានំ ហោតី”តិ [ហោតីតិ...បេ.... (ក.)]។ នវមំ។

១០. អានន្ទសុត្តំ

៤១៩. អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, អត្ថត្តា”តិ? ឯវំ វុត្តេ, ភគវា តុណ្ហី អហោសិ។ “កិំ បន, ភោ គោតម, នត្ថត្តា”តិ? ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា តុណ្ហី អហោសិ។ អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អចិរបក្កន្តេ វច្ឆគោត្តេ បរិព្ពាជកេ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ខោ, ភន្តេ, ភគវា វច្ឆគោត្តស្ស បរិព្ពាជកស្ស បញ្ហំ បុដ្ឋោ ន ព្យាកាសី”តិ? “អហញ្ចានន្ទ, វច្ឆគោត្តស្ស បរិព្ពាជកស្ស ‘អត្ថត្តា’តិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘អត្ថត្តា’តិ ព្យាករេយ្យំ, យេ តេ, អានន្ទ, សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា តេសមេតំ សទ្ធិំ [តេសមេតំ លទ្ធិ (សី.)] អភវិស្ស។ អហញ្ចានន្ទ, វច្ឆគោត្តស្ស បរិព្ពាជកស្ស ‘នត្ថត្តា’តិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នត្ថត្តា’តិ ព្យាករេយ្យំ, យេ តេ, អានន្ទ, សមណព្រាហ្មណា ឧច្ឆេទវាទា តេសមេតំ សទ្ធិំ អភវិស្ស។ អហញ្ចានន្ទ, វច្ឆគោត្តស្ស បរិព្ពាជកស្ស ‘អត្ថត្តា’តិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘អត្ថត្តា’តិ ព្យាករេយ្យំ, អបិ នុ មេ តំ, អានន្ទ,

អនុលោមំ អភវិស្ស ញាណស្ស ឧប្បាទាយ – ‘សព្ពេ ធម្មា អនត្តា’’’តិ? ‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។ ‘‘អហញ្ចានន្ទ, វច្ឆគោត្តស្ស បរិព្ពាជកស្ស ‘នត្ថត្តា’តិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នត្ថត្តា’តិ ព្យាករេយ្យំ , សម្មូឡ្ហស្ស, អានន្ទ, វច្ឆគោត្តស្ស បរិព្ពាជកស្ស ភិយ្យោ សម្មោហាយ អភវិស្ស – ‘អហុវា មេ នូន បុព្ពេ អត្តា, សោ ឯតរហិ នត្ថី’’’តិ។ ទសមំ។

១១. សភិយកច្ចានសុត្តំ

៤២០. ឯកំ សមយំ អាយស្មា សភិយោ កច្ចានោ ញាតិកេ វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ អថ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ យេនាយស្មា សភិយោ កច្ចានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សភិយេន កច្ចានេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វច្ឆគោត្តោ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ សភិយំ កច្ចានំ ឯតទវោច – ‘‘កិំ នុ ខោ ភោ, កច្ចាន, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’តិ? ‘‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’’តិ។ ‘‘កិំ បន, ភោ កច្ចាន, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’តិ? ‘‘ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’’តិ។

‘‘កិំ នុ ខោ, ភោ កច្ចាន, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’តិ? ‘‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’’តិ។ ‘‘កិំ បន, ភោ កច្ចាន, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’តិ? ‘‘ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’’’តិ។

‘‘‘កិំ នុ ខោ, ភោ កច្ចាន, ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ ។ ‘កិំ បន, ភោ កច្ចាន, ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ, ភគវតា – ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ នុ ខោ, ភោ កច្ចាន, ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, វច្ឆ , ភគវតា – ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ ‘កិំ បន, ភោ កច្ចាន, នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘ឯតម្បិ ខោ, វច្ឆ, អព្យាកតំ ភគវតា – នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វទេសិ។ កោ នុ ខោ, ភោ កច្ចាន, ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេនេតំ អព្យាកតំ សមណេន គោតមេនា’’តិ? ‘‘យោ ច, វច្ឆ, ហេតុ, យោ ច បច្ចយោ បញ្ញាបនាយ រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា, សោ ច ហេតុ, សោ ច បច្ចយោ សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈេយ្យ។ កេន នំ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញាបេយ្យ រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា’’តិ។ ‘‘កីវចិរំ បព្ពជិតោសិ, ភោ កច្ចានា’’តិ? ‘‘នចិរំ, អាវុសោ, តីណិ វស្សានី’’តិ។ ‘‘យស្សប’ស្ស, អាវុសោ, ឯតមេត្តកេន ឯត្តកមេវ តំប’ស្ស ពហុ, កោ បន វាទោ ឯវំ [កោ បន វាទោ ឯវំ (សី. បី.)] អភិក្កន្តេ’’តិ! ឯកាទសមំ។

អព្យាកតសំយុត្តំ សមត្តំ។

តស្សុទ្ទានំ –

ខេមាថេរី អនុរាធោ, សារិបុត្តោតិ កោដ្ឋិកោ;
មោគ្គល្លានោ ច វច្ឆោ ច, កុតូហលសាលានន្ទោ;
សភិយោ ឯកាទសមន្តិ;

សឡាយតនវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សឡាយតនវេទនា, មាតុគាមោ ជម្ពុខាទកោ;
សាមណ្ឌកោ មោគ្គល្លានោ, ចិត្តោ គាមណិ សង្ខតំ;
អព្យាកតន្តិ ទសធាតិ។

សឡាយតនវគ្គសំយុត្តបាឡិ និដ្ឋិតា។